

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 27 · 5. desember
Sesjonen 2019–2020

Møte torsdag den 5. desember 2019 kl. 10.
Votering ved møtets slutt.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 27):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 1, 6 og 18) (Innst. 16 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2019–2020))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidig lov om ansettelser i stillinger med regionale integreringsoppgaver (Innst. 77 L (2019–2020), jf. Prop. 2 L (2019–2020))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i introduksjonsloven (Nasjonalt tolkerregister) (Innst. 63 L (2019–2020), jf. Prop. 6 L (2019–2020))
4. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2019–2020))
5. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Regulering av pensjoner i 2019 og pensjonisters inntektsforhold (Innst. 65 S (2019–2020), jf. Meld. St. 4 (2019–2020))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud og Jan Böhler om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft (Innst. 66 S (2019–2020), jf. Dokument 8:5 S (2019–2020))
7. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl om en offentlig utredning om straffesakskjeden (Innst. 49 S (2019–2020), jf. Dokument 8:141 S (2018–2019))
8. Referat

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Siv Mossleth vil fremsette et representantforslag.

Siv Mossleth (Sp) [10:00:23]: På vegne av stortingsrepresentantene Bengt Fasteraune, Nils T. Bjørke, Ole André Myhrvold, Marit Knutsdatter Strand og meg selv vil jeg fremme et forslag om endring av Statens vegvesens vegnormaler for gang- og sykkelveg.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før saken på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:05]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 1, 6 og 18) (Innst. 16 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil debatten deles i to, slik at man først behandler budsjettkapitlene under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Finansdepartementet: same- og minoritetspolitikk, offentlig forvaltning, personvern samt boligpolitikk, overføring til kommunene og distrikts- og regionalpolitikken. Deretter behandles budsjettkapitlene under Justis- og beredskapsdepartementet og Kunnskapsdepartementet: innvandring og integrering.

Etter ønske fra komiteen vil del 1 av debatten bli begrenset til 1 time og 40 minutter, og taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Taletiden i del 2 av debatten vil etter komiteens ønske bli begrenset til 70 minutter og ordnet slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid i hver del av debatten – bli gitt anledning til et replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra parti-

enes hovedtalspersoner og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, få en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [10:03:06] (komiteens leder):

For SV er god kommuneøkonomi et verdivalg fordi det handler om den viktige tryggheten i livene våre. Det handler om at det er nok lærere i skolen, at skolen er mangfoldig og spennende, at det er nok ansatte i omsorg og pleie, at det er noen som er der hvis du har problemer med psykisk helse eller rus, barnevern, eller du trenger å gå til skolehelsetjenesten. Mange kommuner må også redusere klimagassutslippene sine, slik at vi kan nå klimamålene. Gjør vi disse oppgavene godt og prioriterer dette, gir det arbeid til mange og et tryggere liv både for store og små, ung og gammel.

Derfor prioriterer SV i sum over 6 mrd. kr mer til kommunesektoren. Det har vi råd til. Og jeg må nesten si til regjeringen og flertallet: At dere tør!

Nå har vi fått avdekket menneskerettighetsbrudd i eldreomsorgen og i omsorgen over flere år. Eldre blir medisineret, altså dopet ned, fordi det ikke er nok ansatte i omsorgen. Det er utstrakt bruk av vold både mot ansatte og mot andre beboere på institusjonene våre. Det er én ting som kan løse dette, og det er at det er nok kompetente fagfolk til stede og en ledelse som kan styre ressursene de har.

I morgen kommer SV til å fremme et nytt representantforslag om bemanningsnorm i eldreomsorgen og i andre kommunale omsorgstjenester – en fullfinansiert bemanningsnorm, ikke slik som regjeringen holder på, ved ikke å finansiere opp de reformene som kommer for skole og barnehage.

I tillegg til dette har jeg nå fått beskjed om at det er 286 overdosedødsfall i Norge. Kommunene må ha bedre rusomsorg. Det foreslår SV. Mange har psykiske problemer. Det trengs lavterskeltilbud innen psykisk helse, slik at folk har et sted å henvende seg når de kjenner at det butrer.

Funksjonshemmede nektes BPA. Funksjonshemmedes menneskerettigheter er avhengig av at vi har en sterk kommunesektor, og også avhengig av at vi gjør noe annet enn det regjeringen gjør, nemlig å legge fram handlingsplaner uten tidsfrister og uten forpliktelser. SV foreslår å starte i hvert fall med universell utforming på skolene, det som kalles Veikartet, og at vi i hvert fall innen 2030 må sette oss mål om at alle barn skal kunne gå på nærskolen sin sjøl om de har en funksjonshemming. Ikke engang det synes regjeringen i verdens rikeste land at vi har råd til.

Sykehusene skriver ut svært syke pasienter. Kommunene får kjempestore utgifter på dette, og har problemer med å finansiere det. Og ingen kan trylle. Disse menneskene må få behandling enten i sykehusene eller i kommunehelsetjenesten. Ett sted må de få behandling, og skal de få det, må det altså være noen ansatte der som kan ta vare på dem. Det koster penger, og det er mye viktigere og riktigere bruk av penger at vi tar vare på syke, eldre og funksjonshemmede enn å gi skattelette til de friskeste og rikeste i dette landet, slik som regjeringen har gjort over flere år. Jeg må si, president – det er mulig dette ikke er et parlamentarisk uttrykk – at jeg synes det er en pervers verdisseting når helsefagarbeidere, vernepleiere og hjemmehjelpere blir sett på som en utgift, mens spekulanter og velferdsprofitører blir sett på som verdiskapere.

Det er stor forskjell på kommunene. Mange av dem sliter nå enormt. Jeg har en lang liste over kommuner som må kutte. Det trengs en mye sterkere inntektsutjamning mellom de inntektssterke og de inntektssvake kommunene, akkurat som det trengs mellom mennesker som er rike, og mennesker som er fattige.

I distriktspolitikken er det også kuttet. Det går akkurat sammen med politikken til regjeringen, som vrir kommuneøkonomien inn mot de tunge, sentrale kommunene. «Det er mer nedleggelse enn oppstart», sier tidligere Høyre-ordfører i Grue i Hedmark, Wenche Huser Sund. Ja, det er det, for regjeringen har også kuttet over 1 mrd. kr i distriktspolitikken. Det er penger vi vet skaper arbeidsplasser, og det trenger vi. Vi trenger å kutte utslipp og skape arbeidsplasser, sånn at vi har noe å leve av framover.

I tillegg har boligmarkedet blitt en forskjellsmaskin. Det vil jeg komme tilbake til i et senere innlegg.

Jeg vil ta opp de forslagene som SV står bak i innstillingen, og de løse forslagene som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [10:08:21]: Høyre vil gjøre det lettere for folk å kjøpe sin egen bolig. Da er det viktigst at vi sørger for at det bygges nok gode boliger som folk har råd til. Det krever at vi fortsetter arbeidet med forenklinger og øker byggetakten.

SV ser ut til å ha en helt annen løsning, nemlig økt skatt. Med SVs opplegg må unge som sparer til egen bolig, betale mer skatt, men i SVs forslag ser vi også noe så sjeldent som en skattelette. De har lovet kutt i dokumentavgiften, som betyr at jo dyrere bolig en kjøper, jo større skattelette får en.

Mener SV virkelig at skattelette til dem som kjøper de største husene, er det mest målrettede tiltaket for å hjelpe flere inn på boligmarkedet?

Karin Andersen (SV) [10:09:09]: Det var et merkelig spørsmål fra et parti som har gitt lette i både eien- domsskatt og formuesskatt til de aller rikeste, i et om- fang som vi nesten aldri har sett, og et parti som tydelig- vis ikke skjønner at om man senker byggekostnadene og gjør flere boliger dårlige, mindre energieffektive og ikke tilgjengelige for funksjonshemmede, kommer bo- ligene til å koste like mye hvis det er etterspørsel etter dem, fordi prisen settes i markedet. Jeg trodde et parti som Høyre virkelig skjønnte hvordan markedskreftene virker, og de virker ikke slik som Høyre nå påstår.

SV har derimot foreslått at vi skal sikre at man får til- skudd til de boligene som nå bygges, slik at man kan gjø- re dem energieffektive, at man har tilskudd til rimeligere boliger, og at man har en bostøtteordning og en start- lånordning som gjør at også de med dårlig råd har råd til å komme seg inn i boligmarkedet.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:10:21]: SV mener at det er viktig å stille krav til bruk av skattebetalernes penger, og er imot anbud og private løsninger. Påstanden er at dette fører til at en stor andel av skattebetalernes pen- ger ikke går til offentlige formål, men til privat utbytte.

Private barnehager sparer samfunnet for 2,5 mrd. kr i året. Foreldrene er mer fornøyde, og de ansatte har minst like gode betingelser. Til tross for dette bruker bl.a. Oslo kommune flere hundre millioner kroner i året på å bygge eller rekommunalisere barnehager. Det er ikke rart at SV må øke kommunale budsjetter.

Er det dette SV kaller å stille krav til skattebetalernes penger? Hvordan kan SV mene at det å bruke 2,5 mrd. kr på et litt dårligere tilbud er å stille krav til skattebaler- nes penger?

Karin Andersen (SV) [10:11:16]: Den gjennomgan- gen som representanten hadde nå, stemmer ikke når det gjelder verken tall eller fakta. Det er på det rene at det tappes ut veldig mange milliarder offentlige – våre – skatte kroner til private operatører i ulike deler av of- fentlig sektor, særlig det som går på forvaltning av den eiendommen som er bygd opp med offentlige kroner, der en har fått penger fra staten eller gjennom foreldre- betaling, som da er en slags gave som omsettes etterpå til store milliardbeløp. Jeg ber representanten om å ten- ke seg om. Tror man virkelig at noen investorer går inn i dette hvis det ikke er mye å hente? Og hvis det er mye penger å hente, er det jo skattepenger som ryker ut til private investorer, og ikke til flere kvalifiserte ansatte i barnehager og til omsorg – til tilbud til dem som enten

skal ha en barnehageplass eller trenger en plass på sy- kehjem.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Eirik Sivertsen (A) [10:12:45]: Arbeiderpartiets al- ternative budsjett ville ha gitt bedre velferdstjenester til innbyggerne og flere arbeidsplasser i hele landet. Den største enkeltsatsingen i vårt alternative budsjett er på velferd og arbeidsplasser over hele landet. Der regjerin- gen prioriterer ned kommunesektoren, prioriterer vi den opp.

Det er nemlig grunnleggende for Arbeiderpartiet at Norge skal være et land der vi tar vare på hverandre. Der- for er vi sterke forsvarere av velferdsstaten – og av vel- ferdskommunene. Ordet «kommune» betyr «felles», og det er det lokale fellesskapet som gjennom kommunen hjelper det enkelte medlemmet av fellesskapet gjøn- nom hele livet – fra det første møtet med jordmortje- nesten, via gode barnehagetilbud og skoler, forsyning av rent drikkevann til alle innbyggere hver eneste dag og et hygienisk avløpssystem og til næringsutvikling og kul- turopplevelser. Vi har aktivitetstilbud, trygghet og omsorg etter hvert som vi blir eldre og får andre behov. Man kan endog argumentere for at også det siste hvilestedet på kirkegården er en kommunal oppgave. Det er vårt sikkerhetsnett, som sikrer oss små forskjeller og gir oss muligheter og en reell frihet til å gjøre valg i livet.

Penger til kommunene er altså penger til oss selv. Vi bor alle i en kommune, og derfor er det også oss selv det går ut over når høyre regjeringen bruker kommuneøko- nomien for å saldere skattekuttene til dem som har mest fra før.

Vår velferdssatsing er tydelig når vi prioriterer 2,5 mrd. kr mer til kommunene. Det er et stort tall som kan være vanskelig å forstå, så la meg gi noen eksempler:

For 2,5 mrd. kr kunne man ha finansiert om lag 2 300 sykehjemsplasser, eller vi kunne ha hatt 3 500 flere lærere i grunnskolen. Det kunne ha gitt lønnsmidler til å ansette 4 100 helsefagarbeidere, om lag 13 900 barne- hageplasser eller over 17 000 flere lærlingplasser.

Vi prioriterer kommunene fordi vi vil ha sterkere fellesskap, og vi vil ha mindre forskjeller i hele landet.

Fra 1. januar går vi fra 18 til 11 fylkeskommuner. Vi ønsker å gi de nye fylkeskommunene mulighet til å leg- ge bedre til rette for bedrifter, nye arbeidsplasser og ver- diskaping. Derfor har vi i vårt alternative budsjett økt midlene til regional utvikling med 200 mill. kr. Det er midler som regjeringen systematisk har kuttet de siste sju årene. Vi vil i stedet støtte opp under arbeidet for å utvikle arbeidsplasser over hele landet.

Kunnskap er fundamentet for det enkelte mennes- ket til å leve et fritt liv i det moderne samfunnet. Da må

fylkene ha rammer som kan gi likeverdig opplæring, også i videregående skole og som lærling, i hele landet.

Klimakrisen er den største utfordringen menneskeheten har stått overfor. En sentral del av løsningen er å redusere utslipp og forurensning fra transport. Kollektivtransport er vesentlig for å løse utfordringen, derfor må fylkeskommunenes muligheter til å gi et bedre tilbud styrkes og ikke reduseres. Derfor øker vi også fylkeskommunenes rammer med 500 mill. kr utover regjeringens forslag, slik at fylkene kan satse på videregående opplæring og kollektivtransport.

Fra neste år overtar fylkeskommunene en større del av ansvaret for bredbåndsutbyggingen. Arbeiderpartiet har store ambisjoner om bredbånd til alle, og derfor dobler vi regjeringens satsing og følger opp løftene våre fra Nasjonal transportplan om 0,5 mrd. kr til bredbånd årlig. Moderne nettilgang til alle over hele landet er minst like viktig som et godt veinett.

Med vedtaket regjeringspartiene gjør her i dag, sender de en ekstraregning til kommunene på 350 mill. kr. Ordningen med ressurskrevende tjenester sikrer at alle kommuner uavhengig av størrelse kan gi likeverdige tjenester til dem som har de største behovene. Denne likeverdigheten svekkes med regjeringens politikk, og forskjellene øker igjen. I vårt alternative statsbudsjett foreslår vi at kommunene slipper denne ekstraregningen på 350 mill. kr. Det vil bidra til mindre forskjeller, og det styrker fellesskapet.

Arbeiderpartiet har også andre satsinger i budsjettet som styrker tjenestetilbudet i kommunene, bl.a. 200 mill. kr ekstra til barnevern.

Dette viser at det betyr noe hvem som styrer. Dette viser at Arbeiderpartiet prioriterer mer enn 4 mrd. kr mer til kommuner og fylkeskommuner enn regjeringen gjør i sitt budsjett. Det styrker fellesskapet og reduserer forskjellene.

De siste ukene har det strømmet på med meldinger om kutt i kommunebudsjettene. I sin selvtilfredshet ignorerer likevel regjeringspartienes representanter den virkeligheten som finnes ute i kommunene. Den tydeligste meldingen kom kanskje fra Osterøy kommune, som skrev et eget, tverrpolitisk opprop mot opplegget til regjeringen og advarer mot at de nå er svært nær ved å ikke kunne løse sine lovpålagte oppgaver. Det innlegget ble i sin helhet referert fra talerstolen av representanten Knutsen under finansdebatten, så det burde være vel kjent. Regjeringspartienes representanter velger likevel å avvise det som «fake news». De messer innbitt at kommuneøkonomien er bedre enn noensinne – det gjentas gang på gang. Det blir ikke noe riktigere av den grunn.

Det som er riktig, er at mange kommuner har hatt et positivt netto driftsresultat de siste årene. Ekstraordi-

nære engangsinntekter, bl.a. som følge av skattetilpasninger samt lavere pensjons- og demografikostnader enn forutsatt, er grunnen til de økonomiske resultatene i kommunene. Det gleder vi oss alle over, men det skyldes ikke regjeringens politikk, for dette er inntekter og lavere kostnader som regjeringen ikke forutså og ikke planla med.

Da vi behandlet statsbudsjettet for inneværende år, var regjeringens politikk å gi en samlet vekst i de frie inntektene i kommunesektoren anslått til -0,2 pst. i gjennomsnitt for 2018 og 2019, sett under ett. Så bommet regjeringen grovt på sine skatteanslag og ble reddet – også i år – av at kommunene får ekstraordinære engangsinntekter. Det er ikke på grunn av regjeringens politikk, det er på tross av regjeringens politikk.

Og det er det som er problemet: Som folkevalgt i en kommune kan man ikke planlegge drift av barnehager, rekruttere lærere og iverksette aktivitetstiltak til en- somme eldre med penger man ikke vet at man får når man lager budsjettet. Det er tvert imot direkte ulovlig – det er i strid med kommuneloven.

Regjeringens budsjett for 2020 gir kommunene en trippel smell:

1. Det er svært lav inntektsvekst, som gjør at mange kommuner står i fare for å måtte kutte i tjenestetilbudet.
2. De kutter i ordninger, slik at kommunene må ta en større del av regningen, eller de gir kommunene pålegg om oppgaver som ikke fullfinansieres.
3. De innskrenker kommunenes mulighet til å skaffe seg egne inntekter til velferdssatsinger gjennom eiendomsskatt.

Regjeringen har i statsbudsjettet for 2020 presentert det dårligste økonomiske opplegget for de frie inntektene i kommunesektoren noen regjering har presentert de siste 15 årene. Høyre regjeringen foreslår en vekst i de frie inntektene på 0,3 pst. Vi ser at den foreslåtte veksten i de frie inntektene de to siste årene er den laveste på lang tid – der 2020-budsjettet er spesielt dårlig. Regjeringen sørger for en svært stram kommuneøkonomi, noe de mange vitnesbyrdene fra hele landet også bærer bud om.

Mange kommuner får en realnedgang i sine inntekter. 84 pst. av kommunene vil neste år få mindre å rutte med i frie inntekter enn hva de har i år. KS har som vanlig gjennomført sin undersøkelse, som viser at netto driftsresultat i kommunene neste år kan bli svært lavt, og langt under anbefalt nivå. Den viser også at halvparten av kommunene med under 10 000 innbyggere planlegger for et negativt netto driftsresultat i 2020. Da mener jeg at det ikke er grunnlag for å hevde at regjeringens kommuneopplegg er godt.

I tillegg sender regjeringen ekstraregninger til kommunene, overfører oppgaver som ikke fullfinansieres,

og strammer inn på kommunenes mulighet til å skaffe seg egne inntekter. Her er noen eksempler på det:

- Toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester kuttes med 350 mill. kr. Det er en ekstraregning som flertallet i salen i dag sender til Kommune-Norge.
- Det innskrenkes i mulighetene til å kreve inn eiendomsskatt. Man kutter makssatsen til 5 promille neste år og har varslet en ytterligere nedgang til 4 promille fra 2021. I tillegg kommer det en reduksjonsfaktor som gir lavere skattegrunnlag. Mange kommuner vil merke at denne inntektsmuligheten begrenses, og det vil få konsekvenser for tjenestetilbudet mange steder.
- Arbeidsavklaringspenger og sosialhjelp antas å være underfinansiert ved at kommunene får høyere sosialhjelpskostnader enn de er kompensert for.
- Kommunenes utgifter innenfor pleie- og omsomsområdet har økt mer enn befolkningsutviklingen tilsier de siste årene. Når kommuneoppleggene fra regjeringen i tillegg er dårlige, betyr det ekstra stramme kommunebudsjetter, slik vi også hørte representanten Trellevik sa på Dagsnytt 18 forleden dag. Regjeringens svake kommuneopplegg ruster ikke kommunene for det økende behovet innenfor pleie- og omsomsområdet.
- Og for å avrunde: Det blir innlemming i rammen av tilskuddet til dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens før ordningen er fullt opptrappet. Mange kommuner vil tape penger på det.

Summen er ikke at vi styrker fellesskapet. Summen gjør at mange kommuner er i en vanskelig økonomisk situasjon når budsjettene skal vedtas rundt omkring i kommunestyrene.

Det er mange nye kommunestyrerepresentanter som nå sitter med en helt annen virkelighet enn de forestilte seg da de gikk til valg. De kom med ideer, ambisjoner og ønsker om hvordan de skulle utvikle sin kommune. Med regjeringens opplegg blir oppgaven å redusere tilbudet, ikke å bedre det.

For Arbeiderpartiet er det grunnleggende at i Norge skal vi ta vare på hverandre. Derfor vil vi fortsette å være sterke forsvarere av velferdsstaten – og av kommunesektoren. Derfor prioriterer vi om lag 4 mrd. kr mer til sektoren for å gi et bedre tilbud til innbyggerne. Derfor prioriterer vi et sterkere fellesskap, og vi vil få mindre forskjeller.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mari Holm Lønseth (H) [10:23:01]: «Det er behov for et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor», skriver Arbeiderpartiet i innstillingen.

Problemet er at man gjør noe helt annet. Med Arbeiderpartiets opplegg ville man fått en brems i digitaliseringsprosjektene i offentlig sektor som følge av kutt i konsulenter i staten. De brukes bl.a. til å lage en ny digital søknadsprosess for foreldrepenger eller selvbetjeningsløsninger i Statens vegvesen. Det er bare noen av prosjektene som er satt i gang av staten for å gjøre hverdagen til folk enklere, men noe av dette hadde vi vært nødt til å droppe med Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett.

Hvilket digitaliseringsprosjekt er det Arbeiderpartiet mener ikke har livets rett?

Eirik Sivertsen (A) [10:23:47]: Arbeiderpartiet er opptatt av at Norge skal digitaliseres. Derfor har vi også vært tydelige på at vi må bygge en infrastruktur som gir folk over hele landet tilgang til nye digitale tjenester, sånn at vi sikrer likeverdigheten.

Markedet løser ikke de utfordringene man står overfor. Det er ikke sånn at man i dag har en moderne og tilfredsstillende internettilgang over hele landet. Det er en forutsetning som høyre regjeringen ikke følger opp.

Til spørsmålet fra representanten er det det å bemerke at det finnes mye kompetanse om digitalisering i staten. Vi er tilhengere av å bygge kompetansen internt i staten og ikke bare kjøpe alt utenfra. Det å gjøre forsiktede kutt i kjøp av konsulenttjenester mener vi er rimelig og forsvarlig, og vi har en annen politikk for å bygge «in-house»-kompetanse i stedet for bare å kjøpe den utenfra og dermed svekke muligheten for også å bestille kompetanse i fremtiden.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:24:53]: Arbeiderpartiet viser til at Norge har vedtatt FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, der tilgang til skolebygg er en av forpliktelsene. Men hele 80 pst. av norske skoler er ikke tilgjengelige for elever med funksjonsnedsettelse.

Det var den rød-grønne regjeringen som fremmet loven om universell utforming. Fremskrittspartiet fremmet den gang forslag om å sette en tidsfrist for skolene og å innføre en tilskuddsordning. Arbeiderpartiet stemte imot. Er Arbeiderpartiet stolt av resultatet av sitt lovforslag når fasit mer enn ti år senere viser 20 pst. måloppnåelse, og tar de selvkritikk på at de stemte imot strengere krav og tilskuddsordninger?

Eirik Sivertsen (A) [10:25:37]: Jeg er like opptatt som representanten Kjønås Kjos av at vi skal ha et samfunn som er for alle, der universell utforming er helt sentralt. Kommunene har et vesentlig ansvar for å gi et velferdstilbud til alle i hele landet, og det aller viktigste vi kan gjøre for å sikre at kommunene kan oppfylle det tilbudet, er å gi dem handlingsrom til å gjøre

det. Derfor prioriterer vi totalt 4 mrd. kr mer enn regjeringen på neste års budsjett. Det vil gi kommunene større handlingsrom for også å kunne innfri universell utforming, i motsetning til regjeringens kommuneoppbygg, som de senere årene har vært mye strammere og betydelig svakere enn hva Arbeiderpartiet har presentert i sine opplegg. Kommunene må selv ta ansvar og ha muligheten til å prioritere universell utforming.

Karin Andersen (SV) [10:26:39]: Jeg tror jeg kan slutte meg til det meste av det som representanten Sivertsen sa i sitt innlegg om beskrivelsen, men Arbeiderpartiets satsing er altfor svak til å kunne nå de målene.

Det er på ett område denne behandlingen virkelig forundrer meg, og det er når det gjelder særlig ressurskrevende tjenester. Det er den ordningen som regjeringen har svekket med en milliard. Jeg ser at Arbeiderpartiet retter opp det, men de vil ikke være med på forslag, i hvert fall ikke foreløpig, om å gå igjennom ordningen, slik at man sikrer at alle relevante utgifter blir regnet med. Særlig nå når utskrivingspraksisen i sjukehus er så streng, må det være med i grunnlaget for den kommunale egenandelen, og vi er nødt til å se på en ordning også for dem som bikker 67 år. Det skjer jo ikke et mirakel om man bikker 67 år. Det blir ikke mindre behov for bemanning og gode tjenester for dem som er i den situasjonen, og kommunene trenger de pengene. Hvorfor vil ikke Arbeiderpartiet være med på å bedre ordningen?

Eirik Sivertsen (A) [10:27:42]: Arbeiderpartiet deler fullt ut den bekymringen, noe jeg også redegjorde for i mitt innlegg. Ordningen for ressurskrevende tjenester, eller toppfinansieringsordningen, er ment å ta vare på og sikre likeverdige tjenester for alle i hele landet, uavhengig av hvilken kommunen man bor i. Det er en kjensgjerning at noen kommuner er små, og når de får brukere som har særdeles store behov, er det vanskelig for dem å kunne gi tilstrekkelige tjenester. Derfor mener vi ordningen er viktig. Også vi anerkjenner at det har vært en betydelig vekst i utgiftene til ordningen, og det gir grunn til bekymring. Jeg anerkjenner at for mange kommuner er det en utfordring at man også blir eldre. Men vi som en gang har vært i regjering, vet også at dette må ses i sammenheng med hele det kommunale inntektssystemet. Vi har varslet en gjennomgang av det når vi kommer i regjering. Da er det naturlig å ta med også det i den gjennomgangen, men i vårt alternative budsjett angir vi en retning.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ove Trellevik (H) [10:29:00]: Kommunesektoren har vorte styrkt med om lag 30 mrd. kr i den tida Erna Solberg har leia denne regjeringa. Kommunane har

gode overskot, og det overskotet ligg over kommunesektoren sine egne forventingar. Det visast også på ROBEK-lista, som no tel berre ti kommunar, og det er det lågaste talet sidan kommunane vart registrerte på denne lista.

Høgre prioriterer å leggja til rette for vekst i heile landet, slik at det vert skapt jobbar også utanfor dei største byane. Men då må me lytta til kommunane og lokaldemokratiet i areal- og plansaker, slik denne regjeringa gjer. I tillegg treng ein meir kompetanse, veg og skattelette som gjer at bedriftene kan veksa og utvikla seg og bidra til velferd over heile landet. Me har kome godt i gang, og me ser at norsk økonomi er inne i ein god periode med låg ledigheit samtidig som det vert skapt nye jobbar landet rundt.

Då er det viktig at me held tilbake på den offentlege pengebruken. Slik hadde det ikkje vorte med det økonomiske opplegget til opposisjonen. Det har me høyrtdilegare i dag. Alternativet til opposisjonen er å bruka betydeleg meir offentlege pengar og reia grunnen for auka kostnader i framtida, og dette skal sjølvstekt dekkjast med auka skattar for næringsliv og folk flest.

At det går bra i næringslivet, er regjeringa sin politikk eit godt eksempel på. Når skatteinngangen denne hausten me no er inne i, viser at me kan få så mykje som 5 mrd. kr meir i skatteinntekter enn det me antok då me behandla revidert budsjett og kommuneproposisjonen i vår, så seier det ganske mykje.

Kommunebudsjettet legg opp til at veksten i frie inntekter til neste år vert på heile 1,3 mrd. kr. Dette dekkjer auken i både demografi- og pensjonsutgifter. Til dei som måtte meina at verken barnehage- eller lærarnorm er fullfinansierte, til tross for at Utdanningsforbundet meinte det i budsjett høyringane, gjev 1,3 mrd. kr rom for kommunane til å satsa på både skule, barnehage og psykiatri, for den del.

Så er det slik at opposisjonen her kritiserer at egenandelen for ressurskrevjande tenester auka med 50 000 kr. Me høyrde representanten Sivertsen her i stad. Det han ikkje nemnde, var at regjeringa Stoltenberg føreslo store kutt i den ordninga i 2014. Då ville dei gå frå ein statleg del på 80 pst. og ned til nokon og sytti prosent. Den ordninga er vorten svært dyr. Ho begynte på 1,5 mrd. kr, og me brukar nesten 11 mrd. kr på den ordninga no.

Så eg er ganske imponert over Arbeidarpartiet, som tilsynelatande kan løysa svært mange av utfordringane kommunane opplever, med berre nokre få hundre millionar kronar ut over den veksten som regjeringa legg opp til i sitt budsjett. Dei andre milliardane Arbeidarpartiet legg til, er stort sett øyremerkte nye oppgåver og underfinansierte nye reformer for kommunane, som igjen vil binda staten opp i mange år framover.

Arbeidarpartiet skriv i sine merknader at det må til ein kraftig vekst i kommuneøkonomien. Eg er overraska over at Arbeidarpartiet i budsjettet legg opp til ein kraftig auke i veksten i dei offentlege utgiftene i mange år framover, trass i det faktum at me kjenner til at me vert stadig fleire eldre, og at det vert færre yrkesaktive per pensjonist, og det er fråflytting frå mange kommunar.

Det er eit faktum at me må omstillast oss. Hadde Jens Stoltenberg vore her på huset og sett det som skjer her i desse dagar, ville me kanskje ikkje sett ei slik uansvarleg utvikling som me ser i Arbeidarpartiets budsjett.

Det er slik at i dei alternative budsjetta til Arbeidarpartiet føreslår dei innføring av nye reformer som ikkje er fullfinansierte, men det er ein start, med lovnad om meir pengar frå Arbeidarpartiet. Skulemat er eit godt eksempel på ei slik satsing. Kommunebudsjettet til Arbeidarpartiet kan umogleg imponera kommunesektoren. Bundne midlar i både SFO og ei rekkje andre tiltak gjer ikkje at kommuneøkonomien vert noko særleg betre.

Så var Sivertsen inne på ein kommune som heiter Osterøy, og at dei klaga over dårleg kommuneøkonomi. Det er slik at denne kommunen var på ROBEK-lista i alle dei åra dei raud-grøne styrte. Det nemnde han ikkje med eitt einaste ord. Det var denne regjeringa si satsing på kommunesektoren, med over 30 mrd. kr, som gjorde at den kommunen kom seg ut av ROBEK-lista. Det er slik at Osterøy har utfordringar, bl.a. med økonomistyring. Det er bygd ei rekkje nye flyktningbustadar som ein måtte byggja om etter nokre få månadar.

Det er ulik praksis rundt om i Noreg. Det er nok mange kommunar som slit, og det er gode grunnar til det, men mykje av det kan òg vera sjølvforskyld. Ein må ta ein del av ansvaret for korleis ein utviklar seg, sjølv i Kommune-Noreg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [10:34:06]: På tross av selvforherligelsen vi høyrer fra representanten Trellevik over kommuneopplegget til regjeringa, er det altså nødtopp til regjeringa – og det var Osterøy kommune som hadde det som overskrift. Nå er det flere kommuner som også kommer med nødtopp til regjeringa. Osterøy er altså ikke alene, men de kan stå som et eksempel. Her har Høyre-, Venstre-, Kristelig Folkeparti- og Fremskrittsparti-representantene skrevet under på bl.a. følgende:

«Men i år ser det mørkare ut enn nokosinne. (...)

Vi er svært nær å ikkje ein gong greia lovpålagde oppgåver. Med ytterlegare nedskjeringar vil vi vera på grensa av lovbrot i fleire sektorar.»

Jeg har lyst til å spørre representanten Trellevik: Driver Osterøys folkevalgte fra Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet med «fake news»?

Ove Trellevik (H) [10:35:03]: Nei, eg skal ikkje skulda dei for å driva med «fake news». Eg seier i innlegget mitt at det er mange kommunar som opplever at det kan vera krevjande å få budsjettet til å gå i hop. Osterøy var ein kommune som eg nemnde stod på ROBEK-lista under den raud-grøne regjeringa. Både eg og representanten Lauvås har begge vore ordførarar, og me har vel aldri stått på barrikadane og jubla for god kommuneøkonomi nokon gong då me var ordførarar. Så det ligg litt i ein ordførars natur å prøva å jobba for kommunen og for at kommunebudsjetta skal verta så gode som mogleg.

Eg er heilt sikker på at Osterøy kommune vert driven godt. Høgre er med i leiinga i Osterøy kommune, og det vert fokusert på innbyggjarane og behova deira, så eg er heilt sikker på at dei kan få eit godt budsjett å leva med også til neste år.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [10:35:54]: Vi registrerer at regjeringspartiene med Høyre i front nok en gang hevder at økonomien i norske kommuner og fylkeskommuner er sunn og god. Beviset for dette er at det er få kommuner på ROBEK-lista. Som i andre bedrifter gjør man sitt ytterste for å unngå å bli slått konkurs, og som andre har vist til her, går det ut over tilbudet i norske kommuner.

Mener Høyre virkelig at kommunene snakker usant, og mener man at den store KS-undersøkelsen vi nettopp fikk presentert, ikke gjenspeiler virkeligheten? Mener Høyre at det kommunene påstår er store utfordringer med å utføre sine tjenester, ikke har rot i virkeligheten?

Ove Trellevik (H) [10:36:48]: Det er mange kommunar som har det utfordrande med å få ting til å gå i hop, men faktum er at kommunebudsjettet har vorte styrkt med 30 mrd. kr. Ei rekkje kommunar kom seg òg ut av konkurslista, som var orda du brukte. Det var 40–50 kommunar på den lista då den raud-grøne regjeringa styrte. Så det går mykje betre i Kommune-Noreg slik me har det i dag; eg er ikkje med på den premisen at det står så elendig til ute i kommunane.

Til den undersøkinga du viser til: Ja, det var nokre kommunar som var med på ho, og nokre kommunar meinte det var stramt, men kva med alle dei andre, då, dei fleire hundre kommunane som valte ikkje å vera med på den undersøkinga og svara på ho? Det er det som er interessant. Kva meiner dei om kommuneøkonomien?

Presidenten: Presidenten vil bare minne om at talen skal rettes gjennom presidenten.

Karin Andersen (SV) [10:37:44]: Jeg har fått en veldig lang liste med kommuner som må kutte med det

budsjettet som er nå. Det er store kommuner, det er små kommuner, det er sentrale kommuner, det er distriktskommuner. Samtidig med dette er det, jeg vet ikke for hvilken gang, avdekket at det foregår menneskerettighetsbrudd, vold og overgrep i kommuneomsorgen fordi det ikke er nok ansatte. Det er ikke nok kompetanse. Man er alene i situasjoner der det burde vært to, og man må bruke medikamenter for å roe ned folk når de egentlig trenger omsorg.

Dette er en reell situasjon, og det er den situasjonen kommunepolitikere er i når de nå skal skjære ytterligere ned fordi Høyre ikke har råd til å finansiere disse tjenestene. Mener Høyre at den alvorlige situasjonen som nå beskrives i omsorgen, kan løses uten flere ansatte?

Ove Trellevik (H) [10:38:50]: Det er godt mogleg det er ledige jobbar rundt om i Kommune-Noreg, det er det nok heilt sikkert. Eg er heilt einig i at kompetansen òg må styrkjast ute i Kommune-Noreg, difor jobbar me ganske mykje med det. Blant anna har me hatt ei kommunereform for å styrkja fagmiljøa, for å styrkja kommunane, for å styrkja moglegheita for kommunane til å yta gode helsetilbod til innbyggjarane sine.

Me opplever at mange har nytta moglegheita til å vera med på ei reform, men mange kommunar har òg valt ikkje å vera med. Eg skal ikkje akkurat gå til den same lista som representanten har, med alle kommunane som har teikna seg for å seia at det står svært dårleg til i dette landet. Det er nok mange kommunar som har valt å stå utanfor den reforma som regjeringa har sett i gang, og som me støttar godt opp under, nettopp for å gje betre tenester til innbyggjarane våre.

Kommuneøkonomien er vorten styrkt svært mykje i den tida regjeringa Solberg har drive han. Over 30 mrd. kr er tilført kommunesektoren, så dei har gode moglegheiter til å driva gode tenester.

Presidenten: Replikkordskiftet er da omme.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [10:40:09]: Jeg vil starte dette innlegget slik jeg startet mitt innlegg i finansdebatten for få dager siden. Jeg gjør dette fordi jeg mener at hvordan vi møter neste år, henger sammen med utviklingen de siste årene og hvordan det står til nå.

Landet vårt går godt. Andelen helt arbeidsledige ligger på 2,2 pst., noe som er lavere enn da vi tok over etter de rød-grønne. Kommunenes økonomi er bedre enn på lenge. Ved utgangen av 2013 var 46 kommuner på ROBEK-listen, mot kun 10 kommuner nå. Mens antall heltidsbønder under rød-grønt styre sank med nærme 50 pst., har tallet under denne regjeringen steget. Gjennom vår regjeringsperiode har det blitt lagt ned i snitt elleve små grendeskoler i året. Under rød-grønn regjering var tallet hvert år mer enn dobbelt så høyt. Det

ble lagt ned dobbelt så mange akuttfunksjoner ved sykehus og tre ganger så mange fødeavdelinger under rød-grønt styre som under denne regjeringen. Gjennom våre år i regjering har vi klart å gjøre kommunene sterkere, sykehuskøene kortere, avvirket soningskøen, fått psykologer, fysioterapeuter, helsesykepleiere og ergoterapeuter ut i kommunene, sørget for lav innvandring, lav arbeidsledighet, samtidig som skattene er kuttet med mer enn 25 mrd. kr. Vi vil i 2020 nå målet om to politifolk per tusen innbyggere, og samferdselsbudsjettet er økt med hele 80 pst. Varene skal hurtig frem, og vanlige folk skal ha trygge veier.

Tallene viser altså at det er denne regjeringen som tar vare på hele landet. Med dette budsjettet har denne regjeringen sørget for å styrke kommunene med hele 30 mrd. kr. Den gjennomsnittlige årlige veksten i kommunesektorens frie inntekter per innbygger har vært høyere i vår regjeringsperiode enn under rød-grønn regjering.

I 2019 forventer vi en merskattevekst på 4,9 mrd. kr. Dette kommer i tillegg til 1,5 mrd. kr, som ble varslet i revidert nasjonalbudsjett i vår. Kommunene går derfor inn i 2020 med et godt økonomisk grunnlag. Veksten i frie inntekter blir på 1,3 mrd. kr. Dette dekker både økte demografi- og pensjonsutgifter, og i tillegg gir det rom for å styrke tjenestetilbudet innenfor rusfeltet med 400 mill. kr og tidlig innsats i skolen med 150 mill. kr. Hele veksten i frie inntekter går i 2020 til kommunene. Fylkeskommunenes inntekter holdes reelt sett om lag uendret sammenliknet med 2019.

Kommunene har et stort potensial for å effektivisere driften sin. Med en effektivisering på 0,5 pst. frigjøres hele 1,3 mrd. kr. Regjeringen er opptatt av å gi kommunene større handlingsrom over egne penger og foreslår derfor å erstatte en rekke øremerkede tilskudd som kommunene har måttet søke om og rapportere på, med heller å innlemme dem i de ordinære tilskuddene til kommunene. Totalt vil kommunesektoren i 2020 få 3,6 mrd. kr som de selv kan bestemme hva de skal bruke på, der hvor de før var øremerket fra statens side. Det er bra for det kommunale selvstyret.

Det går et tydelig skille mellom regjeringspartiene og opposisjonen. Der alle partier snakker om lokale prioriteringer og selvstyre for kommunene, skjer det helt andre ting i denne sal. Opposisjonen har null tillit til kommunene. I enhver sammenheng påpekes det at staten må inn, om kommunene skal lykkes. Det øremerkes og detaljstyres innenfor alle områder. Regjeringen arbeider for å redusere statlig detaljstyring og byråkrati, spre makt og myndighet og bygge samfunnet nedenfra.

Det norske samfunnet er inne i en betydelig omstillingsfase. Omlegging fra en sterkt oljebasert økonomi og den demografiske utviklingen i befolkningen krever at

offentlig forvaltning i både stat, fylke og kommune må være omstillingsdyktig og bruke ressursene effektivt og i samsvar med innbyggernes behov. Satsing på en enklere hverdag for folk flest må fortsette. Det handler om fornying, forenkling og forbedring.

Kommunene trenger høy kompetanse og ny kompetanse. Noen kommuner er fortsatt for små til å klare å møte fremtidens krav til mangfold og kompetanse. Fraflytting handler om unge mennesker med en fullført eksamen i ryggsekken som de ikke får brukt i et fagmiljø. Resultatet er at de unge flytter fra distriktene. Da trenger vi ytterligere endringer i kommunestrukturen fremover, og det er derfor bra at regjeringen opprettholder de positive virkemidlene for å stimulere til frivillige kommunesammenslåinger.

Opposisjonen står samlet om å kritisere kuttene som følge av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen. Likevel velger alle opposisjonspartiene å benytte dette handlingsrommet til egne prioriteringer fremfor å tilbakeføre det til hver enkelt statlig virksomhet, selv om de mener kuttene er lite konkrete og fremstår som flate ostehøvelkutt uten retning. Samtidig snakker de samme partiene varmt om en tillitsreform. Opposisjonen vil altså at etatene skal gis tillit, samtidig som de bør detaljstyres. Det er også verdt å merke seg at Senterpartiet ikke synes at ostehøvel og 0,5 pst. holder, og en kan lure på hvilket redskap Senterpartiet tenker å ta i bruk.

Regjeringen la i 2016 frem en nasjonal strategi for bruk av skytjenester, hvor det er beskrevet hvordan offentlige og private virksomheter kan få større rom til å velge skytjenester der det vil gi best resultat og vil være den mest kostnadseffektive løsningen. I dette budsjettet bevilges det 11 mill. kr til etablering av en markeds plass for skytjenester, hvor offentlige virksomheter kan få støtte i anskaffelsesprosessene og settes bedre i stand til å stille riktige krav og velge riktige og sikre tjenester. Digitalisering er et viktig verktøy for å få en mer effektiv offentlig sektor, og medfinansieringsordningen for samfunnsøkonomisk lønnsomme digitaliseringsprosjekter har gitt gode resultater.

Norge har en sterk tradisjon for at folk eier sine egne boliger, og målet er at folk flest skal ha denne muligheten. Regjeringen har over mange år målrettet og forbedret bostøtten. I forslag til statsbudsjett for 2020 har regjeringen videre en satsing på bostøtte for å bekjempe barnefattigdom.

Regjeringen vil sørge for en tilpasning vedrørende kommunesammenslåinger som trer i kraft 1. januar 2020, hvor det i enkelte tilfeller slås sammen presskommuner som har særlig høye boutgiftstak, med nabo-kommuner som ikke har hatt det. For å likebehandle alle bostøttemottakere i samme kommune legges det til

grunn at de høyeste boutgiftstakene skal gjelde i hele den nye kommunen.

Mottakere av bostøtte mottar i gjennomsnitt et høyere beløp enn i 2013. Et fallende antall mottakere skyldes at flere av de som tidligere har mottatt bostøtte, har fått økt realinntekt, og at flere har kommet ut i arbeid. Bostøtten har blitt styrket jevnt og trutt de siste årene. Blant annet er boutgiftstaket økt gjentatte ganger, og det har blitt enklere å få bostøtte i bokollektiv.

Det er innført en permanent kompensasjonsordning så ikke uførereformen blir årsak til at noen som mottok bostøtte før reformen, mister den. Siden 2017 har det blitt tatt i bruk oppdaterte ligningsdata, som har bidratt til vesentlig færre feilutbetalinger.

Bostøtten har utgjort en stabil andel av mottakernes boutgifter siden 2014, mens det største fallet i andelen av boutgiftene som ble dekket av bostøtte, kom under den rød-grønne regjeringen.

Det er et stort behov for flere boliger i årene fremover, og regjeringen vil legge best mulig til rette for økt utbygging. Offentlige reguleringer skal ikke unødvendig forsinke eller fordyre boligbygging, og viktige forenklingstiltak som bidrar til raskere utbygging, er gjennomført.

Det er kommunene som har et ansvar for å bidra til at vanskeligstilte kan skaffe seg og beholde en egnet bolig. En større grad av rammestyring gjør at kommunene kan gjøre lokale prioriteringer og bruke mindre ressurs-er på byråkrati.

Det er få gode systemer for å søke, tildele og administrere kommunale utleieboliger. Det finnes heller ikke en god nasjonal oversikt over denne boligmassen. Konsekvensene er at det er vanskelig for innbyggerne å søke om kommunal bolig, og at saksbehandlingstiden ofte er lang. Derfor foreslås det å øke bevilgningen med 30 mill. kr til å utvikle nye løsninger for kommunalt disponerte boliger.

Tilgjengelige data over boligmassen i Norge viser at flertallet av boligene ikke er tilpasset personer som ikke klarer å gå i trapper. Stadig flere planlegger bedre for alderdommen ved å flytte til mer egnet bolig mens de ennå er friske og raske. Hovedsakelig er det et ansvar for den enkelte å skaffe seg bolig som er tilpasset egen livssituasjon. Det vil likevel være nødvendig å gi tilskudd for prosjektering og installering av heis, samtidig som vi oppfordrer flest mulig til å planlegge for alderdommen selv.

Regjeringen har siden 2013 økt bevilgningene til Sametinget med over 100 mill. kr. Bevilgningen for 2020 vil gi Sametinget gode rammer for sitt arbeid neste år. Det er foreslått en økning på 13 mill. kr til oppfølging av Hjertespråket. I tillegg til dette økes bevilgningene til andre samiske formål, som museumsbygg, samiske

læremidler, reindriftsavtale og et Alternativ til Vold-kontor med samisk kompetanse, med 80 mill. kr. Totalt foreslår regjeringen en bevilgning til samiske formål på over 1,1 mrd. kr.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [10:50:28]: Arbeiderpartiet prioriterer de store pengene på tjenester innbyggerne trenger i hverdagen – barnehage, skole, eldreomsorg og helsetjenester. Arbeiderpartiet øker kommunesektorens inntekter med 3 mrd. kr utover regjeringens forslag i vårt alternative budsjett. Vi sier nei til store skatteuttak til dem som har mest, for å ha penger til gode tjenester og sørge for mindre forskjeller. Regjeringen har i statsbudsjettet lagt fram det dårligste kommuneopplegget noen regjering har lagt fram de siste 15 årene. I tillegg sender regjeringen ekstraregning til kommunene på ressurskrevende tjenester som de siste årene ifølge KS beløper seg til over 1 mrd. kr. Er Fremskrittspartiet stolt over en slik sulteføring av kommunene?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:51:16]: Jeg er stolt av at vi har sørget for at kommunene har hatt en bedre økonomisk utvikling og en bedre økonomisk hverdag enn de hadde under den rød-grønne regjeringen. Så konstaterer jeg at i de åtte årene vi hadde rød-grønn regjering, satt jeg i denne sal, og da skrøt Arbeiderpartiet uhemmet av det opplegget. Og når kommunene har bedre økonomi i dag enn de hadde under Arbeiderpartiets regjeringssperiode, er det litt vanskelig å forstå påstander om sulteføring. Da har i så fall Arbeiderpartiet kommet til en erkjennelse i dag av at de budsjettene de selv hadde for en del år siden, var elendige. Jeg konstaterer at alle kommuner viser gode tall, og det er det viktigste i den jobben vi skal gjøre her, og så må kommunepolitikere gjøre sin jobb ute i kommunene.

Heidi Greni (Sp) [10:52:24]: Representanten sa i innlegget sitt at kommunene går inn i 2020 med et godt økonomisk grunnlag for å styrke tjenestetilbudet. Dette er en grell kontrast til de medieoppslagene vi ser rundt omkring i hele Norge, og det er en grell kontrast til KS' rapport som komiteen fikk denne uken. Halvparten av alle kommuner under 10 000 innbyggere budsjetterer med negativt driftsresultat, de må ta av fond for å overleve. 75 pst. sier at budsjettprosessen er mer krevende enn noen gang. Bare bemanningsnormen på barnehager er underfinansiert med 700 mill. kr. KS har beregnet at kommunene tvinges til å redusere tjenestetilbudet og effektivisere til en samlet sum på om lag 6 mrd. kr.

Mener representanten at KS er helt på ville veier, og at dette er «fake news»? Er det sann at folk der ute ikke skjønner hva de holder på med?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:53:29]: Jeg lurer egentlig på hva som er annerledes i de påstandene der i forhold til tidligere år. Hvert eneste år når budsjettet blir lagt frem, så langt tilbake jeg kan huske – og jeg har vært her i 14 år – har KS påpekt at det er vanskelig for kommunene, eller kommunene har påpekt at det er vanskelig for dem. Jeg tror at uansett hvor mye man bevilger til kommunene, vil de alltid ønske seg mer. Og det skjønner jeg, for man har store ambisjoner og ønsker seg veldig mye. Jeg sier ikke at kommunene sitter med flust av penger, men vi vet at fondene deres har vokst betydelig under denne regjeringen, og de har fått investert enormt mye de siste årene. Så utgangspunktet er veldig bra, men jeg vil påpeke at de medieoppslagene og den sutringen som er ute i mediene, er slik hvert eneste år og har alltid vært sånn.

Karin Andersen (SV) [10:54:37]: Det er mulig Fremskrittspartiet mener det er sutring når ansatte i omsorgen melder om vold, at de er nødt til å låse inn senile demente, og at de er nødt til å dope dem ned fordi det ikke er nok ansatte i omsorgen. Fremskrittspartiet har hatt og har eldreministeren – det er den andre nå – og hun er tydeligvis helt sjokkert og vet ikke noen ting om dette.

Men det er dette kommuneøkonomien handler om, og jeg sitter med en lang liste. Det er kommuner som har måttet kutte for å få budsjettet i balanse, slik regjeringen har pålagt, fordi det er for lite penger. De har tappet av fond. Nå tapper de mer. For eksempel må Hustadvika, som er en sammenslått kommune, nå ta 42 mill. kr. Senja, en sammenslått kommune, må ta 41 mill. kr og Arendal 14 mill. kr i eldreomsorgen. Hvorfor tar ikke Fremskrittspartiet ansvar, nå som det også er en eldreminister, og sikrer at det er nok bemanning i eldreomsorgen i alle kommunene i landet – ikke bare i noen få kommuner – slik at alle eldre kan være trygge og ansatte slipper å bli utsatt for vold på jobben?

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [10:55:43]: Først vil jeg bare påpeke at eldreministeren var klar over at det var slike tilstander enkelte steder, men at omfanget sjokkerte henne. Representanten vet veldig godt at det hun egentlig etterlyser, er statlig styring av eldreomsorgen. Sånn det er i dag, er det kommunene som styrer det. Da kan ikke Fremskrittspartiet i regjering bestemme over kommunene. Men vi har ønsket at den skal være statlig styrt. Derfor har vi et prøveprosjekt på det med statlig finansiering, og de kommunene kan levere akkurat den tjenesten som SV ønsker seg. Men likevel vil SV fjerne det prosjektet, så det er vanskelig å forstå hva SV egentlig vil. Skal kommunene gjøre den jobben, eller skal staten gjøre det? Det tror jeg SV snart må bestemme seg for. Men hvis SV vil være med på å flytte det over til sta-

ten, er Fremskrittspartiet klar med en gang, og eldreministeren kan gå inn og styre dette på en bedre måte.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Heidi Greni (Sp) [10:57:09]: Kommuner og fylkeskommuner sørger for grunnleggende velferdstjenester til alle som bor i Norge. De får ansvaret for stadig flere oppgaver og økte kostnader for å sikre tjenester til innbyggere, uten at vi ser igjen noe av det i regjeringens budsjettopplegg for 2020. Regjeringens statsbudsjett gir ikke kostnadsdekning for summen av oppgaver som pålegges kommunene. Midlene bindes opp i statlige satsinger, det er ikke kompensert for utgiftsøkninger, og kommunenes egne inntektsmuligheter strammes inn.

Det er en rekke økte utgifter som kommunene ikke får kompensert for. Bemannings- og pedagognormen som er innført for barnehagene, er underfinansiert. Kommunene har opplevd en sterk økning i utgifter til pleie- og omsorgstjenester de senere årene, langt utover prisstigningen. Endringen i arbeidsavklaringsordningen gjør at flere trenger sosialstønning, og det samme gjør endringer i bostøtteordningen. Dette må kommunene dekke selv.

I tillegg har kommunene fått økt ansvar for å finansiere ressurskrevende tjenester. Det har påført kommunene ca. 1 mrd. kr i ekstra kostnader de siste fire årene, som de heller ikke er kompensert for. I noen kommuner har den kommunale andelen økt så kraftig at de lokalt vurderer å innføre eiendomsskatt for å finansiere økte kostnader til ressurskrevende tjenester. Når det kun er kanskje en eller to brukere i kommunen som mottar dette, og alle vet hvem det er, kan vi selv se for oss den belastningen disse har når de da på en måte får skylden for at eiendomsskatten må innføres. Det er en uholdbar situasjon. Staten må sikre en forutsigbar finansiering av disse tjenestene. Derfor vil vi ha en helhetlig gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at alle relevante kostnader blir med i grunnlaget for den kommunale egenandelen.

Jeg vil vise til KS' undersøkelse for kommuner og fylkeskommuner. Halvparten av alle kommuner under 10 000 innbyggere budsjetterer med negativt driftsresultat i 2020. 75 pst. av alle kommuner svarer at budsjettarbeidet i 2020 er mer krevende enn noen gang. Budsjettert netto driftsresultat er halvert i løpet av de siste to årene. Kommunene tvinges til å effektivisere og iverksetter sparetiltak for 6 mrd. kr i 2020. Det står i grell kontrast til det bildet regjeringspartiene prøver å tegne.

Samtidig som kommunene pålegges flere oppgaver, får de mindre å rutte med, bl.a. med redusert eiendomsskatt. Nivået på eiendomsskatt er historisk høyt, og rekordmange kommuner har innført eiendomsskatt i perioden med regjeringen Solberg. Regjeringens politikk

har en stor del av skylden for det. Kommunene har ikke fått tilstrekkelige overføringer til å håndtere de oppgavene de har, og regningen veltes over på innbyggerne. Den beste måten å få bort eiendomsskatten på er å øke overføringene til kommunene, slik at de kan gjøre nødvendige investeringer og tilby gode tjenester uten at de blir tvunget til å innføre eiendomsskatt. I innstillingen fremmer Senterpartiet også forslag om å etablere en vanlig kompensasjonsordning for bortfallet av inntekter når det gjelder eiendomsskatt på verker og bruk.

Senterpartiet har prioritert en betydelig styrking av kommune- og fylkeskommuneøkonomien i sitt alternative budsjett. Med 2,5 mrd. kr til kommunene og 1,9 mrd. kr til fylkeskommunene styrker vi tjenestene til vanlige folk. Dette er helt nødvendig hvis vi skal klare å opprettholde tjenestetilbudet.

En aktiv distriktpolitikk med mål om at folk skal kunne bo og arbeide der de selv ønsker, og i hele landet, er avgjørende for vekst og verdiskaping. Skal det bo folk i hele landet, må storsamfunnet sørge for trygghet, gode tjenester og legge til rette for arbeidsplasser i alle kommuner. Tjenester som politi, ambulans og fødetilbud er like viktig for folk i bygd som i by. Trygghet er like viktig uansett hvor en bor.

Utdanningstilbud og grunnleggende infrastruktur som vei, ferjer, bredbånd og kollektivtrafikk er forutsetninger for at vi skal lykkes med å videreutvikle hele landet. Organisering av statlige arbeidsplasser er også en viktig faktor. Siste forslag i rekken av sentraliserende tiltak er at de kommunale skattekontorene skal statliggjøres. Erfaringer fra Danmark tyder på at det slett ikke er særlig smart. Innkrevingsprosenten kan gå ned, og avgjørelsen betyr tap av kompetansearbeidsplasser i distriktene.

Regjeringens klokkeetro på at stordrift er løsningen på alt, harmonerer dårlig med geografien og bosettingsmønsteret i Norge. Stortingsflertallet burde sette kommunene i stand til å sørge for gode tjenester, ikke tre nye runder med kommunesammenslåing ned over hodet på lokale folkevalgte. Omfordeling fra små til store kommuner via inntektssystemet bidrar til å øke ulikhetene mellom kommunene. Senterpartiet mener statens overføringer til kommunene skal sørge for at alle har mulighet til å tilby likeverdige tjenester.

En annen sak jeg har fått mange henvendelser om, er finansiering av frivilligsentralene. Når tilskuddet fra 2021 skal fordeles basert på innbyggertall, vil mange kommuner miste storparten av støtten til sin sentral. Mange har allerede begynt å nedbemanne. Regjeringen kunne valgt å videreføre tilskuddet slik det fordeles i dag, dette er ikke engang et spørsmål om størrelsen på bevilgningen, bare en videreføring av fordelingen. Med tanke på konsekvensene for mange frivilligsentraler håper jeg

regjeringen revurderer omleggingen og gjør som de gjorde med veterinærtilskuddet, som har akkurat samme utfordringen. Der har de heldigvis videreført dagens fordeling, selv om de stemte imot vårt forslag i juni.

Det er på høy tid å gå mulighetene for Distrikts-Norge i møte. Gjennom byvekstavtalene overføres milliarder til de store byene, mens mindre kommuner blir avspist med stadig trangere rammer og beskjed om å slå seg sammen. Senterpartiet har lansert bygdevekstavtaler. Målet er å legge til rette for næringsutvikling og levende lokalsamfunn i hele landet. Det er store områder i Norge som ikke blir utnyttet, og som med en målrettet næringspolitikk har et stort potensial for vekst hvis vi får til disse bygdevekstavtalene. Derfor vil vi prioritere 12 mrd. kr over ti år til bygdevekstavtaler.

Noe av det mest kritiske med regjeringens forslag til statsbudsjett er opplegget for fylkeskommunene. KS' budsjettundersøkelse viser at det er svært krevende å få budsjettene i fylkene til å gå i hop. Sammenslåingsprosessene, strammere økonomiske rammer og usikkerhet om finansieringen av nye oppgaver er hovedårsakene til at det er verre enn noen gang. Manglende finansiering av de nye oppgavene er en gjenganger, både når det gjelder sams vegadministrasjon og kulturminneforvaltning, osv. Flertallet av fylkeskommunene påpeker at vedlikeholdsetterslepet på fylkesvei vil øke med de budsjetttrammene de nå har fått. Det er bare én fylkeskommune som budsjetterer med netto driftsresultat tilsvarende det Teknisk beregningsutvalg anbefaler.

Fylkene får ikke de midlene de trenger til å løse oppgavene. Avgjørelsen om finansiering av fylkesveiadministrasjonen kom altfor sent, mindre enn to måneder før fylkene overtok oppgaven, og ennå er ikke utstyr avklart. Fylkene skal i hvert fall ikke få dekt kostnadene til alt nødvendig utstyr, og de får heller ikke dekt omstillingskostnader. Det vil gå ut over de tjenestene de allerede har ansvaret for, særlig fylkesveiene. Senterpartiet har i sitt alternative budsjett foreslått økte rammer til fylkeskommunene slik at de kan drive med vedlikehold og fornying av fylkesveinettet, drive skred- og flomforebygging og arbeide med regional utvikling.

Stortinget har gjort vedtak om at all kollektivtransport på sjø skal være null- og lavutslippstransport innen 2025. Dette har ført til enorme ekstrakostnader for fylkene, som ikke er kompensert. Det foreslås i Senterpartiets alternative budsjett for 2020 200 mill. kr til klimavennlige ferjer og båter. Vi fremmer forslag i innstillingen om at det også blir foretatt en nødvendig bevilgning til hurtigbåter snarest mulig.

Fylkene har altså fått redusert sitt økonomiske handlingsrom samtidig som regjeringens uttalte mål med regionreformen visstnok skal være å styrke fylkeskommunenes rolle som regional utviklingsaktør. Mid-

lene er mer enn halvert siden 2013-nivået. Dette henger ikke i hop. Med Senterpartiets styrking, med over 4 mrd. kr på kommunal sektor, ville vi fått flere lærere, flere barnehagelærere, styrket bemanning i eldreomsorgen, opprusting av fylkesveiene, en fylkesveimilliard – et program med 10 mrd. kr over ti år – og vi ville sørget for at fylkeskommunene og kommunene hadde fått fullfinansiert de nye oppgavene som vi har pålagt dem.

Til slutt vil jeg ta opp de av Senterpartiets forslag som ikke allerede er tatt opp.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Då har representanten Heidi Greni teke opp dei forslaga ho viste til.

Det vert replikkordskifte.

Norunn Tveiten Benestad (H) [11:07:22]: Senterpartiet framstår som den største kritikeren av regjeringas reformer og som distriktenes beste venn – iallfall i valgkamp. I finansdebatten konstaterte representanten Henrik Asheim at det var langt mellom retorikk og handling i Senterpartiets alternative budsjett. Dette var et budsjett han trodde selv Senterpartiet ville protestert mot om det ikke kom fra dem selv, sa han.

De beholder i praksis alle regjeringas reformer, men i sitt budsjett legger de opp til å kutte i en rekke statlige arbeidsplasser rundt om i hele landet. De kutter i Fredskorpset i Førde etter at regjeringa flyttet det ut. De kutter i Valgdirektoratet i Tønsberg etter at regjeringa flyttet det ut. Totalt kutter de 1,7 mrd. kr på toppen av ABE-reformen, som opposisjonspartiene har harselert mye med, men selv valgt å ikke reversere.

Mitt spørsmål er: Hvis regjeringa hadde foreslått dette, ville ikke Senterpartiet kalt det sentralisering?

Heidi Greni (Sp) [11:08:12]: Nei, ingen av de foreslåtte representanten nevnte der, har noe med sentralisering å gjøre. Sentralisering er de arbeidsplassene som regjeringa nå har flyttet fra distriktene og inn til byene. Vi kan nevne politietaten, og vi kan nevne skattee-taten, som nå blir flyttet. Det utgjør ganske mye for kompetansemiljøet rundt om i kommunene. Vi kan nevne forslaget om å sentralisere tingrettene, f.eks., og vi kan nevne ambulansberedskapen, som er sterkt svekket i distriktene når arbeidsplassene er flyttet.

Vi kan ikke ha arbeidsplasser bare for å ha distriktsarbeidsplasser, og de nedskjæringene vi har der, ser vi på som unødvendig byråkrati. Jeg må si at når jeg ser at staten hadde såkalte fremmede tjenester, innleide tjenester, for 24,9 mrd. kr i 2018, må det jammen være mulighet til å finne noe inntjening på byråkrati og på de kostnadene, slik at vi kan omsette dem i tjenester til folk i hele landet.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [11:09:31]: Nå lærte vi noe nytt: Å legge ned statlige arbeidsplasser i distriktene er ikke sentralisering.

Opposisjonen er svært opptatt av å fremheve at kun med deres kommuneopplegg vil vi få en god eldreomsorg. Da handler det bare om penger. Likevel vil Senterpartiet fjerne ordningen for de kommunene som er inne i ordningen med statlig finansiering av pleie- og omsorgstjenester. Da er argumentet at eldreomsorgen ikke blir bedre med økte midler. Senterpartiet har i denne saken valgt ikke å lytte til hva deres egne lokale representanter mener.

Hvis god eldreomsorg ikke handler om penger, hva mener Senterpartiet at det da egentlig handler om?

Heidi Greni (Sp) [11:10:18]: Når det gjelder statlig finansiering av det prosjektet, var det vel en håndfull kommuner av den gang 428 som valgte å være med på det prosjektet. Det bør kanskje ringe noen bjeller for regjeringen når det var så lite attraktivt at det ikke er et godt prosjekt som Kommune-Norge etterspør. Da er jo selvsagt de midlene fordelt på den håndfulle kommuner som til slutt tok sjansen på å være med på det. Vi vil heller at de midlene skal brukes til god eldreomsorg i hele landet.

Vi styrker kommunenes økonomi med 2,5 mrd. kr. Det blir selvsagt mye god eldreomsorg, det blir mange barnehagelærere og mange lærerstillinger, og det blir et handlingsrom for norske kommuner til å gjøre lokale prioriteringer.

André N. Skjelstad (V) [11:11:20]: Det er interessant, representanten Grenis innlegg, der hun er en sveip innom bl.a. Sams veiadministrasjon, som jeg i lang tid har oppfattet at Senterpartiet egentlig har ønsket tilbakeført til regionene, til fylkene. Ikke minst synes jeg det er særdeles interessant at samme representant tar opp vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene, når vi vet hvilken statsråd som overførte det til fylkeskommunene. Hun er tydeligvis også imot at fylker og kommuner skal få flere oppgaver.

Det er også ganske interessant, det hun repliserer i et av de foregående innleggene – at vi ikke kan ha arbeidsplasser bare for å ha distriktsarbeidsplasser. I lys av det skjønner jeg hvorfor hun ønsker å legge ned Valgdirektoratet i Tønsberg og overføre det til Oslo. Det må jo være en konsekvens av det. Er det en type politikk som Senterpartiet vil se mer av framover – at en overfører slike arbeidsplasser fra distriktene over til hovedstaden?

Heidi Greni (Sp) [11:12:26]: Senterpartiet vil at de nødvendige arbeidsplassene skal fordeles også i distriktene så langt det lar seg gjøre. Vi skal ikke opprette unødvendige arbeidsplasser i distriktene bare for å øke byrå-

kratiet, slik dagens regjering har gjort. Vi oppfatter Valgdirektoratet som en helt unødvendig utvidelse av byråkratiet.

Når det gjelder Sams veiadministrasjon, var Senterpartiet en pådriver for å få det over til fylkeskommunene, men vi hadde som en klar forutsetning og Stortinget hadde en klar forutsetning den gang om at dette skulle fullfinansieres. Nå har vi fasiten. Dette er ikke fullfinansiert, og omstillingskostnadene er ikke fullfinansiert. Datakostnadene er ikke finansiert. Det er helt uklart hva de skal få av utstyr, og det er heller ikke enighet mellom fylkeskommunene og Statens vegvesen om hvor mange årsverk dette dreier seg om. I tillegg fikk de opplysninger om dette to – i praksis en og en halv – måneder før de skal vedta sitt eget budsjett, og det er helt uhørt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [11:13:38]: Frihet for Venstre er å ha akkurat de samme mulighetene og drømmene uavhengig av hvor man bor, og hva slags miljø man vokser opp i. Det er et ambisiøst frihetsbegrep man legger opp til, det er en av Venstres viktigste misjoner i norsk politikk. Om man kommer fra en liten kommune med under 5 000 innbyggere, eller om man bor i en av de tjukkeste storbyene, skal ikke ha noe å si. Vi som nasjon skal legge til rette for at innbyggerne får like god kvalitet på tjenester og service, en god skole over hele landet og ikke minst den nødvendige hjelpen til å komme seg opp når livet byr på utfordringer.

Det er en jobb som aldri tar slutt, men uten å overdrive vil jeg påstå at forutsetningene for at kommunene og fylkene klarer å etterleve Venstres ambisjoner, aldri har vært bedre. Siden 2017 har regjeringen styrket kommunesektoren med 30 mrd. kr. Realveksten i frie inntekter for neste år er på 1,3 mrd. kr – i disse tallene finner vi 400 mill. kr til tidlig innsats i skolen, 150 mill. kr til opptrappingsplanen for rusfeltet og i tillegg øker vi bostøtten. Helårseffekten for 2020 blir rundt 225 mill. kr. Dette er det Venstre kaller å legge til rette for frihet – mer penger til dem som trenger det, og litt ekstrahjelp, slik at man føler seg fri og har samme muligheter som alle andre for å lykkes i livet.

Men det fordrer at vi som politikere tar inn over oss realitetene i dette. Med realiteter mener jeg at det er sånn virkeligheten er, at store utfordringer ligger framfor oss, og norgeskartet burde ha vært endret for lenge siden. Regionreformen har ikke hatt noen lett fødsel. Endringsviljen blant oss er i stor grad preget av skepsis, og de negative kreftene drives fram som ploger i marka, med en tung og traust dølahest foran – akkurat de samme kreftene som ødela for tidligere kommunalminister Åslaug Haga, som selv så at endringene var nødvendige.

Om ikke like ambisiøs som Haga, klarte sittende regjering å gi landet en sårt tiltrengt reform som endelig vil tre i kraft om mindre enn én måned – til tross for at man visste at enkelte partier sannsynligvis ville innkasere den ene billige politiske seieren etter den andre. Når de klarte å stoppe sin egen kommunalminister den gangen, kunne de bare fantasere om hvordan det ville bli denne gangen.

Beklageligvis har reaksjonene gått litt utover fantasien. Vi er dypt bekymret for hvordan enkelte partier velger å svartmale og polarisere norsk debatt om distriktpolitikk. Partiene som forfekter en så stor uro for hvordan det går i Distrikts-Norge, og forteller oss hvor galt det står til, har ikke noen virkemidler til å bedre den situasjonen. Sannheten er at de heller ikke har oppskriften. De kritiserer altså kaka, men har ingen forslag til hvordan man ønsker å forbedre oppskriften.

Joda, noen forslag er det, men det står i virkeligheten ikke i stil med de reaksjonene regjeringen har vært utsatt for. Regionreformen har ført til flytting av oppgaver innen samferdsel, integrering, kompetanse og næringsutvikling. Det er en reform som har muliggjort det. Vi har også fått færre og noen større kommuner i landet, og jeg ser fram til at vi får ro til å finne sammen, både for å utvikle identitetsskaping og få de ulike kulturene til å fungere sammen. Det er viktig for å få tid til å vise at ting kan fungere, slik at vi kan la de nye kommunene være forbilder og inspirasjonskilder når det gjelder ytterligere sammenslåinger mellom andre kommuner. Dette er etter min mening helt nødvendig, for de oppgavene som venter, vil være store, og ikke minst for alle de små kommunene vil det bli overveldende å ta fatt på dem med færre og færre innbyggere i arbeidsfør alder. Da er det viktig å bygge enheter som kan ta på seg sånne oppgaver, nettopp for å sikre innbyggerne frihet til samme type tjenester og alt annet i hele landet. Og innerst inne tror jeg at de fleste er enig i det.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [11:18:05]: Regjeringens to store prosjekter for offentlig sektor er punkt 1: enda mer New Public Management, som betyr enda mer rapportering og lek med tall og mindre tillit til de ansatte for å gi bedre velferdstilbud til innbyggerne, og punkt 2: enda mer privatisering og se til Sverige, som de sier – til og med vil en øremerke penger til kommuner som vil privatisere mer. Bekymrer ikke det representanten? Når en ser til Sverige, betyr det dårligere lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte, mer profitt til de store internasjonale selskapene, dårligere tilbud til innbyggerne og enda mer byråkrati.

André N. Skjelstad (V) [11:18:48]: Jeg har stor tro på å benytte egen lærdom. Om en nødvendigvis trenger å se til naboland, vet jeg ikke, men på bakgrunn av det som er lagt fram, og gjennom de mulighetene som de nye kommunene vil kunne gi, også fra representantens eget distrikt, tror jeg vi vil få slagkraftige kommuner innenfor flere felt. Når det gjelder min egen kommune, som blir sammenslått på nyåret til å være en del av Steinkjer, er det i løpet av tiden etter at den ble besluttet sammenslått, på trappene etableringer for ca. 2 mrd. kr. Det viser at ved å kunne fokusere i større grad på næringsutvikling og næringsliv klarer vi å skape flere arbeidsplasser, som igjen gir mer velferd til befolkningen. Det synes i hvert fall jeg er veldig bra.

Heidi Greni (Sp) [11:20:00]: Representanten startet innlegget sitt med at Venstre var opptatt av at det skulle være like god kvalitet på tjenestene uansett hvor en bodde i landet. Da er det jo litt underlig at Venstre har vært en pådriver for å få endret inntektssystemet slik at alle kommuner som har færre enn 20 000 innbyggere – nesten alle, i hvert fall – har tapt veldig mye på inntektssystemet, og vi har jo vært bekymret for den økte ulikheten i Kommune-Norge i de siste fem–seks årene. Nå skal det i sannhetens navn sies at i år klager også de store kommunene. Det nye er at de store bykommunene nå må ha store nedskjæringer, og de kommunene som har gjennomført sammenslåing, er dem vi får flest tilbakemeldinger fra om at dette får de ikke til å gå i hop – det blir enormt store nedskjæringer i tjenestetilbudet, og de klarer ikke å opprettholde den gode kvaliteten de hadde før de slo seg sammen. Samtidig ser vi at halvparten av kommunene med færre enn 10 000 innbyggere nå budsjetterer med negativt resultat.

Hvordan vil representanten forklare dette med at det skal bli likhet for tjenestene?

André N. Skjelstad (V) [11:21:09]: Representanten har holdt på med kommunal og fylkeskommunal politikk stort sett sammenhengende siden 1995. Hukommelsen min sier at det har vært forskjellige utfordringer under enhver regjering som har sittet, også for representanten Grenis parti – de satt med kommunalministeren. Jeg husker, som kommunestyrerepresentant og varaordfører den gangen, at vi måtte gjøre relativt store kutt for å få dette til å gå sammen.

Som jeg sa i sted, er det klart at det også vil ligge noen utfordringer i budsjettene rundt omkring som blir vedtatt i de forskjellige kommunene rett før jul, men det er ikke større utfordringer enn at det er fullt mulig å klare det. Og så er det slik at vi også er nødt til å følge med i tiden, og noen, som jeg ser i min nye kommune, Steinkjer, legger opp til en betydelig digitalisering på mange felt. Det tror jeg det også er store muligheter for andre

kommuner til å gjøre, selv om det kanskje ikke er slik i representanten Grenis hjemdistrikt.

Karin Andersen (SV) [11:22:25]: Det er mulig jeg hørte dårlig, men jeg klarte ikke å få med meg et eneste ord fra Venstre om at hele forvaltningen og hele kommunesektoren er viktig når det handler om miljø og klima. SV har fremmet flere forslag i denne innstillingen, bl.a. om at vi skal bruke de distriktspolitiske virkemidlene mer i retning av å kutte utslipp i de virksomhetene vi etablerer. Vi har fremmet forslag om energifleksible oppvarmingsløsninger i store bygg, slik at vi ikke bruker strømmen til å fyre for kråka. Vi har bedt regjeringen utrede hvordan lån og tilskudd til rehabilitering, tilgjengelighets- og boligtilpassing og energieffektivitet kan bli tilgjengelig og mer samordnet. Vi har bedt regjeringen om å få på plass kompetanse i kommunesektoren når det gjelder miljø, biologisk mangfold og klima, og også om at nullutslipps kollektivtrafikk skal finansieres i kommuneøkonomien. Dette vil bidra til store utslippskutt og til næringsutvikling.

Hvorfor er ikke Venstre interessert i dette?

André N. Skjelstad (V) [11:23:27]: Jeg tror ikke vi har noe stort behov for å fyre for kråka verken på Hedmarken eller i Trøndelag.

Et av de store grepene som gjelder over tid, er nettopp å få nullutslippsbåter, -fartøy og -ferger. Jeg synes det er litt merkelig at representanten Andersen ikke har fått med seg at det er et av de store grepene som har skjedd i løpet av den siste perioden. Det er litt merkelig at det ikke går an å se det, sett i lys av dette. Men vi har lagt inn stimuli til både kommuner og fylkeskommuner for bedre og mer miljømessig tilpasning, for ikke minst å ta vare på klimaet. Det vet representanten meget godt. Så vet selvfølgelig representanten meget godt at det vil ikke være slik at vi kan plukke enkeltsaker der vi ser at det kunne vært enighet med et parti som ikke sitter i regjering. Slik fungerer ikke forvaltningen eller styresettet vårt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Torhild Bransdal (KrF) [11:24:46]: Det er ikke så lenge siden vi la bak oss et lokalvalg. Det er flere tusen folkevalgte rundt om i kommunene, og nå i de nye regionene. Noen har begynt, mens andre står i startgropen for å begynne, og vi er vel her i denne sal for å lage rammebetingelser rundt det arbeidet.

Debatten til nå har fokusert utrolig mye på størrelsen på de økonomiske rammene, og det er viktig. Men jeg har politisk hukommelse – tilbake til forrige årtusen, sågar – og debatten her er utrolig gjenkjennelig: en posisjon som kappes i å vise sine fortrinn og sin gode jobb,

og en opposisjon som svartmaler noe aldeles forferdelig. De to fargene som står for meg nå, er svart og hvitt, men jeg håper virkelig vi kan ta i bruk hele paletten, ta i bruk nyansene.

Kommune- og regionalpolitikk er ikke bare penger, det er kreativitet, nyskaping og ikke minst prioritering. Ja, regjeringen og Kristelig Folkeparti kan kritiseres for å prioritere feil, men vi har lagt fram noe vi tror på. En kan diskutere mengden av penger og måten en gjør det på, men en kan ikke diskutere hvilke motiver en har for å drive utviklingen framover. At verdisyn kalles for perverse, er å gå langt over streken. Jeg er utrolig ydmyk overfor verdisynene vi alle i denne salen sitter med, selv om jeg er rykende uenig i en del av løsningene som kommer fram. Rammene vil alltid føles trange, og jeg synes man nedvurderer ordførerne også. En ordfører skal si ifra om hvordan situasjonen er i egen kommune, men å avfeie dette med at en ordfører alltid vil klage, det er ikke sant. Den andre siden av en ordførers jobb er å se hvilke muligheter en har innenfor rammene.

Hvilke bilder signaliserer vi ut til den jevne mann og kvinne her i Norge? Vi signaliserer at livet er stadig å få mer, istedenfor å se på det vi har, og hvordan vi kan videreutvikle det på en best mulig måte. Ubegrensede rammer gir ingen insitamenter for verken effektivisering eller nyutvikling. En organisasjon som får lov til å hvile i år etter år og bare påføres midler, blir en organisasjon som eser ut. Det blir mer, ikke mindre, byråkrati.

Hvilket framtidssamfunn vil vi ha? Hvilke kvaliteter skal det være på de kommunale tjenestene? Kommunale og fylkeskommunale tjenester skal ikke være like, de skal være likeverdige fordi landet er forskjellig. Vi har et næringsliv som går så det suser i distriktene, men vi mangler hender. Vi har demografiske utfordringer, men vi har strenge rammer for hvem som skal bo i landet.

Digitalisering er mye mer enn det å bygge ut bredbånd i hele landet. Breddbånd er bare grunnlaget for infrastrukturen og det som skal skje. Utviklingen som skal skje i kommunesektoren, sammen med KS og stat, er utrolig viktig, og den er nødvendig. Vi skal ha nye instrumenter innen alle kommunale felt, det være seg eldreomsorg, plan og bygging, ja, alle områder. Da må det offentlige og det private gå sammen for å skape best mulig rammer for å få det til, for teknologien kommer til å utfordre oss. Teknologien kommer til å bli vår venn, men den skal heller ikke til å gå på bekostning av det samfunn vi vil ha.

Vi må se på mulighetene. Jeg er fullt klar over begrensningene, og jeg kan ikke stå her å si at vi har oppnådd det vi ville. Men vi vil stadig videre.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [11:29:48]: I statsbudsjettet framgår det at skatteoppkreverfunksjonen skal overføres fra kommunene til staten fra 1. juni 2020. Da trekkes det ut mye penger fra kommunerammen, 1,1 mrd. kr på helårseffekt, som det står. Så har vi fått brev fra opptil flere, og jeg har også fått brev fra ordføreren i Kristiansand kommune. Der bruker de i dag om lag 13 mill. kr på oppgaven som nå skal overføres til staten, og de trekkes 21,4 mill. kr for at de mister den oppgaven.

Hvorfor mener representanten Bransdal at det å fjerne skattekontorene fra kommunene er en god idé? Og hva vil Kristelig Folkeparti og representanten Bransdal svare politikerne i Kristiansand når de mister så vel arbeidsplasser som penger?

Torhild Bransdal (KrF) [11:30:50]: Kristelig Folkeparti mener ikke at å sentralisere skatteoppkreverkontorene er en god idé, men det har vi gått med på. Det er en tapt sak for oss. Når skatteoppkreverkontorene skal sentraliseres, er opplysningen at det beløpet som blir trukket ut av rammen, er det samme beløpet som kommunene har fått til å gjøre den oppgaven. Så kan det svares: Ja, da var jo kommunene mye mer effektive til å utføre den oppgaven enn det staten vil være. Så det reiser noen dilemmaer. Regjeringen har foreslått dette, og dette har Kristelig Folkeparti akseptert. Har det uheldige virkninger, må en se på det. Men uttrekket er det samme som innlegget i rammen.

Heidi Greni (Sp) [11:31:53]: Da vi diskuterte kommuneproposisjonen, hadde vi en replikkveksling om det med veterinærberedskap og det med frivilligsentraler. Dette er to problemstillinger som er helt parallelle. Hvis det innlemmes i rammen, vil ikke kommunene være i stand til å finansiere den tjenesten, fordi midlene vil bli sentralisert fra de små kommunene og til de store, og det kreves en viss startsum for å klare å opprettholde en frivilligsentral – akkurat som det kreves en grunnfinansiering for å opprettholde veterinærberedskapen. Jeg har oppfattet at Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har vært veldig enige om at frivilligsentralene er viktige rundt omkring, og at den finansieringen som er i dag, er nødvendig for at dette kan opprettholdes. Vi ser allerede småkommuner som varsler om at de er nødt til å legge ned hvis dette blir lagt i rammen.

Mener Kristelig Folkeparti at dette er en god idé, eller vil Kristelig Folkeparti kjempe for at regjeringen også tar til vettet når det gjelder frivilligsentralene, likeens som med veterinærberedskapen?

Torhild Bransdal (KrF) [11:33:04]: Jeg mener regjeringen har en stor porsjon med godt vett, så det har jeg for det første lyst til å slå fast.

Denne øremerkingen til frivilligsentraler skal gå over fire år, og det er det siste året vi nå skal gå inn i. Så det kan sies at på den måten har kommunene hatt god tid til å forberede seg på å overta ansvaret for frivilligsentralene, i likhet med mange andre reformer som blir innført.

Så er Kristelig Folkeparti også veldig for lokalt selvstyre og borttaing av øremerkede midler.

Karin Andersen (SV) [11:33:54]: En av de tingene som viser de verdivalgene vi gjør, er hvordan vi disponerer penger, og et av de områdene der jeg virkelig savner Kristelig Folkeparti om dagen, er området rettigheter for mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er nå 80 pst. av skolene i Norge der en elev som trenger universell utforming, ikke kan gå. Det er en menneskerettighet for barn å kunne gå på nærskolen sin. Det er menneskeverdet. Det har gått seks år – Kristelig Folkeparti har ikke sittet i regjeringen så lenge, men de har støttet den – og kommet to handlingsplaner, og i den første av dem fjernet man alle tidsfrister for når ting skulle være universelt utformet. SV mener at vi nå i hvert fall er nødt til å sette i gang med Veikart: Universelt utformet nærskole 2030, slik at elever får gå på nærskolen sin – hvis de ønsker det. Mener representanten også at dette skal ordnes med ord, ikke penger?

Torhild Bransdal (KrF) [11:34:53]: Mitt svar er nei. Det mener jeg ikke.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Monica Mæland [11:35:16]: Regjeringen legger til rette for levende lokaldemokrati, ved fortsatt styrking av kommuneøkonomien og ved å flytte makt og myndighet fra stat nærmere innbyggerne.

Kommunesektoren er blitt styrket med om lag 30 mrd. kr under denne regjeringen. I hvert budsjett regjeringen har lagt fram, har vi sørget for at veksten i frie inntekter, i tillegg til å dekke økte demografi- og pensjonskostnader, også har gitt et handlingsrom til ytterligere styrking av tjenestene. Vi har hvert år lagt opp til at veksten i frie inntekter skal dekke viktige satsingsområder som satsingen på eldre, rusfeltet, habilitering og rehabilitering og tidlig innsats i barnehage og skole.

Regjeringens satsing på kommunesektoren over mange år har gjort at kommunene samlet sett har gode resultater, og antall kommuner i økonomisk uføre er historisk lavt. Antall kommuner i ROBEK er nå 10, mens tallet var mellom 40 og 50 i perioden 2007–2016. Samtidig er det vekst i kommunenes tjenesteyting.

I 2020 legger regjeringen opp til en realvekst i frie inntekter på 1,3 mrd. kr. Inntektsveksten dekker økte kostnader som følge av endringer i befolknings-

mensetning og økte pensjonsutgifter. Noen av regjeringens hovedsatsinger foreslås dekket innenfor veksten i frie inntekter. Det gjelder 400 mill. kr til tidlig innsats i skolen og 150 mill. kr til opptrappingsplanen på rusfeltet.

Vi har varslet en merskattevekst i kommunesektoren på 4,9 mrd. kr i 2019. Det kommer i tillegg til 1,5 mrd. kr i merskattevekst som ble varslet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett i vår. Sektoren går derfor inn i 2020 med et godt økonomisk grunnlag.

Å styrke lokaldemokratiet har vært grunnleggende for regjeringen. Det lokale selvstyret er lovfestet i den nye kommuneloven. Økt bruk av rammefinansiering gir lokalt handlingsrom og bedre og mer effektive tjenester. I 2020 innlemmer vi en rekke tilskudd i rammetilskuddet, samlet om lag 3,6 mrd. kr.

Gjennom regionreformen desentraliserer vi makt og myndighet fra staten til nye, sterkere fylkeskommuner. Nye oppgaver og virkemidler gir økt handlingsrom og grunnlag for mer helhetlige prioriteringer tilpasset innbyggernes og næringslivets behov og en mer effektiv forvaltning.

At vi fortsatt skal kunne ha et levende lokaldemokrati, med sterke velferdskommuner som er rustet for framtiden, er også grunnen til at regjeringen tok initiativ til kommunereformen. Fra nyttår får vi 356 kommuner i Norge, men vi er ikke i mål. Det vil fortsatt være gode og langsiktige økonomiske virkemidler for kommuner som ønsker å slå seg sammen.

Alle trenger en trygg og god bolig. Regjeringen har klare ambisjoner på det boligsosiale området. Ingen skal være bostedsløse, og flere vanskeligstilte skal få mulighet til å eie sin egen bolig.

Regjeringen har styrket bostøtten gjennom flere år, og økningen fortsetter i 2020. I 2019 ble bostøtten økt med 126 mill. kr for å bekjempe barnefattigdom. Helårseffekten i 2020 er på 225 mill. kr. I 2020 får 22 000 barnefamilier og andre store husstander dermed full uttelling for årets endringer, som betyr opptil 13 300 kr mer i bostøtte hvert år.

For at flere vanskeligstilte enklere skal få tilgang til egnet utleiebolig, foreslår regjeringen også 30 mill. kr hvert år i tre år for å bidra til at kommunene utvikler digitale løsninger for å søke, tildele og administrere kommunale utleieboliger.

For å bidra til utvikling og økt verdiskaping fortsetter regjeringen arbeidet med å oppdatere kart- og eiendomsinformasjon. Matrikkelen er Norges offisielle register over fast eiendom, som mange statlige, kommunale og private virksomheter er avhengig av. I 2018 ble det bevilget 15 mill. kr for å ruste opp matrikkelen, og regjeringen foreslår nå en ytterligere økning på 30 mill. kr til oppgradering av matrikkelen. Det vil gi

innsparing, økt nytteverdi og merverdi for offentlig sektor, for næringslivet og for innbyggerne.

Arbeidet med en nasjonal detaljert høydmodell fortsetter. Samlet ramme for programmet er 420 mill. kr. Detaljert høydedata vil bl.a. styrke grunnlaget for klimatilpasning og flom- og skredvern.

Regjeringen vil også at det igangsettes et pilotprosjekt for marine grunnkart, for å kartlegge naturressurser i kystnære områder. Bedre data forventes bl.a. å bidra til bedre plassering av nye oppdrettsanlegg.

Byggeaktiviteten i statlige byggeprosjekter reduseres i 2020 sammenlignet med 2019, men er fortsatt på et høyt nivå.

Det nye regjeringskvartalet skal bli en velfungerende, tilgjengelig og grønn del av hovedstaden. Sammenlignet med situasjonen før 22. juli 2011, blir det mer åpent, og det blir flere trygge gang- og sykkelforbindelser mellom øst og vest. Samtidig må vi ta vare på sporene etter det grufulle som hendte. Derfor vil regjeringen bevare så mye som mulig av 22. juli-senteret slik det står i dag, og slik Stortinget har anmodet om.

Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til rehabilitering og vedlikehold av kulturhistoriske eiendommer. Rehabilitering av Rosenkrantzårnet skal prioriteres i 2020.

Siden 2013 har regjeringen styrket Sametinget med over 100 mill. kr. I 2020 styrker regjeringen satsingen på de samiske språkene. Vi har foreslått en bevilgningsøkning på 13 mill. kr til å følge opp Hjertespråket. Det er viktig at de folkevalgte på Sametinget selv avgjør hvordan midlene skal brukes, og jeg vil derfor understreke at Sametinget står fritt til å prioritere tiltak innenfor sin egen ramme, i tråd med intensjonen i den nye budsjettordningen som ble innført i fjor.

I forbindelse med satsingen på læremidler til fagfornyelsen har regjeringen foreslått å sette av 15 mill. kr over Kunnskapsdepartementets budsjett. Midlene skal brukes til å oversette, tilpasse og utvikle digitale læremidler på samisk. Sammen med bevilgningen til Hjertespråket vil det være et viktig bidrag til å styrke det samiske språkarbeidet framover.

Totalt foreslår regjeringen en bevilgning til samiske formål på over 1,1 mrd. kr. Jeg vil også understreke at god samepolitikk ikke bare handler om budsjettspørsmål. Regjeringen arbeider med flere store saker som er viktige for samepolitikken og samiske rettigheter, bl.a. lovfesting av konsultasjonsretten.

Regjeringen har også varslet en ny stortingsmelding om nasjonale minoriteter i 2020. Det blir den første stortingsmeldingen om dette siden år 2000, og det er på tide å se hvordan regjeringen kan bidra til å styrke de nasjonale minoritetenes språk, kultur og situasjon i det norske samfunnet framover.

Regjeringen har lagt fram et statsbudsjett som har blitt godt tatt imot i en tid hvor det er behov for å holde litt tilbake. Det mener jeg er fornuftig, samtidig som vi legger fram et budsjett som også i 2020 sikrer kommunene et nødvendig handlingsrom for selv å prioritere hvordan de vil bruke midlene.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [11:42:47]: En vellykket regional- og distriktspolitikk forutsetter innsats på en lang rekke områder, skriver statsråden i sitt budsjettforslag til Stortinget. Det er jeg veldig enig i. Et av de områdene som regjeringen systematisk har bygd ned, er muligheten for fylkeskommunene, altså de nye fylkeskommunene, til å ha regionale utviklingsmidler – frie midler som kunne brukes til å få i gang arbeidsplasser og vekst der det ellers ikke ville blitt det. Men videre i denne utlegningen om en lang rekke områder skriver man: bl.a. ved å bruke «vekstfremmende skattelettelse».

Da blir mitt spørsmål til statsråden: Hvilke vekstfremmende skattelettelse er det, som statsråden nå refererer til har vært iverksatt, eller man planlegger å iverksette, som vil styrke de distriktspolitiske satsingene?

Statsråd Monica Mæland [11:43:40]: Dette spørsmålet er jeg faktisk veldig glad for å få. Det er slik at noe av det viktigste vi kan gjøre for distriktene i Norge, er å sørge for sysselsetting. Det er å sørge for jobber, og det er å gjøre det attraktivt å flytte til eller bli boende ett sted.

Det jeg ser i Arbeiderpartiets budsjettforslag, er et ønske om å eksperimentere med norsk økonomi. Det er å sende milliarder i nye skatter til befolkningen og til næringslivet. Det er i distriktene vi har naturressursene, det er der vi har menneskene, og det er der vi må utvikle arbeidsplassene. Og hva ser vi etter seks år med denne regjeringen? Jo, vi har rekordlav arbeidsledighet, vi har stor sysselsetting, og vi har stor verdiskaping. Det virker – det å bidra til lavere selskapsskatt, det å bidra til lavere formuesskatt. Ja, det initierer til norsk eierskap, og det bidrar til arbeidsplasser. Det må jo bare være Arbeiderpartiet som tror at mer skatt gir flere arbeidsplasser, gir bedre konkurransevne overfor utlandet. Det er ikke sånn det fungerer. Tallenes tale er veldig klar.

Eirik Sivertsen (A) [11:44:46]: Da får jeg vel si tusen takk for leksjonen i hva Arbeiderpartiets statsbudsjett er. Det er en beskrivelse jeg selvfølgelig ikke er spesielt enig i. Jeg merker meg at svaret igjen er en henvisning til kutt i formuesskatten, og at det skal berge distriktspolitikken. Så langt har vi ikke sett dokumentasjonen på det, men det brukes likevel i debatten gjentatte ganger.

La meg få stille et annet spørsmål, og det er knyttet til Regjeringskvartalet. Her har det oppstått usikkerhet om Y-blokka. Først sa regjeringen at man ikke ville vurdere rivingen på nytt, men slik jeg nå leser saken i media, har man likevel sagt at man ønsker å vurdere noen nye momenter. Men det hersker tvil om når beslutningen skal fattes, og når rivingen skal starte. Jeg ber statsråden oppklare hvordan prosessen er framover. Jeg ber også om at statsråden svarer på: Vil man starte rivingen, eller kan hun garantere at man ikke starter rivingen før man har vurdert de nye momentene man har sagt man skal vurdere?

Statsråd Monica Mæland [11:45:52]: Det ligger i min jobb å ta ansvar, men å ta ansvar for det mediebildet som er skapt rundt Y-blokka, der gjør jeg faktisk ikke. Så jeg oppklarer veldig gjerne.

Det er slik at det har vært søkt rivingstillatelse fra Oslo kommune. Den ble ferdigbehandlet, og den ble sendt til Fylkesmannen. Fylkesmannen i Akershus har behandlet den saken og funnet at det vedtaket Oslo kommune fattet, er gyldig. Så det foreligger en gyldig rivingstillatelse. Statsbygg har derfor sendt en iverksettelse til Oslo kommune. Den ligger til behandling i Oslo kommune og vil bli behandlet der. Når svaret foreligger der, kan det påklages til Fylkesmannen, og Fylkesmannen vil måtte gjøre den vurderingen. Men vi følger altså den planen vi har for å rive Y-blokka.

Så er det slik at man har sendt en omgjøringsbegjæring til Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Det er jo ikke en klageadgang som foreligger etter forvaltningsloven, men det er noe advokater gjerne gjør når alle klagemuligheter er oppbrukt. Den behandler vi, og den skal vi behandle nå.

Heidi Greni (Sp) [11:47:12]: Først vil jeg få lov til å gi statsråden ros for at veterinæravktberedskapsen ble reddet. Det var utrolig viktig. Selv om både Senterpartiet og KS er veldig enig i at mest mulig skal ligge i rammen, er det noen områder der vi vet at tjenestene vil bli svekket hvis det ikke blir finansiert på en annen måte. Det samme gjelder frivilligsentralene, og der er det kanskje enda mer kritisk, for det er ikke en lovpålagt oppgave – og veldig krevende – å prioritere i veldig trange budsjett. Vi har fått tilbakemelding fra enormt mange kommuner om at de nå frykter at dette kommer til å dette ut i 2021.

KS har også kommet med den samme tilbakemeldingen. De er veldig bekymret for at frivilligsentralene vil bli lagt ned i mange kommuner, når det bare blir 20 000–30 000 kr igjen til å finansiere hver enkelt i de kommunene som har færrest innbyggere. Vil statsråden vurdere å se på også frivilligsentralene en gang til?

Statsråd Monica Mæland [11:48:17]: Jeg takker for rosen, men jeg tror nok jeg vil være så ærlig og innrømme at jeg nok ikke er den rette ansvarlige for at dette fikk en annen slutt enn det vi foreslo fra regjeringens side.

Når det er sagt, vil jeg si at veterinærtilskudd og frivilligsentraler er to helt forskjellige ting. Veterinærbehovet er veldig forskjellig i dette landet. Det er ikke behovet for frivillighet. Og jeg mener at måten vi har utdelt dette tilskuddet på nå, ikke er rettferdig. Det er jo slik at noen kommuner får, og andre ikke får. De som har organisert frivilligarbeidet sitt i frivilligsentraler, får tilskudd. De som har organisert det på en annen måte, gjør det ikke.

Jeg hører veldig ofte mange si at man er egentlig for å fordele mest mulig i rammen. Men det er man jo ikke, for når vi kommer til spørsmålet om å innlemme, er det alltid sterke bevegelser for å forhindre at det skjer. Jeg mener at det er rettferdig at kommunene tildeles pengene og selv prioriterer hvordan frivilligarbeidet skal foregå.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [11:49:35]: Statsråden viser til forskjellene mellom veterinærtilskuddet og frivilligtilskudd. Det er ikke noe i veien for at man kan ha dagens fordeling, men samtidig sørge for at de som ikke får, også får. Det er prinsippene om at man skal fordele etter innbyggertall, som er utfordrende.

Etter en tidligere debatt, som det her ble vist til, har landsstyret i KS sagt at de «er imidlertid svært kritisk til at tilskuddet til frivilligsentralene skal fordeles etter innbyggertallet». Vi ønsker gjerne – dersom det er ordlyden – at det ikke skal hete til sentralene, men til frivillig arbeid. Men det gjelder prinsippet om at veldig mange kommuner vil få såpass lite at man ikke klarer å organisere det frivillige arbeidet, og vi vet at kommuneøkonomien er stram. Fortsatt, etter nyttår, er det sånn at det er 75 pst. som har under 10 000 innbyggere. Når det gjelder frivilligtilskudd: Vil statsråden, i lag med regjeringen, kunne vurdere dette?

Statsråd Monica Mæland [11:50:41]: Først må jeg si at frivillig arbeid er veldig, veldig viktig, og det skjer fantastisk frivillig arbeid, både organisert som frivilligsentraler, og også på annen måte i dette landet, heldigvis. Derfor har vi også økt satsingen på frivilligsentraler betydelig gjennom de siste årene. Det er veldig bra.

Så er spørsmålet: Hvis man har en pott med penger og skal fordele det ut til det som blir 356 kommuner fra 1. januar 2020, hvordan skal det gjøres? Man kan jo fordele det ut til dem som har frivilligsentraler i dag, men det vil jo bli veldig urettferdig for dem som ikke har organisert det på den måten som vi har premiært gjennom den øremerkede ordningen. Da er det mest nøytrale å fordele det ut basert på antallet innbyggere. Jeg vet ikke

om noen annen nøkkel som fordeler dette rettferdig. Det er noe av problemet hvis man skal innlemme det i rammen, og det mener jeg at man skal. Jeg mener at kommunepolitikerne våre er godt i stand til å vurdere hvordan de vil organisere dette på en best mulig måte i sin kommune.

Karin Andersen (SV) (fra salen): President, jeg har bedt om en replikk.

Presidenten: Det vart ikkje registrert her. Neste og siste replikant er Heidi Greni.

Heidi Greni (Sp) [11:52:14]: Ja, jeg ba om en oppfølging til replikken min i stad, så vi får fortsette på det med frivilligsentraler, for jeg mener det er en klar parallell til dette med veterinærberedskapen. Begge trenger en grunnfinansiering. Man må ha én stilling, og man trenger en grunnfinansiering. Og utfordringen er akkurat den samme: Vi stoler veldig på kommunepolitikerne, men har man ikke penger å fordele, må man prioritere de lovpålagte oppgavene, og frivilligsentralene er ikke en lovpålagt oppgave.

Senterpartiet mener disse får en stadig større betydning i lokalsamfunnet, ikke minst når det gjelder integreringsoppgaver. Vi ser at rundt i de små kommunene som har bosatt flyktninger, har frivilligsentralen en veldig sentral rolle i integreringsoppgavene, og vi frykter for at det vil sette integreringen tilbake hvis vi ikke klarer å opprettholde dem. Så jeg ber innstendig om at statsråden ser den utfordringen som er der. Vi stoler på kommunepolitikerne, men de må ha penger til å prioritere, og dette er ikke en lovpålagt oppgave og trenger derfor spesiell oppmerksomhet.

Statsråd Monica Mæland [11:53:23]: Når jeg sier at det ikke er helt sammenlignbart, er det fordi veterinærorganiseringen er spesiell, og det er også ulike behov i ulike deler av landet. Men frivillig arbeid har vi behov for overalt, og det skjer overalt – heldigvis. Det er slik at det er ulik prioritering av dette i Kommune-Norge, men det er ikke slik at det ikke er prioritert fordi det ikke er lovpålagt. Noen har organisert det som en frivilligsentral, andre har valgt en annen organisering, og det som blir litt urettferdig, er at de som har organisert det på den måten staten vil, de får tilskudd, mens andre altså ikke gjør det.

Så ja, vi kan godt diskutere dette, men det er veldig få måter å gjøre dette på som blir mer rettferdig enn å basere det på innbyggerantall. Både store byer og distriktskommuner har behov for frivillig arbeid. Det er kjempeviktig. Og det er kommunepolitikerne våre som sitter nærmest på og ser hvordan det skal organiseres på en best mulig måte.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Nikolai Astrup [11:54:34]: Regjeringens mål er at Norge skal være et bærekraftig velferdssamfunn – økonomisk, sosialt og miljømessig. Digitalisering og ny teknologi vil være helt sentrale virkemidler for å få det til. Kombinasjonen av tingenes internett, kunstig intelligens og neste generasjons mobilnett vil gi helt nye muligheter til å løse oppgavene på nye og bedre måter, legge til rette for nye arbeidsplasser og et enklere liv for folk flest. Norge er et av de mest digitaliserte samfunn i verden. Likevel har vi fortsatt et stort potensial for å utnytte digitalisering enda bedre i årene fremover.

I løpet av et menneskeliv eller en bedrifts liv må man forholde seg til en rekke forvaltningsnivåer og offentlige virksomheter – bydelen, kommunen, fylket og staten. For hver offentlig tjeneste man benytter, må man ofte fylle ut de samme rubrikkene med den samme informasjonen, og mange opplever at det ikke er så lett å navigere i et ukjent farvann av skjemaer og regelverk. Mange har overskudd og kompetanse til å finne frem blant de offentlige tjenestene, men vi kan alle tenke oss at situasjonen er en annen når man får et alvorlig sykt barn, eller når man er ny i Norge og det meste føles uoverkommelig.

I juni lanserte regjeringen en ny strategi for digitalisering av offentlig sektor. Strategien ble laget sammen med KS og inneholder store ambisjoner for hvordan vi skal gjøre det offentlige tjenestetilbudet bedre og mer effektivt ved hjelp av sømløse digitale tjenester på tvers av forvaltningsnivåene. De aller fleste bryr seg ikke om hvilket forvaltningsnivå som tilbyr en tjeneste. De bryr seg om å få det de har krav på, når de har krav på det, og at tjenesten holder høy kvalitet.

I statsbudsjettet for 2020 foreslår regjeringen en offensiv satsing på digitalisering. Forslaget innebærer 707 mill. kr til nye digitaliseringstiltak. Dette kommer på toppen av allerede store satsinger og setter oss i enda bedre stand til å realisere de store ambisjonene i digitaliseringsstrategien.

Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter har siden etableringen i 2016 vært et sentralt virkemiddel for digitalisering i offentlig sektor. Siden 2016 er det gitt tilsagn om til sammen 461,6 mill. kr til 53 prosjekter. Den potensielle innsparingen er rundt 9,2 mrd. kr over ti år.

I statsbudsjettet for neste år foreslår regjeringen å øke rammen for medfinansieringsordningen med 60 mill. kr til 187,9 mill. kr. Samtidig foreslår vi å endre innretningen av ordningen slik at den kan finansiere tverrgående digitaliseringstiltak. Det vil gjøre det mulig å gjennomføre enda flere samfunnsøkonomisk lønns-

somme prosjekter som bidrar til mer sammenhengende tjenester for brukerne.

I 2019 besluttet regjeringen å endre ansvars- og oppgavefordelingen mellom Difi, Brønnøysundregistrene og DFØ. Endringen innebærer bl.a. å opprette et digitaliseringsdirektorat der Altinn og det restrukturerte Difi vil inngå. Digitaliseringsdirektoratet vil være en kraftsamling av kompetanse og ressurser og et meget godt utgangspunkt for utvikling av nasjonale felleskomponenter og fellesløsninger. Direktoratet vil være virksomt fra 1. januar 2020.

Økt deling og gjenbruk av data er en av de viktigste forutsetningene for utviklingen av mer sammenhengende og brukerrettede tjenester. Regjeringen foreslår derfor 10 mill. kr til å styrke Digitaliseringsdirektoratets arbeid med deling av data, herunder etablering av et nasjonalt ressurscenter for deling av data som skal ha kompetanse på både teknologi, juss, forretnings- og forvaltningsprosesser. Både næringslivet og offentlig sektor vil ha glede av dette ressurscenteret.

Både privat og offentlig sektor bruker skytjenester for å lagre og behandle data. Skytjenester kan gi mer kostnadseffektiv, bedre og sikrere bruk av digitale løsninger i offentlig sektor. Regjeringen foreslår å opprette en markeds plass for skytjenester som nettopp skal bidra til at offentlig sektor kan foreta gode valg innenfor forsvarlige og trygge rammer når de velger skytjenester for sin virksomhet.

Det hjelper lite med gode digitale tjenester hvis innbyggerne ikke kan ta dem i bruk. Regjeringen har store ambisjoner for bredbåndsdekningen i Norge, og vi er i rute til å nå det ambisiøse målet for høyhastighetsbredbånd som ble satt i Digital agenda for tre år siden. Regjeringen bidrar med historisk høye tilskudd til utbygging i områder der det ikke er kommersielt lønnsomt, og har i høst sendt på høring et forslag om leveringsplikt på grunnleggende bredbåndstjenester.

Det er ingen tvil om at hvis vi sammenligner oss med andre land, har vi meget gode mobil- og bredbåndsforbindelser i Norge, men det betyr ikke at regjeringen er fornøyd. Vi må videre og sørge for at alle kan koble seg på de digitale tjenestene som vi skal tilby.

Presidenten: Det vert opna for replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [11:59:20]: Jeg er glad for at høyregjeringen deler Arbeiderpartiets oppfatning om at markedet ikke kan løse utfordringen med bredbånd til alle over hele landet – eller som jeg foretrekker å uttrykke det: en til enhver tid moderne nettilgang. For det hersker ingen tvil om at den teknologiske utviklingen går fort. Det som var bra nok i går, vil definitivt ikke være bra nok i morgen, og det er tvilsomt om det er bra nok i dag.

Derfor er det et spørsmål om det målet som ble satt i Digital agenda, som nå er tre år gammel, er godt nok. Jeg hørte statsråden si at man var på god vei til å nå det. Arbeiderpartiet mener at utrulling av en moderne nettilgang ikke går fort nok, at det ikke brukes nok ressurser på det. I tråd med vår alternative nasjonale transportplan har vi derfor lagt inn 500 mill. kr til det for neste år – mer enn dobbelt så mye som regjeringen. Hvorfor prioriterer ikke regjeringen mer penger til dette?

Statsråd Nikolai Astrup [12:00:20]: Det er riktig at vi har hatt en fantastisk utvikling i bredbåndsdekningen siden 2013. I 2013 var det bare 11 pst. i spredtbygde strøk som hadde tilgang til fiber. I dag vet vi at 86 pst. av alle norske husholdninger har tilbud om 100 Mbit/s bredbåndsdekning eller mer.

Det har vært en formidabel utvikling, men det betyr ikke at vi er fornøyd. La oss huske på at da Digital agenda ble lansert, trodde alle at 90 pst. innen utgangen av 2020 var for ambisiøst. Nå er vi i rute med å nå det målet, men vi er ikke fornøyd. Derfor har jeg annonsert at vi kommer til å lage en ny stortingsmelding om ekompolitikken, hvor vi også skal se på bredbåndsmålene fremover.

Jeg synes det er bra at representanten Sivertsen er opptatt av at folk skal ha tilgang til gode digitale tjenester, for det kuttet som Arbeiderpartiet foreslår i konsulenttjenester på 23 pst. i statlige virksomheter, vil bety et tilbakeslag for digitaliseringen og utviklingen av tjenestene som folk skal få tilgang til gjennom det internettet de har hjemme.

Eirik Sivertsen (A) [12:01:19]: Nå er statsråden veldig omtrentlig i sin omtale. Arbeiderpartiet kutter ikke 23 pst. i statlig virksomhet. Arbeiderpartiet har tvert imot sagt at vi vil ta konsulentbruken forsiktig ned, fordi vi mener at det er viktig også å bygge kompetanse internt.

Statsråden var i sitt innlegg inne på Brønnøysundregistrene, og dette har vært en lang og smertefull historie. Det har vært motvilje fra regjeringen til å bevilge tilstrekkelige midler over år. Disse er nå kommet på plass. Med budsjettforslaget fra regjeringen kom det fram at det ikke var tilstrekkelig for de utfordringene man stod overfor. Det ble det heldigvis fikset på i forbindelse med salderingen av budsjettet. Men det er fortsatt en bekymring i Brønnøysund i Nordland fylke for at regjeringen egentlig har en plan om å flytte Altinn bort fra Brønnøysundregistrene og inn i det nye direktoratet, bl.a. fordi man ikke har lokal ledelse.

Kan statsråden garantere at man ikke planlegger for en nedbygging av Altinn?

Statsråd Nikolai Astrup [12:02:23]: Altinn er en helt sentral felleskomponent i det norske digitale øko-

systemet. Jeg har ikke bidratt til å skape et inntrykk av at Altinns tilstedeværelse i Brønnøysund er truet. Jeg har tvert om forsikret gjentatte ganger, også ved besøk i Brønnøysund, at Altinn selvsagt skal fortsette å være i Brønnøysund. Det er ingen grunn til å bekymre seg for det.

Til det representanten snakket om innledningsvis, nemlig et lite, forsiktig kutt i konsulentbruk: Det er nesten umulig å vite hvor Arbeiderpartiet vil kutte i konsulentbruken, for de har tatt kuttet på ymse-posten, noe som i seg selv er en relativt useriøs budsjettering. Hvis man da tar utgangspunkt i det de skriver i teksten, nemlig «staten», er det slik at et kutt på 1,8 mrd. kr vil utgjøre et kutt i konsulentbruken på 23 pst. Det er i all hovedsak IKT-prosjekter dette vil gå ut over, og da er spørsmålet: Er det prosjektene innen skatt, i Nav eller i politiet Arbeiderpartiet ønsker å kutte? Eller hva er det egentlig Arbeiderpartiet ønsker å redusere på når det gjelder IKT-prosjekter?

Eirik Sivertsen (A) [12:03:30]: Norge er et land som har kommet langt i digitaliseringen. Vi er også et land som har god kontroll og oversikt over hva som foregår, for vi har gode registre. Disse registrene består av data som er samlet inn fra enkeltpersoner og bedrifter, ofte med hjemmel i lov. Det har altså ikke vært frivillig å gi fra seg disse dataene.

I en verden som blir stadig mer digitalisert, og som består av tjenesteskaping basert på immaterielle verdier – i dette tilfellet informasjon/data i systematiske registre – gir disse dataene grunnlag for verdiskaping. Norge har et komparativt konkurransefortrinn, kan man si, med potensial for mye verdiskaping over hele landet. Det er jeg helt sikker på at statsråden deler min oppfatning av. Men det som er et interessant spørsmål her, er hvem som eier disse dataene. Hvem skal få lov til å ta del i verdiskapingen? Arbeiderpartiets utgangspunkt vil jo være at fellesskapet som har avgitt disse dataene, også må få sin andel av verdiskapingen som skjer på bakgrunn av det. Hvordan har statsråden tenkt å sikre at det skjer?

Statsråd Nikolai Astrup [12:04:34]: Når det gjelder persondata, har i hvert fall jeg en litt annen tilnærming til dette enn Arbeiderpartiet har. Jeg mener at persondata er noe vi eier hver især, og ikke noe som fellesskapet eier på vegne av oss. Men jeg er helt enig i at det ligger enorme verdier i data. Hvordan vi velger å bruke, foredle og forvalte disse dataene fremover, og hvordan eierskapet skal forvaltes fremover, kommer til å bli avgjørende for hva slags verdier vi kan skape på grunnlag av de dataene, og hva slags tjenester vi kan tilby innbyggerne med utgangspunkt i de dataene.

Derfor har jeg nettopp lansert at vi kommer til å lage en ny stortingsmelding om datadrevet økonomi og inno-

vasjon for nettopp å få en bred, god diskusjon om et område som kommer til å bli helt sentralt fremover. Det er anslått at verdien av data kommer til å doble seg i løpet av bare noen få år. Jeg tror det er et konservativt anslag. Her ligger det store muligheter for norsk industri, norsk næringsliv og offentlig sektor til å kunne tilby bedre tjenester. Det må vi utnytte i tiden fremover.

Heidi Greni (Sp) [12:05:50]: Jeg antar at statsråden deler min forutsetning om at hvis man skal kunne nyttiggjøre seg denne effektiviseringen, er man avhengig av at alle har tilgang på tilstrekkelig datakapasitet. Sånn er det dessverre ikke rundt omkring i landet. I kveld skal jeg ha møte med Siri Fossum fra Midtre Gauldal. Der er det en stor bekymring at kun 42 pst. av kommunens innbyggere har dekning med akseptabel kapasitet. Det hemmer næringsutvikling, og det reduserer innbyggernes mulighet til å bruke digitale kommunale tjenester. Det er en hemske for all utvikling i kommunen. Nå vet vi at i 2023 tas kobbernettet ned, og da vil det bli en enda større utfordring fordi mange mister fasttelefonen og den linjen de har der. Det er kun 256 mill. kr – hvis jeg husker riktig – som skal fordeles i 2020. Dette er egentlig en dråpe i havet i forhold til det behovet som er der ute.

Ser statsråden at det er en forutsetning for at vi skal ta ut effektiviseringsgevinsten, at vi nærmer oss 100 pst.?

Statsråd Nikolai Astrup [12:07:01]: Her er det viktig å ha to tanker i hodet på en gang. Vi må utvikle tjenester som innbyggerne har glede av, og der ser jeg at Senterpartiet kutter i Digitaliseringsdirektoratets budsjett med 7 mill. kr, og det vil sette oss tilbake, i tillegg til et stort kutt – også der – i konsulenttjenester, som også vil sette oss tilbake. Og så må vi sørge for at folk har tilgang på de tjenestene som vi faktisk tilbyr. Der er vi helt enige. Det har vært en fantastisk utvikling de siste årene, men vi er ikke i mål.

Nå vet ikke jeg hva representanten Greni legger i akseptabel bredbåndsdekning, om det er 100 Mbit/s, men vi har som mål at alle innbyggere i Norge skal få 100 Mbit/s dekning eller mer. Jeg tror 5G-utbyggingen kommer til å gi et betydelig bidrag til det, og det vil være mulig etter hvert å få fast hjemmebredbånd med høyhastighet som erstatningsprodukt for kobber. Og så er jeg glad for at Telenor har forsikret oss om at de ikke kommer til å slutte å reparere feil i kobbernettet, eller plukke ned kobbernettet, før det er et tilfredsstillende og godt alternativ på plass for de innbyggerne som rammes av det. Det følger vi nøye med på.

Karin Andersen (SV) [12:08:13]: Digitalisering er nødvendig og bra, men alle må ha tilgang på bredbånd, og folk må kunne bruke det. Jeg får veldig mange hen-

vendelser fra folk som opplever at offentlig sektor blir fjern og vanskelig med digitaliseringen. Jeg sier det noen ganger slik: Når en f.eks. går på Nav på sitt livs svarteste dag, skal en ta kjentmannsprøven i byråkrati. Trykker en feil, er det «game over». Slik kan ikke møtet mellom innbyggerne og forvaltningen være, enten det er en statlig eller en kommunal forvaltning. Det staten må gjøre, er å samordne seg sjøl, lage strukturer på dette som gjør at innbyggerne kan være helt trygge med tanke på de personopplysningene de gir, men også at en skal ha rett til å møte et menneske hvis en trenger det. Er det en del av statsrådets strategi?

Statsråd Nikolai Astrup [12:09:15]: Jeg er veldig glad for at SV er opptatt av digitalisering og omtaler det som nødvendig og bra, for det er ikke omtalt i hovedmerknaden fra SV overhodet. Det er bra at det presiseres her.

Så er jeg enig i at staten må samordne seg selv, men det holder ikke at bare staten samordner seg selv, for jeg tror ikke folk bryr seg om om de får en tjeneste fra staten eller fra kommunen. Her må vi faktisk se på samordning på tvers av forvaltningsnivåene og sørge for at dette blir en sømløs og god opplevelse for innbyggerne. Når vi vet at 96 pst. av norske innbyggere bruker digitale banktjenester, er det fordi det er enkelt å bruke dem. Vi må sørge for at offentlige tjenester er like enkle, at terskelen er lav, og at brukeropplevelsen er god for dem som skal benytte seg av dette, enten de omtaler seg selv som digitalt kompetente eller ikke. Så må det selvfølgelig alltid være et alternativ for dem som ikke ønsker å ta i bruk digitale tjenester, men vårt mål er at digitale tjenester skal være så gode at det blir førstevalget for de aller fleste.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jonas Gahr Støre (A) [12:10:30]: Det er i kommunene folk flest benytter seg av velferdstilbud – det vet vi, og det ser vi – skole, eldreomsorg og tilbud til ressurskrevende brukere, som f.eks. multihandikappede barn. Derfor er denne debatten om kommunebudsjettet – som kan kalles det gråeste ordet i norsk politisk vokabular, men som dekker noen av de varmeste tingene – viktig og avgjør egentlig hvilket velferdstilbud vi ønsker å gi befolkningen i Norge. Denne debatten er en debatt om hvordan vi skal ta oss av dem som trenger velferdsstaten aller mest, på en rettferdig og kvalitetsmessig god måte.

For Arbeiderpartiet er det sentralt at folk i Norge skal ha et godt velferdstilbud der de bor. Dessverre blir dette vanskeligere og vanskeligere for landets kommuner. Vi ser det tydelig nå. KS sier det er blitt klart mer krevende for kommunene å få budsjettene til å gå opp. Mer enn halvparten av kommunene med under 10 000 inn-

byggere budsjetterer nå med et negativt netto driftsresultat. Dette viser at den økonomiske situasjonen i kommunene er presset, og det vil føre til kutt i tjenestetilbudet til innbyggerne i Norge. Det er ganske tydelig. La oss da si det og ta konsekvensene av det. Det er alvorlig.

Regjeringen påfører nå våre kommuner en trippel negativ byrde: For det første svært lav inntektsvekst, som gjør at mange kommuner må kutte i tjenestetilbudet, for det andre – og samtidig – innskrenker regjeringen kommunenes mulighet til å skaffe seg egne inntekter til satsinger og å løse oppgaver gjennom eiendomsskatten, og for det tredje, og det er alvorlig, kutter regjeringen i overføringene i ordninger, slik at kommunene må ta en større del av regningen, eller gir kommunene pålegg og oppgaver som ikke fullfinansieres.

Et eksempel på det siste punktet fra årets statsbudsjett: Regjeringen sendte en ekstraregning til kommunene fordi de kutter 350 mill. kr i ordningene med ressurskrevende tjenester. Totalt har kommunenes egenfinansiering i denne ordningen økt med 1 mrd. kr de siste årene. Dette betyr rett og slett at kommuner må kutte i kvaliteten i de tjenestene som de som trenger velferdsstaten aller mest, mottar. Det kan ikke Arbeiderpartiet se på.

Vi har en regjering som ikke rustet kommunene for den fremtiden som ligger foran oss. Den setter ikke kommunene i stand til å bygge ut et godt pleie- og omsorgstilbud til landets kommuner – særlig i påvente av at det blir flere eldre. Regjeringens forslag til kommuneøkonomi er det dårligste og strammeste noen regjering har presentert de siste 15 årene. Regjeringen sender ekstraregningen til kommunene for finansiering av tjenester til dem som trenger velferdsstaten mest. Litt over 50 pst. av kommunene i KS' undersøkelse sier at bemanningsnorm i barnehagen innebærer økte utgifter, som ikke er finansiert. Det er altså barna som tar konsekvensen. Nesten 70 pst. av kommunene i undersøkelsen sier at lærernormen på skolen innebærer økte utgifter, som heller ikke er finansiert.

Representanten Andersen gikk i finansdebatten gjennom en lang rekke tall for kommuner, hva de må kutte – talende eksempler. La meg bare ta noen. I Arendal legges det opp til kutt på over 100 mill. kr, i Kinn må det kuttes 80 mill. kr, i Tana 21 mill. kr, i Berlevåg 8 mill. kr. Her har vi kommuner i ulik størrelse. De må alle kutte. Jeg kunne fortsette, listen er lang. Det er uansvarlig og useriøst av en regjering å vedta reformer som ikke er finansiert. Kommuneopplegget sultefører kommunene.

Arbeiderpartiet vil noe annet med våre kommuner. Som sagt: Det er stedet vi kan sikre velferd for alle, der folk bor. Vi vil at våre eldre og pleietrengende skal prioriteres. Vi vil sikre gode lærere for våre barn. Alt dette koster penger, og det koster penger i kommunene. Det

er i dette grå ordet «kommuneøkonomi» vi må sette inn innsatsen. Vi øker de frie inntektene til kommunene med 2,5 mrd. kr i vårt alternative budsjett. Da kan kommunene – ingen av dem driver ekstravagant planlegging, de vet hva ressursknapphet betyr – bygge flere sykehjemsplasser, ansette flere i skolen og i våre barnehager.

Særlig når vi ser på demografien, er det ikke de aller første årene vi får flere eldre som trolig trenger mer omsorgstjenester. Det er litt utpå 2020-tallet. Men det er ikke en satsing – i form av hvem som skal jobbe i den sektoren, hvilke bygninger de skal jobbe i, hvordan det er rustet opp, hvordan hjemmesykepleien er rustet opp – man kan ta den dagen, det året økningen skjer. Det må forberedes, og det må planlegges. Det vil også lide med dette kommunebudsjettet.

For denne debatten er en velferdsdebatt, og dessverre vil dette statsbudsjettet bety kutt i velferden for folk flest, spesielt i mindre kommuner, og svekket mulighet til å planlegge for et godt og trygt velferdstilbud som hele landet nyter godt av, utover på 2020-tallet. Vi vil bygge opp velferden i kommunene våre, ikke bygge den ned.

Mari Holm Lønseth (H) [12:15:36]: Det at folk flest eier sin egen bolig, er med på å skape gode og trygge lokalsamfunn. Åtte av ti bor i en bolig som er eid av husstanden. Det bidrar til å spre økonomisk makt, det gir oss gode bomiljø, og det gir god forutsigbarhet for den enkelte. For Høyre er det viktig å ta vare på den tradisjonen at folk flest eier sin egen bolig.

Heldigvis er det sånn at de aller fleste klarer å skaffe seg en bolig uten at staten blander seg inn. Med Høyre i regjering har også byggetakten gått opp og byggekostnadene gått ned. Terskelen for å komme seg inn på boligmarkedet er på vei ned. Likevel er det fortsatt mange som sliter med å kjøpe sin egen bolig. Derfor er det bra at regjeringen fortsetter arbeidet med å gjøre det raske, enklere og billigere å bygge boliger.

Men selv om det kanskje er prisutviklingen på boliger som folk klarer å kjøpe selv, som skaper de største overskriftene, er det ikke for dem vi trenger politikken aller mest. Den viktigste boligpolitikken har vi for dem som av en eller annen grunn ikke klarer å skaffe seg et godt sted å bo på egen hånd.

I dette statsbudsjettet løftes det boligsosiale arbeidet nok en gang. Det er f.eks. et problem at det finnes kommuner hvor det står folk i boligkø samtidig som kommunale boliger står tomme. Det er også et problem at i mange kommuner må en søker av en kommunal bolig forholde seg til et tungrodd skjema som må leveres i papir, som også øker risikoen for feil og for forsinkelser. Derfor settes det i gang et eget digitaliseringsprosjekt,

som gjør at kommunene får bedre oversikt over egen boligmasse, og som også skal gjøre søknadsprosessen for brukerne enklere. Kommunesektoren, Husbanken og flere er med på det prosjektet, som også kan få resultater allerede neste år.

Bostøtten er også et viktig virkemiddel for å hjelpe dem som har høye boutgifter og lave inntekter, og den styrkes også neste år. Bostøtten er styrket og målrettet, sånn at de som får bostøtte, får mer, og andelen av boutgiftene som dekkes av bostøtten, er høyere nå enn da den rød-grønne regjeringen gikk av.

For neste år kommer det også en styrking av bostøtten for barnefamilier på over 220 mill. kr. Det er en høy sum, men konkret betyr det også at det er 22 000 husstander som kan få mer i bostøtte, og en barnefamilie kan også få over 13 000 kr mer per år.

I tillegg er vi nødt til å gjøre det lettere å gå fra å leie til å eie egen bolig. Da må også Husbankens startlånsordning prioriteres. I fjor ble det formidlet rekordhøye 9 mrd. kr i startlån, og bare de siste tre årene har over 12 000 husstander gått fra å leie til å eie bolig gjennom startlån. Det har vært mulig nettopp fordi Høyre har valgt å prioritere dem som trenger det mest, og det skal vi også fortsette å gjøre i årene som kommer.

Selv om man kanskje ikke skulle tro det etter innleggene fra opposisjonen, står det ganske godt til i Kommune-Norge og i Norge generelt. Det er helt riktig at det går godt i Norge, det går godt i økonomien, og når det går godt i økonomien, er også det offentlige nødt til å holde igjen på pengebruken.

Kommuneopplegget gir gode forutsetninger for å gi gode tjenester til folk. Men i tillegg må også kommunene se på nye løsninger for å finne handlingsrom til nye, smarte måter å jobbe på, sånn at man får mer ut av hver krone uten at det går på bekostning av tjenestetilbudet. Da har man også en stor mulighet til å ta i bruk ny teknologi, som gjør at man får bedre tjenester mer effektivt og til en billigere penge, uten at det går på bekostning av varme hender.

Et godt eksempel som legger til rette for nettopp det, er medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter. Siden ordningen ble opprettet i 2016, er det gitt støtte til 53 prosjekter, som over en tiårsperiode vil gi en innsparing på om lag 9 mrd. kr. Det handlingsrommet kan man heller frigjøre til andre oppgaver, f.eks. innen helse og skole, og andre viktige oppgaver i Kommune-Norge. Det er også behov for flere gulrøtter for å realisere lønnsomme digitaliseringsprosjekter, og derfor er det også positivt at tilsagnsrammen for det økes neste år.

Stein Erik Lauvås (A) [12:20:46]: Kommunen er et flott sted. Kommunene med sine innbyggere og sitt næringsliv, offentlige tjenester og frivillig innsats er jo

selve limet i vårt samfunn. Kommunene med sine folkevalgte, sin administrasjon og sine ansatte, hvor det jobbes 24 timer i døgnet for å gi innbyggerne de tjenestene de må ha innen barnehage, skole, eldreomsorg, osv., osv., er et flott sted å være. Det er vel verdt å ta vare på.

En måte å gjøre det på, er å gi kommunene reelle muligheter til å kunne sørge for kvaliteten i tjenestene, gi kommunene muligheter til å kunne prioritere, gi de lokale og regionale folkevalgte muligheter til faktisk å utvikle sin kommune. Økonomi og det å drive effektivt er en forutsetning for at man kan gjøre det på skikkelig vis når kvaliteten skal opprettholdes. Når man stadig må sitte og kutte i tjenestene, mister man på en måte muligheten til å få effektivitet og kvalitet i tjenestene.

Derfor prioriterer også Arbeiderpartiet i dette budsjettet en bedre kommuneøkonomi enn hva regjeringen foreslår. Vi ser at vi må prioritere grunnskole og videregående, vi må løfte eldreomsorgen, vi må løfte helsetjenestene, vi må løfte barnehagene, og vi må løfte næringsutviklingen. At det er utviklingsmuligheter for næring over hele landet, er også en forutsetning for at vi skal ha spredt bosetting, det er en forutsetning for å hindre sentraliseringen, og det bidrar til gode og trygge lokalsamfunn.

Vi forventer mye av kommunene, og det er bra – det liker kommunene. Kommunene vil gjerne bli satt krav til, men da må kommunene også forvente å få muligheten til å svare ut de kravene som settes. Regjeringens forslag til kommuneøkonomi som vi behandler her i dag, svarer ikke ut dette. Tvert imot svekker regjeringens forslag det store flertallet av kommunene – kutter i toppfinansieringsordningen, kutter i stønader, som fører til økning i kommunenes sosialhjelpsutbetalinger, og gir heller ikke reell kompensasjon for lønns- og prisstigningen.

Så hører jeg statsråden snakke fint om Sametinget. Regjeringen svekker Sametinget. Vi har vært på høring med Sametinget. Der var ikke statsråden, men der var vi andre, vi som sitter i komiteen. Sametingets representanter i høringen kom med knusende kritikk av regjeringens økonomiske opplegg, som de anser som et rent kuttbudsjett for Sametinget. Sametinget sier at dette er det dårligste økonomiske opplegget fra denne regjeringen i hele denne regjeringens levetid. – Det var høringen.

Det kan se ut som om regjeringens jakt på å kutte i kommunale budsjetter for å finansiere andre ting, som skatteuttak til dem med mest fra før, har gjort regjeringspartiene økonomisk fartsblinde. Det ropes ut fra mange kommuner og fylkeskommuner: Regjeringens økonomiske prioriteringer holder ikke. Dette er, som det er

sagt tidligere, det dårligste økonomiske tilbudet fra regjeringen til kommunene på 15 år.

Vi har vært innom Osterøy. Der spør bl.a. et samlet heradsstyre: Hva gjør det med lokaldemokratiet vårt når oppgaven til kommunestyret år etter år er å kutte i tjenester til folk? Dette er signert av Høyre, Venstre, Framskrittspartiet og Kristelig Folkepartis representanter i Osterøy kommunestyre. Man må jo begynne å lure på om regjeringen og regjeringspartienes representanter her i Oslo på en måte lever i en alternativ virkelighet til dem som sitter i kommunestyrene der ute, når forskjellene er så store. For her skrytes det uhemmet av hvor fantastisk godt man har levert på kommuneøkonomien i alle år, og så er tilbakemeldingene det stikk motsatte så fort vi stikker nesa på utsiden av denne salen. Man må altså lure på hvilken alternativ virkelighet regjeringen og regjeringens representanter her i denne salen forsøker å fortelle om.

Kristiansand, som var oppe i et replikkordskifte, viser til at her tar man fra dem arbeidsplasser, her tar man fra dem kompetanse, og så har de regnet ut hva det koster, og så tar de de pengene, mens Kristiansand kommune sier at nei, vi drifter billigere, men de får ikke lov å beholde fordelene. Staten bare tar det fra dem. Siv Jensen og Monica Mæland, statsrådene, tar fra dem pengene.

Flere kommuner melder om reelle minusopplegg. Min egen hjemkommune, Marker, er en av dem. – Reelle minusopplegg.

Arbeiderpartiet har andre prioriteringer enn regjeringen. 3 mrd. kr mer til kommunene hadde gjort en forskjell.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Norunn Tveiten Benestad (H) [12:25:54]: Norges viktigste formue er ikke oljen, det er folk som hver dag går på jobb. Regjeringa vil ha levende lokalsamfunn over hele landet og fører en politikk som legger grunnlaget for at folk kan bo i hele Norge, og at de har en jobb å gå til.

Derfor betyr det noe når regjeringa i budsjettet for 2020 foreslår at det bevilges 1,3 mrd. kr til ordninger som skal bidra til vekstkraft i næringslivet i regioner og distrikter. Som en del av regionreformen overføres oppdragsgiveransvaret for fem næringsrettede ordninger i regi av Innovasjon Norge og Siva til fylkeskommunene, som får til sammen 763 mill. kr til målrettet innsats for å utvikle næringslivet i fylkene. Det er bra, for selv om mye går bra i landet vårt om dagen – vi har lav ledighet og sterk økonomisk vekst – må vi bruke det handlingsrommet som er, til å omstille både næringslivet og offentlig sektor. Dersom vi skal sikre velferdssamfunnet vårt også i framtida, må vi sette tæring etter næring.

Det viktigste for Norge framover blir at det skapes flere jobber i privat sektor, og vi er på rett vei. Ledigheten er den laveste på over ti år. Den registrerte ledigheten i august 2019 var på 2,2 pst. Veksten går opp, norsk økonomi vokser raskere enn vanlig, og det skapes flere jobber. Men vi må bruke de gode tidene til å inkludere flere i arbeidslivet, og derfor er det gledelig at vi nå ser at også andelen mennesker i jobb går opp.

Jeg er glad for regjeringas satsing på et inkluderende arbeidsliv. Kravet om at minst 5 pst. av alle nyansatte i statlige virksomheter skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i cv-en, vil gi muligheter for enda flere til å delta og bli inkludert i arbeidslivet.

Det er interessant å merke seg at den laveste ledigheten finner vi faktisk i de tradisjonelle distriktsfylkene, som Sogn og Fjordane med 1,5 pst., Troms med 1,7 pst. og Oppland og Nordland med 1,8 pst. Og mens noen liker å snakke distriktene ned, er vi i Høyre opptatt av å styrke infrastrukturen som bygger sammen bygd og by. Det er ingen tvil om at når bevilgningene til samferdsel har økt med 80 pst. i den borgerlige regjeringssperioden etter 2013, bidrar det til å redusere avstander, binde sammen lokalsamfunn og legge til rette for nye muligheter for både bosetting og næringsliv. Det er viktig for kommunenes økonomi og skatteinngang framover.

Nylig ble regjeringas distriktsmelding lagt fram, en melding som peker på to alvorlige trender:

1. Det blir flere eldre og færre arbeidstagere per pensjonist fram mot 2040.
2. Konkurransen om kompetansen blir enda sterkere i framtida.

I Høyre er vi glade for at regjeringa understreker betydningen av at vi også i framtida skal legge til rette for levende lokalsamfunn over hele landet og føre en politikk som bidrar til å sikre et likeverdig tjenestetilbud.

I år har vi den høyeste investeringsgraden i fastlandsindustrien på ti år. Selskapskatten og formuesskatten er redusert. Det betyr at norsk næringsliv i hele landet kan styrke sin konkurransekraft og investere mer i utviklingen av arbeidsplasser og selskaper. Men i møte med framtidens utfordringer, med tanke på knapphet på kompetanse og arbeidskraft, kan ingen sove i timen.

Storting og regjering kan ikke vedta hvor folk skal bo og arbeide. Men der kommunene sier ja til nye lokale arbeidsplasser, har denne regjeringa tatt fram ja-stempelet. Det er en god start.

Den som tror at status quo, reformangst og reverseeringspolitikk er løsningen på framtid utfordringene, må tro om igjen. Det blir ikke enklere for bedriftene i distriktene å finne folk med riktig kompetanse om en reverserer kommune- eller regionreformen. Det blir heller ikke flere unge av den grunn. Vi må sette kommunene i stand til å drive samfunnsutvikling, ikke bare samfunns-

drift. Til det trengs sterke kommuner, og det bidrar dette årets statsbudsjett til.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [12:30:22]: Bolig er, sammen med arbeid, utdanning og helse, en av de fire grunnpilarene i velferdsstaten. Norsk boligpolitikk har vært vellykket. Et eget sted å bo til en overkommelig pris er avgjørende for å kunne leve et selvstendig og godt liv.

Arbeiderpartiet mener at så mange som mulig skal eie sin egen bolig. Det er et offentlig ansvar å legge til rette for at alle skal ha muligheten til en god bolig av god kvalitet. Det er derfor en viktig oppgave å legge til rette for at det bygges nok boliger. Boligen skal være et sted å bo, ikke et spekulasjonsobjekt.

Forskjellen mellom å eie og å leie egen bolig er i ferd med å bli en av ulikhetsfaktorene i samfunnet. Med dagens boligpriser i Oslo sliter førstegangskjøpere med å komme seg inn på boligmarkedet og kjøpe sin egen bolig. De som har råd, kjøper seg bolig tidligere enn før. BSU er en god ordning for dem som har god økonomi og penger til overs, men fungerer ikke for å løse boligbehovet for alle unge.

Kommunene har flere virkemidler for å legge til rette slik at det kan bygges boliger med god kvalitet for alle. Ordningene i Husbanken må brukes mer aktivt, og det er staten som skal legge til rette for dette. Regjeringen kan gjøre mer for å støtte kommunene i å styre boligmarkedet og styrke by- og stedsutviklingen lokalt. Da må regjeringen ta fram verktøykassa og aktivt bidra til en plan- og bygningslov som åpner for å gi kommunene rett til å regulere disposisjonsform i boligprosjektene. Det vil være å åpne opp for nye veier inn i boligmarkedet, f.eks. ved å kunne gå fra leie til eie med hjelp fra kommunen man bor i. Både staten og kommunene har ansvar for at det bygges nok boliger, og at det bygges varierte boliger med god nok kvalitet. Kommunene bør sikre seg tomtearealer. Det er lettere å ha kontroll med utviklingen hvis det bygges på kommunale tomter.

Områdesatsingen i de ulike storbyene i Norge skal bidra til å løfte nærmiljøet og redusere utenforskap, som barnefattigdom og arbeidsledighet innebærer. Et godt samarbeid mellom stat og kommune der innsatsen for å få flere ut i jobb, gode utdanningsløp for ungdom og nærmiljøtiltak styrkes, fører til mindre forskjeller og færre utsatte nabolag der dårlige levekår går i arv. Derfor utvider og styrker vi områdesatsingen med 50 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Det er ønskelig at eldre skal kunne bo lengst mulig i egen bolig. Dessverre er ikke alle boliger spesielt godt egnet for eldre den dagen helsen svikter. Noen kan av ulike årsaker ikke ta grep om egen boplass. Da er det viktig at de riktige tiltakene er på plass. Målet om at flere

kan bo hjemme lenger, blir ikke tilstrekkelig fulgt opp i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020. Et enkelt grep er å bygge heis i lave blokker, slik at flere eldre kan bo lenger hjemme i egen bolig. Vi styrker heistilskuddet i vårt alternative budsjett med 40 mill. kr.

Vi støtter ikke regjeringens nedbygging av Husbanken. I vårt alternative budsjett har vi en kraftig økning i Husbankens utlånsramme, slik at det kan bygges flere miljøvennlige og tilgjengelige boliger, og at flere kan få startlån. Vi øker utlånsrammen med 9 mrd. kr.

Bostøtte er avgjørende for at folk med lave inntekter skal kunne skaffe seg eller beholde et hjem. Problemet er både økte boligpriser i byene og at det er mange tusen færre som kvalifiserer seg til å få bostøtte, sammenlignet med tidligere. I Arbeiderpartiets alternative budsjett styrkes derfor bostøtten med 100 mill. kr.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Masud Gharahkhani (A) [12:34:34]: Kloke beslutninger til riktig tid er det som på mange måter oppsummerer det denne salen har gjort historisk. Det er derfor slik at selv om Norge har en del utfordringer, er vi blant de beste land i verden å bo i. Men vi vet også at vi er ved et veiskille. Det økonomiske handlingsrommet blir mindre. Økningene i alderspensjonen har allerede kommet. I tiden framover vil det komme et enormt press mot kommunesektoren fordi det vil bli enda flere som har behov for omfattende velferdstilbud. Norge er ikke forberedt. Velferdstilbudet ute i kommunene svekkes med denne regjeringen.

Det vi vet, er at vi har en regjering som bruker det store handlingsrommet de har, til å gi store skattekutt til den økonomiske eliten her i landet. Rikdom belønnes, mens arbeidsfolk presses. Så vet vi at det må kuttes i kommunene, at velferdstilbudet må bygges ned. Realiteten er jo at dette er det dårligste statsbudsjettet for kommunene siden Erna Solberg var kommunalminister. Vi ser at samtidig som Arbeiderpartiet vil styrke kommunene, er det store prosjektet til regjeringen enda mer New Public Management, mindre tillit til de ansatte og enda mer rapportering og kontroll istedenfor økonomisk handlingsrom, slik at innbyggerne får de tjenestene de har krav på, og de ansatte tas vare på.

Det andre store prosjektet til denne regjeringen er enda mer privatisering. Man ønsker å se til Sverige. Det betyr dårligere tilbud til innbyggerne, dårligere lønns- og arbeidsvilkår for de ansatte og enda mer byråkrati i tiden framover. Det bekymrer meg. Hvis vi skal sørge for at enda flere unge mennesker velger å satse på omsorgsyrene i tiden framover, må kommunene ha økonomisk handlingsrom til å gjøre noe med det vi vet er en krise i Kommune-Norge i dag, nemlig at to av tre i om-

sorgssektoren jobber deltid når de ønsker heltidsstillinger. Det overrasker meg som sagt ikke at Høyre-folk mener at dette er en skapt krise av Arbeiderpartiet. Nei – dette er nok et eksempel på at rikdom belønnes, og at vanlige arbeidsfolk presses. Vi er nødt til å sørge for flere heltidsstillinger i Kommune-Norge. Det handler om politikere lokalt som gjør dette bevisst som arbeidsgivere, men også om et økonomisk handlingsrom som gir kommunene de musklene de trenger.

Så har vi en enorm sentralisering. Distriktene utfordres, men vi ser også at storbyene får et press ved at det er større forskjeller innad i storbyene med hensyn til hvilke bydeler, og hvor innbyggerne bor.

Olemic Thommessen (H) [12:37:48]: Skal vi lykkes i å ta ut mulighetene innenfor digitaliseringen, må vi ta alle ressurser i bruk. Vi må åpne offentlig sektor bedre for å involvere de private aktørene, hvor det store mangfoldet er, og Arbeiderpartiets budsjett med store konsulentkutt er i denne sammenhengen ganske dårlig nytt.

I årene frem mot 1994 var jeg så heldig å få jobbe med Lillehammer-OL. Det var det store utstillingsvinduet, også teknologisk. Vi solgte over én million billetter – ingen over internett. Det var ingen hjemmeside som fortalte noe om mulighetene som lå der, og e-mail var bare til internt bruk. Det er ikke mer enn 25 år siden. Det forteller oss at vi står i begynnelsen av den digitale tidsalderen, og vi er ennå langt fra å overse hvilke konsekvenser og hvilke muligheter denne teknologien representerer. Det vi kan se, er at verden har blitt mindre, at teknologien har en enorm samfunnsendrende kraft, at den er i sterk utvikling, og at den representerer fantastiske muligheter, men også at den utfordrer oss eksempelvis når det gjelder personvern, monopolisering eller håndtering av enorme multinasjonale konserner.

Digitaliseringen gir først og fremst fantastiske muligheter, og det utrolig spennende å lytte til digitaliseringsministeren når han fremlegger de mulighetene vi har for offentlig sektor. Vi må gripe de mulighetene, men samtidig må vi mestre utfordringene. Vi må være åpne for endringer, og vi må sørge for at vi er i tet i utviklingen, og at alle er med i den. Vi må bidra til at Norge ligger i front, ikke bare i bruken av teknologien, men også i kontrollen av den.

På dette feltet er samvirket mellom offentlig og privat sektor svært viktig. Den teknologiske utviklingen skjer ikke i lukkede rom eller – som noen kanskje drømmer om – i lukkede offentlige systemer. Utviklingen skjer der teknologiske miljøer møtes, konkurrerer og vokser på hverandres fremskritt. Skal vi ligge i tet, må det offentlig ta i bruk alle de ressursene og hjernekraften som finnes i privat sektor – alt fra den smarte 20-åringen

som utvikler en app for kartlegging av Naturoppsynets overvåkningsoppgaver i utmark, til de store selskapene som kan bidra til at utviklingen av kompliserte systemer for kommunale tjenester lykkes.

Og som sagt: Når vi lytter til replikkordskiftet, der bl.a. representanten Sivertsen snakker om å bygge på den kompetansen som er i staten, og når vi ser på budsjettet til Arbeiderpartiet, kan dette føre oss galt av sted. Vi må ha en bredde og et mangfold i hvem vi slipper til i utviklingen av vår felles velferd i fremtiden.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:41:15]: Da jeg lyttet til statsråd Mæland tidligere i dag, var det ikke måte på hvilken velstand som nå skulle være rundt omkring i norske kommuner. Det er ganske langt unna den virkeligheten som eldre og syke og deres pårørende opplever i hverdagen. Og hverdagen for norske eldre har blitt vanskeligere etter at landet fikk en eldreminister, og jeg har merket meg at eldreminister Listhaug ikke engang er til stede i debatten her i dag når vi diskuterer ramme for kommunenes økonomi.

For to dager siden gikk jeg, sammen med 400 andre, i fakkeltog på hjemstedet mitt, Sørumsand, for å kjempe for å ta vare på Sørums sykehjem og legevakten, som er truet av nedlegging. Et tilsvarende fakkeltog i Oslo ville ha hatt 40 000 mennesker. Dette er folk som kjemper for å ta vare på de gode, nære tjenestene for eldre, for syke og for deres pårørende.

Tidligere i år opplevde jeg et dødsfall i nær familie. Det var legevaktlegen på Sørumsand som var den første på stedet. Kampen mot sentralisering og for gode tjenester nær folk berører folk i deres hverdag. Heldigvis har en et nytt rød-grønt politisk flertall i Lillestrøm kommune som lytter til folk, og som nå hindrer nedlegging av legevakten og sykehjemmet på Sørumsand – imot forslaget til rådmannen, imot forslagene til høyresiden i kommunen. Men skal vi klare å utvikle og styrke tjenestene i framtiden, må vi styrke kommuneøkonomien. For Lillestrøm kommune alene – de tvangssammenslåtte kommunene Sørumsand, Fet og Skedsmo, som skulle oppleve all velstand der de slo seg sammen – har ikke opplevd noen velstand. Tvert imot opplever de år for år kutt, og i årets budsjett kommer det nye kutt. Bare på ressurskrevende tjenester alene er det 25 mill. kr i kutt for Lillestrøm kommune. Ikke fordi behovene blir mindre, men fordi staten skyver regningen over på kommunene. Derfor er det behov for å få en utvikling i motsatt retning: Vi må styrke kommuneøkonomien, slik at vi kan legge til rette for gode tjenester nær folk i hele Norge. Når KS beskriver at det har blitt en vanskeligere situasjon for kommunene, når over halvparten av landets kommuner med under 10 000 innbyggere sier at de må kutte i bud-

sjettet, at de ikke har budsjettet i balanse, ja, da er det behov for å ta grep og å sørge for velferden i hele Norge.

Lars Haltbrekken (SV) [12:44:40]: Kommunene er avgjørende i miljøkampen. Det er her mye av utslippene skal kuttes, og det er her naturen skal bevares. Men da er vi også nødt til å sørge for at kommunene har både økonomi og den nødvendige kompetansen til å gjøre jobben.

Etter at Stortinget for flere år siden vedtok at vi skulle satse på nullutslipps- og lavutslippsbåttrafikk i kollektivtrafikken, etter at vi i Stortinget vedtok at busser skulle være drevet av nullutslippsteknologi, har flere fylkeskommuner nå satt i verk et viktig arbeid for å få oppfylt Stortingets viktige vedtak. Problemet er at mange av disse fylkeskommunene har opplevd utgiftsøkninger som en følge av dette. Derfor vil SV øke bevilgningene til kollektivtrafikken og gi fylkeskommunene økte tilskudd når de går over til elektrisk drevne eller andre nullutslippsløsninger i kollektivtrafikken. Vi setter av flere hundre millioner til dette nettopp for å sikre at kommunene og fylkeskommunene er i stand til å gjennomføre det oppdraget vi har gitt dem i klimakampen. Hvis vi ikke støtter opp om dette viktige arbeidet, frykter vi at vi går glipp av svært viktige utslippskutt i årene framover.

Vi trenger også å øke miljøkompetansen i kommunene. Regjeringen har pålagt kommunene flere oppgaver. Da må vi sørge for at det følger bevilgninger med. Derfor setter SV av 100 mill. kr for å få økt miljøkompetansen i kommunene, slik at hver kommune igjen kan ha en egen miljøleder.

Så har vi kommet over i en fase av klimaarbeidet hvor vi må innse at noen konsekvenser av klimakrisen må vi leve med. Da er det helt avgjørende at vi klarer å tilpasse oss best mulig. Derfor øker også vi fra SVs side bevilgningene til tiltak for klimatilpasning i kommunene. Det er vi avhengig av.

Torleif Hamre (SV) [12:47:59]: Regjeringspartiene gjentar og gjentar to budskap som standardsvar på alle klager fra Kommune-Norge, også i innstillingen vi behandler her, og i debatten nå i dag. For det første sier de: Regjeringen har økt overføringene til kommunene. Og for det andre: Færre kommuner enn noen gang står i ROBEK-registeret – altså lista over kommuner som, enkelt sagt, er satt under statlig administrasjon.

Begge deler er sant, og likevel er begge deler så misvisende at det er til å grine av. Kommunene avslutter i disse dager sine budsjettprosesser, akkurat som vi gjør her, og i svært mange kommuner står kampen om hvilke sosiale kutt vi må svelge, og hvilke kutt vi klarer å unngå. Det som lettest ryker, er naturligvis alt som ikke er lovpålagt, slik som forebygging, støtte til frivillighet, kul-

tur, lærlingplasser, bemanning utover minimumskrav – alt det vi både vil beholde og vil videreutvikle.

Min kommunepolitiske bakgrunn er fra Eidsvoll, en kommune med en like staselig historie som en for tiden stusslig kommuneøkonomi. Vi har vært på ROBEK-lista, vi har kommet oss ut, vi har kuttet og kuttet år for år, for vi vil ikke inn igjen – akkurat som ingen av oss som enkeltmennesker ønsker å bli umyndiggjort. Det er bittert å bli fratatt sjølstyret for kommuner, akkurat som for folk, så de som kan, kutter og holder seg utenfor. Resultatet er at Eidsvoll scorer helt i topp på ett område i Kommunebarometeret: effektivitet. Vi driver omtrent billigst i landet. Vi har blitt så slanke. Ribbeina spiler. Fra regjeringen får slike kommuner beskjed om at vi bare må effektivisere enda mer. Det er voldsomt provoserende.

Ja, overføringene til kommunene øker, det er sant. Men overføring av ansvar og nye oppgaver gir kostnader som øker enda mer, som det er sagt flere ganger i dag. Gapet øker, dyna blir kortere, og det hjelper ikke at regjeringspartiene sier noe annet når beina stikker ut.

Økt ansvar handler ofte om gode intensjoner, om reformer og kvalitetstiltak som også kommunene ønsker, for barnehager, skoler og alle slags kommunale omsorgstjenester. Men når midlene ikke følger med, og det gjør de ikke, ikke nok, blir det mer og mer umulig å følge opp slik som kommunene skulle og ville. Derfor foreslår SV å øke de samlede overføringene til kommunene mer enn noe annet parti i sitt alternative budsjett, både gjennom økte generelle rammeoverføringer og gjennom øremerkede satsinger på viktige og utsatte områder. Det er det viktigste denne forsamlingen kan gjøre – kunne ha gjort – i årets statsbudsjett for å trygge de grunnleggende velferdstjenestene for innbyggerne våre.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [12:51:17]: I forbindelse med regionreformen ventet mange fylkeskommuner i spenning på hvilke oppgaver de skulle få overta, og alle levde i den tro at oppgavene skulle være fullfinansiert. Men en av de oppgavene mange ikke ønsket seg, var å overta fiskerihavner. Hovedgrunnen til det var at Kystverket her gjorde en formidabel jobb og satt på en unik kompetanse ved sine kontor som ikke enkelt lar seg overføre til fylkeskommunene. Men som kjent var fiskerihavnene noe av det første som ble foreslått overført. Dette er nok et eksempel på nye oppgaver der det ikke følger med midler til ansvarlig gjennomføring.

Fylkene Møre og Romsdal, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark har ikke skrevet under avtale om overtakelse av fiskerihavnene. De nevnte fylkeskommunenes sier i en felles budsjettmerknad at det er fordi til-

budet som følger oppgaveoverføringen, er på et uansvarlig lavt nivå. For Nordlands del trengs det årlig 130 mill. kr bare til drift. Statens tilbud er på 120,5 mill. kr, men det er til sammen til alle de nevnte fylkene, som skal fordele det seg imellom. Så skepsisen er forståelig.

Et annet eksempel er overføring av ansvar for kulturminneforvaltning. I langstrakte Nordland er det under statlig ansvar en oppgave som krever fire årsverk. Nå har fylkeskommunen fått det samme ansvaret. Det følger med midler, men midlene er bare på til sammen 90 000 kr.

Som representanten Haltbrekken var innom, er et annet område der fylkeskommunene straffes, satsingen på klimavennlige ferjer og hurtigbåter. Mange fylkeskommuner er seg sitt ansvar bevisst og krever null- og lavutslippsfartøy i sine anbud. Men dette koster, og regjeringens bidrag monner for lite. Senterpartiet har lagt til 200 mill. kr – konkret til dette området – men vi ber om at storting og regjering framover klarer å finne midler til denne satsingen for å støtte regionene i det som kan være den viktigste satsingen med tanke på å redusere utslipp.

Det er for mange eksempler på oppgaver som overføres uten at det følger med midler. Det er ingen hemmelighet at både Høyre og Fremskrittspartiet ønsker å avvikle det fylkeskommunale nivået, men det er svært uredelig å gjøre det på en sånn måte, der fylkeskommunene presses økonomisk og derigjennom får store utfordringer med å levere tjenester til sine innbyggere. Enten får man sette fylkeskommunene i stand til å gjøre sine oppgaver – gamle som nye, store som små – eller så får regjeringen være mer tydelig om sin egen agenda i denne saken.

Kjersti Toppe (Sp) [12:54:18]: Aftenpostens nylige artiklar har gitt oss eit usminka bilde av norsk eldreomsorg. Det er dokumentert at det skjer utbreidd bruk av vald, og at det er menneskerettsbrot på norske sjukeheimar. Utfordringa i kommunane er store med tanke på både bemanning og kompetanse på sjukeheimar.

VG har dokumentert regjeringas store svikt når det gjeld gjennomføring av samhandlingsreforma. Helseføretaka fakturerer norske kommunar for store summar kvart år for utskrivingsklare pasientar som kommunen ikkje klarer å ta imot når dei skal. Frå 2012 til 2018 har helseføretaka gjeve norske kommunar helsebøter på i sum 1,4 mrd. kr, og nivået er aukande. Utviklinga her er òg bekymringsfull.

Norske kommunar er dei beste til å yta grunnleggjande helse- og omsorgstenester innanfor både førebygging, rus, psykisk helse, rehabilitering, eldreomsorg m.m. Kommuneøkonomien er bestemmande for dette.

Bøtenivået er eit varsku frå ein kommunesektor med større og større helseansvar, men som ikkje har fått rammer til å utvikla helsetenestene sine i tråd med det ansvaret dei har.

Helseføretaka har under denne regjeringa vorte meir mektige på kostnad av kommunane. Det er kommunane som må ta ansvaret for pasientane når sjukehusa kuttar i sine helsetilbod fordi regjeringa skal effektivisera. Samhandlingsreforma, som var ei retningsreform som skulle sikra at veksten i helsetenestene no skulle skje i kommunane, er vorten ei sparereform for norske sjukehus.

VG har òg dokumentert den uverdige praksisen mange helseføretak har når det gjeld transport ut frå sjukehus – eldre pasientar som i stort omfang vert utskrivne og forflytta frå sjukehus til kommunane midt på natta. VG fortalde historia om ei 90 år gamal kvinne som på 26 timar vart flytta mellom tre nivå i helsetenestene like før ho døydde. Det er eit sterkt eksempel på eit helsevesen som ikkje lenger er verdistyrt, men pengestyrt.

I dag debatterer Stortinget kommuneøkonomi. Mitt poeng er at kommuneøkonomi og helsetenester ikkje vert utvikla i eit vakuum. Dei er begge påverka av eit samspel med staten og det statlege tilbodet. Når staten kuttar i sine tilbod, er det kommunen som får ansvaret. Det gjeld innanfor eldreomsorga, men det gjeld òg i f.eks. akuttberedskapen, som når helseføretaka kuttar i ambulanseberedskapen. Da er det brannvesenet og legevakta som må dekkja opp. Sjukehuset kuttar – kommunen må betala.

Denne situasjonen kan ikkje fortsetja. Det er ein av grunnane til at Senterpartiet prioriterer offentlege sjukehus og ein sterk auke i kommuneramma i statsbudsjettet for 2020.

Karin Andersen (SV) [12:57:30]: Det som kommer til å bli stående etter denne regjeringa, er usosiale kutt for vanskeligstilte, massiv sentralisering og helt udokumentert gode virkningar av skatteuttak til de friskeste og mest velstående blant oss. Det rammer mange på noe av det som er aller, aller viktigst i livet, nemlig det å ha et trygt hjem. Etter at denne regjeringa overtok, har vi i dette landet blitt en halv million flere mennesker. Likevel er det mange tusen færre som får bostøtte. Da kan man ta en liten kikk på inntektsutviklinga i landet. Er det mange av de vanskeligstilte og dem med dårlig råd som har fått bedre råd? Nei, overhodet ikke. Tvert imot har de fått dårligere råd. Hva har skjedd med boutgiftene? Har de gått ned? Nei, det har de ikke.

Dette er veldig alvorlig. Det er mange tusen færre som får støtte, og de som får, får kanskje litt mer i kroner og ører, men det tetter altså ikke gapet mellom de økte boutgiftene og de reduserte inntektene. De få som får,

får også mindre. Det er helt umulig å forstå at det skal behøve å være sånn. Det er helt unødvendig. Jeg hører regjeringen nå si at man har brukt penger på ditt og datt, men det skulle da jammen bare mangle så mye penger som denne regjeringen har, at man ikke kunne bruke noe mer av disse pengene på noen av dem som ikke engang er trygg på at de kan betale husleie og strømgning. Det vil SV, og derfor mener vi at ordningen med bostøtte må endres. Nye uføre må få ta del i bostøtteordningen. Det fikk de ikke. Det var altså bare Høyre som etter uførereformen lovte ikke å kompensere hele tapet for uføre da man la om den ordningen. Derfor er det ganske sjokkerende at SV under finansdebatten ikke fikk flertall for forslaget om å bedre bostøtteordningen.

Det er også nødvendig å endre startlansordningen slik at flere unge kan få mulighet til å kjøpe egen bolig når de ikke har foreldre- eller besteforeldrebanken i orden. De kan tjene nok til å betjene lånet, men får ikke lån fordi de ikke kommer fra en familie med mye penger. I tillegg til det må vi satse mye mer på heis, som er et lavterskeltilbud innenfor god eldrepolitikk og en god politikk for mennesker med funksjonsnedsettelse.

Jeg blir ganske sjokkert over Fremskrittspartiet, som nå har sittet i regjering i seks år, har lagt fram to handlingsplaner og fremdeles klarer å skylde på den forrige regjeringen for at man ikke får på plass veikart for universelt utformete skoler.

Ove Trellevik (H) [13:00:46]: Med Senterpartiet sitt alternative budsjett får me absolutt mindre vekst i distrikta, og i tillegg får me færre statlege arbeidsplassar utanfor Oslo. Senterpartiet vil som kjent også melda oss ut av EØS, som er vår viktigaste avtale, og som tusenvis av norske arbeidsplassar er heilt avhengige av.

Eg vart veldig overraska over replikkane til representanten Sivertsen frå Arbeidarpartiet i replikkordskiftet med statsråden. Han viste ei genuin tru på at økte skattar for næringslivet skal gje vekst i næringslivet. Senterpartiet er ikkje noko betre dei heller. Dei vil i tillegg til auka skattar for næringslivet ha ein turistskatt på toppen. Det vert garantert ikkje noko betre ute i distrikta med ein slik politikk. Alle kan frykta dette, i både Ulvik, Geilo, Lofoten, Røros og Alta. Auka skattar for næringslivet i distrikta er slett ikkje det som skal til for å skapa fleire arbeidsplassar, optimisme og vekst i distriktskommunane.

Ei lita helsing til Senterpartiet: Dei vil reversera mykje av politikken til regjeringa. Stort sett alt regjeringa har gjort, ønskjer dei å reversera. Men det som er ganske overraskande, er at dei faktisk også vil ta tak i dei 1 220 offentlege og statlege stillingane som regjeringa har flytta ut og etablert utanfor Oslo. Dei skal kutta 1,7 mrd. kr.

Me har tidlegare i dag høyrte at Valdirektoratet skal leggast ned. Oppgåvene forsvinn ikkje; me skal fortsatt ha val i Noreg. Dei tilsette må tilbake til Kommunaldepartementet. Det gjeld også Sjøfartsdirektoratet i Hugesund – fleire stillingar må fjernast. Konkurransetilsynet får tre gonger så mange kutt som Sjøfartsdirektoratet. Ein masse stillingar forsvinn.

Regelrådet i Hønefoss skal leggast ned, alle tilsette mistar jobben. Senterpartiet skal leggja ned Statens undersøkingskommisjon for helsevesenet i Stavanger – 19 tilsette ryk ut. Til Kjersti Toppe: Har me ikkje bruk for dette tilsynet? Tilsette i Fiskeridirektoratet må gå, det same i Oljedirektoratet i Stavanger og i Harstad. Det skal kuttast 25,6 mill. kr i departementas serviceorganisasjon, og 19 tilsette i Engerdal fryktar for stillingane sine.

Det same gjeld fylkesmannsembeta: I både Arendal, Bodø, Vadsø, Leikanger og i heile landet må tilsette gå. I tillegg må tilsette i Direktoratet for forvaltning og IKT i Leikanger sjå seg om etter nye jobbar. I Nasjonal kommunikasjonsmyndigheit er det uklart kven som ryk ut. Er det tilsette i Lillesand, Lillehammer eller Lødingen? Dette seier ikkje budsjettet til Senterpartiet noko om.

Slik kan eg halda på. Lista mi er særdeles lang, og eg ser at det lyser raudt allereie. Men dette går svært hardt ut over distrikta, både når det gjeld domstolsstrukturen, kriminalomsorga, fengsla og politiet. Alle får store kutt, og i all hovudsak går dette ut over distrikta.

Mari Holm Lønseth (H) [13:03:51]: Politikk handlar mye om hva vi sier, men også veldig mye om hva vi gjør. Når vi ser på de alternative budsjettene fra de andre partiene, kan vi også se at de sier én ting, men velger å gjøre noe helt annet. Mens hele opposisjonen har kritisert avbyråkratiseringsreformen, som har frigjort nærmere 10 mrd. kr som kan brukes på velferd til folk rundt omkring i Norge, bruker de altså pengene reformen frigjør. Jeg synes det er ganske utrolig at man kan si at man er imot en reform, men samtidig bruker alle pengene som reformen frigjør.

Vi ser det også når det gjelder digitaliseringen. Jeg kan minne om at før valgkampen i 2017 fløy Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, til selveste Silicon Valley og lovet et taktskifte når det gjaldt digitalisering. Det taktskiftet lover Arbeiderpartiet igjen i innstillingen, men i replikkordskiftet hører vi at taktskiftet skal komme gjennom å styrke statens egne ansatte. Men problemet er jo at det ikke er penger i Arbeiderpartiets budsjett til å styrke det arbeidet i staten. Da vil resultatet av milliarder i kutt til konsulenter være at man må si nei til noen av de digitaliseringsprosjektene som regjeringen har satt i gang, og jeg ville veldig gjerne ha hørt fra Arbeiderpartiet hvilke det skulle være.

Noe av det som fascinerer meg mest med kritikken her, er kritikken fra Arbeiderpartiet når det gjelder kommuneopplegget. Arbeiderpartiet sier altså at de øker handlingsrommet til norske kommuner med 2,5 mrd. kr, men realiteten er at ganske mye av disse pengene er bundet opp til nye, øremerkede ordninger, som også er underfinansiert og pålagt fra Youngstorget.

Hvis vi tar en titt på det som har vært Arbeiderpartiets viktigste valgløfte i år – skolemat – er det lovet at det skal komme 290 mill. kr for å finansiere halvparten av kommunenes halvdel av løftet. Hvis man gjør en enkel summering, kommer det til å koste norske kommuner godt over 1 mrd. kr å innføre Arbeiderpartiets viktigste valgløfte. Problemet er at Arbeiderpartiet ikke stiller opp med de frie inntektene som skal til for å betale den andre halvdel. Det blir rett og slett ganske hult når opposisjonen går sammen om å si én ting, men velger å gjennomføre noe helt annet.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:06:44]: I høst stilte folk til valg, og folk gikk til valgurnene for bedring. Senterpartiet ønsker langt sterkere kommuner og fylker. Vi ønsker sterkere kommuner med mer midler til å yte tjenester og velferd for folk. Vi krever mindre byråkrati og mer tillit.

Å investere i fremtiden er å investere i barn og unge. Stortinget ønsker flere voksne til å følge opp barna i barnehagene, men Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti legger ikke fram et budsjett for å få dette til å skje. Små private barnehager blir kjøpt opp eller lagt ned over hele landet. Kommuner slår sammen avdelinger. For neste år melder KS at det mangler 275 mill. kr bare for de kommunale barnehagene, og i 2022 er etterslepet oppe i 700 mill. kr for både private og kommunale barnehager. Statsråden ser ut til å tro at ting ser annerledes ut.

Neste år skal også nye læreplaner bli innarbeidet i skoler i hele landet. Jeg er glad for at kommunalministeren var opptatt av dette i sitt innlegg, men Senterpartiet savner en reell satsing på kompetanseutvikling på skolene og for lærerne, der den enorme innsatsen blir lagt ned. Det hjelper lite med store ambisjoner i Stortinget om mer lek, praktisk læring og koding i skolen om lærerne ikke får verktøy og kompetanse til å følge dette opp. I stedet er det kompetansekrav og lærerspesialister som blir prioritert. Dette er feilslått. De enorme summene kommunene må legge inn i spleiselaget, tar regjeringen heller ikke høyde for.

Fylkeskommunene får et nulloppgjør i 2020. Det betyr at parallelt med en påstått satsing på yrkesfag og nye læreplaner i videregående skole får vi massiv nedbygging av linje- og skoletilbud. Om ikke trang økonomi var krevende nok, kommer i tillegg regjeringen med krav

om fritt skolevalg. Denne sentralt styrte endringen er det motsatte av det statsråd Mæland påstår regjeringen gjør, nemlig å gi lokalt handlingsrom og styring. Dette er det motsatte av tillit. Senterpartiet mener reelt at det må bli gjort et tillitsløft lokalt, der lokalpolitikere får makt og innflytelse over hvordan midler blir fordelt. For yrkesfag foreslår vi 300 mill. kr, slik at tømmerlever kan få hammeren i hånda fra første dag, og at det blir mer relevant utstyr og bedre formidling av læreplasser i fylkene. Desentralisert utdanning og regional forskning vil vi også ha mer av.

Senterpartiet vil investere i utdanning og kompetanse, og vi vil investere i barn og unge i hele landet. Men vi trenger et langt bedre budsjett om vi skal få dette til.

Kjersti Toppe (Sp) [13:09:53]: Til representanten Trellevik fyrst: Ja, Senterpartiet kuttar midlar til undersøkingskommisjonen i Stavanger. Dette er ei dyr ordning, det var ikkje eit anbefalt tiltak i NOU-en om pasientsikkerheit, og regjeringa finansierte opprettinga ved å leggja ned den veldig mykje brukte meldeordninga. Så er det ikkje sånn at det har vorte noko som helst betre av å leggja denne undersøkingskommisjonen til Stavanger.

Det eg ville snakka om, var fastlegeordninga. I dag er det Fastlegedagen, og då passar det godt å snakka om fastlegane når vi skal debattera kommunebudsjettet. Fastelegeordninga er utruleg viktig. Det er sjølve grunnmuren i helsetenesta og tar hand om ca. 90 pst. av aktiviteten.

Men det som er, er at fastlegeordninga er i krise. Unge legar vegrar seg for å søkja på ledige stillingar, erfarne legar sluttar med tungt hjarte. Utviklinga har gått i feil retning under denne regjeringa. Før var dette eit distriktsproblem, men no slit sjølv dei største byane.

Det hastar med tiltak på både kort og lang sikt, og eg meiner at regjeringa ikkje har sett alvorret i denne situasjonen. Fastlegeordninga er underfinansiert, fastlegane sine arbeidsoppgåver har auka, og etter at samhandlingsreforma vart innført, vert skrøpelege pasientar utskrivne frå sjukehus tidlegare. Det er dette ansvaret fastlegane har fått i fanget.

Mykje arbeid med attestar tar òg tid, som å skriva legeattestar til elevar i vidaregåande skule som ikkje er bekymra for helse si, men for fråveret sitt. Fastlegane handterer òg eit breitt spekter av oppgåver, og dei må få tid til å gjera den jobben som trengst.

Statsbudsjettet for 2020 legg ikkje opp til ei nødvendig styrking av fastlegeordninga, og regjeringa vil koma med ein handlingsplan fyrst til våren. Ein handlingsplan er bra, men det hastar med konkrete tiltak no. Derfor foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett ei nasjonal satsing på fastlegeordninga for auka rekruttering.

Vi foreslår 400 nye allmennlegar i spesialisering, såkalla ALIS-stillingar, til neste år. Liknande satsing må skje òg dei neste åra.

Så er det òg nødvendig med ei opprydding i arbeidsoppgåver. Det trengst kortare listelengder, det trengst betre finansiering generelt, og ikkje minst trengst det fleire fastlegar. Dessutan må legevakt i større grad verta sett på som ein del av den faste arbeidstida. Dette vil kosta pengar, men det vil kosta meir å la vera, for sviktar fastlegeordninga, er vegen kort til private løysingar og eit todelt helsevesen i Noreg, og ei sånn utvikling vil ikkje Senterpartiet ha.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:13:07]: I denne debatten har det vært snakk om effektivisering, omstilling, sentralisering, kutt i tjenester, osv. Det er lett å være høy og mørk i opposisjon. Det blir fort forskjell på retorikk og praktisk politikk. Ingen av oss kan møte morgendagens utfordringer med gårsdagens løsninger. Vi kan heller ikke gjøre opp regnskap uten vert i budsjettene våre. Inndekningssiden burde derfor være like interessant som utgiftssiden og satsingene i budsjettet.

Flere har vært innom ABE-reformen. Noen kaller den osthøvelkutt. Jeg må si jeg synes det er merkelig at etter all den kritikken som har vært mot ABE-reformen fra de rød-grønne, velger de samme partiene å beholde handlingsrommet den reformen gir, i sine egne budsjetter. Senterpartiet vil i tillegg kutte ytterligere 1,7 mrd. kr i det statlige byråkratiet i sitt alternative budsjett. Det er mye. ABE-reformen er en reform som er forutsigbar fra år til år. Senterpartiets tilleggskutt er et større kutt som vil være vanskelig å gjennomføre uten nedbemanning. Det vil ramme distriktsarbeidsplassene, som Senterpartiet snakker så varmt om ellers, som vi så i replikkordskiftet. Det står i sterk kontrast til det å skape vekst i hele landet, som har vært Senterpartiets mantra i valgkampen.

Det er viktig å redusere byråkratiet og effektivisere offentlig sektor, men vi må ha flere tanker i hodet samtidig, f.eks. redusere byråkratiet ved hjelp av digitalisering, slik regjeringa gjør gjennom digitaliseringsstrategien, spre makt ved å flytte ut arbeidsplasser til hele landet eller redusere oppgaver. Slik politikk hører vi sjelden om fra Senterpartiet, men vi hører mye om å stanse sentraliseringen. Det ser vi imidlertid svært lite igjen av i Senterpartiets alternative budsjett. De gjør få endringer i regjeringas reformer og bidrar i stedet med målrettede kutt i arbeidsplasser i distriktene. I tillegg kutter de gjennom sine konsulentkutt målrettet i digitaliseringsprosjekter som nettopp skal avbyråkratisere staten.

De rød-grønne partiene flyttet ut eller nyetablerte 240 arbeidsplasser utenfor Oslo i perioden 2009–2013. Under denne regjeringen har vi flyttet ut eller nyetablert 1 222 statlige arbeidsplasser.

Jeg merker meg, som representanten Trellevik, at Senterpartiet finansierer sine satsinger bl.a. ved å kutte sterkt i EØS-midlene. Jeg skjønner at man kan være imot EØS, men å kutte 2 mrd. kr i EØS-kontingent fra ett år til et annet er alvorlig. Da kan vi vente oss reaksjoner også fra våre handelspartnere, og en handelskrig er det siste norske arbeidsplasser trenger.

Kirsti Leirtrø (A) [13:16:10]: Hver dag får vi på Stortinget henvendelser fra fortvilte innbyggere, næringsliv, kommuner og fylkeskommuner. Når jeg hører på representantene fra regjeringspartiene, høres det ut som om de ikke har fått de samme henvendelsene. De har visst ikke en eneste utfordring som må løses. Det snakkes fortsatt om hvor bra alt er, og om egen dyktighet.

For å kunne gjøre noe med en krise må man først erkjenne at den finnes. Og så må man ha vilje til å gjøre noe med det uten å peke på alle andre enn seg selv.

Jeg vil snakke om de oppgavene som fylkeskommunene har, og deres betydning for næringsutvikling, for å nå klimamål og for å ha bosetting i hele landet. Forfallet på fylkesveiene er nå på mellom 50 mrd. og 70 mrd. kr. Det er 60 pst. større risiko for å dø på en fylkesvei enn på en riksvei. Vi ser nå varslede kutt i skoletilbud, linjenedleggelse, kutt i kollektivtilbud, ferje- og hurtigbåttilbud, økte takster og utsettelse av kravene til tunnelsikkerhetsforskriften. I tillegg skal fylkene nå gjennom en regionreform få nye oppgaver, som ikke er fullfinansiert, og de fleste fylkene står midt i en sammenslåingsprosess. Den kommunale og fylkeskommunale gjelden per innbygger er mangedoblet de siste årene, og det er et paradoks når regjeringspartiene snakker om ROBEK-lista.

Det som likevel bør bekymre også regjeringspartienes representanter, er situasjonen i norsk næringsliv. Entreprenørbransjen sliter både med økonomien og med rekruttering, innovasjon og forutsigbarhet. Det vil i 2030 mangle 30 000 fagarbeidere. Andelen konkurser er i år snart på samme nivå som under finanskrisen. Nå skal regjeringen i tillegg overstyre fylkespolitikkerne ved å innføre karakterbasert inntak, en sentraliseringspolitikk som vil få store konsekvenser for rekruttering til viktige bransjer der naturressursene er. Regjeringens politikk tyder på at de ikke evner å lytte. De driver med brannslukking, ikke forebygging.

Stein Erik Lauvås (A) [13:19:02]: Det er mye selvskryt fra regjeringen. Representantene Benestad, Trellevik og Lønseth kommer med de reneste Trump-tweeter om egen fortreffelighet. Statsråd Mæland selv sier at budsjettforslaget er godt mottatt – i reneste Trump-retorikk, som et forsvar for det dårligste kommuneopplegget på 15 år. Ja, jeg skjønner at statsråden kanskje har behov for å servere det vi kan kalle for alternative

fakta, men det blir ikke noe bedre av det. Så innrømmer de plutselig på direkte spørsmål at f.eks. Osterøys politikere ikke tar feil, de har rett i sin kritikk fra Osterøy. Her går det helt i ball. På den ene siden mener regjeringsrepresentantene og regjeringen at kommunene får mer enn nok penger, men må innrømme at det er nok ikke slik allikevel når de må svare på direkte spørsmål.

Så går de til sterke angrep på Arbeiderpartiets alternative budsjettforslag – nok en gang i beste Trump-tweet-stil, og de gjør det på den måten med fullt overlegg. De føler seg nemlig truet av at Arbeiderpartiet klart og tydelig har vist at det er mulig å gi kommuneøkonomien et løft. Det er mulig å gi kommunene mer penger og større muligheter enn det regjeringen klarer. Det er ikke bra for regjeringen, det forstår jeg, at Arbeiderpartiet så tydelig viser disse mulighetene. Derfor bruker man det gamle begrepet: Angrep er det beste forsvar.

3 mrd. kr mer til kommunene, slik Arbeiderpartiet foreslår i sitt alternativ, hadde gjort en forskjell der ute. Jeg skal innrømme at det hadde ikke løst alle problemer, alle utfordringene kommunene står overfor, men det hadde gjort det litt enklere for kommunene faktisk å kunne løfte tjenestene – i stedet for, slik svært mange kommuner nå må gjøre, å kutte i disse tjenestene.

Som sagt: 3 mrd. kr mer til kommuner og fylkeskommuner, 60 mill. kr mer til Sametinget, 350 mill. kr for å dekke inn finansiering av ressurskrevende brukere, regionale utviklingsmidler ligger inne med en styrking på 200 mill. kr. Arbeiderpartiet kan satse på kommuneøkonomien fordi vi fordeler annerledes enn regjeringen. Vi prioriterer fellesskap og satsing på velferd til innbyggerne i alle kommuner, landet over – velferd der folk bor.

Arne Nævra (SV) [13:22:16]: Mine stortingskollegaer fra SV har vært inne på det, men jeg vil utdype det litt mer. Det er et veldig viktig tema, nemlig at strenge mål i Stortinget innen miljø- og klimagassutslipp, ting vi har vedtatt her i salen, ikke blir fulgt opp med penger. Det grenser faktisk til uredelighet at vi i Stortinget stemmer for at fylkeskommunene skal velge nullutslippsløsninger og at nye ferger osv. skal anskaffes uten at de ekstra utgiftene som denne overgangen innebærer, blir dekket opp. Flere fylker, Vestland f.eks., har varslet utgiftsøkninger i flere hundremillionersklassen. Det må dekkes opp. De kan rett og slett ikke klare dette uten at de øker billettprisene eller innstiller avganger. Der er vi. Joda, Enova bevilger en liten del til ladeinstallasjoner, men det strekker overhodet ikke til for de ekstrautgiftene jeg snakker om.

Derfor har i alle fall vi i SV de siste åra satt av flere hundre millioner kroner til innfasing av nullutslippsløsninger for kollektivtransport og ferger i kommuneram-

ma. I år utgjør det 300 mill. kr i vårt alternative budsjett. Det samme gjelder fylkesveiene. Det ble også nevnt av representanten Leirtrø nettopp. Fylkeskommunene har over 40 000 km vei som de har fått ansvaret for. Hørte man det – over 40 000 km vei? Og hvordan tror presidenten at det ligger an med vedlikehold, rassikring og utbedring av disse?

Jeg sitter i transportkomiteen og har hørt mange tall for vedlikeholdsetterslepet. Kanskje er det på 30 mrd. kr, hvis vi er veldig optimistiske. Kanskje er det på 40 mrd. kr? 50 mrd. kr? Jeg tror Leirtrø nettopp nevnte enda høyere summer. Og jeg har hørt mange klagetaler fra fylkesordførere i vest og i nord når vi har reist rundt – om rassikring f.eks. Vi har en nasjonal rassikringsgruppe som argumenterer hardt for mer midler for å gjøre det mer framkommelig i distriktene og ikke minst for å gjøre det sikrere å bo i distriktene. Men nei, det går utrolig sakte å få økt midlene. Jeg har som SVs representant i transportkomiteen gang på gang krevd at det skal være en smule ærlighet fra regjeringspartiene – det gjelder faktisk alle de største partiene – for å prioritere innen dette transportbudsjettet. Men det skjer ikke i særlig grad at man tar fra f.eks. de store motorveiprosjektene over til trygge bruksveier i distriktene. Det har vi foreslått mange ganger. Vi har i år overført 184 mill. kr til fylkeskommunal ramme for bedre rassikring. Det er i hvert fall vårt bidrag i vårt alternative budsjett.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [13:25:31]: Representanter for regjeringen later som om økt kommuneøkonomi ikke vil være bedre for kommunene så de kan løse oppgavene sine. Jo, selvfølgelig – som mer penger til kollektivtrafikk, utstyrsparke i videregående skole, rassikring, betaling av oppgavene man har fått, flere penger til gang- og sykkelveier, at man finansierer bemanningsnormen i barnehagene med 500 mill. kr, at man gir kommunene 400 mill. kr til å følge opp de fattige familiene som regjeringen skyver over på kommunene, at man får 300 mill. kr til psykisk helsevern og 250 mill. kr til bedre skolehelsetjeneste, at man får 250 mill. kr til økt bemanning, og at innslagspunktet for ressurskrevende tjenester senkes med 350 mill. kr.

Dette er penger kommunene trenger for å utføre de oppgavene som alle har pålagt dem, og som regjeringen grovt underfinansierer.

Heidi Greni (Sp) [13:26:54]: Vi ser stadig nye brev fra lokalpolitikere, også fra Høyre, som slår fast at dette er de trangeste rammene Kommune-Norge har hatt på

15 år, de trangeste rammene siden Erna var kommunalminister.

Osterøy Høyres lokalpolitikere varsler kutt som er så kraftige at de ikke vet om de klarer å følge opp de lovpålagte oppgavene. Høyres lokalpolitikere har prøvd å få regjeringen til å endre kurs. Jeg ser at i dag har Høyre-ordførerne et opprop i Aftenposten, der de ber om en reformpause. Men de blir tydeligvis ikke lyttet til.

Ja, kommunene mener alltid at det blir for lite penger. Nei, vi har ikke opplevd en så massiv bekymring de siste 15 årene, siden vi hadde ordføreroppøpet, der Høyre-ordførere i Trøndelag gikk åpent ut og ba om å få en annen styring i departementet. Jeg skjønner det er artig å spre «fake news» om at Senterpartiet reduserer distriktsarbeidsplasser og få debatten over på et annet spor. Vi kutter i byråkrati, og byråkratiet er størst i Oslo, så kuttet blir størst i Oslo. Vi kutter samlet 1,5 mrd. kr. Vi styrker kommunal sektor med det tredobbelte. Vi har altså minst dobbelt så mange nye stillinger i kommunene som vi kutter. Det er lærerstillinger, det er sykepleierstillinger, det er barnehageansatte, det er folk som jobber tett på brukerne, istedenfor et overdimensjonert byråkrati.

Så kutter vi f.eks. hos Fylkesmannen – vi skal ikke fortsette kommunereformen, vi kutter det som er bevilget der. Fylkesmannen får mindre å gjøre, regjeringen har selv sagt at det skal fremmes færre innsigelser, og at det skal lyttes mer til lokaldemokratiet. Hvis de har tenkt å følge opp det, hvilket min kommune ikke har oppdaget ennå, vil det bety at det blir mindre å gjøre med fylkeskommunen. Og det må gå an å kutte i byråkratiet. Vi vil ha en tillitsreform, der vi har tillit til de ansatte, mindre byråkrati, mindre rapportering og mer praktisk arbeid.

Så til kommunereformen – jeg ser i dag at Høyre-ordførerne ber om en pause i den reformen, og vi blir gjort narr av fordi vi reverserer. Selvfølgelig skal vi ikke fortsette en reform som er så totalt mislykket. Vi kan se på alle de kommunene som nå har valgt å slå seg sammen, og som melder om at økonomien har blitt mye verre. Vi hadde ikke drømt om at det ville bli så krevende etter sammenslåingen, da hadde vi aldri sagt ja, er i grunnen mantraet.

Til slutt vil jeg varsle om at vi støtter forslagene nr. 10, 11, 17, 20, 22 og 25.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:30:07]: Det blir fortalt en historie her om at alt går så bra i kommunene. Ett eksempel det blir pekt på, er antall kommuner på ROBEK-listen. Det går så bra fordi det er så få kommuner på ROBEK-listen. Men det handler om økonomisk balanse. Samtidig som regjeringspartiene peker på dette argumentet, får vi også høre om at det er flere kom-

muner som må bruke av oppsparte fond og budsjetterer med høyere utgifter enn inntekter i 2020. Det er oppskriften på tøffe tider, og at man ikke går en lysere tid i møte.

Det blir også fortalt en historie om at alt går så bra i kommunene – i alle fall så lenge man får slått seg sammen, for med store kompetansemiljøer blir det et attraktivt sted å jobbe. Men faktum er at mangelen på tilstrekkelig kvalifiserte lærere i hele landet, er en av de største utfordringene skolen står overfor de kommende årene. Svært mange kommuner rapporterer om at de har vansker med å tiltrekke seg ansatte med godkjent undervisningskompetanse i alle fag. Situasjonen er vanskelig i hele landet, men situasjonen er spesielt utfordrende i Nord-Norge, der lærermangelen er desidert størst.

Underdekning på kvalifiserte lærere er ikke en ny problemstilling. I de senere årene har regjeringen gjennomført flere politiske beslutninger, som forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon. Senterpartiet er kritisk til at regjeringen har innført krav om karakteren 4 i matematikk ved opptak til lærerutdanningen. Samtidig har de innført kompetansekrav for å undervise med tilbakevirkende kraft og dermed vært med på å avskilte tusenvis av lærere med mange års erfaring. Køene for å ta etter- og videreutdanning var enormt lange allerede før disse nye kravene kom.

I tillegg kom innføringen av en femårig lærerutdanning, som gjør at det i 2021 ikke vil bli uteksaminert noen nye lærere til tross for at det er enormt mange stillinger å fylle. I sum forsterker regjeringens politikk en uoversiktlig og uheldig rekrutteringssituasjon i skolen, og dårlig kommuneøkonomi er ikke akkurat med på å gjøre situasjonen bedre. Det blir som representanten Greni sa, disse stillingene vi ønsker å satse på og å bygge landet videre med, er stillinger i førstelinjen, og de folkene som møter innbyggerne i sin hverdag. Det er disse lærerne som står og underviser og skal gjøre en forskjell. Å satse på barn og ungdom i framtiden – det er det Senterpartiet ønsker å gjøre.

Eirik Sivertsen (A) [13:32:54]: Mot slutten av denne debatten må jeg si det er en forutsigbar debatt. Det kan også være et gode. Det betyr at det ikke har vært noen dramatiske endringer i de politiske posisjonene det siste året. Men det slenges en lang rekke påstander rundt omkring, og jeg skal kommentere noen av dem.

Først til representanten Trellevik, som var veldig indignert på talerstolen i stad over at jeg hadde tatt til orde for en skjerpet skatt overfor næringslivet. Nei, det har jeg overhodet ikke gjort i dag. Det jeg derimot gjorde, var at jeg tok meg den frihet i replikkordskiftet med statsråd Mæland å spørre om hvilke skatteletter var det man

mente hadde en distriktsmessig virkning. Og det fikk jeg da etter hvert et svar på.

Jeg har sagt, og det står jeg inne for, at fortsatt er det ikke de vekstfremmende sidene av den typen skatteletter og skattekutt dokumentert, noe som har vært etterlyst lenge.

Jeg har hørt regjeringspartienes representanter gjentatte ganger snakke om 30 mrd. kr mer til kommunene de siste årene. Det skulle blott bare mangle! Det blir tross alt flere folk her i landet. Det er nye oppgaver som skal løses – bare demografikostnadene utgjør en betydelig del av det.

Vi skulle egentlig diskutere statsbudsjettet for neste år, og ikke de årene som har gått, men som regjeringspartiene har vært mest opptatt av. Siden vi da har hatt lange innlegg om alle de milliardene som kom i årene som var, kan jeg si at i fjor gjorde vi en betraktning på det og så på gjennomsnittet på vekst i inntekter over tid og sammenlignet den rød-grønne regjeringssperioden med den tiden som regjeringen Solberg har sittet. Da viste det seg at det var 0,6 prosentpoengs forskjell. Det høres ikke mye ut, men når man summerer virkningen av det, og dette er tall fra i fjor, blir det omtrentlige tall fordi størrelsen forandrer seg. Men man gjorde altså beregningene, og forskjellen mellom et rød-grønt bevilgningsnivå til kommunesektoren og regjeringen Solberg var på om lag 14 mrd. kr. Dette er som når to skip legger fra kai med noen få graders forskjell i kurs. Det er ikke så stor forskjellen til å begynne med, men akkumulert over tid er det en helt annen retning og man ender opp på et helt annet sted. Det er der de politiske skillelinjene går. Spørsmålet er om vi ønsker å styrke velferden og ønsker å styrke fellesskapene, eller om en ønsker å bygge det ned, og la den enkelte ha større ansvar og risiko selv.

Så har både Holm Lønseth og Trellevik vært innom og forsøkt å argumentere for at Arbeiderpartiet gir mindre handlingsrom. Ærlig talt! Vi har utover det regjeringen bevilger, som regjeringen beskriver som et fantastisk godt opplegg for kommunene, 2,5 mrd. kr til til primærkommunene, hvorav 2 mrd. kr har blitt synliggjort hvordan vi bl.a. tar igjen manglende bevilgninger fra regjeringen på bemanningsnormer og andre ting. I tillegg ligger det 500 mill. kr over, som ikke er bundet opp på noe som helst vis. Det blir det mer handlingsrom av, og ikke mindre.

Presidenten: Representanten Ove Trellevik har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ove Trellevik (H) [13:36:11]: No vert det mykje kritikk her fordi det vert veldig lite pengebruk. Me starta altså denne budsjetttrunden med ein negativ budsjettimpuls på 0,2 pst. Det betyr at me skal bruka færre olje-

pengar. Då må eg få lov til å skryta av statsråden og resten av regjeringa som faktisk klarar å få ein liten vekst inn i kommunebudsjettet – det er altså ikkje kommunane som er dei største taparane i dette. Så det skal dei ha honnør for.

Så til SV-representanten Nævra, som beklaga seg overfor fylkeskommunane: 17 200 kilometer med fylkesveg vert overført frå staten til fylka. Det var fullstendig underfinansiert sist dei raud-grøne sat i regjering. Dette etterslepet er me begynt å ta inn igjen, men det er framleis masse å ta tak i. Det er mykje som heng igjen her.

Så til Osterøy: Osterøy kommune var, som eg nemnde tidlegare i dag, på ROBEK-lista i den perioden dei raud-grøne sat med makta. I dag er dei ute. ROBEK-lista gjev ei god beskriving av korleis utviklinga i kommunesektoren er.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [13:37:32]: Digitaliseringsministeren snakket varmt om nettopp digitalisering, og det vil jeg gjerne slutte meg til. Men vi vil gjerne – nok en gang – presisere viktigheten av at absolutt alle har tilgang til høyhastighetsinternett. Ja, selvfølgelig må det være over 100 Mbit/s. Senterpartiet presiserer at vi derfor – i år som tidligere – mener at vi skal bruke 0,5 mrd. kr i året på utbygging, til vi har nådd målet, og det skal gjelde overalt i landet vårt.

På spørsmål fra representanten Sivertsen svarte statsråden i mine øyne noe lite betryggende på Altinns eksistens ved Brønnøysundregistrene. Jeg vil minne om at splitting av Altinn til Difi var kritisert, bl.a. med den begrunnelse at tempoet på utvikling og samordning av de digitale tjenestene kunne bli redusert. Vi ber fortsatt om en tydelig forsikring om at Altinn ikke endres ytterligere, og at man sikrer utviklingen i Brønnøysundregistrene.

Til slutt: Representanter fra Høyre tolker Senterpartiets alternative budsjett på en kreativ måte, og det får stå for deres regning. Samtidig hevdes det at opposisjonen gjennom budsjettene sine sier én ting, men vil måtte praktisere noe helt annet. Da vil jeg gjerne trekke paralleller til at regjeringspartiene ser ut til å være svært fornøyd – nødvendigvis – med eget budsjett og egne prioriteringer, men jeg registrerer at folk rundt omkring i landet vårt ofte ser ut til å være av en annen formening. Senterpartiet tar det til etterretning og vil fortsette å lytte til innbyggerne, for vi mener det er en fornuftig ting å gjøre.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:39:41]: Jeg merker meg at flere talere fra regjeringspartiene velger å bruke tale tid i debatten om kommunalkomiteen sitt budsjett til å vise til Senterpartiet sine kutt i EØS-midler. Men når det først blir stilt spørsmål og kommentert, er det greit iallfall å legge noen fakta til grunn. Sist år kuttet regje-

ringspartiene selv 0,5 mrd. kr i EØS-midlene i revidert fordi en ikke hadde prosjekt å bruke pengene på. Da skulle en kanskje tro at regjeringen i forslag til budsjett for neste år viste litt måtehold i bevilgningene til EØS-midler, men i stedet sørger de altså for en økning på 1,7 mrd. kr – til et historisk høyt beløp på 4,5 mrd. kr.

Senterpartiet er opptatt av at vi skal drive samarbeid med andre land, at vi skal ha et romslig bistandsbudsjett, at vi skal hjelpe dem som trenger hjelp i verden. Men EØS-midlene er blitt en gigantisk ordning uten styring og kontroll. Når vi spør regjeringen hva slags prosjekt disse 4,5 mrd. kr skal brukes til, kan ikke regjeringen svare på det. Da er faren veldig stor for at det nettopp kommer nye prosjekt, sånn som en har sett før, til feiring av gjøkens dag eller til fektekamper med folk som står i vikingutstyr eller til fuglekasseprosjekt.

Vi må ha styring og kontroll på den offentlige pengebruken, slik at vi virkelig kan bruke pengene til det som er viktigst, nemlig gode tjenester nær folk.

Representanter fra regjeringspartiene viste til Senterpartiets kutt i byråkrati. Ja, under denne regjeringen her økte antall ansatte i direktorat alene med over 2 000 i løpet av noen få år. Det er klart at vi må se på hvordan vi reduserer i byråkrati for å legge til rette for gode tjenester nær folk. Det er helt riktig at noen plasser kutter vi også i byråkrati andre plasser enn bare Oslo, selv om de største kuttene kommer der. Men når vi f.eks. kutter med 2,5 mill. kr i Norec i Førde, gir vi tilbake igjen i kommuneøkonomi til den kommunen et beløp som er fire ganger så stort, i tillegg til at vi reverserer den statliggjøringen av den kommunale skatteoppkreveren, som også rammer både Sunnfjord og andre kommuner. I tillegg, selv om vi ikke elsker Vestland fylke, sørger vi for at Vestland fylke får 435 mill. kr ekstra neste år. Det vil bidra til at vi kan få løst det etterslepet på fylkesveier, det kan bidra til rassikring, og vi sørger for gode tjenester nær folk.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [13:42:50]: Representanten Trellevik kunne med fordel ha lest innstillingen til denne saken i dag, for da hadde han sett at Senterpartiet faktisk har en kraftig distriktssatsing på bygdevekstavtaler med 12 mrd. kr over ti år. Det kan muligens bli noen distriktsarbeidsplasser av det også. Senterpartiet har knappe 2 mrd. kr ekstra til fylkeskommunene, derav 1 mrd. kr til fylkesveg. Det kan bli noen distriktsarbeidsplasser av det også. Og så får vi kritikk for turistskatten, for at vi har åpnet for at kommunene har mulighet til å innføre en turistskatt. Man kan spørre næringslivet i distriktene om det er en frivillig turistskatt

som kommunen blir enig om, som er det verste, eller om det er sukkeravgiften som flytter arbeidsplassene til Sverige, som er det verste, eller om det er flyseteavgiften som gjør det veldig krevende, eller bensinavgiften – vi kan egentlig fortsette i det uendelige.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [13:44:03]: Der kom katta ut av sekken. Representanten Trellevik sa at kommunene ikke er de største taperne i dette budsjettet. Det synes jeg jo var en veldig fin avklaring, men da melder dette spørsmålet seg øyeblikkelig: Hvem er da de største taperne i dette budsjettet? Det hadde det vært fint om man kunne fått svar på.

For øvrig vil jeg bare nok en gang presisere at kommunene er en av vinnerne i Arbeiderpartiets budsjettforslag. Det er vi veldig stolt av.

Nå er vi kommet dit at representanten Trellevik og de øvrige regjeringspartirepresentantene i denne salen, også fra Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, i dag kommer til å stemme for et tapsbudsjett for kommunene. Det kommer ikke Arbeiderpartiet til å gjøre. Vi kommer til å stemme imot det.

Statsråd Nikolai Astrup [13:45:09]: La meg først begynne med å berolige representanten Bøkestad Andreassen fra Senterpartiet med at de forsikringene jeg har gitt rundt Altinn, står ved lag. Det er ingen planer om å flytte virksomheten i Altinn ut av Brønnøysund, og det er ingen planer om å redusere på aktivitetsnivået i Altinn i Brønnøysund.

Jeg har lyst til å takke for debatten. Den viser at alle partier i denne salen er opptatt av gode tjenester i kommunene. Det er bra. Så er vi uenige om hvor gode tjenestene er, og f.eks. om hvordan byråkrati skal reduseres. Noen mener sågar at detaljstyring gir mindre byråkrati enn målstyring, f.eks.

Skal vi oppnå gode tjenester, kommer digitalisering til å være et svært viktig virkemiddel. Derfor er det skuffende at opposisjonen knapt nevner digitalisering som et virkemiddel for å gi folk et enklere liv, bedre tjenester og bidra til nettopp tjenester nær folk – og ikke bare det, men det går i feil retning. Arbeiderpartiet foreslår altså å kutte 1,8 mrd. kr eller 23 pst. i statens konsulentbruk. Det kommer til å ramme viktige IKT-prosjekter i mange store statlige etater. Senterpartiet foreslår et kutt på 700 mill. kr i den samme konsulentbruken i tillegg til et målrettet kutt i det som er statens viktigste verktøy for nasjonale felleskomponenter, nemlig det nye digitaliseringsdirektoratet. Det er jo ironisk at det nettopp er en representant fra Senterpartiet som spør meg om tilstan-

den til Altinn, når de selv velger å kutte i det digitaliseringsdirektoratet der Altinn skal innlemmes. Kan Senterpartiet da garantere at det kuttet ikke vil gå ut over virksomheten i Brønnøysund? Det er et spørsmål å stille til Senterpartiet. SV nevner jo ikke digitalisering overhodet i sin hovedmerknad i denne innstillingen, og det er underlig i seg selv. Så det virker som om landets ledende kommunepolitikere fra opposisjonen er totalt uinteressert i hva digitalisering kan gi av gevinster for det norske folk og for offentlig sektor.

Fremtiden er kommet for å bli, og digitalisering kommer til å gi helt nye muligheter for å løse oppgavene på nye og bedre måter fremover, ikke minst når vi får tingenes internett, kunstig intelligens og 5G i kombinasjon. Men det kommer ikke til å komme av seg selv. Det kommer til å kreve at vi som politikere tar mulighetene i bruk og har en aktiv digitaliseringspolitikk. Jeg ser ikke spor av en aktiv digitaliseringspolitikk fra opposisjonens side overhodet.

Takk for debatten.

Presidenten: Da er del 1 av debatten ferdig, og Stortinget går videre til del 2.

Karin Andersen (SV) [13:48:04]: Noen av de store oppgavene verden står overfor, er hvordan vi skal kunne ivareta mennesker på flukt, og hvordan vi skal kunne leve sammen på tvers av ulikheter, når folk har behov for å flytte på seg. Flyktningkatastrofen i verden er større enn noen gang. Da mener SV at Norge har både penger nok og plass nok til å ta imot noen flere og oppfylle det ønsket som FN har til Norge om å ta imot 5 000 flere kvoteflyktninger.

Det er mange flere som også trenger bistand. Vi vet at det er en eskalerende krise i Hellas. Situasjonen i flyktningleirene der er ekstrem. Norge velger til og med å returnere asylsøkere gjennom Dublin-instituttet til Hellas, der det nå er så forferdelige tilstander i leirene at til og med den høyreorienterte regjeringen der sier at det har gått over alle støvleskaft. Derfor foreslår SV at vi skal ta imot noen asylsøkere fra Hellas, behandle søknaden deres her, og at vi skal slutte å returnere til Hellas.

Denne hodeløse panikken som har resultert i disse innstramningene som bryter flyktningkonvensjonen, setter Norge i en ganske forlegen rolle internasjonalt når det gjelder å ta sitt ansvar for å opprettholde den sivilisasjonen det er å ha flyktningkonvensjonen og opprettholde den. Den ser ut til å vare.

I diskusjonen vi har hatt de siste dagene om ureturnerbare, papirløse flyktninger som blir værende i Norge, ser vi det utspiller seg. Vi har akkurat vært vitne til en Nav-skandale, og i kjølvannet av den har lederen i UDI vært ute og sagt at de har praktisert barnekonvensjonen

feil i noen saker om utvisning, og det har de. Jeg har noen saker om ureturnerbare:

Mann, papirløs, ureturnerbar, vært i Norge i 11 år – så fikk han møte UNE sjøl og fikk opphold i Norge etter § 28, og hvis ikke de andre vet hva det er, så er det asyl.

Mann, 9 år i Norge, papirløs, ureturnerbar, fikk hjelp til å ta opp saken sin i retten og fikk asyl.

Mann, 13 år i Norge, papirløs, fikk også opphold etter § 28, asyl.

Grunnen til at jeg sier dette, er at noen later som om mennesker som er ureturnerbare, bare har vond vilje, og at de kan reise hjem akkurat når de vil. Mange av disse har helt berettiget frykt for sitt eget liv hvis de blir returnert. Mange av dem kan ikke returneres fordi de kommer fra land der det ikke finnes papirer som er notifiable i Norge, og da har de ingen mulighet til å bevise sin identitet. Et godt prinsipp i Norge er at alle som kan, skal forsørge seg sjøl ved ærlig arbeid. Det er SVs forslag i dag, og jeg håper Stortinget vil slutte seg til det.

I tillegg til det foreslår SV at mindreårige asylsøkere skal bli et ansvar for barnevernet. Det har FN også sagt til oss, at det er et brudd på våre forpliktelser når vi behandler barn forskjellig ut fra hvem de er. Alle skal ha det samme vernet og den samme oppfølgingen – om de er norskfødte, eller om de er enslige mindreårige asylsøkere.

På integreringsområdet er det mye man kunne gjøre, og det beste i hvert fall ville være om regjeringspartiene sluttet å snakke så ensidig negativt og problematisk om alle som kommer til Norge og har utenlandsk opprinnelse.

SV foreslår også en massiv satsing på kvalitetsheving i integreringsarbeidet, fra introduksjonsordningen til språkopplæringen til Jobbsjansen til oppfølgingen i Nav. Enten en er på Nav og er norsk, eller en er på Nav og i introordningen, trenger man å få fullført kompetanse som noen arbeidsgivere i Norge trenger. Derfor gientar SV forslagene sine nå om å bedre introduksjonsordningen, slik at vi ikke kaster bort så mye penger på en ordning som er dårlig. Det er ikke mulig for kommunene å differensiere introduksjonsordningen mer hvis de ikke får tilført midler, for flere parallelle klasser koster mer enn en.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Norunn Tveiten Benestad (H) [13:53:23]: Som representanten Andersen sa i innlegget sitt, er det rekordmange mennesker på flukt i verden i dag, og mange flere trenger opphold enn det vi er i nærheten av å kunne gi. Samtidig vet vi at kriger, konflikter og katastrofer har ulik karakter, og at også den hjemlige situasjonen kan endre seg over tid.

Likevel sier SV i en av sine merknader i budsjettinnstillingen at de er «uenig i politikken knyttet til opphør

av oppholdstillatelse på grunn av endringer i hjemlandet». Det vises også til et sitat der opphør av oppholdstillatelse karakteriseres som symbolpolitikk.

Da lurer jeg på om SV mener at opphør av oppholdstillatelse på grunn av endring i hjemlandet aldri skal finne sted – eller når mener de at slikt opphør av oppholdstillatelse er på sin plass?

Karin Andersen (SV) [13:54:13]: Det mener vi er på sin plass når vi gjør det slik som FN-konvensjonen forplikter oss til, og det er ikke det regjeringen gjør. Hvis man skal ha opphør, skal situasjonen i hjemlandet være stabil, det skal være frivillig, og det skal være en helt annen setting rundt dette enn det det er nå. Men min erfaring er at veldig mange ønsker å reise hjem igjen – de aller fleste gjør det, i hvert fall hvis det ikke har gått veldig mange år. Grunnen til at få gjør det, er jo at det ikke er mulig, og at det er veldig utrygt. Så jeg ønsker virkelig at vi i Norge kan påta oss en sterkere rolle, også utenrikspolitisk, for å bidra til stabilitet og fred og gi bistand i nærområdene, slik at det blir mulig for flere å vende hjem frivillig, for det er den aller beste løsningen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:55:18]: Jeg har vært i mange debatter om innvandring og flyktninger med representanten Andersen, og jeg anerkjenner absolutt Andersens brennende engasjement for dem som er på flukt i verden. Men det som forundrer meg, er at vi gang på gang ender opp med å bruke all vår tid på å diskutere dem som er avvist etter en grundig behandling i Norge. De man ettertrykkelig har fått slått fast at ikke har noe beskyttelsesbehov, er det stadig SV som tar opp for å prøve å få opphold i Norge likevel, og det stilles stadig spørsmål ved den grundige behandlingen vi har av asylsaker i Norge, og ved rettssikkerheten.

Da er mitt spørsmål: Har representanten tillit til at en lovlig fattet beslutning i Norge er riktig, og at en dom fattet i dette organet er riktig?

Karin Andersen (SV) [13:56:16]: Jeg skulle ønske jeg var tryggere på det enn det jeg er i dag. Det er bl.a. fordi at i forrige uke var leder i UDI ute og sjøl innrømte at man ikke har tatt nok hensyn til barnekonvensjonen. Jeg nevnte flere saker i stad der man ved å ha fått en annen behandling, har fått opphold etter § 28, som sier at man har krav på asyl, og da har man krav på beskyttelse.

SV og jeg mener at vi kan ikke holde oss med et slingeringsmonn i disse sakene, for her kan det faktisk stå om livet. Asyl handler om folk som trenger beskyttelse mot forfølgelse, tortur og eventuelt å bli drept. Det betyr at når det er så mange saker som blir omgjort, både i klagebehandlingen og i domstolsapparatet, er det grunn til å

være på vakt og i hvert fall ikke snakke om det slik Fremskrittspartiet gjør, som om alle som ikke forlater landet, ikke har en berettiget frykt.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:57:22]: Jeg er ikke enig i at Fremskrittspartiet snakker om at alle har uærlige hensikter når de kommer til Norge. Vi vet at de fleste som kommer nå, får opphold, fordi vi har en riktig behandling av asylsøkerprosessen, og at man har gitt de rette signalene, sånn at de som ikke har noe behov for beskyttelse, som regel heller ikke kommer.

Men alle systemer har svakheter, og det er ikke overraskende at man, etter mange år hvor det kanskje har kommet opp noen nye opplysninger, vil få en annen vurdering etter en viss tid.

Men det SV nå går høyt på banen for, er jo å gi arbeidstillatelse, med de rettighetene som måtte medfølge av det, til personer man ikke engang tror at har et grunnlag for beskyttelse eller har fått feil behandling – rett og slett en generell tillatelse og flere rettigheter til dem som er avvist av systemet, som nekter å samarbeide med myndighetene om en retur, og som ikke har beskyttelsesbehov eller trenger Norges bistand. Det vil gå ut over noen andre. Hvorfor er de viktigere enn andre?

Karin Andersen (SV) [13:58:27]: Det er ingen som har sagt at de er viktigere enn andre. Det vi sier, er at flere av dem har berettiget frykt for å returnere. Flere av dem har fått saken sin omgjort når de har fått tatt saken opp igjen eller har tatt den til retten. Mange av dem samarbeider, men de kan ikke returneres, og det er bare sunn fornuft at folk som må være i landet, får lov til å forsørge seg sjøl med ærlig arbeid. Det motsatte er å spa inn i sosial dumping og svart arbeid, og det ødelegger både arbeidslivet og for ærlige bedrifter. Så det er bare rein, sunn fornuft at mennesker som er arbeidsføre, som er her, som ikke kan returneres – og mange av dem samarbeider – skal få lov til å forsørge seg sjøl. Det er en fordel for alle.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Masud Gharahkhani (A) [13:59:35]: Flyktningproblematikken er en av vår tids store utfordringer. For hvert år som går og vi diskuterer dette området her i denne salen, ser vi at antall mennesker på flukt i verden øker dramatisk. Over 70 millioner mennesker er på flukt. 29 millioner av dem er av FN anerkjent som reelle flyktninger.

Som et rikt land må vi stadig stille oss selv følgende spørsmål: Hvordan skal vi ha den beste flyktningpolitikken? Hvordan skal vi klare å stille opp for flest mulige flyktninger i verden? Dersom vi skal ha den beste flyktningpolitikken, med humanisme og solidaritet for flykt-

ningene, kan ingen underkjenne følgende fakta: Det er at den viktigste innsatsen vi gjør, er å stille opp i nærområdene og i mottakerlandene. Det er her 85 pst. av verdens flyktninger er, de fleste uten rettigheter. Det er ikke humanisme, og det er ikke solidaritet at de forblir uten rettigheter – i flere generasjoner i enkelte land. Svært mange av dem lever under veldig dårlige forhold. Alle som har besøkt flyktningleirer ute i verden, vet hvordan det er der.

Det handler selvfølgelig om humanitær bistand, som tak over hodet, vann, mat, medisiner, helse og utdanning, men vi kan gjøre mer for å gi hundretusenvis av mennesker håp for fremtiden. Derfor sier Arbeiderpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2020 at vi skal starte oppbyggingen av en forpliktende solidaritetspott som gir støtte til sårbare mottakerland som Jordan og Libanon, som huser millioner av flyktninger, men som selv sliter med store økonomiske utfordringer. Dersom de kollapser, fører det til store katastrofer for hele verden. Det handler også om å bidra til prosjekter som sikrer arbeidslinjen for flyktninger i mottakerlandene – at flyktninger faktisk skal ha mulighet til å forsørge seg selv og sin familie i nærområdene. Dette er god og riktig flyktningpolitikk.

Det er kjent at Arbeiderpartiet har lagt fram en radikal endring av sin asylpolitikk. Vi sier færre asylsøkere ved grensen. Selv om det er få asylankomster i dag, på grunn av internasjonalt samarbeid, vet vi at ting kan forandre seg raskt. Derfor har vi løsninger som bidrar til færre asylsøkere, for å prioritere større innsats i mottakerlandene og prioritere kvoteflyktningene. Det er rettferdig. Vi må bli kvitt den inhumane, urettferdige og ikke bærekraftige dødsveien over Middelhavet.

Kvoteflyktninger er de mest sårbare flyktningene i verden. De er reelle flyktninger. Det er ikke snakk om hvorvidt de har rett på beskyttelse eller ikke. Når de først er kommet til Norge, vet vi at de har rettigheter. Da bruker vi heller ikke store ressurser på retur, som også går ut over det å stille opp for enda flere flyktninger i verden. Ved å ta imot kvoteflyktninger avlaster vi også mottakerlandene. Med tanke på den lave asylankomsten vi har, og lite familiegjenforening, støtter vi at Norge sier ja til 3 000 kvoteflyktninger i 2020. Kvoteflyktninger er også forutsigbart for Norge og for de kommunene som skal bosette, ved at de vet hvor mange de skal ta imot, slik at vi er godt forberedt på å få til bedre integrering i Norge.

La meg da adressere integreringspolitikken. Riksrevisjonen la nylig fram en rapport som viser at til tross for at vi bruker store penger, får vi ikke gode resultater, vi sørger ikke for at flyktningene kommer inn i arbeidslivet i Norge. Jeg har reist Norge rundt og vet at det ikke mangler penger, men faktisk å gjøre det som funker. Derfor har vi også foreslått en radikal omlegging av bo-

settingspolitikken. Vi må starte allerede i nærområdene, der kvoteflyktningene plukkes opp. Det tar seks-åtte måneder før de kommer til Norge. Det må gis intensivkurs både i norskkunnskap, i hvordan det norske arbeidslivet er bygd opp, og i de verdiene vi skal stå for, og ikke minst gjøres en grundig kartlegging av flyktningenes kompetanse – det ansvaret bør ligge hos NOKUT – slik at vi kan matche flyktningene med den kommunen der det er størst sjans for å komme raskt inn i arbeidslivet. Den politikken er ikke på plass i dag.

Vi skal stille krav til kommunene. De skal være forberedt. De skal samarbeide med lokalt arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner, ha nok barnehageplasser og samarbeide med frivilligheten. Det skal være god integrering fra dag én – og med kvalitet. Norskopplæringen må bli mer bransje- og arbeidsnorsk – kompetanse og rask tilknytning til arbeidslivet.

Vi skal stille krav til folk, vise at i Norge er det arbeidslinjen som gjelder, og de må ha tiltro til de likestillingsverdiene det norske samfunnet bygger på. Derfor har vi også lagt fram en rekke krav og en politikk for å ta kampen mot negativ sosial kontroll på alvor. Ingen skal fratas friheten til å lykkes og ha et selvstendig liv i Norge.

Jeg har snakket om vår helhetlige nye politikk, om færre asylsøkere for å prioritere kvoteflyktninger i tiden framover og enda større innsats i mottakerlandene. Den siste tiden har vi hatt en debatt om returpolitikken, og den må adresseres. Det er viktig at vi slår ring om asylinstituttet, og at vi har en effektiv returpolitikk i Norge, at det er de som har reelt behov for beskyttelse, som skal være her. De som ikke har reelt behov for beskyttelse, skal returnere.

Det er også viktig å få fram at tvangsretur ikke er en forutsetning for å få til retur i Norge. De aller, aller fleste har, dersom de samarbeider, mulighet til å returnere frivillig. Men for de få, få menneskene det gjelder, som har samarbeidet i returprosessen om identitet, om dokumentasjon, i lang tid, men der det er ting de ikke selv rår over, som gjør at de ikke har mulighet til å returnere, finnes det i dag en bestemmelse som kan gi dem muligheten til både opphold og rett til arbeid. Da ser jeg på justis- og innvandringsministeren her i dag og sier at det er viktig at den praksisen faktisk funker i realiteten. For det er det vi snakker om, at det faktisk finnes en bestemmelse i dagens utlendingspraksis for dem som absolutt ikke har mulighet til å returnere, og som har prøvd over lang tid.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Olemic Thommessen (H) [14:07:25]: Det er godt å høre representanten Gharahkhani fortelle oss om Arbeiderpartiets integrerings- og asylpolitikk. Det er ikke mye der vi ikke kan slutte oss til, og jeg konstaterer at det er ganske stor og bred enighet om hovedlinjene. Selv om kanskje begrepene kan være litt forskjellige, er det tydelig at det er riktig som representanten sier: Arbeiderpartiet har vært gjennom en radikal endring av sin politikk og slutter seg nå til den hovedkursen regjeringen holder.

Men på ett punkt er jeg litt usikker på hva Arbeiderpartiet mener, og det dreier seg om bosetting i kommunene. Regjeringen følger en linje som går på at man nødvendig bosetter i kommuner eller på steder der mer enn 30 pst. av innbyggertallet har innvandrerbakgrunn. Oslo kommune, der Arbeiderpartiet er i spissen, var ikke så veldig fornøyd med dette, og jeg lurer på hvem representanten er enig med – kommunen eller regjeringen?

Masud Gharahkhani (A) [14:08:37]: Arbeiderpartiets politikk er klar: Det skal ikke bosettes i områder med store levekårsutfordringer. Jeg tror forskjellen mellom Høyre og oss er at de går på etnisitet. Vi er oppatt av at vi skal gi klar beskjed om til kommunene som skal bosette, at det ikke er lov å bosette nyankomne flyktninger i områder med store levekårsutfordringer. Det er ikke bra for de områdene, og det er heller ikke bra for de flyktningene som skal lære seg norsk og bli en del av det norske samfunnet, hvor vi også må få til god integrering på fritidstilbudene

Olemic Thommessen (H) [14:09:06]: Jeg takker for svaret på det. Vi kan vel konstatere at det ofte er sammenheng mellom levekår og bakgrunn, dessverre, og det er en av de viktige tingene som vi må jobbe med å få en endring på.

Så er det et annet punkt jeg tenkte jeg også gjerne ville ta opp, og det dreier seg om dette med å starte norskopplæring og opplæring i norske samfunnsforhold ute i leirene før kvoteflyktningene eventuelt kommer til Norge. Jeg synes det er mye prisverdig i tenkningen rundt det. Men spørsmålet er om det er god pengebruk, om det er god ressursbruk. Vi henter flyktninger fra mange forskjellige steder, og det vil jo være nødvendig da å etablere, skal vi si, enheter som reiser, som jobber rundt om. Ville det ikke være mye bedre om man gjør akkurat det samme bare når man faktisk har kommet hit, og er i en norsk ramme?

Masud Gharahkhani (A) [14:10:07]: Jeg takker for spørsmålet, men utfordringen i dag er at den politikken regjeringen har på integrering, funker ikke. Vi bruker store penger uten å få flyktninger inn i arbeidslivet, og da må vi starte tidlig. Det går seks-åtte måneder fra

flyktningene forberedes, til de kommer til Norge, og i den prosessen må vi sette i gang et intensivkurs i norsk og også rundt dette med hvordan det norske samfunnet er bygd opp. Det gjøres faktisk i dag, men det kan gjøres enda mer i de månedene. Så handler det om å ha en grundig kartlegging av hver enkelt flyktning før de kommer, sånn at vi matcher dem med den kommunen der det er størst sjanse for å komme seg inn i arbeidslivet. I dag er det egentlig et sjansespill, med tanke på hvor man havner, om man kommer raskest mulig inn i arbeidslivet. Det er nettopp det vår politikk handler om, at vi skal ha god forutsigbarhet for kommunene, men også at vi skal sette i gang integreringen fra dag én, hvor veien er å lære seg det norske språket, få kompetanse og tilknytning til arbeidslivet, noe dessverre dagens regjering ikke lykkes godt nok med.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:11:12]: Jeg må slutte meg til at det er en fryd å høre representanten Gharahkhani snakke om innvandringspolitikk, for han har jo adoptert Fremskrittspartiets innvandringspolitikk. Men det jeg er mer usikker på, er om Arbeiderpartiet har vært gjennom en radikal endring av sin innvandringspolitikk, for vi har jo sett at Gharahkhani har vært rundt i hele Norge og prøvd å overbevise partiet om at de har blitt strenge, men partiet er ikke enig. Vi ser det på en rekke områder, vi ser det på hjelp i nærområdene, vi ser det på hvor mange kvoteflyktninger man skal ta imot, vi ser det på spredt bosetning, ikke minst her i Oslo, hvor Raymond Johansen nekter å følge regjeringens krav. Vi ser det også i saken om ureturnerbare, hvor Raymond Johansen og andre profilerte arbeiderpartifolk mener at vi skal åpne opp for flere ulovlige asylsøkere og gi dem rettigheter i Norge. Så mitt spørsmål, og det lurer jeg veldig på, er: Hva har representanten Gharahkhani tenkt å gjøre for virkelig å få Arbeiderpartiet til å bli enig med ham selv i en strengere innvandringspolitikk?

Masud Gharahkhani (A) [14:12:20]: Arbeiderpartiet vedtok enstemmig på landsmøtet vår nye innvandrings- og integreringspolitikk. Det som er interessant, er at hele den smørbrøddlisten Engen-Helgheim nevner nå, høres ut som all den kranglingen en har internt i egen regjering. Det er det som er realiteten, den store uenigheten i innvandringspolitikken i dag i Norge er internt i dagens regjering. Det er ikke bra, for på innvandringsfeltet trenger vi forutsigbarhet, en politikk hvor vi faktisk prioriterer kvoteflyktninger, større innsats i mottakerlandene, og en integreringspolitikk hvor vi får til integreringen fra dag én. Det er det Arbeiderpartiet ønsker.

Presidenten: Replikkordskiftet er slutt.

Olemic Thommessen (H) [14:13:16]: Arbeid er en av de viktigste nøklene til et verdig liv. Det å ha en mulighet til å ta vare på sine nærmeste og seg selv er grunnleggende for selvrespekt og det beste utgangspunktet for å etablere et godt liv i fellesskap med andre. Dette gjelder oss alle, men det er kanskje mest iøynefallende når vi snakker om integrering av flyktninger. Derfor er hovedmålet for Høyres og regjeringens integreringspolitikk å bidra til at flest mulig kommer i jobb fortest mulig. Dette er dermed også bakteppet for forståelsen av årets forslag til statsbudsjett på integreringsområdet.

Regjeringen staket ut kursen for integreringspolitikken i strategiplanen Integrering gjennom kunnskap, som ble lagt frem for vel ett år siden. Siden har det vært gjort et målrettet arbeid for å implementere tiltakene og ha god fremdrift, noe årets budsjett bekrefter.

I sammenheng med budsjettet er det også nødvendig å nevne viktigheten av å få en ny integreringslov på plass. Loven forventes bl.a. å fastslå endringer i introduksjonsprogrammet, der målsettingen nettopp er å legge grunnlaget for varig og stabil deltakelse i arbeidslivet.

Et annet forhold som er kommet til siden vi behandlet budsjettet for ett år siden, er gjennomføringen av regionreformen, der viktige integreringsoppgaver overføres til fylkene. Fylkene hadde fra før ansvaret for videregående opplæring. Ut fra en målsetting om å få bedre sammenheng mellom bosetting, kvalifisering, utdanning og arbeid har fylkeskommunen også et naturlig utgangspunkt for å ta det overordnede ansvaret for utdanning og bosetting av innvandrere. Styrking av Jobbsjansen del B og 15 mill. kr til en ny tilskuddsordning for fagopplæring er gode bidrag for å styrke dette arbeidet, og det skal bli spennende å følge utviklingen og se hvilke resultater det vil gi.

Det er foruroligende å lese i proposisjonen hvor vekslende norskopplæringen i kommunene er. Gode språkkunnskaper er som kjent ganske avgjørende, ikke minst i jobbsammenheng, og det kan ikke være slik at noen innvandrere kommer dårligere ut fordi de kommer til kommuner med svak opplæring, enten der opplæringen ikke er prioritert, eller der lærerne ikke har nødvendige kvalifikasjoner. Det er derfor gledelig når årets budsjett tar tak og foreslår 16 mill. kr til kvalitetshevende tiltak, bl.a. for norsklærere for voksne innvandrere.

Så vet vi at vi har særlige utfordringer når det kommer til innvandrerkvinnens deltakelse i arbeidslivet, enn si i samfunnslivet for øvrig. Mange har lite utdanning og relevant yrkesutdanning fra hjemlandet, og mange henger fast i tradisjoner som er lite forenlig med likestilling og den type liv vårt samfunn mener skal være en selvfølge. Det er et selvsagt mål at vi også ønsker disse inn som

deltakere i arbeidslivet og gir dem muligheter til å delta i samfunnslivet på lik linje med andre.

Det er derfor gledelig at vi finner styrking i budsjettet av Jobbsjansen del A og bedret gratis tilgang på barnehage og SFO. Dette siste er jo også viktige tiltak når det kommer til barna. Barnehage og SFO er begge deler viktig for så vel norskkunnskapene som for språkutviklingen i sin alminnelighet. Gode rammebetingelser for oppveksten er en investering i neste generasjons deltakelse og muligheter. Dette er også perspektivet for den økte bevilgningen til områdesatsingen i byene og økningen av tilskuddene til fritidskortordninger, som er et godt bidrag for mange blant innvandrerungdommen.

Personlig er jeg også veldig glad for forslaget til bevilgninger over Kulturdepartementets budsjett på 5 mill. kr til inkludering av barn og unge fra lavinntektsfamilier til det frivillige kulturlivet. Flere steder i landet ser vi fantastisk flotte aktiviteter og produksjoner der norske barn og barn med innvandrerbakgrunn møter publikum, der deres egne historier finner sin form. Vi kjenner Fargespill, Kulturhertjet og gode eksempler fra Oslo, som Nordic Black Theatres ungdomsvirksomhet. For meg treffer disse prosjektene kjernen i hva integreringsarbeid dypest sett må handle om, nemlig det å forme noe i fellesskap med andre, det å bli sett på en positiv måte, det å bygge nettverk og om mestringsopplevelse. Dette koster lite og kaster mye av seg.

Årets budsjett signaliserer vilje til å holde god fremdrift i integreringsarbeidet. Vi jobber mot klare politiske mål, og det er avgjørende å lykkes, for fallhøyden er stor.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [14:18:33]: Regjeringen ønsker i større grad å mobilisere sivilsamfunnet for å lykkes bedre med hverdagsintegreringen. I regjeringens integreringsstrategi, som ble lagt fram med store ord ved årsskiftet, vektlegges det at flere må få bedre tilbud om formell utdanning og kvalifisering, slik at de kan komme i jobb og bidra til å dekke samfunnets behov for arbeidskraft.

Vi venter i spenning på å få en forbedret introduksjonslov, men jeg vil likevel spørre: Hva er det dere har fremmet i dette budsjettet som kan føre til at flere kommuner klarer å få flere av deltakerne i introduksjonsprogrammet i jobb?

Olemic Thommessen (H) [14:19:15]: Det å komme i jobb er hele bakteppet for forståelsen av dette budsjettet. Det vi gjør, er å styrke de forskjellige ordningene som bidrar til å få innvandrere i jobb. Det dreier seg om Jobbsjansen, både del A og B, f.eks. 25 mill. kr til Jobbsjansen del B. Det er viktige grep i grunnskoleopplærin-

gen for innvandrere. Og vi styrker den tidlige karriereutviklingen. Kort sagt: Det er en lang rekke tiltak som må sees i sammenheng, og som styrker mulighetene for å komme kjappere i jobb. Norskopplæring er også en kjempeviktig del av dette.

Heidi Greni (Sp) [14:20:22]: Senterpartiet er helt enig i at bosetting skal være frivillig, og bosettingen går stort sett veldig bra. Norske kommuner har gjort en kjempejobb. Men vi har en utfordring som vi har sett flere eksempler på i det siste, og det gjelder familier der man har en eller flere, unger eller voksne, med store helseutfordringer. Det er stor forståelse for at kommuner kvier seg for å ta imot en familie der det er flere med store helseutfordringer, for de påtar seg da en varig utgift. Samtidig vet vi at egenandelen på ressurskrevende tjenester har økt, og det gjør dette enda mer komplisert. Vi har fremmet forslag, sammen med SV, om at det må komme på plass en ordning som varig kompenserer for disse store utgiftene. Det ser det ikke ut til å bli noe flertall for. Men hvis Høyre erkjenner problemstillingen, hva tenker Høyre å gjøre for å få gjort noe med dette? Disse menneskene blir sittende måneds- og årevis i mottak.

Olemic Thommessen (H) [14:21:29]: Jeg konstaterer også at det forslaget som representanten Greni sikter til, bare får oppslutning fra Senterpartiet og SV. Selv om Arbeiderpartiet er med i merknaden, er de altså ikke med på forslaget. Vel, det til side.

Dette er en problemstilling som rammer relativt få personer. Så vidt jeg kjenner til, er det 15 personer vi snakker om i øyeblikket. Spørsmålet er om man endrer en hel ordning for et såpass lite antall. Det er ingen tvil om at det er et problem og en utfordring, og det tror jeg regjeringen også erkjenner. Så vidt vites arbeides det mot underliggende etater for å se om man kan finne løsninger som kan gjøre bosetting enklere også for disse personene.

Karin Andersen (SV) [14:22:35]: Representanten Thommessen snakket veldig mye om integrering, og det er bra. Her har SV en rekke forslag som Høyre dessverre ikke er med på, men forslagene er veldig gode.

Men det var veldig lite av det internasjonalt orienterte Høyre vi hørte nå – det som kunne ha vært med på å forsvare barnekonvensjonen, folkeretten og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Vi har aktuelle saker som virkelig påkaller modige politikere som klarer å se, sjøl om det er få, at man må gjøre noe. Det sitter norske barn i Al-Hol-leiren, det er ureturnerbare mennesker i limbo i Norge, og det er en situasjon i Hellas som påkaller solidaritet mellom europeiske land – ikke en utnyttelse av Dublinkonvensjonen, slik som Norge driver med nå. Hva er grunnen til at Høyre har lagt seg

helt på Fremskrittspartiets linje, og ikke ser at det internasjonale samarbeidet rundt disse viktige prinsippene er viktige å håndheve også i Norge?

Olemic Thommessen (H) [14:23:41]: Jeg er helt enig i at den situasjonen vi er oppe i, påkaller oppmerksomhet om det å jobbe internasjonalt og ha et internasjonalt system som – skal vi si – tar styring. Kanskje har vi altfor lite av det? Kanskje er en av svakhetene at vi faktisk ikke har en stemme ved bordet i EU? For veldig mye av vår politikk koordineres i en europeisk sammenheng. Det synes jeg kanskje også kan være til ettertanke for SV. Hadde vi hatt en stemme der, ville vi hatt større mulighet til å ha innflytelse, også om det EU som organisasjon står for.

Representanten reiste flere spørsmål. Det er klart at i en situasjon med 70 millioner flyktninger utfordres vi – veldig følbart – på avveininger med tanke på hvordan vi skal håndtere situasjonen. Og vi har mange enkelt-eksempler som appellerer veldig til hjertet, men som kanskje ikke svares ut helt i systemet.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:25:08]: En av Fremskrittspartiets viktigste oppgaver i regjeringsarbeidet har vært å få kontroll på innvandringspolitikken, og der har det blitt gjort veldig mye. Vi har gjennomført en lang rekke tiltak som tidligere bare sto i vårt partiprogram, men som nå er gjeldende politikk. Det viser seg gang på gang at den politikken Fremskrittspartiet står for, fremmer forslag om og blir latterliggjort for, til slutt blir gjennomført og adoptert av andre.

Det kommer svært få asylsøkere, fordi vi har strammet inn på asylpolitikken, og det er bra. Totalt sett – hvis man tar med at vi har et høyt antall kvoteflyktninger, og det er totalen som teller – har vi på asylsøkere, kvoteflyktninger og familiegjenforente av disse nå kontroll. Det er lav tilstrømning – og lavere enn på lenge. Det har vi tenkt å fortsette med, å se i sammenheng det totale antall asylsøkere, kvoteflyktninger og familiegjenforente som kommer, for det er viktig at vi ikke bosetter og tar imot flere enn det er mulig å integrere.

I Norge har vi ført en stram linje, i motsetning til Sverige. Sverige har hatt en hjertepolitikk, hvor man har sagt: Der det er hjerterom, er det husrom. Det har vist seg å bli en farlig utvikling og gi farlige resultater. Situasjonen i Sverige blir av mange sammenlignet med krigssooner, og det er veldig mye på grunn av en hodeløs innvandringspolitikk som har blitt ført. Den linjen kommer aldri Fremskrittspartiet til å bli med på. Det er farlig å føre en hodeløs innvandringspolitikk hvor man mister kontroll.

Så til bosetting i Norge: Vi har sagt i regjeringsplattformen at vi skal se på antall kvoteflyktninger opp mot

integreringsmessige forhold og hva kommunene møter på av utfordringer. Det er viktig å følge med på utviklingen. Vi ser flere kommuner som melder om at bosetting av flyktninger har blitt en av de største velferdsutfordringene for kommunen, og det skal vi være oppmerksomme på i tiden framover.

Så må jeg si noe om den siste tidens debatt om ureturnerbare asylsøkere. Jeg må si at jeg er forundret over enkelte partiers linje i denne saken. Vi har i Norge et meget godt og rettsikkert system for asylsøkere. Man får først prøvd saken sin, om man har rett på beskyttelse, og man får asyl hvis man har krav på beskyttelse. Dersom man ikke skulle ha krav på beskyttelse, får man en vurdering av om man skal få opphold av humanitære grunner, spesielle menneskelige hensyn. Hvis man heller ikke har det, får man som regel en plikt til å forlate landet. Men det finnes også her et sikkerhetsnett. Det sikkerhetsnettet gjør at dersom man reelt sett er ureturnerbar, man kan ikke noe for selv at man ikke kan returnere, og man har forsøkt å samarbeide med myndighetene – ja, da kan man få det opp til vurdering også og få opphold på bakgrunn av det.

Da er mitt store spørsmål: Hva er det de partiene som nå tar til orde for å myke opp regelverket, egentlig prøver å oppnå? Da står vi igjen med en gruppe som enten har motarbeidet myndighetene, som ikke har ID-papirer, kanskje fordi de har gjemt dem, kanskje fordi de har gjort kriminelle ting i sitt hjemland. Man står igjen med en gruppe som det ville vært svært risikofylt å gi flere rettigheter i Norge, for alle som har grunn til å få vår hjelp, de som har behov for rettigheter i Norge, de vil bli fanget opp på veien fram dit. Man står ikke igjen med en gruppe som ufrivillig er i limbo. De som er i limbo i Norge, har valgt den situasjonen – som en hovedregel – helt selv, og jeg skjønner ikke hvorfor det gang på gang er de som har valgt situasjonen selv, som kunne valgt å forlate landet frivillig, de som ikke har noe grunnlag for beskyttelse, som skal få all oppmerksomheten. Det går på bekostning av noen som virkelig trenger det. Den dagen vi må gi hjelp og beskyttelse til så mange både av dem som ikke har behov for beskyttelse, og dem som har det, kommer vi til å måtte kutte i andre velferdsytelser, så jeg vil sterkt fraråde å gå inn på de forslagene.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [14:30:28]: Fremskrittspartiet snakker mest om innvandringspolitikk, og det må være lov, men det er nesten umulig å vite hva slags innvandringspolitikk regjeringen står for, for det er store uenigheter. Men jeg har lyst til å snakke om integreringspolitikk – som Fremskrittspartiet nesten aldri bruker tid på – som også er viktig for hvordan vi lykkes i det norske fellesskapet og velferdssamfunnet. Vi vet at skal

vi bekjempe barnefattigdommen, er det viktigste tiltaket vi kan gjøre, å få voksne mennesker til å være en del av arbeidslivet – begge voksne i arbeidslivet. En stor utfordring i kampen mot barnefattigdom i dag og i likestillingskampen er kontantstøtten. Jeg kan ikke begripe hvordan Fremskrittspartiet fortsetter å støtte opp under kontantstøtten, som hemmer både integreringen, likestillingen og arbeidslinjen i Norge.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:31:25]: Det er nok uenigheter mellom de forskjellige partiene i regjering, og det er fordi vi er forskjellige partier. I Arbeiderpartiet er det uenigheter om innvandringen i samme parti, og det er nok mer problematisk. Men det med kontantstøtten er ikke vanskelig å forklare. Vi har nå satt inn nye krav til botid for å få kontantstøtte. Kontantstøtten gjelder en liten gruppe mennesker. Den er bare for dem med barn mellom 1 og 2 år. Fremskrittspartiets innvandringsutvalg har også kommet med nye forslag for å gjøre kontantstøtten til en måte å motivere til arbeid på og ikke holde innvandrere utenfor arbeid, bl.a. at man stiller krav til at man må ha vært i arbeid i tiden før man får kontantstøtten, sånn at man opptjener seg den rettigheten. Da vil man fjerne den situasjonen at det for noen kan være en ordning som holder vedkommende utenfor arbeidslivet.

Masud Gharahkhani (A) [14:32:24]: Da er Fremskrittspartiets politikk i dag følgende: Når det kommer nyankomne flyktninger til Norge, skal vi bruke store ressurser på at de lærer seg det norske språket, hvordan det norske arbeidslivet er bygd opp, gi dem kompetanse, og når det er gått fem år, er det greit å motta kontantstøtten og ikke være en del av arbeidslivet, som vi vet er en stor utfordring. Da burde vi heller ha brukt de pengene på arbeidslinjen.

Men over til et annet område, som også handler om integreringspolitikken: Vi må skape fellesarenaer der alle møtes, uavhengig av hva slags bakgrunn man har. Man vet at trossamfunnene spiller en viktig rolle i integreringsarbeidet. Da er mitt spørsmål til Fremskrittspartiet: Hvorfor har de ikke fulgt opp regjeringens faktiske politikk basert på det Arbeiderpartiet fremmet i Stortinget og fikk flertall for – at man skulle ha tilsyn med religiøse skoler i trossamfunnene? Og hvorfor støtter de heller ikke opp under en forpliktende plan alle trossamfunn skal være med på i integreringsarbeidet lokalt?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:33:23]: Den saken ligger til behandling i Stortinget, så den er på ingen måte avgjort. Her har vi en mulighet til å påvirke videre. Fremskrittspartiet mener i likhet med Arbeiderpartiet at vi må gå lenger i å innføre tilsynsmuligheter ved kor-

anskoler og andre typer trossamfunns aktiviteter for barn, men fra Fremskrittspartiets side ønsker vi å gå enda lenger enn det Arbeiderpartiet ønsker. Arbeiderpartiet begrenser seg jo til å kunne kutte statsstøtten dersom man skulle finne at noe var ureglementert eller ikke i henhold til hvordan man ønsker å ha det, men statsstøtten er ikke et godt nok virkemiddel her, for disse trossamfunnene har som regel godt med penger. Man må faktisk sette noen rammer for hva man kan tillate av f.eks. tidsbruk i forskjellige trossamfunn, for å ivareta barns rett til egendisponert fritid. Det er sånne ting Fremskrittspartiet vil prøve å få inn i en ny tros- og livssynslov.

Heidi Greni (Sp) [14:34:37]: Regjeringen budsjetter med 3 000 kvoteflyktninger. Senterpartiet har sagt at Norge skal ta imot minst 2 000 kvoteflyktninger, men vi har den samme summen på budsjettposten. Det vil si at vi overlater til Høykommissæren å vurdere om summen for de siste 1 000 skal brukes til tiltak i nærområdet, eller på 1 000 nye kvoteflyktninger. Hva tenker representanten Engen-Helgheim om et sånt forslag?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:35:08]: Da jeg leste det forslaget, måtte jeg gni meg litt i øynene. Så måtte jeg lese det en par-tre ganger til, for vi har de siste årene hørt et Senterparti som sier at all makt skal ligge i denne sal, og det er jeg enig i. Man skal ikke overlate en eneste beslutning til noe organ utenom Norge. Når Senterpartiet i en så alvorlig sak som hvor mange kvoteflyktninger vi skal ta imot, ønsker å gi den beslutningsmyndigheten til FN, blir jeg meget overrasket. Det er jo et første skritt til å gi fra seg styringen over hvor mange vi skal ta imot selv. Jeg trodde faktisk at Senterpartiet, med den retorikken de har ført, var i stand til å ta den beslutningen helt selv og ikke ønsker FN inn for å styre noe som helst av innvandringspolitikken. Jeg synes faktisk det var et skikkelig dårlig forslag, som viser at Senterpartiet ikke vet hva de skal gjøre i flyktningspolitikken, når vi ikke vet hvor mange flyktninger Norge bør bosette.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Heidi Greni (Sp) [14:36:25]: Det er viktig at Norge har en klar praksis i asylsaker. Det vil bidra til å redusere antall asylsøkere uten beskyttelsesbehov og forkorte saksbehandlingstiden. Alle som søker asyl i Norge, skal ha trygghet for at rettssikkerheten blir ivaretatt. Arbeidet med integrering må starte allerede ved ankomst til Norge. De som får oppholdstillatelse i Norge, må bosettes raskt, og kommunene må få muskler og økonomi til trygg integrering.

Vi lever i en urolig verden med høye flyktnings tall, og Norge skal i god tradisjon bidra for å forbedre en håpløs livssituasjon for millioner av flyktninger. Samtidig må vi ha kontroll med egne grenser og på hvor mange som kommer til Norge, hvis vi skal sikre god integrering. De som kommer, må ønske å bli en del av det norske samfunnet.

Senterpartiet vil ha en desentralisert mottaksstruktur og prioriterer bosetting fortrinnsvis utenom pressområder. Mange kommuner har satset på å bygge ut en mottakskapasitet gjennom etablering av gode fagmiljø rundt asylmottakene, og Senterpartiet mener det særlig skal satses på å beholde avtaler med kommuner og ideelle aktører som har påtatt seg mottaksdrift. Det er særlig viktig å ta vare på kompetansen i kommuner som har vist gode resultat. Så er vi selvsagt enig i at kapasiteten må justeres etter behovet.

Vi har i flere år fulgt med på etablering og utvikling av ankomstsenteret på Råde. Om senteret vil fungere etter planen, gjenstår å se når det er satt i ordinær drift. Jeg håper Stortinget blir godt informert om utviklingen og de erfaringene og om det eventuelt er nødvendig med justeringer. Flere har påpekt at forholdene må legges bedre til rette for barnefamilier, og jeg håper de nødvendige grep tas for å sikre trygge opphold for alle som er innom senteret.

Den norske bosettingsmodellen der kommunene mottar flyktninger etter lokale beslutninger, der de da får tildelt bosettingsklare flyktninger, har vist seg å være vellykket og må videreføres. Senterpartiet viser til at regjeringen og IMDi har redusert antall bosettingskommuner, og at det spesielt berører mindre kommuner i distriktene. Vi har protestert på denne prioriteringen og mener det er viktig å sikre spredt bosetting og dermed avlaste kommuner som har integreringsutfordringer.

Mange små kommuner har gjort et svært godt integreringsarbeid og bidratt til at mange flyktninger har kommet i arbeid. Senterpartiet er tydelig på at kommunestørrelse ikke skal være avgjørende for om kommunene skal få anledning til å bosette flyktninger, men at bosettingen fortrinnsvis skal skje i distriktskommuner som har vist gode resultat på integrering i samfunns- og arbeidsliv.

Det er også viktig å få på plass forutsigbar finansiering for mottak av flyktninger med ekstra behov, spesielt nå som kommunenes egenandel for ressurskrevende tjenester har økt. Derfor foreslår vi at det snarest mulig må komme endringer i integreringsordningen eller kommunenes inntektssystem som kompenserer for dette over tid.

Frivillige organisasjoner spiller en nøkkelrolle i integreringsarbeidet. Gjennom deres aktivitet fremmes inkludering og integrering, og de må gis gode vilkår.

Derfor er vi veldig kritisk til den endringen som er foreslått på finansiering av frivillighetsentraler.

Senterpartiet har i sitt alternative budsjett for 2020 foreslått 2 mill. kr til stiftelsen Kirkens Bymisjon i Trondheim, nærmere bestemt prosjektet Søster til søster. De jobber mot vold, kjønnslemlestelse og forskjellige former for tvang. Dette gjøres gjennom et nettverk bestående av minoritetskvinner som motarbeider ulike former for vold. Dette har vært en veldig stor suksess, og denne organisasjonen bør motta statsstøtte så de slipper den usikkerheten de har med finansiering.

Senterpartiet mener Norge skal bidra aktivt til å hjelpe og forbedre en håpløs situasjon for mennesker i nød. Dagens system er ikke rettferdig for alle, og ikke for dem som trenger det mest. Derfor ønsker vi å prioritere både kvoteflyktninger og hjelp i nærområdet. Som jeg sa i stad, overlater vi det ikke til FN, men vi har en nedre grense på 2 000 og en øvre grense på 3 000, og så overlater vi til FN å vurdere hvor det er størst behov for summen som ligger der imellom.

Sist uke har debatten gått høyt om midlertidig arbeidstillatelse for ureturnerbare. Vi kan ikke gå for en generell arbeidstillatelse, det er helt uaktuelt, men vi mener det mangler både fakta og kunnskap om dette, og vi ber derfor regjeringen om å gå gjennom denne gruppen og se om det kan være aktuelt med differensiering og se på muligheter for f.eks. statsløse.

Jeg vil ta opp forslagene fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Olemic Thommessen (H) [14:41:50]: Jeg vil plukke opp tråden der Greni slapp den i replikkordskiftet med Engen-Helgheim, når det gjelder dette forslaget om FN. I likhet med Engen-Helgheim måtte nok jeg også gni meg litt i øynene da jeg fikk se det, for det å – skal vi si – gi fra seg makten i et såpass stort spørsmål var litt uvant fra Senterparti-hold, men også, etter vår oppfatning, veldig uklokt. Det er jo ikke noe særlig tvil om hva svaret kommer til å bli, for med det antallet flyktninger vi opererer med, og de signalene som har kommet fra FNs høykommissariat, er det all grunn til å tro at vi kommer til å bli bedt om å ta imot flere kvoteflyktninger.

Spørsmålet er da: Ønsker Senterpartiet ikke bare å gi fra seg makten over hvor mange vi skal få, men også over hvem som skal komme? For det er også et ganske viktig spørsmål (presidenten klubber). Hvordan tenker Senterpartiet (presidenten klubber igjen) om svaret på det?

Presidenten: Tida er ute.

Heidi Greni (Sp) [14:42:58]: Dette er på ingen måte å gi fra seg makten. Vi sier minimum 2 000, maksimum 3 000, altså samme nivå som regjeringen. Det vil bety at hvis Høykommissæren mener kvoteflyktninger er viktigere enn hjelp i nærområdet, er vi inne på regjeringens forslag. Vi gir på ingen måte fra oss makten, men Høykommissæren har også vært veldig tydelig på at det er et enormt behov for hjelp i nærområdene. Komiteen har jo selv vært på besøk der og sett forholdene, og det er FN som sitter på den oppdaterte kunnskapen om hvor det er mest prekært. Så vi gir på ingen måte fra oss makten, vi setter en nedre grense på 2 000 og en øvre grense på 3 000, og det er rammen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [14:43:56]: I går kunne vi lese i mediene at Senterpartiet åpnet for å lempe på regelverket rundt såkalte ureturnerbare asylsøkere. Det er sånn at dette regelverket er jobbet med og utformet gjennom veldig mange år, med veldig mye erfaring, så man vet jo – man burde i hvert fall vite – veldig godt hvordan dette slår ut, hvem som rammes av de forskjellige bestemmelsene, og hvilket sikkerhetsnett man faktisk har i dag. Jeg prøvde i mitt innlegg å redegjøre litt for det sikkerhetsnettet man har, og kan ikke forstå hva Senterpartiet mener mangler der. Så registrerte jeg at Senterpartiet sier de ikke vet nok om regelverket til å vite hva de eventuelt skal fremme.

Da lurer jeg på: Hva er det Senterpartiet mangler av kunnskap for å ta en beslutning med tanke på om de ønsker å gi arbeidsrettigheter til ulovlige innvandrere?

Heidi Greni (Sp) [14:44:53]: Senterpartiet ønsker ikke å gi arbeidsrettigheter til ulovlige innvandrere og kommer ikke til å stemme for det forslaget. Men det som er utfordringen, er at denne gruppen ikke er en homogen gruppe. Det er noen som er statsløse, og som ikke kan returnere frivillig, for de har ikke noe land å returnere til. Det er andre som kanskje er her fordi de har unnlatt å synliggjøre identiteten sin. Så vi vet ikke hvem denne gruppen er, og det vil vi ha mer kunnskap om. Men en generell arbeidstillatelse til dem som ikke har fått opphold, er helt uaktuelt for Senterpartiet, for det er klart at hvis man får de samme rettighetene hvis man får avslag som hvis man får opphold, er det en stor trussel mot asylinstituttet. Vi vil at regjeringen nå skal gå igjennom denne gruppen og se om det er noen der som uansett om de selv gjør alt de kan for å returnere, ikke har mulighet til det. Da må vi se på noen løsninger for de tilfellene. Den unntaksbestemmelsen som er i dag, har jo kun vært anvendt på ca. én person i året, så den er ikke (presidenten klubber) særlig operativ.

Presidenten: Då er tida ute.

Karin Andersen (SV) [14:46:06]: Da er det bare å konstatere at stortingsrepresentant Per Olaf Lundteigen, som var ute og lovt at Senterpartiet skulle støtte midlertidige arbeidstillatelser da Arne Viste ble dømt til fengsel for å ha ansatt mennesker i limbo, har blitt grundig overkjørt i Senterpartiet.

Representanten viser nå sjøl til hvordan denne lovparagrafen fram til i dag har blitt brukt. Siden 2007 er det – i hvert fall ifølge de opplysningene vi har fått fra UNE når vi har spurt dem direkte – i underkant av ti tillatelser siden 2007, for mennesker som er i en helt umulig situasjon, som må være her, og som ikke får lov til å jobbe lovlig. Da lurar jeg veldig på hvorfor Senterpartiet ikke kan stemme for SVs forslag, som nå er endret, slik at det står at de kan gis arbeidstillatelse, nemlig en avgrensning, slik at det ikke (presidenten klubber) gjelder alle, men de som faktisk (presidenten klubber igjen) ikke kan returneres, og som er uten skyld i det sjøl.

Presidenten: Tida er ute.

Heidi Greni (Sp) [14:47:17]: Senterpartiet er veldig tydelig på at de som har fått avslag, i utgangspunktet skal reise ut eller returneres. Den gruppen vi snakker om her, er ikke en ensartet gruppe. Det er mange forskjellige tilfeller i denne gruppen. Man har bl.a. de statsløse, som kanskje ikke har mulighet til å reise tilbake. Selv om de får hjelp til å reise ut frivillig, har de ingen stat å reise til. Det er en gruppe som er helt i en særstilling. Så er det andre her som har valgt ikke å reise tilbake frivillig, og som er i en helt annen stilling. Så vi vil på ingen måte gå inn for et generelt forslag der alle får arbeidstillatelse. Men vi mener det er på tide at regjeringen går inn i disse forskjellige tilfellene, ser på hva som er utfordringen, ser på om det er – og vi forskutterer ikke utfallet av det – noen grupper her som vi kanskje bør se litt annerledes på, og eventuelt om den unntaksbestemmelsen i dag blir utnyttet sånn som den burde vært.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Guri Melby (V) [14:48:41]: Muligheten til å forflytte seg over landegrenser er en helt grunnleggende liberal verdi. Innvandring stimulerer oss sosialt, kulturelt og økonomisk, og det gjør samfunnet rikere og mer mangfoldig. Samtidig setter innvandring samfunnet og velferdsstaten på prøve, og ulike innvandrergrupper fører med seg ulike utfordringer og forpliktelser. Kjennetegnet på en vellykket innvandringspolitikk er først og fremst at vi greier å integrere nye mennesker inn i samfunnet, og at alle som kommer hit, blir aktive deltakere i samfunnet, med både rettigheter og plikter.

Derfor er Venstre veldig glad for at ett av regjeringens hovedprosjekt er å gjennomføre et integreringsløft. Målet med integreringsstrategien som ble lagt fram høsten 2018, er at flere innvandrere kommer i jobb og kan forsørge seg og sine. Blant viktige tiltak i statsbudsjettet for 2020 for at flere skal fullføre en utdanning og komme i jobb, er en styrking av Jobbsjansen, bl.a. rettet mot kvinner med innvandrerbakgrunn, og at ungdom får en bedre mulighet til å fullføre og bestå videregående opplæring, bl.a. gjennom tiltak som f.eks. kombinasjonsklasser, som er et veldig spennende tiltak. Ikke minst satser vi på styrket kompetanse i norskopplæringen gjennom videreutdanning av dem som jobber der.

Et annet viktig tiltak i årets budsjett er gratis kjerneid i barnehager for ettåringer i asylmottak og heltidsplass for to- og treåringene. Barn i mottak er blant de mest sårbare i samfunnet, og barnehage er viktig for å gi dem trygghet og normalitet, sosialisering og læring.

Jeg er også stolt over at vi har greid å videreføre et rekordhøyt antall kvoteflyktninger, med 3 000 også neste år. Det er gledelig å merke seg at det nå synes å være bred oppslutning om denne politikken, og at f.eks. Arbeiderpartiet, som mens de satt i regjering, tok imot ca. 1 000 i året, nå har snudd totalt i denne politikken. I en tid da debatten om innvandring stort sett handler om innstramminger, er jeg stolt over det Venstre sammen med Kristelig Folkeparti har fått til, både når det gjelder kvoteflyktninger, og når det gjelder lengeværende asylbarn.

Den siste tiden er det veldig mange som har blitt berørt av historien om 55 år gamle Lula som har vært i Norge i snart 19 år. Hun ble fratatt skattekortet sitt etter en regelendring i 2011. Fram til da var det slik at mange av dem som oppholdt seg i Norge, og som var såkalt ureturnerbare, fikk muligheten til å jobbe og betale skatt. Den muligheten fratok de rød-grønne dem. Likevel beholdt Lula jobben sin hos Gunnar Stålsett, som nå risikerer straff for å ha gitt henne muligheten til å beholde sitt levebrød.

I Venstre er vi krystallklar på at situasjonen for lengeværende, ureturnerbare asylsøkere må finne en løsning. Det aller beste hadde vært om vi greide å sikre alle som ikke har mulighet til å returnere til hjemlandet sitt, muligheten til å tjene til livets opphold. Det er bra for den enkelte, og det er også bra for oss som samfunn. Dette gjelder bl.a. statsløse, som flere har pekt på i debatten, som ikke har noe hjemland å returnere til. På et eller annet tidspunkt, når det har gått lang tid uten at norske myndigheter eller asylsøkeren selv har greid å muliggjøre en retur, må det settes en strek, slik at mennesker slipper å leve hele livet sitt på vent.

Det er ingen hemmelighet at Venstre mener at politikken overfor ureturnerbare som er støttet av et bredt flertall i Stortinget i dag, er feilslått. Samtidig er vi glad for

at vi sammen med Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag i regjeringsplattformen for en engangsløsning for noen av dem som har vært her aller lengst. Vi setter stor pris på at arbeidet med dette nå intensiveres i regjering. Vi vil fortsatt jobbe for at så mange som mulig av de lengeværende ureturnerbare flyktningene får varig opphold i Norge. Vi snakker om mennesker som i årevis har hatt livet sitt på vent. Samtidig har de ikke kunnet bruke ventetiden på meningsfylt arbeid, noe som kunne vært til det beste for dem og også for Norge. I stedet får vi situasjoner der mennesker som ønsker å gi dem arbeid, sånn som Gunnar Stålsett og Arne Viste, mennesker som gir dem små håp i håpløsheten, blir gjort til kriminelle kjeltninger. Venstre har mottatt mange henvendelser fra lengeværende ureturnerbare asylsøkere som forteller om et liv i limbo, uten mulighet til å forsørge seg selv og langt mindre sine familier. Ved å ikke gi dem denne muligheten holder vi folk nede. Vi snakker om barn som aldri kan være med vennene på aktiviteter, eller voksne som ikke får anledning til å føle seg nyttig eller delta i et fellesskap.

I påvente av at lengeværende ureturnerbare asylsøkere kan få varig opphold, må man legge til rette for at de kan gå inn i arbeid og komme inn under litt mer ordnede forhold. Det handler om menneskeverd og hvordan man behandler folk.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [14:53:48]: Først: Jeg mener at det er viktig at stortingsrepresentanter faktisk sier det som er korrekt. Det var ikke slik at det ble en regelendring i 2011. Det handlet om at Skattedirektoratet fortsatte å dele ut skattekort til folk som ikke hadde lov til å jobbe, så det ble en skjerpelse på det. Det handlet om rutiner.

Så over til mitt spørsmål. Ofte er det jo slik at Venstre er mest opptatt av å debattere med Arbeiderpartiet. Men i dag har representanten hørt hva Jon Engen-Helgheim har sagt, og da har jeg lyst til å spørre om Venstre er enig med ham.

Guri Melby (V) [14:54:27]: Nå hadde representanten Engen-Helgheim i likhet med representanten Gharahkhani et ganske langt innlegg med mange momenter. Noen av de momentene var vi enig i, noen av de momentene var vi uenig i. Det samme gjelder Gharahkhani's innlegg. Som jeg også sa i innlegget mitt, er det ikke noen hemmelighet at skillelinjene i innvandrings- og asylpolitikken kanskje går langs noen andre akser enn de tradisjonelle høyre-venstre-skillelinjene, og jeg tror spriket er like stort på rød-grønn side som det er på borgerlig side. Jeg mener likevel at det er riktig av Venstre å sitte i regjering og være med og forhandle og få

fram gode løsninger, i stedet for å gjøre slik som f.eks. SV gjorde da de tok dissens i asylpolitikken og egentlig frasa seg all mulig innflytelse. Jeg mener at alene det vi har gjort for de lengeværende asylbarna, f.eks., gjør det verdt det, og jeg mener det vi får til nå for kvoteflyktninger, gjør at mange flere tusen mennesker får hjelp. Det gjør det verdt det.

Heidi Greni (Sp) [14:55:34]: Enten er jeg fryktelig tungnem, eller så er det ganske krevende å få tak i tråden når det gjelder hva som egentlig er regjeringens politikk på dette området, for her får vi helt motstridende signaler. Representanten snakker om et amnesti for enkelte grupper. Jeg håper hun kan klargjøre hva regjeringen har blitt enige om der, og hva slags grupper som skal få amnesti når de har fått et avslag. Det er jo interessant hvis Fremskrittspartiet mener det er mer fornuftig enn vårt forslag. Så er det fremmet et forslag om midlertidig arbeidstillatelse til alle, og vi i Senterpartiet har fremmet et forslag der vi ber regjeringen gå gjennom dette forbudet, konsekvensene, og se på om det kan være en differensiering her som gjør at vi kunne ha løst utfordringene for dem som reelt er helt ureturnerbare, også om de vil returnere frivillig. Kan representanten klargjøre litt rundt det amnestiforslaget som hun gjorde rede for, og si om hun kan støtte Senterpartiets forslag?

Guri Melby (V) [14:56:40]: Takk for spørsmålet, det er veldig fint å få klargjort. I innlegget mitt handlet det om punktet som ligger i Granavolden-erklæringen der man sier at man skal legge til rette for en engangsløsning for mennesker som har vært her i over 16 år. Det er det jeg bruker ordet «amnesti» om, for ordet «amnesti» blir ofte brukt om det som er en engangsløsning i stedet for en varig, permanent ordning.

Petter Eide (SV) [14:57:17]: Jeg skal starte med et lite sitat fra NRK 1. desember. Abid Q. Raja sier der i en kommentar om ureturnerbare asylsøkere at de «som oppholder seg i Norge, skal kunne ta arbeid» (...) «La dem få jobbe. Helt til Norge har klart å utvise dem. (...) Det er bedre at de livnærer seg av lønnet arbeid».

Representanten Melby har uttrykt lignende ting. SV er kjempeglad for denne støtten, og jeg er helt sikker på at de ureturnerbare også er kjempeglad for denne støtten. Så nå vil jeg veldig gjerne høre det klart og tydelig fra representanten Melby, for denne støtten er jo en direkte støtte til forslag nr. 15 som ligger til behandling i dag. Kommer Venstre til å stemme for forslag nr. 15 som ligger til behandling i dag, som Abid Q. Raja og Guri Melby selv har argumentert for er den riktige løsningen?

Guri Melby (V) [14:58:15]: Takk for spørsmålet. Det er ingen tvil om hva som er Venstres primærpolitikk i denne saken. Det har vi sagt mange ganger, også i et lengre innlegg fra parlamentarisk leder, Terje Breivik, i oktober, der man ga sin støtte til Arne Viste, som også er en av dem som har ansatt ureturnerbare, og der man tar til orde for at man må finne en løsning for disse menneskene. Samtidig mener jeg at vi får gjort mer ved å være med i regjering, ved å søke makt og ved å ta ansvar enn ved f.eks. å stille oss utenfor og ta dissens og si at vi ikke er med på noe av det regjeringen får til. Det betyr at det nå er veldig mange flere lengeværende asylbarn som får lov til å bli i Norge. Det betyr at vi tar imot tre ganger så mange kvoteflyktninger som da SV satt i regjering, og det betyr også at vi nå har en mulighet til å jobbe inn i regjering og påvirke og sørge for at vi får en løsning for flere ureturnerbare.

Jeg skulle selvsagt ha ønsket at vi hadde greid å trekke politikken enda lenger. Det jobber jeg for hver eneste dag, og det håper jeg at SV vil støtte Venstre i.

Presidenten: Då er replikkordskiftet slutt.

Torhild Bransdal (KrF) [14:59:32]: Innvandrings- og integreringspolitikken ser ut til å fungere som en viktig arena for å markere verdier og politisk identitet. Alle partier hevder å stå for en rettferdig og human politikk. Noen framhever at de er liberale, mens det for andre er like viktig å understreke at de er strenge. I asyl- og flyktningpolitikken kan vi oppleves å være milevidt fra hverandre, men vi har ganske bred politisk enighet om at det i integreringspolitikken er viktigst å legge til rette for at de som kommer til Norge, raskt skal lære seg språket og komme inn i utdanning og arbeid, slik at man kan forsørge seg selv og sine.

Ønsker vi en god innvandrings- og integreringspolitikk, må vi starte med ordene vi bruker, som leder til handlingene vi gjør. Hva ting koster, blir vi kjent med gjennom budsjettinnstillingen som legges fram i komiteen i dag, men viktigheten av de ordene vi bruker, f.eks. i merknader, i debatter, i kommentarer, må ikke undervurderes.

Debatten i dag handler selvfølgelig om penger, men det er også mennesker det handler om. Hvis vi vil integrere, da må vi inkludere. Det overrasker vel ingen at Kristelig Folkeparti snakker om menneskeverd og menneskets iboende verdi, som de har fått i kraft av bare å være til. Dette ligger også til grunn for vår innvandrings- og integreringspolitikk, og den må også ligge til grunn for hvordan vi velger å kommunisere. Retorikk er også politikk. Det er gode tiltak som er etablert i denne regjeringen, og som er løftet i regjeringsplattformen, men på dette feltet har vi – uansett hvor gode tiltakene er – tilhø-

rende merknader som degraderer og reduserer menneskets verdi, for å oppnå egne politiske mål.

Kristelig Folkeparti mener innvandrere i Norge skal bli sett, respektert og inkludert i samfunnet på alle måter. Dette gjelder også, spesielt, de mest uskyldige og usynlige iblant oss, de som ikke har rettigheter, de som vandrer rundt som skygger i år etter år fordi de er ureturnerbare, enten som papirløse eller som statsløse. Det er estimert at det er rundt 3 000 mennesker som er fratatt både grunnleggende menneskerettigheter og verdighet. De er strippet for alle de tingene vi har tatt for gitt. De har ingenting, og noen sier at de er ingenting. Vi i Kristelig Folkeparti sier at de er alt. Vi sier at de er selve symbolet på menneskeverdet.

Kristelig Folkeparti har ikke veket en tomme fra vårt primærstandpunkt. Vi mener at mennesker med endelig avslag som av ulike grunner ikke kan returneres grunnet manglende returavtale, må få arbeidstillatelse. Dette fikk vi ikke gjennomslag for i Granavolden-plattformen, men vi fikk på plass et punkt om at eldre ureturnerbare med lang botid skulle få opphold og få lov til å arbeide. Dette forutsetter jeg at justisministeren i dag går på talerstolen og bekrefter: at det som ble sagt i Granavolden-erklæringen, snarest mulig skal forelegges Stortinget. Vi forventer handling fra egen regjering, og vi forventer endring i den harde retorikken i det offentlige ordskiftet. For å redusere den harde retorikken i den offentlige debatten må vi starte her på Stortinget.

Og det må sies at jeg reagerer spesielt på justisministerens uttalelse til VG:

«Jeg regner med at ingen ønsker at hjemmehjelpen som kommer hjem til deg, har bakgrunn som krigsforbryter. Eller at personer som jobber i barnehagen, har ukjent bakgrunn som dømt pedofil i hjemlandet.»

Hard retorikk gjør mer skade enn det avsenderen ofte forstår. Ansvarlige personer og folk i maktposisjoner må velge sine ord med omhu og huske at harde ord kan inspirere til handling.

Under flukt, ved innvandring og under integrering i et nytt og ukjent samfunn er det en prosess der både innvandrerne og vi som storsamfunn har et stort ansvar. For Kristelig Folkeparti betyr det at både det offentlige og næringslivet, ideell sektor og vi som medmennesker må bidra med et inkluderende språk. Mangfoldet innvandrerne bringer med seg, er en berikelse for Norge. Kristelig Folkeparti mener at et overordnet mål for både innvandrings- og integreringspolitikken må være at innvandrerne som kommer til Norge for å bli her, eller som ender med ikke å kunne returneres, opplever seg respektert og som en del av fellesskapet, med de plikter og de rettigheter som andre innbyggere i Norge har.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [15:04:37]: Jeg må få lov til å si at jeg nå hørte et ganske sterkt innlegg. Jeg er veldig glad for at Kristelig Folkeparti er så tydelig på et felt som er så viktig for dem, og jeg hørte representanten si at man ikke viker en tomme. Samtidig har jeg hørt representanten Engen-Helgheim i dag redegjøre for at regjeringen nå har fått kontroll på innvandringspolitikken på Fremskrittspartiets premisser. Da blir det helt åpenbare spørsmålet, når representanten Bransdal er en del av regjeringens parlamentariske grunnlag: Står Kristelig Folkeparti bak regjeringens politikk på feltet, eller vil representanten gjøre som hun gjorde i forrige debatt, da det gjaldt skattekontorene og sentraliseringen av dem, og ta avstand fra regjeringens politikk?

Torhild Bransdal (KrF) [15:05:24]: Kristelig Folkeparti står på den plattformen som ble framforhandlet på Granavolden – regjeringsplattformen – og det var det punktet jeg brukte i dag for å poengtere vår sak. Nei, vi vil ikke vike en tomme, selv med den regjeringen vi er i. Vi viker ikke en tomme på våre primærstandpunkter. Jeg må også konstatere – og jeg ser på partiene på Stortinget – at det foreløpig ikke er så stort håp om å få dominans for vår politikk.

Heidi Greni (Sp) [15:06:05]: Vi viker ikke en tomme, sa representanten i innlegget. Likevel er jeg nesten like vis. Kommer Kristelig Folkeparti til å stemme for forslag nr. 17, fra SV? Kommer de til å stemme for forslag nr. 31, fra oss? Eller kommer de til å vike og ikke stemme for noen av dem?

Så var det snakk om eldre, ureturnerbare som skulle få amnesti og – sånn jeg forsto det – oppholdstillatelse. Kan representanten si noe om hvor stor gruppe det er – hvor mange av de 3 000 dette handler om? Og når kan vi forvente å få en sak til Stortinget om amnesti for denne gruppen?

Torhild Bransdal (KrF) [15:06:51]: Til det siste først: Det var en sterk oppfordring til justisministeren om å komme tilbake til Stortinget snarest mulig på basis av det punktet i Granavolden-erklæringen. Nei, vi vet ikke helt sikkert hvor stor gruppen er. Det er estimert noen tall, men det kan også være mørketall der, for det er ikke sikkert vi har kjent adresse på alle disse. Nei, vi kommer ikke til å stemme for Senterpartiets forslag. Det er et utredningsforslag. SVs forslag skulle jeg gjerne ha stemt for hvis jeg hadde fulgt mitt primære standpunkt, men vi står i en sammenheng og mener at vi får mest gjennomslag med den vinkelen vi har på saken.

Petter Eide (SV) [15:07:45]: Jeg skal igjen starte med å lese et lite sitat. Det er Kjell Ingolf Ropstad som sier følgende til NRK 1. desember:

«KrF er opptatt av de menneskene som vi ikke kan returnere, som er i limbo og som ikke kan gjøre noe annet, de bør få jobbe.»

Tusen takk for den kjempetøtten fra Kristelig Folkepartis leder til vårt forslag om at ureturnerbare asylsøkere skal få kunne arbeide!

På tilsvarende måte som i mitt spørsmål til Venstre i stad: Kan vi nå få en klar bekreftelse fra Kristelig Folkeparti om at de vil støtte det forslaget vi har lagt opp til, nettopp fordi Kristelig Folkepartis leder har vært så tydelig ute i mediene og sagt at han er enig i dette? Eller er det slik at Kristelig Folkeparti driver den samme typen dobbeltspill som Venstre i denne saken – sier én ting utad og en helt annen ting når de skal votere i salen?

Torhild Bransdal (KrF) [15:08:50]: Kristelig Folkeparti er opptatt av realpolitikk, ikke symbolpolitikk. Å stemme for SVs forslag i dag – det ville blitt nedstemt selv om Kristelig Folkeparti stemte for det. Det var derfor jeg var så tydelig i mitt innlegg nå – jeg forsøker med små skritt å bevege dette i riktig retning. Med å stemme for SVs forslag i dag – jeg beklager det veldig sterkt, for jeg skulle gjerne gjort det – hadde vi ikke oppnådd noen ting.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:09:32]: Et av regjeringens hovedprosjekter er å gjennomføre et integreringsløft. Målet er at innvandrere i større grad skal delta i arbeids- og samfunnsliv. Flere innvandrere må komme i jobb, slik at de kan forsørge seg selv og sine og bidra til verdiskaping i samfunnet.

Vi har nettopp hatt på høring forslag til ny integreringslov. Det er den største endringen i norsk integreringspolitikk siden 2003, da rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram ble innført. I 2019 er det nok en gang en borgerlig regjering som gjennomfører en viktig reform for å styrke integreringen. Den nye loven skal sikre bedre norskopplæring, at flere får formelle kvalifikasjoner, og at enda flere kommer i jobb. Det er helt i tråd med regjeringens integreringsstrategi, og det er i tråd med arbeidslivets behov fremover.

Det stilles stadig større krav til formell kompetanse. Da må vi også sørge for at innvandrere som kommer til Norge, får mulighet til å skaffe seg den kompetansen som trengs i arbeidslivet.

I budsjettet for 2020 foreslår regjeringen flere konkrete tiltak for at flere skal fullføre og bestå utdanning og komme i jobb. Vi foreslår å styrke Jobbsjansen del B med 25 mill. kr. Midlene skal bidra til at ungdom som

har et svakt faglig grunnlag, eksempelvis dårlige norskerferdigheter, skal få mer grunnopplæring og bedre forutsetninger for å fullføre og bestå videregående skole. Slike tilbud finnes nå over hele landet, og mange har valgt å opprette såkalte kombinasjonsklasser. I 2018 fikk 1 222 elever et tilbud gjennom denne ordningen. I 2020 er det grunnlag for å gi tilbudet til omtrent 3 000 elever.

Vi styrker også Jobbsjansen del A, slik at enda flere hjemmeværende innvandrerkvinner kan få grunnleggende kvalifisering og komme i jobb.

I tillegg setter vi av penger til å fornye og forbedre norskopplæringen for voksne innvandrere. Midlene skal gå til å styrke kompetansen til lærerne i norskopplæringen og betyr at om lag 200 lærere kan få stipend til videreutdanning i norsk som andrespråk.

Regjeringen foreslår å opprette en ny tilskuddsordning for fag- og yrkesopplæring for voksne innvandrere. Voksne innvandrere har behov for en annen type tilrettelegging av opplæringen enn andre voksne, bl.a. tilbud om fulltid og ekstra språk- og læringsstøtte. Tilskuddsordningen skal gå til etablering og gjennomføring av slike tilrettelagte tilbud i fylkene.

Og sist, men ikke minst: Arbeidet mot negativ sosial kontroll trappes ytterligere opp, fordi alle har rett til å leve et fritt liv.

I 2020 vil 51 minoritetsrådgivere være tilgjengelig for å gi elever med innvandrerbakgrunn råd og hjelp om utfordringer med negativ sosial kontroll. I tillegg styrker vi bo- og støttetilbudet og mentorordningen for personer som er utsatt for negativ sosial kontroll.

Gevinsten ved å lykkes bedre med integreringen er stor. Mennesker som kommer til Norge, kan raskere bli en del av fellesskapet og skape et godt liv i sitt nye hjemland. Vi trenger innvandrernes bidrag i arbeidslivet og i lokalmiljøene for å kunne ta vare på det velferdssamfunnet vi alle setter pris på. Det legger dette budsjettet til rette for.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [15:13:25]: Den 8. mars i år sa stortingspresidenten at vi er helt avhengig av inn-sats fra frivillige, slik som damene som engasjerer seg i Bydelsmødre. Bydelsmødre når ut til kvinner som på en eller annen måte er marginalisert og ofte isolert. Ved å få kontakt med dem når Bydelsmødre hele familier og bidrar til at mange barn og unge i deler av Oslo får endret sine oppvekstvilkår. Budskapet til Bydelsmødre er enkelt: For at våre unge skal vokse opp og bli aktive, demokratiske deltakere, må vi selv være deltakere.

De siste årene har Bydelsmødre fortalt om kommuner som kontakter dem for å starte opp Bydelsmødre lokalt rundt om i landet. De siste årene har vi også bevilget penger til Bydelsmødre gjennom vårt alternative stats-

budsjett, slik at de kan få etablert seg i flere kommuner. Hvorfor sier regjeringen nei til å støtte Bydelsmødres verdifulle arbeid fra statlig side?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:14:31]: Representanten tar opp et veldig viktig spørsmål, nemlig: Hvordan får vi til god hverdagsintegrering? Bydelsmødre bidrar, sammen med mange andre frivillige organisasjoner, til hverdagsintegrering. Jeg har selv hatt gleden av å møte dem, men også veldig mange andre.

Det er dessverre ikke slik at vi over statsbudsjettet kan øremerke tilskudd til alle organisasjoner som gjør en viktig jobb. Men det betyr ikke at de gjør en mindre god jobb av den grunn. Vi har søknadsbaserte ordninger, og ikke minst er dette et ansvar for kommunene. Jeg mener det er viktig at kommuner som Oslo, men også andre, bidrar til å støtte opp under frivilligheten og eksempler som Bydelsmødre, som bidrar positivt til hverdagsintegrering.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [15:15:23]: For få av deltakerne i introduksjonsprogrammet går ut i jobb etter endt program. Vi hører regjeringen også være bekymret over resultatene og for hvordan de skal bli bedre. Så hvordan sikrer regjeringen i neste års budsjett at de som går ut av introduksjonsprogrammet i 2020, får større sjanse til å komme i jobb i kommunen der de bor?

Statsråd Jan Tore Sanner [15:15:45]: Den første store reformen av integreringspolitikken ble gjennomført da Erna Solberg var kommunalminister i 2003. Nå gjennomfører jeg den andre store reformen av integreringspolitikken i 2019. Det er borgerlige regjeringer som gjennomfører disse reformene. Vi gjør det helhetlig ved at vi starter norskopplæringen på mottakene, ved at man skal få mulighet for både karrierekartlegging og kompetansekartlegging før bosetting, slik at vi kan bosette der hvor man på best mulig måte kan matche den enkeltes kompetanse. Så legger vi opp til en integreringskontrakt som skal inngås i kommunen, for integrering er toveis, med forpliktelser på begge sider, og vi reformerer nå hele introduksjonsprogrammet. Det er ikke gjort på et år, men vi starter dette arbeidet nå, bl.a. ved å styrke norskopplæringen. Og jeg er helt sikker på at vi er enige om at det er viktig å kunne godt norsk, både for å komme ut i arbeid og for å bli en del av lokalsamfunnet.

Heidi Greni (Sp) [15:17:00]: De siste årene har det ikke lenger vært sånn at alle kommuner har fått forespørsel om å bosette. En del av de minste kommunene som har vist veldig god vellykkethet når det gjelder integrering, 100 pst. i utdanning eller arbeid, har fått nei

til å bosette, til tross for at de har ønsket det selv. Nå er det en samlet komité som sier følgende:

«Komiteen viser til at det skal være kvaliteten på kommunenes bosettings- og integreringsarbeid, og ikke kommunenes størrelse eller sentralitet, som avgjør hvilke kommuner som får bosette flyktninger.»

Jeg forventer jo at statsråden vil følge opp dette. Når kan vi forvente at alle kommuner blir spurt om å bosette, og at denne skilnaden mellom små og store kommuner opphører? Er det sann at kommunen er vellykket, håper vi dette kommer i gang fort.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:17:59]: Jeg er veldig glad for at komiteen er enig med regjeringen. Dette ble gjennomført i fjor. Vi har også reformert bosettingspolitikken. Det ene elementet er at vi ikke bosetter i bydel eller kommuner som har over 30 pst. innvandrere. Så er det ikke størrelsen det kommer an på når det gjelder god integreringspolitikk. Derfor sier vi at det skal legges størst vekt på kompetansen og kvaliteten og resultatene av integreringspolitikken i kommunen. Det er det vi legger størst vekt på, og det har bidratt til at flere små kommuner nå får bosette flere.

Men nå er det engang slik at Senterpartiet foreslår en enda strammere innvandringspolitikk enn dagens regjering, ved at man skal gå ned på antall kvoteflyktninger. Det betyr jo at med Senterpartiets politikk ville det blitt færre som kunne bosettes, både i små og i store kommuner.

Karin Andersen (SV) [15:19:05]: Det er litt rart å høre statsråden stå og si at man har styrket språkopp-læringen når det var denne regjeringen som kuttet språkopp-læringen på mottak – med ganske mange timer også, sann at man kom senere i gang. Men i tale nå snakker statsråden godt om integrering, og det er jeg glad for.

SV fremmer ganske mange forslag i denne innstillingen – og vi har gjort det før – for å styrke rettighetene for å kunne fullføre bl.a. kompetanse på introduksjonsordningen. Der har vi veldig mye forskning, bl.a. Fafo som har evaluert introduksjonsordningen, og vi har nå fått en riksrevisjonsrapport som er ganske kritisk til hva som er gjort. Jeg vil spørre statsråden om hvorfor han er imot at vi skal la folk få fullføre kompetanse på introduksjonsordningen. For vi vet at det som kan få folk i jobb, er at man tetter gapet mellom hva folk kan, og hva som kreves i arbeidslivet, altså at det er en arbeidsgiver som har bruk for den kompetansen folk har.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:20:11]: La meg først si at jeg er glad for den brede oppslutningen som nå er om den borgerlige regjeringens integreringspolitikk. Det

var en borgerlig regjering som gjennomførte den første reformen, og det er en borgerlig regjering som nå gjennomfører den andre reformen. Og vi styrker norskopp-læringen, både i mottak og ved bosetting, gjennom introduksjonsprogrammet. Vi gjør som vi gjør i skolen for øvrig: Vi styrker lærernes ferdigheter og videreutdanning i norsk.

Denne reformen av introduksjonsprogrammet vil innebære mer formell kompetanse. Det betyr at noen kan få opp mot fire–fem år med introduksjonsprogram. Poenget med det er at man skal starte utdanning, både grunnskole og videregående utdanning, og ikke minst kunne få muligheten til å ta et fagbrev.

Karin Andersen (SV) [15:21:10]: Forskjellen er jo at SV mener at dette skal være en rettighet, sann at folk er trygge på det. Det er også slik at hvis kommunene nå skal kunne differensiere introduksjonsprogrammene mer ut fra hva slags kompetanse som forhåpentligvis blir kartlagt, kan man ikke kjøre det i én klasse. Det kommer til å koste mer, men til det har ikke regjeringen lagt penger på bordet. Hvordan mener statsråden at det skal gå for seg? Mener man at dette skal gjennomføres i samme klasse, på samme måte som før? I tillegg er det en ordning som heter Jobbsjansen, som er en av de ordningene som er evaluert, og som har vist seg å være god. Men det regjeringen har gjort der, er at den har kastet de kvinnene som har havnet på sosialhjelp, ut av ordningen. Det er kanskje de som står lengst unna arbeidslivet, og som virkelig trenger et slikt lavterskeltilbud for å kunne komme seg inn i det norske samfunnet og inn i arbeidslivet. Hva er grunnen til at regjeringen mener at disse kvinnene ikke trenger Jobbsjansen? For de får ikke noe annet tilbud på sosialkontoret.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:22:18]: Jo, de kan få tilbud gjennom Nav. Så skal vi også gjennomføre en endring som innebærer at hvis det er manglende norsk-kunnskaper som er bakgrunnen for at man går på sosialhjelp, skal man tilbake og få tilbud om norskunder-visning, som et grunnlag for å komme ut i jobb.

Det er ikke riktig at denne regjeringen har svekket Jobbsjansen. Tvert imot, den vil styrke Jobbsjansen, ikke minst den som gjelder for hjemmeværende kvinner, som jeg mener er lengst unna arbeidslivet. Og det har vært en svært vellykket ordning. Vi styrker også Jobbsjansen del B med såkalte kombinasjonsklasser, og skaper grunnlag for at 3 000 ungdommer kan få mulighet til å komme i en kombinasjonsklasse og få grunnutdanning før de går videre.

Det er ikke ofte jeg siterer representanten Gharahkhani fra Arbeiderpartiet, men han sa noe fornuftig i sitt innlegg, bl.a. at det er ikke penger det står på i integreringspolitikken. Det handler om å reformere de tingene

som ikke fungerer. Det har denne regjeringen tatt tak i, og vi gjennomfører.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Jøran Kallmyr [15:23:35]: Det kommer fortsatt få asylsøkere til Norge. I de første ti månedene i 2019 har det kommet færre enn 2 000 asylsøkere. I løpet av de siste fire årene har det kommet om lag 12 000 asylsøkere, og av dem er 1 500 relokalisert fra EU, og 400 er enslige mindreårige som har fått ny behandling. Færre asylsøkere over en fireårsperiode har vi ikke hatt siden 1990-tallet, og færre personer som kommer enn i 2019, har vi sannsynligvis ikke hatt siden tidlig 1980-tall.

Det er bra at det kommer færre, for det gir oss rom til å prioritere andre typer oppgaver, som vi også skal komme litt tilbake til. Men det er ikke riktig slik som Arbeiderpartiet sier, at det er bare på grunn av europeisk politikk, for Europa har ikke hatt en like stor nedgang i antall asylsøkere som det Norge har hatt – på langt nær.

Få asylsøkere bidrar også til å redusere behovet for asylmottak, og fra starten av 2019 og fram til utløpet av oktober har antall beboere i asylmottak blitt redusert fra 3 700 til 2 800. Eller for å sette det i et litt videre perspektiv: Fra 2016 har det blitt redusert fra 30 000 til 2 800 nå.

Ved utløpet av 2020 er det anslått at det vil være om lag 2 000 beboere på mottak. Reduksjonene i mottaksbefolkningen vil isolert sett føre til reduserte utgifter til innkvartering av asylsøkere, men er også en utfordring opp mot at vi er nødt til å gå ned på antall mottak. Dette blir godt gjenspeilet i dette budsjettforslaget.

Det er også viktig i framtiden å føre en asylpolitikk som vil holde antallet asylsøkere uten beskyttelsesbehov lavest mulig. Det gjør at ressursene kan brukes på personer med et reelt beskyttelsesbehov. Sett i lys av det lave antallet asylsøkere og den forventede nedgangen i familieinnvandringen foreslår regjeringen å ta imot 3 000 overføringsflyktninger for 2020, i tråd med Granavolden-erklæringen.

Det er viktig å understreke at regjeringen har et humanitært svar på at det kommer færre asylsøkere til Norge. Ved å ta imot flere overføringsflyktninger er Norge nå helt i toppen av de landene som tar imot flest overføringsflyktninger per capita. Vi har sett store utfordringer i Libya, Noen mener at det beste er å kunne ta imot en og annen båt med personer som kommer seg over fra Libya, mens det vi ønsker å støtte opp om, er et FN-program der man evakuerer dem som virkelig har behov for beskyttelse, til Rwanda. I Libya er det rundt 700 000 migranter, men det er bare, ifølge IOM, mellom 10 000 og 20 000 av dem som er det vi kaller konvensjonsflyktninger, og da er det viktig at vi skal stille opp. I det neste uttaket i 2020 kommer vi derfor til å prioritere uttak fra Li-

bya gjennom Rwanda og Romania med ca. 800 kvote-flyktninger.

Det er videre mange andre ting som skjer innenfor dette feltet. Det skal bl.a. implementeres nye systemer for grensekontroll i Schengen. De nye systemene vil bidra til mer effektiv yttergrensekontroll og gi en bedre oversikt over hvem som til enhver tid oppholder seg i Norge og Schengen. Norge er gjennom sitt Schengen-medlemskap forpliktet til å implementere disse nye systemene, og regjeringen foreslår derfor å bevilge samlet 22,6 mill. kr, herunder 13 mill. kr til UDIs budsjett og 9,6 mill. kr til Politidirektoratets budsjett.

Videre har regjeringen i tråd med Granavolden foreslått å redusere gebyret med 25 pst. for familiegjennforening for personer med fluktbakgrunn fram til de har fått innvilget permanent opphold. Dette innebærer at gebyret settes ned fra dagens sats på 10 500 kr til 7 800 kr, og det vil tre i kraft i løpet av våren 2020.

Et av målene til regjeringen er å ha raske returer av personer som ikke har oppholdstillatelse. Dette er en forutsetning for at vi skal lykkes med å få få personer til Norge som ikke vil ha krav på asyl. Norge har vært ganske ledende på returarbeidet. Andre land ser ofte nå til Norge, på hvordan vi har klart returarbeidet. Vi har en kombinasjon av at vi har en raus ordning for dem som ønsker å dra tilbake frivillig gjennom assistert retur, og at vi er konsekvente mot dem som ikke drar tilbake frivillig.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Masud Gharahkhani (A) [15:28:55]: Mennesker som får avslag på asylsøknaden sin og dermed ikke har rett på beskyttelsesbehov, skal returneres til hjemlandet sitt. Det skal de gjøre frivillig, og de aller fleste kan det. Selv om Norge ikke kan returnere dem med tvang, betyr det ikke at de ikke kan returnere selv. Det prinsippet må stå fast.

Så finnes det mennesker som har fått avslag og har samarbeidet fullt ut om retur og identitet, men som likevel ikke kan returneres på grunn av hindringer utenfor deres kontroll. Ivaretar dagens regler disse menneskene slik at ikke de blir værende i et evig limbo?

Statsråd Jøran Kallmyr [15:29:39]: Jeg er veldig glad for spørsmålet og er veldig enig i premisset fra spørsmålsstiller om at de har muligheten til å returnere selv. Det han stiller spørsmål om her, er utlendingsforskriften § 8-7. Den gir en mulighet for at personer som er ureturnerbare, når det ikke er tvil om deres identitet og de selv har bidratt til å muliggjøre retur, kan få arbeidstillatelse. Det er flere personer som har fått arbeidstillatelse og oppholdstillatelse etter den paragrafen i utlendingsforskriften.

Masud Gharahkhani (A) [15:30:15]: Jeg takker for svaret. Jeg er ganske sikker på at det store flertallet blant det norske folk er enige om at vi må ha en effektiv returpolitikk, der de som ikke har rett til beskyttelse, må forlate landet. Det handler om legitimiteten til hele asylinstituttet og rettferdighet for dem som reelt sett har behov for beskyttelse.

Men jeg er også sikker på at mange mener at når det gjelder mennesker som skal returnere og samarbeider fullt ut om ID, dokumentasjon og selve returprosessen, men der det ikke er mulig å returnere, er det uheldig både for Norge og for dem at de går ledige og ikke kan forsørge seg selv. Da velger jeg å stille spørsmålet en gang til for å forsikre meg: Kan statsråden forsikre oss om at de som bevislig har gjort alt de kan for å returnere til sitt hjemland, men hvor det likevel ikke er mulig, kan få opphold?

Statsråd Jøran Kallmyr [15:31:04]: Nå er det ikke slik at jeg kan stå og saksbehandle disse sakene over bordet. Men det er en anledning til det i utlendingsforskriften, og jeg vet at det har blitt gitt opphold etter den utlendingsforskriften.

Jeg er for øvrig enig med representanten i at det er viktig å returnere, og derfor satte regjeringen i gang i 2013 – etter at vi kom inn i regjering – med storstilt returarbeid fordi det hadde vært forsømt i mange år. Vi har returnert over 40 000 utlendinger, hvorav 15 000 har vært straffedømte. Det var nødvendig, for det kom veldig mange etter den forrige regjeringen som ikke hadde krav på opphold i Norge fordi de ikke oppfylte vilkårene for konvensjonsflyktning. Derfor var det viktig å ta tak i den problemstillingen og sørge for at vi hadde en mer effektiv returpolitikk i Norge.

Heidi Greni (Sp) [15:31:54]: Etter å ha blitt kraftig kritisert av representanten Engen-Helgheim for Senterpartiets forslag om en gjennomgang av hvem denne gruppa er, og en vurdering av en differensiering – det ble kalt ansvarslost og helt uaktuelt å være med på – må det være lov å bli lite grann forundret når Kristelig Folkeparti og Venstre nå sier at det umiddelbart skal innføres et amnesti for en del av denne gruppa. Da har jeg ganske mange spørsmål. Hvem gjelder det amnestiet for? Hvor mange gjelder det anslagsvis? Er det snakk om 10 000, 100 000? Vil det være krav om ID-avklaring for den gruppa som skal få amnesti? Jeg refererer til statsrådens medieuttalelser om å ha kriminelle som vaskehjelp osv. Og når kan vi forvente at dette forslaget kommer?

Statsråd Jøran Kallmyr [15:32:50]: Jeg tror det er viktig at vi skiller lite grann mellom oppholdstillatelse og det å få arbeidstillatelse. Skal man få arbeidstillatel-

se, må vi ha sannsynliggjort identiteten. Det er ganske viktig. Hvis ikke kan vi få en situasjon i yrker der man har krav om vandelsattest, sånn som f.eks. å jobbe i barnehager, der man bare kan sjekke vandelsattesten mens personen har vært i Norge. Man har ingen mulighet til å kunne sjekke vandelsattesten til personen før ankomst til Norge. Når vi ikke kjenner identiteten, risikerer man faktisk å få et system der en dømt pedofil i utlandet kan ende med å jobbe i barnehage i Norge. Nettopp derfor er det så viktig å kjenne identiteten. Det er det som er den store forskjellen til det som Senterpartiet foreslår. Der står det ingen ting om ID-avklaring. Det står bare at man ønsker å se på muligheten for å gi arbeidstillatelse for dem som har vært ureturnerbare asylsøkere. Det er vi nok imot.

Heidi Greni (Sp) [15:33:51]: Senterpartiet tar det som en selvfølge at regjeringen tar slikt inn når vi ber om en gjennomgang av denne gruppa. Så pass tiltro hadde jeg faktisk til statsråden. Jeg er like vis desto mer vi diskuterer dette. For det første fikk jeg ikke noe svar på hvor mange dette anslagsvis gjelder, og for det andre oppfattet jeg statsråden nå slik at denne gruppa skal få oppholdstillatelse, men de skal ikke få arbeidstillatelse. De skal altså fortsatt være i limbo uten mulighet til å jobbe, men de skal ha et lovlig opphold i Norge. Jeg ber veldig om å få en avklaring av hva som egentlig er regjeringens politikk på dette området.

Statsråd Jøran Kallmyr [15:34:30]: Det som står i Granavolden-plattformen, er at man skal få oppholdstillatelse. Det gjelder for eldre ureturnerbare som har vært i Norge i minst 16 år. Dette er et punkt hvor man ønsket å gjøre situasjonen deres lettere.

Så er det slik at hvis man har sannsynliggjort identitet, vil man også få arbeidstillatelse. Men når det gjelder det forslaget som kommer fra Senterpartiet, er det litt annerledes. Hvis de mente at det skal være et krav om identitet, som i forslaget fra Arbeiderpartiet, er vi egentlig ikke så langt unna utlendingsforskriften § 87 i dag, hvor det er en sånn snever adgang til å gi oppholdstillatelse til dem som er helt ureturnerbare, og som har muliggjort retur selv, men hvor vi også kjenner identiteten deres.

Karin Andersen (SV) [15:35:31]: Jeg må si jeg blir ganske forferdet over at statsråden nå står og mistenkeliggjør alle mennesker i limbo som om de skulle være seksualforbrytere. Jeg synes det er ufattelig drøyt. Jeg må si at jeg skvatt alvorlig i stolen da statsråden var ute i media og sa at Stålsett må straffeforfølges. Statsråder skal ikke bestemme hvem det er som skal straffeforfølges. Jeg har lyst til å minne statsråden om at i fjor var det 55 448 straffesaker, hvorav 3 337 med kjent gjer-

ningsmann. Det var vinningsforbrytelser, det var vold, det var narkotika, det var økonomi, og de ble ikke straffeforfulgt. Da vil jeg be statsråden forklare hva det er som er så skadelig ved at noen som ikke har nåla i veggen, får lov til å forsørge seg sjøl, at noen ikke utnytter dem, men gir dem mulighet til det framfor vinningsforbrytelser og vold. Mener statsråden virkelig at det er mer skadelig for samfunnet?

Statsråd Jøran Kallmyr [15:36:40]: Jeg blir litt overasket over at det i det hele tatt er et spørsmål til en justisminister som gjør det klart at han ikke kommer til å blande seg inn i en straffesak. Det jeg sa, var at Stålsett må straffeforfølges på lik linje som alle andre – altså at det skal være likebehandling av personene i Norge. Vi skal ikke gjøre forskjell på kong Salomo og Jørgen hattemaker. Jeg regner med at representanten Andersen er enig i det.

Hvorvidt en sann sak skal bli prioritert innenfor politi og påtale, er det helt opp til påtalemyndigheten å avgjøre, og påtalemyndigheten er uavhengig. Det ble bekräftet i denne sal senest i forrige måned.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [15:37:54]: Det er avgjørende for velferdsstaten vår at flere skal klare seg selv. Arbeid til alle er prioritert nr. én for Arbeiderpartiet. Nøkkelen til integrering er arbeid, og veien til arbeid går via utdanning og kvalifisering.

Introduksjonsprogrammet må bli mer arbeidsrettet. Programmet må føre til mer reell kvalifisering og være mer individuelt tilpasset, slik at vi får mindre variasjon i resultatene mellom kommunene. For mange mennesker står av ulike årsaker og i varierende tidsrom utenfor arbeidslivet. Målet må være at denne perioden blir kortest mulig, og at alle krefter settes inn på å gi folk kompetanse som kvalifiserer for arbeidslivet.

I vårt alternative statsbudsjett for 2020 fremmer vi forslag om en omfattende kompetansereform – ja, en kompetansemilliard. I et arbeidsmarked som krever mer formell kompetanse, må arbeidsmarkedspolitikken styrkes og tiltakene i større grad rettes inn mot utdanning og reell kvalifisering som fører til et solid fotfeste i arbeidsmarkedet. Utdanning må i større grad benyttes som arbeidsmarkedsstiltak. Vi ønsker å tilrettelegge for løp hvor lønnskudd kombineres med fagbrev og framtidig fast ansettelse, i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

Andelen unge som ikke er i arbeid, er høy, og antall unge uføre øker drastisk. Ordningen med arbeidsavklaringspenger fungerer ikke godt nok, og for mange som har noe arbeidsevne, blir likevel 100 pst. ufør. Manglende fullføring av videregående opplæring er også en vik-

tig del av problemstillingen. Derfor prioriterer Arbeiderpartiet 100 mill. kr. utover regjeringens budsjett til kommunale innvandrertiltak. Arbeiderpartiet vil styrke arbeidet med språkpraksisplasser med 20 mill. kr. Arbeiderpartiet vil øke stimuleringsmidlene for mer arbeidsrettet norskopplæring, arbeidsnorsk og bransjenorsk, med 20 mill. kr. Videre foreslår vi å styrke Jobbsjansen del C, som er en flerårig intro for dem med behov for lengre kvalifiseringsløp, med 10 mill. kr. utover regjeringens forslag. Ikke minst styrker vi Jobbsjansen del A, som er tiltak rettet mot hjemmeværende kvinner, med 50 mill. kr. Arbeid er nøkkelen for alle til å leve et fritt, selvstendig liv, der vi kan ta valg uten å være avhengig av andre.

Mange av dilemmaene vi møter i integreringsdebatten, har tilknytning til mange av de viktige frihets- og likestillingskampene i vårt samfunn, nemlig friheten til å leve sitt liv på forskjellig måte. Mange i innvandremiljøene står overfor stort sosialt og kulturelt press når de skal velge hvordan de skal leve sitt eget liv. Sosial kontroll og fysisk og psykisk æresvold har ikke plass i vårt samfunn. Det er et felles ansvar å bekjempe sosial kontroll. Alle skal ha frihet til å være seg selv, til å delta og til å bryte dersom de opplever begrensninger i sin frihet. Det er behov for å styrke kompetansen om sosial kontroll i det offentlige, i næringslivet, i det sivile samfunn og i lokalsamfunnet. Barnevernet må være til stede og bygge tillit i befolkningen i disse spørsmålene. Utdanning er den beste måten å endre uønskede sosiale strukturer og sikre selvstendighet hos den enkelte på.

Ove Trellevik (H) [15:41:44]: Innvandring kan vera eit krevjande felt, det høyrer me i debatten her i dag. Regjeringa vart verkeleg sett på prøve i 2015. Erttertida har vist at innvandringspolitikken til regjeringa står sterkt; han verkar. Det har vore jobba systematisk og målretta med både kortsiktige og langsiktige innstramningstiltak som har vore heilt nødvendige. Det er også gledeleg å sjå at regjeringa har treft så pass godt med politikken sin at også store delar av opposisjonen har hamna på regjeringa si side, når det gjeld både innvandring og integrering.

Verda er uroleg og ustabil. Talet på flyktningar er høgt, og Noreg som nasjon har bidrege svært godt målt per innbyggjar i forhold til mange andre europeiske land. Me har på mange måtar ikkje så veldig mykje å skamma oss over når det gjeld flyktning- og asylpolitikken.

Talet på asylsøkjjarar, kvoteflyktningar og familiesameinte som kjem hit, er i dag under ein slik kontroll som det er mogleg å forventa av ei regjering. Men dette kan fort endra seg av forhold som regjeringa ikkje kan påverka. Det er viktig for ein liten nasjon som Noreg å ha dette under kontroll.

I regjeringsplattforma er det fleire gode tiltak som regjeringa jobbar vidare med. Me har vore innom eitt av dei tiltaka her i dag, som gjeld eldre ureturnerbare, som regjeringa jobbar vidare med. Høgre støttar sjølv sagt at me jobbar vidare med denne problemstillinga.

Det er brei einigheit i denne salen om at me skal hjelpe dei som treng vern. Det er særdeles viktig at me prøver å redusera talet på grunnlause asylsøkjjarar, og klarar ein det, kan ein vri midlane over på dei som har meir behov for hjelp. Det er også viktig å fortsetja styrkinga av arbeidet med å avsløra falsk identitet, både i innkomstfasen og i søknadsprosessen, og ta tak i dei som har klart å få uriktig opphaldsløyve i Noreg.

Så må eg òg få gje honnør til regjeringa for praksisen med retur og tvangsretur. Dette er eit særdeles viktig arbeid som fleire nasjonar no ser til Noreg for å læra av. Menneske som ikkje returnerer frivillig, må me jobba aktivt med. Det skal ikkje løna seg å trassa norske lovar, reglar og vedtak. Til sjuande og sist går det ut over dei som treng vern.

Denne regjeringa har også lukkast med å busetja raskare dei me tek imot. Mens den førre regjeringa måtte vurdere tvangsordningar mot kommunane for å få busett, er det no konkurranse blant kommunane om å få busetja. No stiller me strengare krav både til kommunane for å oppnå resultat, og til dei som skal busetja seg, om å integrera seg godt. Å stilla slike krav er å bry seg. Me ønskjer ei meir målretta, individuell tilpassing av opplæringa, og det legg denne regjeringa opp til.

Politikken til regjeringa kjem den enkelte innvandraren til gode, og ikkje minst: Når ein innvandrar lukkast med integreringa, kjem det også heile samfunnet til gode.

Presidenten: Dei talarane som heretter har ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Petter Eide (SV) [15:45:05]: Det har vært en litt blandet fornøyelse å følge med på denne debatten i dag og også debatten de siste dagene. Det er klart at debatten om de ureturnerbare asylsøkerne og deres arbeidstillatelse som vi fikk virvlet opp etter Gunnar Stålsett-saken med Lula, som sitter på galleriet her nå og følger med på denne debatten, har bidratt til å flytte noen posisjoner i partiene. Jeg tenkte jeg skulle prøve å kommentere det lite grann.

Opplegget handler altså om at SV ønsker at denne gruppa skal få midlertidig arbeidstillatelse. Vi er bekymret over at de er i en limbosituasjon. De kan ikke tvangsreturneres. De mener også at de ikke frivillig kan returnere av mange av de samme grunnene som at de ikke kan tvangsreturneres. Dermed går de i skjul, mange av dem, de utfører svart arbeid, og de er lett sårbare for utnyttelse. Det er posisjonene.

Vi ser at mange partier er delt i saken. La meg starte med å liste opp det:

Arbeiderpartiet er delt. Oslo Arbeiderparti gjorde for et par dager siden et vedtak som er eksakt likelyden- de med forslaget som blir fremmet i dag. Jeg er opptatt av at representanter fra Arbeiderpartiet, spesielt fra Oslo Arbeiderparti, kommer på talerstolen her og redegjør for om de vil støtte Oslo Arbeiderparti, eller om de vil støtte regjeringen i denne saken. Det er litt viktig for oss å få avklart. Her står Raymond Johansen bl.a. tydelig på Oslo Arbeiderpartis linje, og da vil jeg vite om Gharahkhani støtter Raymond eller Erna Solberg i denne saken.

Så registrerer vi med glede at Senterpartiet har bidratt til å flytte posisjonene litt. De lager noen åpninger, og det synes jeg er kjempefint. De er ikke så absolutte.

Det jeg er veldig bekymret og provosert over, er posisjonene til Kristelig Folkeparti og Venstre. I replikkvekslingen i stad fikk vi høre at de var enige med SV, helt enige med SV, de skulle gjerne ha støttet SV, osv., men de var bundet av regjeringens forpliktelser og regjeringsplattformen. Det er forståelig for oss her i Stortinget, men definitivt ikke forståelig for folk flest. Derfor vil jeg be dem om å roe seg litt i den offentlige debatten. Dette dobbeltspillet forstår rett og slett ikke folk. De har spilt en rolle som de ureturnerbare asylsøkerne store helter. Ja, vi skal ta vare på deres interesser, sier Kristelig Folkeparti og Venstre. Her i stortingssalen vil de stikke dem i ryggen. Jeg mener at denne måten å drive politikk på er uverdigg. De bidrar til å skape forventninger som de etterpå bryter brutalt ned. Sånn skal ikke norsk politikk være. Jeg beklager at Venstre og Kristelig Folkeparti oppfører seg på den måten.

Presidenten: Presidenten vil gjerne påtala at å seia at andre representantar stikk nokon i ryggen, er litt drygt.

Lars Haltbrekken (SV) [15:48:16]: «Vi kan ikke gi folk asyl bare fordi det er dårlig vær der de bor.» Dette sa Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsperson, Jon Engen-Helgheim, til Aftenposten 10. mars i år.

Det er én ting jeg alltid har stusset over. De sterkeste motstanderne av at vi skal hjelpe mennesker i nød og la noen av dem få komme hit til Norge, argumenterer med at vi i stedet skal hjelpe dem der de er. Men hva hjelper det når disse partiene samtidig er de sterkeste tilhengerne av en politikk som fører flere mennesker ut i nød der de bor – en politikk som fører til global klimakrise, en politikk som fører til at vi kan få en havnivåstigning på én meter og 145 millioner mennesker på flukt som en følge av klimaendringer? De vil altså verken la noen av dem komme hit eller faktisk hjelpe dem der de er. De vil gjøre situasjonen betydelig verre for dem der de er.

Et av forslagene vi behandler i dag, er forslaget om å gi midlertidig arbeidstillatelse til ureturnerbare flyktninger så lenge de ikke kan returneres. Dette handler om å la dem beholde sin verdighet. Det handler om menneskeverd. Det handler om å la dem bidra i det norske samfunnet. Etter at tidligere biskop Gunnar Stålsett åpent fortalte at han hadde gitt jobb til Lula Tekle, en av de ureturnerbare flyktingene, har vi sett en strøm av varme fra det norske folk. En jeg kjenner, ble så glad for Stålsetts hjertevarme i praksis at hun startet en liten innsamling for å sende av gårde en blomsterkvast til den tidligere biskopen. Et eventuelt overskudd skulle gå til Norsk Organisasjon for Asylsøkere. I dag nærmer dette overskuddet seg 90 000 norske kroner. Dette viser at det til tross for en kald kynisme fra stortingsflertallet er et hav av hjertevarme hos det norske folk.

Noe av det som opprører meg i denne saken, er de partiene som i media sier at de er enige med biskopen, at de er enige med SV, men som i dag kommer til å stemme ned vårt forslag. Hykleri er en naturlig beskrivelse av en slik handling.

Torhild Bransdal (KrF) [15:51:38]: Demokrati er i bunnen bare noe plunder og heft, får jeg inntrykk av når det tales fra denne talerstolen. Jeg er faktisk opptatt av å bygge gode flertall for de meningene vi har, og for å bygge gode flertall må man gi og ta. Både Kristelig Folkeparti og Venstre har valgt den innrammingen vi har i den nåværende regjering. Det hjelper ikke å stå på plassen og protestere uten å få noe igjennom, det kalles symbolpolitikk. Jeg er opptatt av realpolitikk, og jeg er såpass ærlig at jeg sier hva jeg helst primært da ville ha gjort. Det kunne jeg ganske elegant ha bortforklart. Det er også ganske fantastisk at man får beskjed om å roe seg ned i en debatt som Kristelig Folkeparti er etterlyst i. Fantastisk! Man vet nesten ikke hvordan man skal forholde seg.

Jeg har lyst til igjen å gjenta den oppfordringen som jeg hadde til justisministeren, om han kan bekrefte fra denne talerstolen at han meget snart kommer tilbake med en sak til Stortinget basert på det punktet i Granvolden-plattformen som tidligere har vært presisert.

Til slutt: Det er utrolig viktig også å ha fokus på den gode integreringspolitikken vi har. Det er foretatt et taktskifte i integreringspolitikken. Individet ses mye mer. Det gis differensierte løsninger tilpasset den enkelte på en mye bedre måte. Dialogen og samarbeidet med kommunene er godt. Man prøver hele tiden å forbedre programmet som de nyankomne skal igjennom, og målsettingen er i den andre enden av dette at det skal være trygge, gode borgere som kan ta del i både utdanning og arbeidsliv.

Kjersti Toppe (Sp) [15:53:51]: Til forslaga som gjeld arbeidsløyve til dei såkalla ureturnerbare: Regjeringspartia skriv sjølv i innstillinga at

«asylsøkere som ikke kan returnere til hjemlandet som følge av praktiske hindringer som utlendingen ikke selv rår over, kan gis oppholdstillatelse med rett til å arbeide (utlendingsforskriften § 8-7).»

Det vert også vist til utlendingslova § 38, som pålegg utlendingsmyndighetene å vurdere om ein bør gi opphald når det ligg føre sterke menneskelege omsyn eller utlendingen har særleg tilknytning til riket.

Når det gjeld utlendingsforskrifta § 8-7 om praktiske hindringar for retur, er det, etter det eg har fått kjennskap til, gitt i underkant av ti slike løyve frå 2007 fram til no. Altså er dette ei svært snever unntaksføresegn som vert praktisert så strengt at ho i realiteten ikkje har særleg verdi.

Paragraf 8-7 dekkjer heller ikkje den gruppa som det no vert snakka om, personar som har opphalde seg lenge i Noreg utan å ha vorte returnerte.

Når det gjeld utlendingslova § 38, vert ho også praktisert så strengt at ein eigentleg ser heilt bort frå føremålet med føresegna.

Senterpartiet fremjar forslag om å gå igjennom forbodet mot mellombels arbeidsløyve til ureturnerbare asylsøkjjarar og vurdere differensiering av regelverket, bl.a. for statslause og eldre asylsøkjjarar, og at ein gjennomgår ei levekårsundersøking for eldre ureturnerbare.

Vi snakkar her om arbeidsløyve til dei om er ureturnerbare, altså ikkje generelt for dei som er utan lovleg opphald i landet. Eg meiner at det finst grenser for kva som er innvandringsregulerande tiltak. Å nekta ureturnerbare asylsøkjjarar å arbeida er ei slik grense. Å nekta ureturnerbare og andre utan papir helsehjelp er ei anna slik grense.

Eg vil minna om at Framstegspartiet, som i dag uttalte at dei ureturnerbare har valt sin situasjon sjølv, i 2010 fremja forslag i Stortinget om at det måtte verta straffbart ved å lov å gi humanitær og helsereelatert hjelp til personar med ulovleg opphald, mens Senterpartiet, SV og Kristeleg Folkeparti fremja forslag om at dei måtte få helsehjelp på lik linje med andre.

I dag vert lov og forskrifter praktisert så strengt. Eg er usikker på om det er lova eller forskrifta som må endrast. Det er dette som må greiast ut. Eg vil sitera Jan Fridjof Bernt til slutt:

«Spørsmålet er ganske enkelt: Er dette en regel vi kan være bekjent av? Dette er dels et spørsmål om sunn fornuft, men fremfor alt et dypt alvorlig verdivalg.»

Karin Andersen (SV) [15:57:06]: Først kan jeg si til representanten Trellevik, som får det til å høres ut som

om det lønner seg å være flyktning og asylsøker: Det lønner seg ikke å miste alt og være i en slik situasjon. Og til Kristelig Folkeparti: Det er noen vonde flertall som har etablert seg etter flyktningkrisen. Beredskapshjemmelutvalget kan i sin gjennomgang fortelle – i NOU 2019:13, Når krisen inntreffer – at det ikke var behov for store endringer i lovverket for å håndtere dette. Det var behov for bedre styring fra myndighetene. Når myndighetene ikke gjorde det, responderte Stortinget – minus SV og MDG – med å bli med på den panikken og stramme inn. Og der sitter vi nå. Det er ikke bare Norge som har gjort dette. Det har også hele Europa gjort, og det resulterer i at det i en situasjon der flyktningkrisen er større enn noen gang, er stengte grenser. Det sier flertallet her seg veldig fornøyd med – at man ikke hjelper flere.

I Hellas er det total krise. Det er overfylte leirer med en humanitærsituasjon som jeg tror vi ikke kan forestille oss. Allikevel mener flertallet her at vi ikke skal avlaste Hellas med det, ei heller slutte å sende asylsøkere som har et stempel i passet, fra Norge til Hellas. De som er opptatt av internasjonale avtaler, burde være livredd for at hele Dublin-samarbeidet ryker, for når man lar noen grenseland få lov til å ta hele smellen slik man gjør nå, vil det ikke forundre meg om det rakner.

Så til den saken som kanskje har fått mest oppmerksomhet i dag, nemlig de ureturnerbare. Jeg merket meg at statsråden i svar til meg ikke går inn på det han selv sier. Han sier at alle skal straffefølges likt. Ja, men alle straffefølges altså ikke. Det er veldig mange alvorlige forbrytelser i Norge som ikke straffefølges, og da forundrer det meg veldig at statsråden i det hele tatt velger å uttale seg i en sak som dette. Men det er en del av politiseringen av både asyl- og flyktningpolitikken, som i utgangspunktet skulle være oppfyllelsen av internasjonale konvensjoner og rettigheter som mennesker har, enten i EMK eller i FNs konvensjon om asylretten og menneskerettighetene der, eller at man skal ha en påtalemyndighet som selv håndterer dette.

Jeg tror jeg har folk med meg når jeg sier at vinningsforbrytelser, vold, narkotika og økonomisk kriminalitet er langt verre og bør prioriteres høyere enn om noen gir folk en jobb sånn at de har til mat i munnen.

Så en stemmeforklaring: Forslag nr. 15 skal likevel ikke tas opp til votering. Når det gjelder D II, må den, etter påpekning fra Stortingets sekretariat, gå ut fordi det ble avgjort i finansdebatten. Vi har også blitt bedt om å gjøre en endring i D III, og da blir forslaget lydende:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til Stortinget med en sak om full finansiering av overføringen av fylkesveidadministrasjonen fra staten til fylkeskommunene.»

Presidenten: Då skulle det vera registrert.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [16:01:37]: Jeg er glad for at vi i dag drøfter hele budsjettet og hele oppgaveporteføljen til kommunalkomiteens ansvarsområde. For meg er de viktigste tingene å debattere hvordan vi kan få flere folk i jobb, og kampen mot sosial kontroll.

Reell frihet har man kun når man også i ytterste konsekvens har mulighet til å bryte ut og gå. I dag finnes det ikke noen felles, faste kontaktpunkter i kommunene for dem som opplever negativ sosial kontroll, som de kan kontakte for å få hjelp. Alle i Norge skal selv kunne velge hvem de skal gifte seg med, og de skal kunne skille seg. Skilsmisse etter norsk lov skal respekteres av de ulike tros- og livssynssamfunnene. Jenter og gutter blir utsett for alt fra mildt press til vold dersom de ikke aksepterer å gifte seg med den familien ønsker, og enkelte inngår religiøse ekteskap når barnet er under 18 år.

Arbeiderpartiet vil ha en helhetlig satsing på bekjempelse av sosial kontroll, og vi setter av 15 mill. kr i vårt alternative budsjett til å styrke det frivillige arbeidet på integreringsfeltet. Noen av midlene vil vi øremerke og bl.a. gi 2 mill. kr til organisasjonen Bydelsmødre. Arbeiderpartiet mener videre det er viktig å bekjempe sosial kontroll og negative holdninger mot LHBTI+-personer. Derfor vil vi sette av 900 000 kr til organisasjonen Skeiv verden til å utvikle et program for ansatte i introduksjonsordningen. Utover det ønsker vi at alle kommuner skal ha kontaktpersoner med flerkulturell kompetanse for å hjelpe barn og voksne som trenger støttepillere gjennom f.eks. fadderordninger, bydelsbestemødreordninger, samspill med lokale lag og foreninger og skole-hjem-samarbeid.

Vi ønsker å gi jenter som ikke lever et fritt liv, livet tilbake. Da må vi sørge for et lovverk som gir politiet det handlingsrommet de trenger for å hjelpe jenter som lever under sterkt psykisk press. Videre vil vi tydeliggjøre trossamfunnenes rolle og ansvarliggjøre disse, og vi vil ha dialogtiltak mellom ulike tros- og livssynssamfunn. Religiøse trossamfunn som ikke anerkjenner skilsmisse etter norsk lov eller praktiserer religiøse domstoler, skal miste statsstøtten. Trossamfunn som ikke jobber for likestilling og integrering, må miste statsstøtten, og vi vil inngå en samfunnskontrakt som forplikter til aktivt integreringsarbeid i alle tros- og livssynssamfunn som mottar offentlig støtte.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [16:04:34]: Av og til blir jeg kloke av en debatt – i dag har jeg fått flere og flere spørsmål. En ting som er aldeles sikkert, er at vårt forslag om å gjennomgå dette saksfeltet og se på muligheten for en differensiering, er mye mer aktuelt enn jeg var klar over da jeg fremmet forslaget i går. Jeg er glad for at repre-

sentanten Engen-Helgheim skal ha ordet etterpå, for verken statsråden eller representanten Bransdal ville svare meg på hva dette forslaget de diskuterer, egentlig handler om.

Jeg hadde noen spørsmål som ikke ble besvart. Hvor mange gjelder dette? Er det snakk om 10, 100 eller 1 000? Hva slags aldersgruppe gjelder det? Skal det være krav til ID-avklaring for å få oppholdstillatelse, og er det et generelt amnesti, der alle skal få oppholdstillatelse? Skal det følge arbeidstillatelse med dette, eller er det bare at de skal få oppholdstillatelse, og så skal de fortsatt ikke få lov til å brødfø seg selv? Det ville jo være særs merkelig. Skal de få varig eller midlertidig opphold? Alle disse spørsmålene prøvde jeg å stille i replikkrunnen uten å få noe svar på det. Og hva slags aldersgruppe gjelder dette? Eldre som har vært her mer enn 16 år – men hvem er eldre? Er de over 40, over 60, eller hvem er det det gjelder?

Og jeg stilte også spørsmålet: Når kan vi forvente å få denne saken til Stortinget? Jeg tror representanten Bransdal også har gitt en ganske tydelig bestilling på at hun vil ha en avklaring på det, så det kunne vært utrolig interessant å få svar på de spørsmålene. Når det nå viser seg at regjeringen selv legger opp til et generelt amnesti for en stor eller liten gruppe av disse, tydeliggjør det at behovet for en gjennomgang og en differensiering er veldig påtrengende. Så jeg håper at noen, før vi er ferdige med debatten i dag, klarer å oppklare hvem dette gjelder, og hvordan dette skal gjennomføres.

Stein Erik Lauvås (A) [16:07:06]: Jeg må si at dette etter hvert har blitt en spesiell seanse å lytte til. Representanten Trellevik sier at regjeringen har hatt og har god kontroll, og så viser han til at de ble testet i 2015. Ja, det gikk jo bra! Kaoset startet på Svinesund og i Sarpsborg. Regjeringen satt stille, reagerte ikke. Kaoset forflyttet seg til Oslo, det lå folk og fløt i gatene, for å bruke det uttrykket, uten mat og vann. Regjeringen reagerte knapt, frivillige måtte stille opp og sørge for at folk fikk klær, mat og vann. Det var kaos i gatene, det var kaos på grensene, og nå har jeg ikke engang kommet til Storskog, hvor det gikk aldeles over stokk og stein. Det var ingen kontroll fra regjeringens side i 2015. Man må ikke forsøke engang å prøve å omskrive historien på den måten, det går ikke an, og når de forsøker på det, må vi få påtale det.

Så fortsetter representanten Trellevik og sier at nå er det svært lav innvandring til Norge – ja, det er helt riktig – og det er ene og alene regjeringens skyld. Nei, det er ikke det. Den største enkeltfaktoren når det gjelder at det er veldig lav innvandring til Norge nå, er at hele Europa har stengt sine grenser. Det kommer ingen igjen-

nom. Det er den største enkeltårsaken til at det er lav innvandring til oss som ligger lengst ute på strengen.

I tillegg kommer Venstre inn i salen og angriper Arbeiderpartiet for at Venstre ikke selv har ryggrad nok til å stemme for det de er for. De anklager Arbeiderpartiet for at Venstre selv ikke får lov av Høyre og Fremskrittspartiet til å stemme slik Venstre egentlig vil. Det er jo helt uhørt. Og det stopper ikke der – for så tar altså Kristelig Folkeparti ved representanten Bransdal ordet og nærmest instruerer sin egen justisminister fra Stortingets talerstol om at nå får han følge opp Granavolden-erklæringen. Representanten Bransdal gjør det to ganger, og i tillegg beklager representanten Bransdal – ja, hun brukte det ordet, hun beklager – at Kristelig Folkeparti ikke får lov av Høyre og Fremskrittspartiet å stemme for SVs forslag, slik som Kristelig Folkeparti egentlig vil. Det har også blitt vist til hva Kristelig Folkepartis leder har sagt i anledning saken.

Kontroll, sier representanten Trellevik. Nei, denne debatten har, om noe annet, vist at det er full splid, kaos og splittelse i regjeringen. Det er bra at det i hvert fall blir én sak som blir tydeliggjort i løpet av denne kvelden.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:10:22]: Beskrivelsen av regjeringens samarbeid fra representanten Lauvås hørtes faktisk mest ut som å høre Arbeiderpartiet internt diskutere innvandringspolitikk. Jeg synes det er helt greit at vi har litt forskjellig syn i de forskjellige partiene i en regjering, men vi klarer faktisk å finne løsninger. Jeg kan nok ha uttalt en gang at vi ikke kan gi asyl til folk bare fordi det er dårlig vær der de kommer fra, det tror jeg er et utsagn de fleste vil stille seg bak. Men det var ikke derfor jeg gikk opp for å ta ordet.

Representanten Andersen har pekt på Hellas som en stor utfordring. Hellas er en stor utfordring, og grunnen til at Hellas er en stor utfordring, er at myndighetene der har gjort en del av det SV av og til tar til orde for, nemlig ikke å følge opp returpolitikk – returnere folk med tvang, behandle asylsøknader raskt og gjennomføre de vedtakene. Det er bl.a. grunnen til at man får sånne problemer.

Og så har det vært mange sterke utsagn i denne salen fra dem som har påberopt seg å ha monopol på rett menneskesyn og rett moral. Jeg synes det er rart at noen setter sin overbevisning over andres menneskesyn. Når vi har partier som SV, som mener at Kristelig Folkeparti stikker kniven i ryggen på asylsøkeren og gir falske forhåpninger: Ja, er det noen som står i første rekke og gir falske forhåpninger til grunnløse asylsøkere, er det SV, som gang på gang står på barrikadene og kjemper for grunnløse asylsøkeres muligheter for å få opphold i Norge, mens de helt bevisst vet at det vil gå ut over dem som virkelig trenger det.

Jeg synes det er merkelig at vi har partier som mener at det er hjertevarmt og godt å sørge for at vi setter et system under press, og som mener at de partiene som har en helhetlig politikk – som ønsker å begrense innvandringen til Norge, for så å spare penger, som igjen kan brukes til å hjelpe langt flere av dem som trenger det mye mer, i nærområdene, der det er krig og konflikt – har et dårlig menneskesyn. De mener at man har et dårlig menneskesyn når man har en politikk som beviselig ville ha hjulpet mange flere. Istedenfor brukes enkeltpersoner i mediene for å gi dem falske forhåpninger om opphold i Norge, noe som vil føre til at flere uten beskyttelsesbehov kommer til å legge ut på reiser for å få rettigheter i Norge. Det ville alltid satt dem som egentlig trenger vår oppmerksomhet og vår hjelp, i skyggen. Det synes jeg ikke er et spesielt imponerende menneskesyn. Jeg vil kalle det dårlig politikk. Jeg skal ikke gjøre meg til dommer over andres menneskesyn, som noen i denne salen synes er veldig populært å gjøre.

Petter Eide (SV) [16:13:39]: Nå begynner denne debatten å bli litt varm – det er kjempefint – etter to–tre timer. Det er veldig bra.

Ja, jeg kan love Jon Engen-Helgheim at SV alltid vil stå på barrikadene for å forsvare folk som har behov for rettigheter, for å forsvare de svakeste, for å forsvare asylsøkere og flyktninger som flykter fra krig, konflikt eller forfølgelse. Ja, dem skal vi alltid forsvare. Vi har alltid gjort det, og vi skal alltid gjøre det i framtiden, i hvert fall så lenge Karin Andersen og jeg er politikere. Det kan jeg love Jon Engen-Helgheim, sånn at vi kan fortsette å ha denne typen debatt.

Jeg vil også fortsette min oppfordring til representantene fra Arbeiderpartiet om å komme på talerstolen og forklare hvorfor de vil stemme for statsminister Erna Solbergs løsning i denne saken, og ikke for Raymond Johansen, Frode Jacobsen og Oslo Arbeiderpartis løsning. Det trenger vi en forklaring på. Det er mulig at det er det Eirik Sivertsen skal ta opp når han kommer på talerstolen nå straks.

Så har jeg blitt utfordret av Kristelig Folkeparti. Jeg har tatt opp at Kristelig Folkeparti og Venstre driver et dobbeltspill i saken om de ureturnerbare asylsøkerne. De støtter de ureturnerbare asylsøkerne i den offentlige debatten. De går høyt ut og støtter dem – Kjell Ingolf Ropstad gjør det, og Abid Raja gjør det. De bygger opp håp og forventninger og glede, spesielt hos de ureturnerbare asylsøkerne. Det er nettopp fordi de bare forteller halve sannheten. De forteller nemlig ikke i den offentlige debatten at de kommer til å si nei til dem i Stortinget. Det kaller jeg et dobbeltspill. Det er derfor jeg sier at Kristelig Folkepartis leder og Abid Raja, som ikke er her, bør roe seg ned i den offentlige debatten. For i den

offentlige debatten ut mot folket må de fortelle hele historien. De må fortelle at de er for de ureturnerbare asylsøkernes rettigheter, men at når de kommer til Stortinget, kommer de til å si nei til det de samtidig i mediene sier at de for. De må fortelle hele historien. Det gjør de ikke i den offentlige debatten. Det gjør ikke Kjell Ingolf Ropstad, og det gjør ikke Abid Raja. De forteller kun halve historien. Det er da jeg mener at det er et dobbeltspill, og at de må roe seg ned og være ærlige mot folket. De bygger opp en form for forakt for det vi politikere faktisk holder på med. Det synes jeg er veldig uverdig. Vi som parlamentarikere har et ansvar for at folk forstår hva vi driver med. Da kan vi ikke si én ting ute i mediene og gjøre noe helt annet inne i stortingssalen.

Statsråd Jøran Kallmyr [16:16:46]: Kristelig Folkepartis representant Bransdal ønsket å få en bekreftelse på at regjeringen jobber med gjennomføring av Granavolden-punktet om at eldre ureturnerbare asylsøkere som har bodd her lenger enn 16 år, skal få en en gangsløsning. Jeg kan bekrefte at det jobber regjeringen med. Granavolden-plattformen er en god plattform der vi har flere innstrammende tiltak, men vi har også en balanse, som gjør at de som kanskje er mest sårbare, får en løsning på sin sak når de har vært i Norge veldig lenge. Så ja, vi jobber for å få til en god løsning på dette, sammen med våre regjeringspartnere.

Jeg har lyst til å si at dette kommer til å bli en god løsning for dem det gjelder, men jeg kan ikke her og nå stå og si hvor mange det er, for det er egentlig fakta som kommer til å bli avgjørende, etter hvert som vi har fått innretningen på selve forslaget.

Jeg må si at jeg reagerer lite grann på all den kritikken som Kristelig Folkeparti får her i salen, for dette med eldre ureturnerbare er jo ikke en ny ting som bare har dukket opp nå i det siste. Dette er en ting som har vært her over lengre tid, og jeg kan ikke huske at SV i sine åtte år i regjering fikk til et sånt punkt som det Kristelig Folkeparti nå har fått til i Granavolden-plattformen.

Eirik Sivertsen (A) [16:18:38]: La meg starte med å berolige representanten Engen-Helgheim med at i Arbeiderpartiet diskuterer vi både denne saken og mange andre saker. Av og til gjør vi det ganske høyløst. Med over 50 000 medlemmer er det mange meninger, mange forskjellige avskygninger. Det er en styrke ved demokratiet i Arbeiderpartiet. Jeg vet ikke hvordan de gjør det i Fremskrittspartiet.

Denne problemstillingen er ikke ny. Denne problemstillingen har vi diskutert mange ganger. For eksempel ble det da vi satt i regjering, fremmet et forslag fra Venstre, som også ble svart på fra regjeringen. Det er for så vidt heller ikke et isolert norsk problem. USA har tilsvarende problemer, diskusjon om lovlig opphold, ar-

beidstillatelse eller ikke, hva skjer når man får for mange som ikke har det, osv. Det er en kjent problemstilling.

Kompleksiteten i problemstillingen synliggjøres også i debatten her i dag, og det er en av flere grunner til at Arbeiderpartiet har tatt til orde for en annen innvandringspolitikk, en omlegging der vi ønsker å ha et mer rettferdig system, der vi fokuserer på hjelp i nærområdene, der vi ønsker å styrke ordningen med kvoteflyktninger, fordi vi mener det vil være både mer ansvarlig og mer rettferdig.

Så er det en annen problemstilling som forstyrrer debatten, og det er begrepsbruken her. Jeg skal ikke gå inn i det og sette meg til doms over hva som er riktig begrep, men bare ta ett eksempel. Det pågår en diskusjon: Snakker vi om ureturnerbare, eller snakker vi om returnektere? Det er de samme personene vi snakker om, men perspektivet er vidt forskjellig. Det er jo ikke veldig lett å følge debatten hvis man ikke kjenner detaljene. Dette er ingen enkel sak.

Jeg er litt overrasket over representantene fra SV. Representanten Eide sa i et innlegg her at nå var han glad for at det ble litt het debatt, og deretter ga han beskjed til sine medrepresentanter om å roe seg ned i offentligheten. Representanten Haltbrekken omtaler representanter som kyniske og sier de begår hykleri. Jeg er overrasket over at en sånn type debattform får lov til å passere i Stortinget.

Arbeiderpartiet har blitt utfordret av representanten Eide på hva Oslo Arbeiderparti mener, og hva stortingsgruppen mener. For å være høflig skal jeg svare på det, men det er nå engang sånn at det er stortingsgruppen som er representert her. Hvis vi skal være ærlige, er det en reell forskjell mellom hva SV foreslår, og hva Arbeiderpartiet mener, for slik vi oppfatter SV, etter å ha hørt dem her i dag, handler det om at alle skal få arbeidstillatelse så lenge de oppholder seg her, da skal de ha en mulighet til å forsørge seg selv. Det både Arbeiderpartiets stortingsgruppe og jeg er enig med lederen i Oslo Arbeiderparti i, er at så lenge man samarbeider fullt ut, så lenge man har avklart ID, og så lenge man ønsker å samarbeide om retur, kan vi legge til rette for det.

Derfor var det viktig for oss i dag å få en forsikring fra statsråden om at det faktisk er mulig. Den fikk vi, den stoler vi på. Derfor kommer vi ikke til å stemme for forslagene fra verken SV eller Senterpartiet.

Kari Anne Bøkestad Andreassen (Sp) [16:22:03]: Som flere i slutten av debatten i dag har vært inne på, er forskriftsbestemmelse 8-7 til utlendingsloven § 38 blitt brukt kun svært få ganger, færre enn ti ganger på tolv år, sier UNE. Nå er det litt uklart hva regjeringen faktisk ønsker skal være veien videre, men det får tiden vise. Likevel er det flere aspekter knyttet til denne bestemmel-

sen og bruken – eller den manglende bruken – av den. Vi vet at Norge får kritikk for å bryte FNs konvensjon om statsløshet, og vi er det eneste landet i Norden som verken har en definisjon på eller en prosedyre for fastsettelse av nettopp statsløshet.

Kunnskaps- og integreringsministeren har i en tidligere debatt bekreftet at Norge vurderer å innføre en definisjon på nettopp statsløshet og gjennom det oppfylle deler av FNs konvensjon. Nå når også justis- og innvandringsministeren er til stede, ønsker Senterpartiet å etterlyse framdrift i den saken. Vi mener at i det minste å ha en definisjon på statsløshet i Norge må kunne forventes å komme på plass relativt raskt.

Da er det etterlyst.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [16:23:28]: Først til Arbeiderpartiet: SVs beriktigede forslag er nøyaktig det samme som Oslo Arbeiderparti vedtok. Det er det ingen forskjell på. Jeg merker meg at Arbeiderpartiet stoler på Fremskrittspartiet når det gjelder disse sakene, og det har vi skjønt i lang tid.

Når det gjelder situasjonen i Hellas, er det et nærområde til konflikt. Det er dit asylsøkerne kommer. De er latt i stikken av sine europeiske naboer, inklusive Norge, de er tvunget i kne i en økonomisk krise, og Norge fortsetter å forsøke å returnere folk dit, sjøl om det nesten ikke kommer noen asylsøkere til Norge. Så de som sier at de vil hjelpe i nærområdene og ikke vil hjelpe Hellas, har ikke mye troverdighet.

Det er helt feil at SV mener at asylsøkere uten asylgrunn skal få bli. Nei, tvert imot står vi på menneskerettighetene, og der kommer vi til å stå som en påle. Da gjelder asylretten, og den har regjeringen radbrekket for lenge.

Eirik Sivertsen (A) [16:24:48]: Hvorvidt jeg har uttrykt meg uklart eller ikke ble hørt godt nok, spiller ikke så stor rolle. Men la meg få lov til å presisere:

1. Det er riktig at det forslaget som SV har fremmet, er likelydende i ord med det Oslo Arbeiderparti har vedtatt. Men tolkningene av hva det betyr, er milevis fra hverandre. Det er vårt poeng.
2. Representanten Karin Andersen tar helt feil når hun sier at jeg sier at jeg stoler på Fremskrittspartiet. Nei, det sa jeg ikke. Jeg sa at jeg stoler på statsråden og med det det fulle ansvar som følger av ansvarslovgivningen og Grunnloven. Det er to vidt forskjellige ting.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [16:25:33]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Midlertidig lov om ansettelse i stillinger med regionale integreringsoppgaver (Innst. 77 L (2019–2020), jf. Prop. 2 L (2019–2020))

Masud Gharakhani (A) [16:25:55] (ordfører for saken): Det er en enstemmig tilråding fra komiteen.

Komiteen viser til at det ble vedtatt at fylkeskommunenes ansvar på integreringsområdet skal styrkes ved å overføre oppgaver og ansvar på områder der fylkeskommunene har en rolle, særlig innenfor kompetansespolitikken. Fylkeskommunene skal i større grad bidra til at flyktninger og innvandrere kvalifiseres til å møte regionale behov for arbeidskraft.

Komiteen viser til at KS har påpekt at det ikke følger med ressurser til de nye oppgavene, og vil påpeke at dette er en gjennomgående svakhet ved pågående reformer. Komiteen vil påpeke viktigheten av involvering av de ansatte ved overføring av nye oppgaver og ansatte.

Så er det en feil i innstillingen som det er viktig å påpeke, under vedtaket. Der skal det stå «vedtak til midlertidig lov om ansettelse». Så det mangler noen ord der.

Olemic Thommessen (H) [16:27:04]: Jeg skal ikke dra ut taletiden på dette, men bare kort kommentere at i merknadene kan det se ut som om regjeringspartiene mener at det overføres for lite penger til fylkene i forbindelse med regionreformen. Man kan også lese det som om det er KS' standpunkt. Bare for ordens skyld: Regjeringspartiene mener at det er ressurser i systemet til å gjøre dette, og hvis det leses annerledes, får det stå på kontoen for inkurier.

Statsråd Jan Tore Sanner [16:27:47]: Selv om det er en enstemmig innstilling, mener jeg dette likevel er en viktig sak, så jeg har lyst til å knytte noe merknader til den.

Som ledd i regionreformen er det vedtatt at regionale oppgaver på integreringsfeltet skal overføres fra IMDi til fylkeskommunene fra 1. januar 2020.

Fylkeskommunene skal i større grad bidra til at flyktninger og innvandrere kvalifiseres til å møte regionale behov for arbeidskraft. Fylkeskommunene får bl.a. ansvar for å anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i den enkelte kommune i fylket, og å utarbeide planer for kvalifisering av innvandrere.

Fylkeskommunene skal også veilede og følge opp kommunene i arbeidet med kvalifisering av nyankomne innvandrere. Dette er i hovedsak oppgaver som i dag

ligger i IMDi, og som overføres til fylkeskommunene fra 2020. De nye fylkeskommunene blir dermed det regionale leddet i integreringspolitikken.

De som i dag er ansatt i IMDi, har verdifull kompetanse. Denne kompetansen vil komme godt med når fylkeskommunene overtar de regionale integreringsoppgavene. Det er derfor viktig at de ansatte får mulighet til å følge oppgavene til fylkeskommunene.

Stortinget har tidligere i år vedtatt lovendringer som regulerer overføring av ansatte i Statens vegvesen til fylkeskommunene. Regjeringen mener det er riktig at overføringen av ansatte fra IMDi til fylkeskommunene så langt som mulig håndteres tilsvarende som overføringen fra Statens vegvesen. Vi foreslår derfor en midlertidig lov som skal gjelde ved overføringen av regionale integreringsoppgaver fra IMDi til fylkeskommunene.

Etter samarbeid med KS er det nå inngått avtaler mellom IMDi og de aller fleste fylkeskommunene. Avtalene regulerer hvilke ansatte i IMDi som har rett til å følge sine oppgaver.

Den midlertidige loven gir unntak fra reglene om offentlig utlysning av stillinger og fra kvalifikasjonsprinsippet. På denne måten legger loven til rette for at avtalen som er inngått, kan gjennomføres.

Jeg er glad for at Stortinget slutter seg til lovforslaget regjeringen har fremmet, som sikrer at avtalen som er inngått mellom IMDi og fylkeskommunene, kan gjennomføres. Loven og avtalen vil sammen ivareta fylkeskommunenes behov for kompetanse til å utføre de regionale integreringsoppgavene og gi ansatte ved regionkontorene til IMDi mulighet til å følge oppgavene til fylkeskommunen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [16:30:26]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i introduksjonsloven (Nasjonalt tolkeregister) (Innst. 63 L (2019–2020), jf. Prop. 6 L (2019–2020))

Eirik Sivertsen (A) [16:30:56] (ordfører for saken): Jeg skal være kortfattet. Det er en samlet komité som står bak tilrådingen og støtter proposisjonen fra regjeringen. Grunnen til at jeg ba om ordet, er at jeg vil bruke anledningen til å be statsråden merke seg at det også er en samstemmig komité som har en merknad der en ber om en vurdering av hvordan man også kan sikre at andre tolker enn bare talespråktolker registreres, slik at ressursene kan brukes på en effektiv og hensiktsmessig måte av flere. Det regner jeg med at statsråden merker seg og følger opp på en hensiktsmessig måte.

Karin Andersen (SV) [16:31:35] (komiteens leder): Ja, det er viktig. SV støtter også dette lovforslaget, men vi har brukt anledningen til å sette søkelys på at også tegnspråktolkene trenger et slikt register.

Vi har i en debatt tidligere i dag hatt digitaliseringsministeren til stede, som har fortalt at det er viktig at ulike digitale løsninger for offentlig sektor samordnes, slik at man ikke skal behøve å ha ulike ordninger for ulike systemer, og at det er ett sted det går an å henvende seg til. Da spiller det ingen rolle om dette er hjemlet her eller der. Man skal ha oversikt over tolkene og en mulighet til å finne dem, og de skal være lett tilgjengelige.

Det er store mangler på tolkeområdet, ikke bare når det gjelder utlendingsforvaltningen og offentlig sektors behov for tolk i ulike situasjoner, men også for dem som trenger tolkehjelp fordi de er hørselshemmet eller har totalt hørseltap. Det er mange henvendelser om at dette ikke fungerer godt nok i dag. Vi mener det vil være veldig hensiktsmessig å ordne dette nå når man har satt i gang på det ene området, og ikke minst det som digitaliseringsministeren var her i dag og sa, at vi skal ha en offentlig sektor som fungerer strømløst og godt seg imellom, og som de ulike brukerne ikke skal behøve å lete seg fram til for ulike ordninger. Derfor tar jeg opp SVs forslag i saken.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil sakene nr. 4 og 5 bli behandlet under ett.

Sak nr. 4 [16:33:39]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2019–2020))

Sak nr. 5 [16:33:59]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Regulering av pensjoner i 2019 og pensjonisters inntektsforhold (Innst. 65 S (2019–2020), jf. Meld. St. 4 (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt 5 minutter hver.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, få en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [16:34:52] (komiteens leder): Det kunne vært fristende å si, etter gårdsdagens kamp, at budsjettet vi behandler i dag, er som Liverpools ledelse i Premier League.

Vi nærmer oss nå et budsjett på nærmere 500 mrd. kr til diverse formål som denne komiteen har ansvaret for. Vi har saker som berører alle innbyggere, enten det er hva slags arbeidsliv vi har, hvordan vi fanger opp dem som faller utenfor arbeidslivet og ikke kan jobbe, eller hva slags pensjon man har for folk som etter et langt yrkesliv helt velfortjent skal leve av sin pensjon. Derfor har komiteen også flere saker til behandling nå – både budsjettet og, ikke minst, Meld. St. 4 for 2019–2020, om regulering av pensjoner og pensjonisters inntektsforhold.

Jeg tror at i en debatt om dette er det fornuftig å løfte blikket litt og se hva status er. Norge er ikke perfekt. Velferdssystemet vårt fanger ikke opp alle som har behov for hjelp, og det begås feil. Ja, som vi nylig har erfart, har det blitt begått særdeles grove feil, og folk er utsatt for urett. Men til tross for dette har de aller fleste det heldigvis veldig bra i Norge. Vi har et velferdssystem som sannsynligvis er verdens beste. Vi har et arbeidsliv som i all hovedsak er velfungerende. Vi har et arbeidsliv der det er et godt forhold mellom arbeidsgivere og arbeidstakere, noe som tydelig kommer frem når ni av ti ansatte trives på jobb. Vi har et arbeidsmarked der arbeidsledigheten er rekordlav, og der sysselsettingen øker. Men vi har også et system der feil blir oppdaget og rettet, noe den siste tidens skandale har vist. Feilen ble oppdaget at det offentlige selv, og de gikk åpent ut med det. Det er en styrke for demokratiet og viser også styrken i systemet.

Men jeg tror ikke folk nødvendigvis biter på mye av den argumentasjonen vi kommer til å få høre i løpet av debatten i dag. Jeg registrerer at deler av opposisjonen allerede har vært ute i media og bl.a. ment at med det budsjettet man vedtar i dag, raseres velferden, og man bygger systematisk ned velferden. Under det siste året med rød-grønn regjering ble det brukt 370 mrd. kr på velferdstiltak gjennom folketrygden. Med dagens budsjett, som Fremskrittspartiet og regjeringen vedtar, legges det opp til å bruke 440 mrd. kr på velferd gjennom folketrygden, altså en økning fra 370 mrd. kr til 440 mrd. kr. Det viser at denne regjeringen har styrket velferden i Norge.

Så er det selvfølgelig helt lov å være uenige om hvilke områder innenfor velferden man bør styrke, hvilke man kanskje bør redusere, hvilke man bør endre, og eventuelt hvilke nye ordninger man bør innføre. Denne regjeringen har satsset aktivt på pleiepengene. Til slutt har det også blitt en ganske samstemt sal – det er noe man har ment er riktig å bruke mer penger på. Da blir det feil å kalle det nedbygging og rasering. Tvert imot – denne regjeringen trygger velferden.

Vi styrker velferden, men vi sørger også for at velferdssystemet i størst mulig grad er tilpasset det samfunnet vi lever i nå i år. For fremtiden vedtas ikke, fremtiden skapes. Skal vi fortsatt ha penger til å sikre fremtidens velferdsytelser, må verdiene skapes. Det er næringslivet som skaper verdier, og vår jobb som politikere er å legge til rette for næringslivet. Det kan gjøres, som denne regjeringen har gjort på mange felt, ved å redusere skattene, redusere byråkratiet og bygge veier og andre transportårer, slik at næringslivet får fraktet varene sine rundt og ansatte enkelt og greit skal kunne komme seg til og fra jobb. Men ikke minst handler det også om at denne regjeringen har modernisert arbeidsmiljøloven, selve rammeverket, sørget for at vi er krystallklare på at vi ikke aksepterer dårlig behandling av ansatte. Det skal være ryddige og gode forhold i arbeidslivet, men det må også være fleksibilitet, noe både næringslivet, bedriftene og ikke minst de ansatte etterspør.

Vi ser også resultatene av moderniseringen av arbeidsmiljøloven. Vi ser gode resultater, får gode tilbakemeldinger. Altså har den skremselspropagandaen som har kommet nå de senere årene, vist seg å slå feil. Ja, det er utfordringer, men da skal vi rette inn støtet mot de utfordringene.

Vi som er så privilegerte og kan være med og bestemme hvordan velferden skal være i årene fremover, må også hedre dem som har gitt oss denne muligheten, de som har skapt disse verdiene, altså dagens pensjonister. Dagens pensjonister er de som var med på å bygge det flotte landet vi har arvet. De fortjener en anstendig og god pensjon. Det var også derfor Fremskrittspartiet som eneste parti stemte imot pensjonsreformen, hovedsakelig på grunn av at vi er motstandere av en underregulering av landets pensjonister. Vi mener at pensjonistene bør få samme kjøpekraftsutvikling som alle andre, ikke med en underregulering, og heller ikke med Arbeiderpartiets nye form for underregulering. Men dette er noe som Fremskrittspartiet ikke har fått flertall for å endre, dessverre. Jeg er derfor glad for – noe den stortingsmeldingen vi har til behandling i dag, også viser tydelig – at alle grupper pensjonister har det bedre økonomisk i dag enn de hadde før Fremskrittspartiet kom i regjering. Det er fordi Fremskrittspartiet sammen med de resterende regjeringspartiene har sørget for å redusere

skattebyrden for landets pensjonister, sørget for å løfte enslige minstepensjonister og sørget for å redusere den usosiale avkortingen gifte og samboende pensjonister har. Men Fremskrittspartiet er ikke fornøyd. Vi kommer til å fortsette kampen for landets pensjonister frem til man får avskaffet både underreguleringen og avkortingen.

Et annet viktig moment i en debatt som omhandler så mange viktige velferdsytelser finansiert av fellesskapet gjennom skatter, er at ytelsene har legitimitet. Jeg tror at er det én viktig verdi vi har i Norge, så er det likebehandling. Men når vi ser på folketrygden, har flyktninger hatt flere særrettigheter i folketrygden. Fremskrittspartiet har alltid vært imot det. Vi mener vi skal ha ett sett regler som skal gjelde alle. Man må gjerne ha regler som åpner for individuell tilpasning og ser det enkelte individ, men vi skal ikke ha regler som baserer seg på grupper, og det er derfor vi alltid har vært imot at flyktninger skal ha særfordeler. Jeg er derfor glad for at med den innstillingen vi behandler her i dag, avskaffer vi de særfordelene flyktningene har hatt i folketrygden. At Sosialistisk Venstreparti er imot det, overrasker ikke, men jeg må si jeg undres over at Arbeiderpartiet og Senterpartiet legger seg på en linje der flyktninger skal ha bedre opptjeningsrettigheter f.eks. i folketrygden enn øvrig befolkning. Det synes jeg er underlig og trist, men heldigvis tilhører de mindretallet. Flertallet i dag retter opp i den uretten.

Det er lett å forstå at debatten vil handle om konkrete ytelser. Det er viktig, for vi skal ha gode ytelser som fanger opp dem som faller utenfor. Men vi må heller ikke glemme alle de hverdagsheltene som hver dag går på jobb. Mange av dem går til dårlig betalte jobber, men de står opp om «morran», går på jobb og betaler skatt. Dem må vi heller ikke glemme i den politiske debatten. Vi må løfte dem og sørge for – som denne regjeringen gjør – at dette er mennesker som skal få beholde mer av sin egen inntekt. Det er dem vel forunt.

Jeg er glad for og stolt av at vi har fått til et så bra budsjett. Det løser ikke alle utfordringer, alle de fire partiene har både vunnet og tapt, men Norge går i riktig retning. Tallene viser det, resultatene viser det. Flere kan leve av egen inntekt, det er en viktig og god parameter, og ikke minst har landets pensjonister bedre økonomi i dag enn før Fremskrittspartiet kom i regjering.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [16:45:05]: Løftet for pensjonistene som representanten Wiborg avsluttet med, tror jeg det er få av pensjonistene som har lagt merke til. Tvert imot hører vi at pensjonistene føler seg sviktet av et Fremskrittsparti som glemte dem idet de gikk inn i regjering.

Men det jeg skulle spørre om, gjelder endringene regjeringen nå gjennomfører når det gjelder botidskravet for flyktninger. Nå har Fremskrittspartiet og regjeringen invitert 9 000 kvoteflyktninger til Norge. Det er jeg for så vidt glad for, men det jeg ikke er glad for, og det Arbeiderpartiet er kritisk til, er at regjeringen velter kostnader over på kommuner som allerede har en presset økonomi. For resultatet av politikken, nemlig økt botidskrav og kutt i statlige ordninger for flyktninger, noe som vil tvinge flere over på sosialhjelp, vil være at kommunene må kutte i kommunale tjenester som skole, barnehage og eldrehjem på grunn av regjeringens politikk.

Er Fremskrittspartiet stolt av å gjennomføre en politikk som vil presse flere over på sosialhjelp og redusere kommunale fellesoppgaver?

Erlend Wiborg (FrP) [16:46:14]: Jeg tror man må ha sittet relativt lenge på Stortinget med relativt god lønn for å mene at 8 000 kr mer i pensjon på grunn av at vi reduserte avkortningen for gifte og samboende, ikke merkes og er småpenger. Det synes jeg vitner om en manglende forståelse for hverdagen til landets pensjonister. Jeg mener det er riktig at landets pensjonister ikke skal straffes på grunn av at de er gifte eller samboende, som representanten Grande og Arbeiderpartiet mener.

Og ja, jeg er stolt av at vi totalt sett har klart å få ned innvandringen til Norge. Jeg er også glad for at vi har en regjering som våger å stille krav til dem som kommer, også krav om at man må ha bodd i Norge noen år før man har rett til visse ytelser. Alternativet er ikke automatisk sosialhjelp, som representanten Grande tydeligvis tror. Alternativet kan for veldig mange være å hjelpe folk ut i jobb gjennom å stille krav. Det er trist at Arbeiderpartiet ikke står for det lenger.

Arild Grande (A) [16:47:15]: Politikken til regjeringen fører til økte forskjeller for pensjonistene. At underreguleringen fortsetter – når Arbeiderpartiet prøver å rette opp den feilen og sørge for at pensjonistene ikke taper i år hvor det ellers er lønnsutvikling og økt kjøpekraft i befolkningen – er for meg en gåte.

De grepene regjeringen gjennomfører når det gjelder økt botidskrav, vil støte flere over på sosialhjelp. Det har vi sett har vært konsekvensen av regjeringens politikk på flere områder: Flere havner på sosialhjelp. Regningen for regjeringens manglende innsats veltes over på kommunene.

Hvor skal kommunene kutte når de ikke får den statlige overføringen som kreves av de kuttene som regjeringen gjennomfører?

Erlend Wiborg (FrP) [16:48:05]: Det er to spørsmål. Først pensjonsbiten: Det er underlig å stå i denne sal og

høre Arbeiderpartiet kritisere pensjonssystemet de selv innførte mot Fremskrittspartiets stemmer. Og når Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å endre det, har Arbeiderpartiet stemt imot. Arbeiderpartiet har fremmet budsjettforslaget i denne sal som innebærer at gifte og samboende pensjonister skal få 8 000–9 000 kr mindre i årlig pensjon. Da synes jeg de bør gå noe mer stille i dørene.

Jeg synes også representanten Grande viser at han har veldig liten tro på dem som faktisk kommer til Norge. Jeg har tro på at veldig mange innvandrere, flyktninger og andre som kommer til Norge, skal kunne klare å integrere seg i samfunnet og komme seg ut i jobb. Det virker som om representanten Grande nesten automatisk vil gi opp folk og tror at de må over på forskjellige offentlige ytelser med en gang. Nei, med god integrering, der vi stiller krav, kan vi også klare å hjelpe flere innvandrere ut i jobb.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [16:49:18]: Senterpartiet har aldri beskyldt regjeringa for å rasere velferden eller for å komme med skremselspropaganda. Det som er poenget, er at regjeringa med Høyre og Fremskrittspartiet i spissen tar endringene gradvis. En går inn for en systematisk svekkelse av ytelser til de økonomisk svake gruppene. Nå reduseres minsteytelserne i arbeidsavklaringspenger for nye brukere med 70 000 kr for personer under 25 år. En avvikler uføretillegget for nye brukere for alle mottakere av arbeidsavklaringspenger uavhengig av alder. En øker botidskravet for flyktninger, som ikke har hatt noen sjanse til å opptjene rettigheter i de landene de flykter fra.

Mine enkle spørsmål er følgende to: Er konsekvensene av regjeringas forslag at flere vil måtte be om sosialstøtte? Er konsekvensene av regjeringas forslag at det blir større økonomiske forskjeller?

Erlend Wiborg (FrP) [16:50:20]: Konsekvensen av regjeringens budsjett og den politikken som føres, er at man hjelper flere ut i jobb. Det viser også resultatet. Vi ser at arbeidsledigheten faller. Vi ser at sysselsettingsgraden øker.

Vi ser at utgiftene til velferdstiltak gjennom folketrygden har økt fra 370 mrd. kr til 440 mrd. kr. Da er ord om at alt er rasering, eller at det er skammelige kutt osv., påstander jeg ikke er enig i. Men ja, vi foretar justering i velferdsytelser når det er riktig og behov for det. Den hjelpen og de ytelsene man hadde for 30–40 år siden, var riktig da, men i dag kan systemet være annerledes, det kan være at behovene er annerledes, og at det er andre virkemidler som må til for å hjelpe den enkelte. Verden står ikke stille, som representanten Lundteigen ser ut til å tro.

Solfrid Lerbrekk (SV) [16:51:30]: Det er snart jul, og dei som har lite, merkar endå betre enn elles at dei ikkje har råd til det same som andre. Nokon av dei som kjenner ekstra godt at lommeboka ikkje strekk til, er barnefamiljar der ein eller begge ikkje er i stand til å jobba.

Kutt i barnetillegget som vart innført frå 2015, rammer fleire enn tidlegare berekna. Det gjer at regjeringa sparar meir pengar. Regjeringa sparar no 89 mill. kr på dette kuttet. Det er nær dobbelt så mykje som føresetta då innstramminga kom. Mens regjeringa i 2015 anslo at det ville gjelda 1 400 personar, viser oppdaterte tal no at det gjeld 1 900 personar.

Meiner representanten Wiborg at dette kuttet, som rammer dei som ikkje kan jobba, vil få fleire i jobb, eller kva er egentleg motivet bak dette kuttet?

Erlend Wiborg (FrP) [16:52:30]: Jeg mener dette var en riktig begrensning. Vi har sagt at man ikke kan få mer enn 99 pst. av tidligere lønn i uføretrygd med barnetillegg. Det synes jeg er helt rett og rimelig. I motsetning til representanten Lerbrekk synes jeg det er galt at noen skal kunne få mer i forskjellige ytelser enn det de fikk da de jobbet. Det skader arbeidslinjen, som tidligere er relativt bredt flertall i denne sal har stått bak.

Det jeg lurer på, er: Hvor er representanten Lerbrekk og Sosialistisk Venstrepartis omtanke overfor alle arbeidstakerne i Norge som faktisk står opp og drar på jobb hver eneste dag og er med på å finansiere dette, hvis de ser at andre kan få mer i forskjellige ytelser enn de som jobber? Det er ikke rettfærdig, og derfor synes jeg dette er riktig.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Rigmor Aasrud (A) [16:53:38]: Arbeiderpartiets alternative budsjett er meislet ut etter tre helt klare mål:

- Vi skal kutte klimagassutslippene, samtidig som vi skaper nye jobber.
- Vi skal redusere de økonomiske forskjellene og styrke lommeboka til folk flest.
- Vi skal sikre og videreutvikle velferdsstaten i by og land.

For Arbeiderpartiet er det helt grunnleggende at velferden sikres ved at folk er i arbeid. Gjennom å få flere i arbeid sikrer vi at flere får tatt sine evner i bruk, at de får en lønn til å forsørge seg, og at de bidrar til spleiselaget velferdsstaten Norge er.

Men det å skaffe seg arbeid er ikke et ansvar som kan hvile på hver enkelt innbygger i Norge. Derfor har vi aldri latt noen stå alene i møte med utfordringer i Norge. Vi bygde opp fellesskolen, slik at alle skulle ha muligheter til utdanning, vi lagde et helsevesen som sikret at alle får hjelp hvis de faller utenfor, og vi tar vare på de gamle i samfunnet vårt når de ikke kan gjøre det selv – vi tar an-

svar for hverandre og bærer ansvaret for samfunnet i fellesskap. Vi må sikre at alle kan bli med i samfunnet vårt. Det er vår ledestjerne når vi lager budsjett, og når vi foreslår hvordan vi skal utvikle landet vårt.

I over seks år har vi hatt en regjering som legger vekt på andre ting, som prioriterer noe annet. For samtidig som representanter fra regjeringen Solberg har gått, og vil gå, på talerstolen i dag med kraftfulle forsvar av regjeringens politikk, er virkeligheten en helt annen for mange mennesker. Selv om mye er bra, er ikke det en unnskyldning for å se bort fra det som ikke går bra. Og mens regjeringen har kuttet skattene til dem som har aller mest, og har økt den økonomiske ulikheten i Norge, har mange flere fått en vanskeligere hverdag. Avgiftene har økt, skattefradraget har blitt mindre, lønnsveksten har vært nær null, og mange har opplevd reallønnsnedgang – og hverdagen har blitt tøffere. Og regjeringen har forsterket effektene med å føre en politikk for de rikeste, de som har mest.

Gjennom et århundre har Norge vært preget av få konflikter mellom arbeidstaker og arbeidsgiver, og vi har hatt høy sysselsetting. Det skyldes trepartssamarbeidet. Gjennom samarbeid mellom arbeidstakere og arbeidsgivere har man sikret at det beste for landet, for bedriften og for den enkelte arbeidstaker har blitt ivare tatt. Nå går organisasjonsgraden ned. Og når regjeringens svar på dette er å oppheve Stortingets vedtak om å finne tiltak for å øke organisasjonsgraden, ja da abdiserer regjeringen i trepartssamarbeidet.

For regjeringen er det viktigste å anerkjenne det uorganiserte arbeidslivet. For Arbeiderpartiet er det det motsatte. Det viktigste er å anerkjenne hva det organiserte arbeidslivet har betydd for utviklingen i Norge: at det har sikret høy sysselsetting, få konflikter og utviklingen av velferdssamfunnet Norge. Derfor foreslår Arbeiderpartiet å doble fagforeningsfradraget for alle, som ett av flere tiltak for å styrke organisasjonsgraden.

I forrige uke fikk vi et innblikk i en verden vi ikke kjenner så godt. TV 2s nye dokumentarserie «Norge bak fasaden» har vært med a-krimcenteret i Oslo på aksjoner. Der fikk vi se en brakkerigg med 400 rom i Grorudalen. Hver beboer betalte over 5 000 kr for å få tak over hodet – 2 mill. kr rett i lomma på utleierne. Senere besøkte de et bygg regulert for lagring av kål, men det var ikke kål i bygget – det var tydelig at det var mennesker som bodde og oppholdt seg på den adressen. Felles for alle beboerne var at de var mennesker som var på jobb i Norge.

For dem som lever av å kontrollere dette arbeidslivet, var det ingen overraskelse det TV 2 fant i disse oppbevaringsplassene for mennesker. For dem er slike avsløringer regelen, ikke unntaket.

Det forplikter oss. Vi kan ikke sitte stille og se på at vi ikke får stoppet arbeidslivskriminaliteten i Norge, og vi må erkjenne at det ikke er gjort nok. Et steg på veien ville ha vært å øke bevilgningen til Arbeidstilsynet, sånn at de kunne ha gjennomført flere tilsyn. Det som har skjedd, er at det er blitt 4 500 færre tilsyn på fire år. Svaret er mer kontroll, styrket oppfølging og strengere sanksjoner. Men det blir mindre politikk som kommer vanlige folk til gode når regjeringens eget ideologiske og dogmatiske kuttprosjekt ABE-reformen blir viktigere enn hverdagen til mennesker som bor og jobber i Norge.

I Arbeiderpartiet foreslår vi i vårt alternative statsbudsjett en satsing på kampen mot arbeidslivskriminalitet. Vi styrker de instanser som kan ta kjeltringene som utnytter vanlige arbeidsfolk. Vi vil øke antall kontroller av norske arbeidsplasser, og vi vil slå hardere ned på brudd på arbeidsmiljøloven. For oss er ikke denne kampen ferdig før ingen blir utnyttet i det norske arbeidsmarkedet.

For mange står utenfor arbeidslivet i Norge i dag. Sysselsettingsandelen er 4 pst. lavere enn på samme tid i 2008, og andelen menn i alderen 25 til 54 år faller. Det snakkes mye om bærekraft for velferdsstaten blant regjeringens lakeier, og svaret er som regel kutt i velferdsstaten. Arbeiderpartiet ønsker en annen utvikling. Vi tror ikke framtiden til velferdsstaten ligger i å redusere den. Framtiden ligger i å sikre at enda flere kommer seg inn i eller tilbake i arbeidslivet.

Derfor foreslår Arbeiderpartiet en kompetansereform. Vi skal sikre at alle har den nødvendige kompetansen for å stå i eller komme seg ut i arbeidslivet. Vi vil styrke oppfølgingen av unge som har kommet på stønader. Vi kutter ikke i arbeidsavklaringspengene. For vi er ikke enig med regjeringen i at vanlige folk blir motivert av å få mindre, mens de som har mest, motiveres av å få mer. Vi tror at oppfølging, hjelp og kompetanse er det som skal til for å få alle ut i arbeid.

Vi berøres alle av det som tegner til å bli den største skandalen i den offentlige forvaltningen i Norge. Mange har urettmessig blitt dømt i trykderetten fordi loven er blitt tolket feil. Vi hører historier om ansatte i Nav som er bundet på hender og føtter fordi de mangler tid og rom til å finne fornuftige løsninger for brukerne. En av de tillitsvalgte i Nav har beskrevet jobben sin i Nav på følgende måte:

«Jeg har gått fra fagperson til produksjonsarbeider. Det er viktigst å foreta flest mulig vedtak. Det skal være 8,5 vedtak per dag. I møtene presenteres tall, ikke fag.»

Vi kan ikke ha et system som skal møte mennesker i noen av livets vanskeligste situasjoner, hvor fokuset er å produsere tall, ikke løsninger. Vi kan ikke ha en tjeneste som gjør det vanskeligere for mennesker i utsatte situa-

sjoner. Systemet kan aldri bli viktigere enn enkeltmenneskene. Vi skal bygge et system som tar vare på de enkeltpersonene som trenger hjelp i Nav-systemet.

Derfor har vi foreslått det vi trenger, en tillitsreform i offentlig sektor, der vi legger bort tankene bak New Public Management, heiser opp faget og lar de ansatte få være fagpersoner for å ta vare på dem som trenger hjelp og støtte i vårt velferdssamfunn.

Arbeiderpartiets forslag til statsbudsjett ville bety at flere mennesker kommer ut i arbeid, sikre at flere av dem som trenger hjelp i vanskelige situasjoner, får det, og gi folk flest en bedre hverdag.

Til slutt vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet har fremmet alene eller sammen med andre. Og så håper jeg det legges til rette for at vi kan stemme for de romertallsvedtakene som ikke påvirker størrelsen på rammen, sånn at vi kan få gitt uttrykk for det som er den politiske viljen i denne salen, og at vi ikke blir stoppet av noen byråkratiske regler som kom for noen timer siden.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:03:48]: Vi vet at en stor del av den kraftige økningen i uføretrygd til unge skyldes at flere nå lever lenger med alvorlige misdannelser som ikke er forenlig med tiltak med sikte på inkludering i arbeidslivet. Disse skal selvsagt sikres økonomisk trygghet, det er velferdsstaten på sitt beste. Men det finnes svært mange som er tjent med arbeidsevneavklaring eller tiltak med sikte på nettopp inkludering i ordinært arbeidsliv selv om de har spesielle behov.

Høyre deler Arbeiderpartiets uttalte bekymring om stadig flere unge på uføretrygd. Derfor synes vi det er litt spesielt at Arbeiderpartiet vil at unge med utviklingshemning eller spesielle behov automatisk skal innvilges uføretrygd gjennom en sømløs overgang fra videregående skole til varig tilrettelagt arbeid uten at andre tiltak er vurdert. Det blir jo ikke færre unge på uføretrygd av det.

Rigmor Aasrud (A) [17:04:39]: Det er helt riktig at det ikke blir færre unge på uføretrygd av en sømløs overgang, men det er viktig at man i overgangen fra videregående skole, der man har tett oppfølging og tilrettelegging, som er ganske god for ganske mange, ikke skal komme inn i et Nav-system der man blir satt på vent veldig lenge, sånn som vi ser at veldig mange ungdommer gjør i dag.

Da er det faktisk bedre at man får en arbeidssikring, en ytelsessikring, som gjør at man kan komme seg vide-

re i livet og inn på de tilrettelagte arbeidsplassene for disse ungdommene. Der mener jeg at denne regjeringen svikter. Det er ikke nok tiltaksplasser, det er ikke nok fokus på å få verken unge eller eldre som trenger tilrettelagte arbeidsplasser, ut i arbeidslivet. Der burde regjeringen ha vært mye sterkere, og en burde stemt for det forslaget som vi har fremmet, der vi i hvert fall skjærmer VTA-plassene fra å bli utsatt for konkurranse av andre.

Erlend Wiborg (FrP) [17:05:39]: Vi har ingen tid å miste, sa nestlederen i Arbeiderpartiet Hadia Tajik i 2017, da hun også foreslo å halvere AAP-ordningen. Denne regjeringen gjorde ikke det, men vi har foretatt fornuftige og riktige justeringer, som riktignok er mer moderate enn det Arbeiderpartiets nestleder selv foreslo.

Hovedspørsmålet mitt til representanten går på særfordeler for flyktninger. For representanten Rigmor Aasrud og Arbeiderpartiet ønsker jo at flyktninger skal ha bedre ordninger enn nordmenn, at en nordmann som kanskje har jobbet fem–seks år i utlandet, som kommer hjem igjen og så utsettes for en ulykke, skal ha vesentlig dårligere ordninger enn en flyktning. Hvor er rettferdigheten i det? Hvorfor er Arbeiderpartiet imot at vi skal ha ett sett regler, som likebehandler alle i Norge?

Rigmor Aasrud (A) [17:06:37]: Det skyldes at vi ser litt forskjellig på mennesker. Hvis du som nordmann har vært bosatt i utlandet, har du tjent opp pensjonsrettigheter der du er. En flyktning – og nå har jeg akkurat registrert at regjeringen vil hente 600 stykker fra Rwanda – kommer uten noe i bagasjen. De har ikke med seg noe pensjonsbevis og trenger å få en anstendig økonomi når de kommer til Norge. Det synes jeg også regjeringspartiene burde tenke på. Og botidskravet som nå blir endret, gjør at folk bare blir stående enda lenger utenfor arbeidslivet. Man kommer hit til Norge uten noen ballast og skal gå i fem år før man kan komme inn på ordningen med arbeidsavklaringspenger, som er en viktig vei – i hvert fall ifølge det som er arbeidsavklaringspengenes intensjon – for å komme inn i arbeidslivet. Dit skal man ikke få lov til å komme før etter fem år. Det gir ingen mening i å holde folk så lenge utenfor muligheten til å få eget arbeid.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:07:43]: Arbeiderpartiet aksepterte både markedsøkonomien og den private eiendomsretten i – om lag – 1927. Samtidig var Arbeiderpartiet veldig tydelig på at Stortinget, altså de folkevalgte, skulle styre markedsøkonomien, altså blandingsøkonomi, og skulle styre innholdet i den private eiendomsretten, altså eiendomsrett med retter og plikter. Det viktigste formålet var at arbeidsfolk ikke skulle stå med lua i handa; kapitalkreftene måtte styres.

Senterpartiet arbeider for å erstatte ukontrollert arbeidsinnvandring med kontrollert arbeidsinnvandring, altså å styre kapitalkreftene strengere for å sikre et velorganisert arbeidsliv for alle. Det som er mitt spørsmål, er: Hvordan vil Arbeiderpartiet nå styre arbeidsmarkedet strengere i stort for å sikre et velorganisert arbeidsliv som gir trygghet for familielivet?

Rigmor Aasrud (A) [17:08:42]: Vi er enige om at det er viktig at vi har et velorganisert arbeidsliv i Norge. Derfor har vi hatt behov for å gjøre tiltak mot de arbeidsgiverne som utnytter den arbeidskraften som kommer til Norge. Det synes jeg er ganske viktig, og det håper jeg at også Senterpartiet vil være med oss på: å jobbe for at de som bryter lovverket, de som utnytter folk, ikke får lov til å fortsette den virksomheten de driver med.

Derfor er vi nødt til å få på plass flere arbeidslivsentre, arbeidskrimsentre, som sørger for å ta ut de arbeidsgiverne som gjør ting som de ikke burde gjøre. Det tror jeg er viktig framover. At vi har en utveksling av arbeidskraft mellom Norge og utlandet, tror jeg er riktig. Vi har nytt godt av det i de tidene da vi har hatt mangel på arbeidskraft i Norge. Det kommer vi til å fortsette med, men da må vi sørge for at de som kommer til Norge, får de lønns- og arbeidsvilkårene som de skal ha. Det er den viktigste oppgaven i tiden framover.

Presidenten: Replikkordskiftet er da omme.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:10:09]: Etter at budsjettforslaget ble lagt fram, ble det kjent at arbeids- og velferdsetaten siden 2012 har hatt en feil fortolkning og praktisering av retten til å ta med seg sykepenger, arbeidsavklaringspenger og pleiepenger til andre EØS-land. Dette har fått store konsekvenser for dem som har fått urettmessige krav og straff. Førsteprioriteten er selvsagt å rette opp i uretten disse har vært utsatt for, og tilbakebetalingene til dem det gjelder, er allerede i gang.

Nav har satt i gang et omfattende arbeid for å gå gjennom alle saker tilbake til 2012 for å finne ut hvor det kan ha skjedd feil, hvem som har rett til kompensasjon, og følge opp de som har fått urettmessig tilbakebetalingskrav. For at ikke denne ekstrainsatsen skal få konsekvenser for den ordinære driften i arbeids- og velferdsetaten, foreslås det å øke bevilgningene både til arbeids- og velferdsetaten og til Trygderetten. Utbetaling av tapt stønad vil skje fortløpende, og merutgifter i 2020 vil håndteres i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Jeg må her også presisere noe jeg tror er en inkurie. Under kapitlet om Trygderetten står det i innstillingen at budsjettet økes ytterligere med 2,4 mill. kr i 2020,

men dette er allerede inne i Prop. 1 S for 2019–2020, og er ikke en del av den tilleggsproposisjonen.

Det er et godt konservativt mål at vi etterlater oss et bedre samfunn til dem som kommer etter oss. Vi har en forpliktelse til å forandre for å bevare – viktige verdier som binder oss sammen som individer, familier og som samfunn.

Her ligger også ønsket om å sikre velferdsstatens bærekraft, slik at ikke alt vi har oppnådd som samfunn gjennom flere generasjoner, kun kommer én generasjon til gode. Vi vet at unge i dag må jobbe mer og stå lenger i arbeid for å få de samme pensjonsrettighetene som vi har.

Allerede i perspektivmeldingen fra 2013 slo Arbeiderpartiets finansminister Sigbjørn Johnsen fast at dersom vi viderefører dagens arbeidsmønster og velferdsordninger, må vi øke inntektene eller kutte i utgifter fordi det over tid kan oppstå et betydelig behov for inndekning i offentlige budsjetter.

De neste ti årene vil inntektene fra oljenæringen gå ned, samtidig som antall eldre utenfor arbeidslivet går opp. Den største skillelinjen i norsk politikk står nå mellom de partiene som vil utvide og uthule dagens ytelser og ordninger, uansett hvordan de virker, og hvilken begrunnelse de har, og de partiene som tar ansvar for å gjøre nødvendige endringer for at både nåværende og framtidige generasjoner skal få den velferden de har krav på.

Den beste måten å hegne om velferdsstaten på er å justere, endre eller fjerne ytelser og ordninger når det viser seg at disse enten ikke fungerer etter intensjonen, over tid har blitt erstattet av andre ytelser eller tjenester, eller har mistet sin funksjon. Dette øker velferdsstatens evne til å ta vare på dem som trenger det mest. Det er usosialt å opprettholde eller utvide ordninger som ikke fungerer eller ikke lenger er relevante, da dette ikke bare svekker velferdsstatens økonomiske fundament, men svekker også kvaliteten og innholdet på den hjelpen velferdsstaten er ment å gi.

Jeg tror framtiden vil vise at Høyre sto på den riktige siden i forsvaret av en velferdsstat som må endres for å kunne være mye for dem som trenger den mest.

Det er ikke summen av sosiale ytelser vedtatt av Stortinget som gjør Norge til et varmere samfunn, men hvor mange vi klarer å inkludere i små og store fellesskap. Fellesskapet må styrke enkeltmennesket gjennom god fordeling, inkludering og muligheter for alle.

Det går godt i norsk økonomi. Det skapes nye jobber i by og bygd, ledigheten går ned og sysselsettingen opp. Jeg kunne fortsatt der med hvordan regjeringen bygger landet for framtiden, og at det skapes nye jobber hver dag, hovedsakelig i privat sektor. Men vi kan kanskje bli litt blendet av makrobildet, for makrobildet av Norge er godt.

Så da Arbeiderpartiet valgte deltid som en av sine valgkamp saker, gikk det litt automatikk for min egen del i å slå tilbake med at under denne regjeringen går andelen i deltid ned – for det gjør den – og at det særlig gjelder unge kvinner med barn. Det er gledelig.

Men selv om andelen deltid har gått ned fra 42 til 37 pst. under dagens regjering, hjelper det lite for den sykepleieren som står fast i ufrivillig deltid, særlig når Høyre er tydelig på at faste, hele stillinger skal være hovedregelen i arbeidslivet.

Derfor ble jeg nysgjerrig da jeg så et innslag på TV 2 der Arbeiderpartiets nestledere besøkte sykehjem i Arendal. Der fikk de til flere hele, faste ansettelser fordi de brukte muligheten for 12,5 timers langvakter, som gjorde at turnusen gikk opp. Men dette måtte tidligere godkjennes av fagforeningene sentralt, hvor mange fikk nei. Med endringene regjeringen gjorde i arbeidsmiljøloven i 2015, som Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet stemte imot, er det nå enklere å få til avtaler lokalt og at flere får tilbud om heltid.

Målet er et godt organisert og familievennlig arbeidsliv. Det får vi når vi åpner for fleksible løsninger og har tillit til partene lokalt. Det får vi med denne regjeringens politikk.

Apropos arbeidsliv: Et godt og konstruktivt trepartssamarbeid er en forutsetning for det grønne skiftet og omstillingene Norge skal gjennom framover. Det grønne skiftet vil ikke skje uten at alle er med. Norsk industri og fagarbeidere sitter på omstillingsnøkkelen, og sammen skal vi finne en måte å vri den på, slik at vi åpner døren for nye muligheter for alle. Da trenger vi både en robust velferdsstat som kan dempe konsekvensene av plutselige endringer på kort sikt, og en kompetanse-reform som ruster opp hele Norge, så vi kan realisere de mulighetene omstillingene vil gi, på lang sikt.

Det har blitt enklere å kombinere å ta fagbrev med jobb. Vi har styrket Kompetansepluss for arbeidstakere, gjort det lettere for voksne å få støtte til utdanning gjennom Lånekassen, for å nevne noe. Sammen med partene i arbeidslivet kommer det nå bransjeprogram for utsatte bransjer, der regjeringen prioriterer opplæring og videreutdanning til lavt utdannede og fagarbeidere innen kommunal omsorgssektor og for industri- og byggenæringen i første omgang. Vi setter ikke av penger i fond når vi kan spise og øke innsatsen i kompetanse-reformen Lære hele livet i samarbeid med partene, slik at ingen går ut på dato og flere kan stå i jobb lenger.

Kampen mot arbeidslivskriminalitet er en kamp for arbeidstakeres rettigheter, et seriøst norsk næringsliv, trygge norske arbeidsplasser og finansieringen av velferdsstaten vår. Derfor er det svært gledelig at vi ser resultater fra regjeringens innsats mot arbeidslivskriminalitet, som vi nå ser at har flatet ut. Virksomhetene

mener myndighetene er mer synlige enn før, og undersøkelser viser at det nå oppleves å være høyere risiko for å bli oppdaget enn tidligere. Det er bra, men kan sikkert bli bedre. Markedsøkonomiens beste vern er anstendige lønns- og arbeidsbetingelser, både nasjonalt og gjennom EØS-avtalen, og å slå hardt ned på og aktivt bekjempe arbeidslivskriminalitet.

Likevel må vi huske at vi i jakten på de useriøse ikke samtidig gjør det vanskeligere å være seriøs. For strenge innleieregler, reversering av endringer i arbeidsmiljøloven fra 2015 og heving av avtalenivået på arbeidsplassen er et uttrykk for mistillit i et hovedsakelig ryddig og godt organisert arbeidsliv, der ni av ti trives på jobb.

For å være helt ærlig tror jeg ikke at norsk næringsliv er redde nok for et rød-grønt alternativ med Rødt som premissgiver. Høyere skatter og avgifter vil gjøre det dyrere å skape de arbeidsplassene vi trenger for å få et inkluderende og rettferdig grønt skifte. Strengere reguleringer vil kvele vekst, og den oppryddingsaksjonen Arbeiderpartiet har varslet, eller truet med, vil kunne rote det til i ryddige næringer som blir berørt når alle skal straffes for det noen få gjør. Når vi snakker om inkludering i arbeidslivet, så må det jo finnes et arbeidsliv å inkluderes i.

Å sikre et bærekraftig velferdssamfunn er et kontinuerlig arbeid. Vi gjennomfører pensjonsreformen, slik at flere kan stå lenger i jobb. Vi gjennomfører et løft i skolen og arbeidsmarkedet, slik at elever lærer mer, færre faller fra, og for at ingen skal oppleve at de går ut på dato. Vi gjennomfører en inkluderingsdugnad, som gjør at flere blir inkludert i arbeidsmarkedet.

Ledigheten går ned, og sysselsettingen går opp, og vi skal bruke de gode tidene på å inkludere flere. Vi tilrettelegger slik at alle kan bidra med det de kan. Norge er et rikt land, men vi er aldri så rike at vi har råd til å sløse med folks evner og kompetanse.

Selv om mye går godt, er det mye ugjort og mye som kan gjøres bedre. Vi skal hele tiden tette hull som folk snubler i, senke terskler for deltakelse og løfte opp dem som trenger det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [17:19:19]: Det er et uttrykk som sier: Vis meg dine venner, og jeg skal si deg hvem du er. I perioden som Høyre har styrt, har vi sett hvem de er venner med: millionærene. Folk som allerede vasser i gryn, har fått slengt enda flere penger etter seg. Og hvem er det som må betale for dette? Jo, vanlige arbeidsfolk og barn. Det er blitt dyrere å pendle, det er blitt dyrere barnehager, og det blir kutt i brillestøtte – for å nevne noe. Dette er ikke bare urettferdig, det er direkte smålig.

Arbeiderpartiet ønsker et samfunn med mindre forskjeller, der de med sterkest rygg tar den tyngste børen, og der vi støtter opp om familien. Er representanten Heidi Nordby Lunde glad for at forskjellene i Norge øker?

Heidi Nordby Lunde (H) [17:20:07]: Norge er fortsatt et av de landene i verden hvor forskjellene er minst, og det er jeg glad for. Men det er helt riktig at Høyre i regjering har endret på ytelser og ordninger som har vært urimelige, som har vært utdaterte eller utformet på en slik måte at det har vært urettferdig. De som har fått ordningene, kan jeg skjønne reagerer, men det gjør det likevel ikke feil å endre på dem. For eksempel beholder vi barnebriller, men jeg merker meg at Arbeiderpartiet åpenbart mener at det ikke skal være med et tak. Vi mener at det er mer sosialt å likebehandle syke med samme behov enn å forfordle noen grupper, slik Arbeiderpartiet åpenbart vil. Og vi gjør dette samtidig som flere får helsebehandling raskere, helsekøene går ned, skatteinivået likeså, barnetrygden har økt, og vi har innført gratis kjernetid i barnehagene. Så det er åpenbart ingen motsetning mellom skattelette og velferd, slik Arbeiderpartiet tror – men det ble det jo da Arbeiderpartiet styrte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:21:19]: Senterpartiet har et løpende kritisk blikk på velferdsytelsene. Det er helt nødvendig. For at vi skal sikre at de skal oppfattes som rettferdige, må vi hele tida endre, og vi må hele tida målrette bedre. Heldigvis er rettferdighetssansen i det norske samfunnet fortsatt stor, og det er noe som er en viktig, viktig verdi å ta vare på. Vi må altså se til at velferdsytelsene fungerer bra, og at vi kan prioritere de svakeste.

Regjeringa forestår innstramminger som er i motsetning til dette. De reduserer minsteytelsen på arbeidsavklaringspenger med 70 000 kr for nye personer under 25 år, avviker ung ufør-tillegget og øker botidskravet i folketrygden for flyktninger. Regjeringa sier at dette vil føre til at det blir flere på sosialstøtte – sosialstøtte betalt av kommunene. Det er det siste sikkerhetsnettet. Fremskrittspartiet var i sitt replikk svar til meg i stad ikke enig. Er Høyre enig i at sosialstøtten vil øke?

Heidi Nordby Lunde (H) [17:22:28]: For det første er jeg glad for at Senterpartiet anerkjenner behovet for å endre for å bevare den velferdsstaten og velferden vi har, men jeg er veldig lei meg for at de ikke ser behovet for å endre i arbeidsavklaringspenger, som så mange har slått fast at ikke fungerer etter hensikten. Etter endringene i 2018 har vi nå fått faktaene på bordet. Sjekket av faktisk.no viser det seg at flere kommer ut i jobb nå enn det gjorde tidligere, og flere avklares også

raskere til uføretrygd. Det er jo ikke noe poeng å holde syke folk lengst mulig inne på en midlertidig ytelse når det de skal ha og det de har krav på, er uføretrygd.

Samtidig er det også flere som har gått ut i sosialhjelp og kommer til å komme ut til kommunene – som har fått styrket sine frie budsjetter, og som skal prioritere de svakeste i samfunnet. Og jeg reagerer på at man alltid begynner å snakke om kutt i ytelsene eller tjenestene til befolkningen istedenfor å prioritere på andre måter når vi snakker om kommunenes budsjett.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:23:51]: Norge er i dag en del av EUs arbeidsmarked. Det skjedde ved iverksettelsen av EØS-avtalen fra 1. januar 1994. Siden EU er en økonomisk union og ikke en politisk union, styres ikke dette arbeidsmarkedet av folkevalgte på EU-nivå. Ved EU-utvidelsene østover i 2004 og 2007 ble østeuropeiske ledere forespeilet at de skulle få konkurrere i Vest-Europa med sitt konkurransefortrinn, nemlig billig arbeidskraft. Det har også skjedd i stort omfang, noe som har gitt store konsekvenser også for det norske arbeidsmarkedet og det norske arbeidslivet. Østeuropeiske ungdommer, mange på korte arbeidskontrakter, gjør en god jobb, samtidig som de er villige til å arbeide for lønns- og arbeidsvilkår som er lavere enn det man trenger for å betale utgiftene når man bor i høykostlandet Norge.

Fagfolk i ulike bransjer blir ulikt berørt, men stadig flere bransjer erfarer et stadig mer uorganisert arbeidsliv med omfattende sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Senest har vi Dagbladets avsløringer i dokumentaren «Fishy Business» om fiskeforedlingsbedrifter i Nord-Norge.

Senterpartiet arbeider for å erstatte den ukontrollerte arbeidsinnvandringen fra EU utenom Norden med en kontrollert arbeidsinnvandring fastsatt av Stortinget. Dette er i tråd med noe av det beste i Senterpartiets og Arbeiderpartiets historiske styring av kapitalkreftene for å hindre at arbeidsfolk skal stå med lua i handa.

Folkevalgte må styre arbeidsmarkedet for å sikre et velorganisert arbeidsliv med norske lønns- og arbeidsvilkår. Dagens EU står i et skårfeste når de har innført en økonomisk union med felles pengeenhet, euro, samtidig som de ikke makter å få innført en politisk union, nemlig felles sosial og økonomisk politikk innenfor EU. Dette var visjonen til EU-kommisjonens tidligere president Jacques Delors. Årsakene til at EU ikke klarer å gjennomføre denne visjonen, som i praksis innebærer å etablere Europas forente stater, er sjølsagt historiske, noe som skaper bred folkelig motkraft. Inne i EU er det ikke et felles språk for demokratisk ordskifte, sånn som det er i USA. Denne systemfeilen, som skaper et mer

utrygt arbeidsliv, fører til økende sosial og politisk uro i flere EU-land. Arbeiderpartiets søsterpartier innen EU er i store vanskeligheter, med fallende oppslutning.

For Senterpartiet er et velorganisert arbeidsliv en forutsetning for et trygt familieliv. Vi må derfor arbeide systematisk for å erstatte dagens ukontrollerte arbeidsinnvandring med kontrollert arbeidsinnvandring. Sveits er et land hvor det er bred oppslutning om kontrollert arbeidsinnvandring blant både folkevalgte, arbeidsgivere og arbeidstakere.

For øvrig økes inntektsfradraget for betalt fagforeningskontingent med 10 pst. i Senterpartiets helhetlige budsjettforslag. Senterpartiet går imot norsk deltakelse i Den europeiske arbeidsmarkedsmyndigheten, ELA. Bakgrunnen er at dette er første skritt på veien til å etablere en overnasjonal arbeidsmarkedsmyndighet som vil innebære press nedover, med en svekkelse av norsk arbeidsmiljølovgivning og inngåtte tariffavtaler.

Dagens ukontrollerte arbeidsinnvandring har meget store negative konsekvenser, ikke minst for ungdommer som har svak tilknytning til arbeidslivet fordi de ikke har full arbeidsevne. Det er min påstand at dagens regjering ikke har tatt inn over seg konsekvensene av dette faktum gjennom økte økonomiske bevilgninger for tilrettelegging overfor både arbeidstaker og arbeidsgiver. For at disse ungdommene skal delta i arbeidslivet med den arbeidsevnen som de kan yte, og dermed være med på å bygge et bedre Norge, kreves det en kraftig økning av f.eks. tilrettelegging for funksjonshemmede samt midlertidige og varige lønnstilskudd for personer med nedsatt arbeidsevne. Dette er områder som Senterpartiet vil måtte prioritere enda sterkere framover.

Senterpartiet arbeider for å endre arbeidsmiljøloven, slik at innleie fra bemanningsforetak som i dag erstatter faste ansettelser, blir erstattet med fast ansatte i vikarbyråer som blir leid ut for å dekke vikariater, i henhold til arbeidsmiljøloven § 14-9 (2) bokstav b. Regjeringa må videre snarest komme til Stortinget med lovendringer i arbeidsmiljøloven som gir Arbeidstilsynet hjemmel til å følge opp dagens bestemmelser om bemanningsforetak – sist med endringer som tok til å gjelde fra 1. januar 2019. Senterpartiet foreslo allerede våren 2018 konkrete lovendringer for å ivareta dette, som skulle gjelde fra 1. januar 2019. Senterpartiet står fast ved disse lovendringene, noe som for øvrig er i tråd med det regjeringa nå har hatt på høring.

Senterpartiets budsjettforslag innebærer en økning av antall inspektører i Arbeidstilsynet med 90 inspektørårsverk. Antall tilsyn er redusert med 25 pst. fra 2015 til 2018, og regjeringas budsjettforslag vil ikke innebære noen økning i antall tilsyn. Etter Senterpartiets vurdering må det bli en reell risiko for å bli tatt for arbeidslivs-

kriminalitet gjennom flere kontroller ute på arbeidsplassene.

Senterpartiet fremmer også følgende løse forslag om omorganisering av Arbeidstilsynet:

«Stortinget ber regjeringa legge fram sak for Stortinget om omorganiseringa av Arbeidstilsynet som skal gjelde fra 1. januar 2020. Omorganiseringa innebærer at ledelsen for de forskjellige tilsynsseksjonene sentraliseres, det blir ingen stedlig ledelse. Dette vil gi mer fjernledelse, dårligere samarbeid på tvers av seksjoner og mer reising. Det medfører økte kostnader for etaten. Antall tilsyn vil kunne falle sterkt framover. Redegjørelsen må dokumentere hvordan denne omorganiseringa vil styrke Arbeidstilsynets hovedoppgave som er tilsyn og kontroll.»

Fra regjeringspartienes side blir det sagt at omorganisering er etatsleders ansvar. Nei, dette er en så stor endring som har så store konsekvenser for det som er Stortingets politikk, at det må legges fram for Stortinget.

Nav er utsatt for en rettsskandale. Kjernen i rettsskandalen er at EØS-avtalen ved motstrid overstyrer norsk trygdelovgivning, noe som verken myndigheter eller domstoler har tatt til etterretning. Dette ble grundig behandlet i Meld. St. 40 for 2016–2017 Eksport av norske velferdsytelser, som gikk i statsråd 16. juni 2017. Det var og er oppsiktsvekkende at regjeringspartiene og Arbeiderpartiet ikke kunne være med på følgende merknad i den tilhørende Innst. 108 S for 2017–2018, avgitt 6. februar 2018:

«Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at bestemmelsene i de internasjonale avtalene griper inn i det nasjonale regelverket og sågar går foran dette dersom det er motstrid mellom de to regelsettene.»

Denne realitet, som regjeringspartiene ikke kunne underskrive på, er en svakhet som jeg presiserte i stortingsdebatten 1. mars 2018. Denne svakheten er nå kjernen i rettsskandalen. Denne rettsskandalen er nå i kontrollkomiteen, som må avklare ansvarsforholdene bak skandalen. Et eget granskingsutvalg ledet av professor Finn Arnesen er en del av et grundig og viktig arbeid som må utføres. For øvrig vil denne rettsskandalen måtte få konsekvenser for framtidens regelverk og oppfølging i Nav. Jeg forventer at det skjer gjennom en egen sak til Stortinget.

Skandalen har vist at de kravene som stilles, må være like for alle, både for dem som har opphold i Norge, og for dem som har opphold innenfor et EØS-land. Skandalen gjelder midlertidige ytelser som gir retter og plikter. Ytelsene skal gi grunnlag for et verdig liv i Norge og er derfor blant de beste innenfor EØS-området. Senterpartiet slår ring om våre trygdeytelser, som er avgjørende viktig for at folk som ikke kan skaffe seg arbeids-

inntekt, kan gis et verdig liv. Ytelsene krever noe av den enkelte trygdemottakeren og forutsetter at det offentlige påser at forpliktelsene overholdes – altså rettigheter og plikter. Skandalen viser at vi må få klarere plikter knyttet til trygdeytelsene, noe som også vil kreve tettere og bedre oppfølging fra fagfolk i Nav. Hele Navs organisasjonsmodell må gjennomgås for å sikre at retter og plikter for dem som får midlertidige ytelser, blir realisert.

Sammenslåing av de kommunale sosialkontorene og de statlige arbeidsformidlingene og trygdekontorene ble med stor bravur presentert av statsråd Bjarne Håkon Hanssen som Nav-reformen med én dør inn for folk. Arbeids- og velferdsetaten ble etablert 1. juli 2006. Realiseringen av én dør inn ble etter bare få år forlatt, som følge av enorme problemer. Dette var en konsekvens av dårlig forberedelse av Nav-reformen og forsterket opprettelsen av spesialavdelinger i Nav. Dette ble senere videreført med kanalstrategien. Samtidig ble det iverksatt en viktig og nødvendig digitalisering av søknader og vedtak, men nå har digitaliseringen gått så langt at de svakeste gruppene, som trenger personlig kontakt med den kommunale sosialtjenesten, gis svært dårlig mulighet til å treffe fagfolk som skal bistå dem. Ikke minst rammer dette ungdom med rus- og psykiatriproblemer hardt.

Det er derfor viktig at vi får en gjennomgang av åpningstidene for Nav-kontorene, og jeg vil oppfordre alle ordførere til å ta tak i dette.

For øvrig tar jeg opp Senterpartiets forslag i de to innstillingene som vi nå behandler.

Presidenten: Representanten Per Olaf Lundteigen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [17:34:08]: For eller imot EØS-avtalen er det behov for arbeidsinnvandring. Representanten Lundteigen snakket selv mye om behovet for å regulere arbeidsinnvandringen. Det er vi helt enige om. Og vi deler veldig mye i de forslagene vi står sammen om i budsjettet. Det jeg imidlertid synes er rart, er at Lundteigen og Senterpartiet ikke er villige til å være med og regulere arbeidsinnvandringen godt nok. Vi har fremmet forslag som Senterpartiet har stemt imot, bl.a. om å heve adgangen til å kunne gjennomsnittsberegne arbeidstid. Det stemmer Senterpartiet imot, noe som ville ha ryddet opp voldsomt i den uregulerte arbeidsinnvandringen. Vi har foreslått at mer av velferdsproduksjonen skal kjøres i egenregi, uten konkurransetsetting. Det diskuterte vi forrige uke. Senterpartiet stemte imot. Hvis Senterpartiet mener alvor med at vi må regulere arbeidsinnvandringen, hvorfor er ikke Senterpartiet med på de forslagene Arbeiderpartiet fremmer for å rydde opp en gang for alle?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:35:06]: For det første tror jeg ikke at vi kan rydde opp en gang for alle. Her må det være en dynamisk opprydding, det må være en opprydding hver eneste sesjon i Stortinget, for vi har i dag en rekke arbeidsgivere som utnytter smutthull i lovverket til enhver tid. Det er svar én. Når det gjelder det som var nevnt her, om gjennomsnittsberegning av arbeidstid og velferdsproduksjon i egenregi, er det mange forslag som er fremmet i denne sal som går på det. Senterpartiet er tilhenger av det representanten sier her, tilhenger av at vi skal ha ordnede forhold innenfor det som det er mulighet til i vårt lovverk, og vi går utover det og regulerer også i de store linjene.

Kristian Tonning Riise (H) [17:36:02]: Poenget med denne øvelsen med alternative budsjetter er jo at en skal kunne vise de ulike partienes forslag til prioriteringer og inndekninger. Den øvelsen blir vanskelig når enkelte partier velger å budsjettere med det man kan kalle monopolpenger. I Senterpartiets alternative budsjett kutter de 2 mrd. kr i EØS-midler. Dette er jo framforhandlede bidrag som man ikke bare kan redusere etter eget for godtbeholdende. De kutter 50 mill. kr som følge av lavere asylankomster, noe Senterpartiet selvfølgelig ikke kan kontrollere. De kutter 1 mrd. kr i konsulentbruk, som i hovedsak dreier seg om digitalisering og effektivisering i offentlig sektor, samtidig som de angivelig magisk har funnet 1,7 mrd. kr til kutt i byråkrati, på tross av at Senterpartiet er nettopp det partiet som går imot alle regjeringens effektiviseringstiltak. Så mitt spørsmål til representanten Lundteigen er ganske enkelt: Kan vi ta Senterpartiets alternative budsjett seriøst?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:37:00]: Når regjeringa snakker om effektiviseringstiltak, så er det strukturendringer. Regjeringa går ikke inn i det som er den største utfordringen i offentlig sektor, nemlig organisasjonskultur og ledelse. De går ikke inn i det som er det aller viktigste, nemlig at offentlig ansatte i førstelinja, enten det er i Nav, i skolen eller i sjukepleien, får mer ansvar og mer innflytelse. Det er det som er Senterpartiets hovedsvar på omstillingen i offentlig sektor. Man må gi fagfolka større ansvar og større myndighet, for da yter de mer.

Når det gjelder kuttet på 1 mrd. kr i konsulentbruk, er det et meget godt forslag. Det er så omfattende konsulentbruk i dag til ting som med rimelighet ikke trenger å utredes, at det skulle vært satt store streker over mange tiltak for mange, mange år siden.

Erlend Wiborg (FrP) [17:38:10]: Representanten Lundteigen var tydelig på hvilke internasjonale samarbeid og organisasjoner han var imot, men i budsjettet

vi behandler, legger jo Senterpartiet opp til å overføre myndighet til FN over norsk flyktningpolitikk, at de skal kunne bestemme antallet Norge mottar. Tidligere har også representanten Lundteigen åpnet opp for at vi skal kunne øke mottaket i Norge til opp mot 100 000. Han har også vært tydelig på hvordan det skal finansieres, og det var ved å kutte i lønnen til sykepleiere og lærere.

Representanten Lundteigen har også vært tydelig på at han har som mål å liberalisere og endre Senterpartiets politikk så man blir mye mer liberal i innvandrings- og integreringspolitikken. Vi ser i budsjettet vi behandler her i dag, at Senterpartiet ønsker at flyktninger skal ha særfordeler i folketrygden. Er dette et gjennomslag for representanten Lundteigen – har hans nye linje med en mer liberal politikk på innvandrings- og integreringsfeltet vunnet igjennom?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:39:13]: I motsetning til Fremskrittspartiets representanter har jeg vært på Lésvos og møtt flyktningene. Jeg har møtt det faktum at Schengens yttergrenser brøt sammen, møtt det faktum at det ikke var grensekontroll, møtt det faktum at her kom det stor tilstrømning til Norge, og jeg ga uttrykk for hvilke utfordringer det ga.

Senterpartiet og jeg er sterke tilhengere av FN når det gjelder å sikre mottak av flyktninger på internasjonal basis. Det står som en påle i Senterpartiets politikk, og den er grundig grunnfestet. Senterpartiet er ikke for noen liberal innvandringspolitikk. Vi er for en kontrollert innvandringspolitikk, enten det gjelder flyktninger eller arbeidssøkere. Senterpartiet er den sterkeste tilhengeren av nasjonalstaten, en nasjonalstat som ikke er bedre enn andre nasjonalstater, en nasjonalstat som ikke er seg sjøl nok. Vi er altså for grensekontroll.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:40:32]: Me i SV jobbar for eit samfunn med mindre forskjellar der velferda skal vera eit reelt tryggingnett som fangar oss opp når livet ikkje går heilt på skjener. I dag har me ein ny tilstand i norsk politikk, der Venstre og Kristeleg Folkeparti har gått fullt inn på ei linje som Høgre og Framstegspartiet tidlegare har stått for. Det handlar om ei normalisering av ein ganske rein kuttpolitikk, som alltid rammar hardast dei som treng mest støtte, anten det er utgreiing, oppfølging og avklaring for å koma i jobb, eller det handlar om barn som treng briller for å sjå ordentleg.

Me i SV er totalt ueinige i denne politikken, og det viser kor forskjellig ein ser ikkje berre på velferdspolitik, men òg på den økonomiske politikken generelt. Regjeringa gøymer kuttpolitikken bak ei setning om å gjera velferdsstaten meir berekraftig, medan me i SV

ikkje i det heile meiner det er berekraftig å kutta i støtteordningar som i røynda vart innførte for at alle skulle klara seg best mogleg, uavhengig av om ein har god helse eller ikkje.

Det er alvorleg når fleirtalet i Stortinget, inkludert Venstre og Kristeleg Folkeparti, no fremjar ein politikk dei kallar vegen mot ein berekraftig velferdsstat, men som i realiteten er ein rein kuttpolitikk. Eg meiner at noko av årsaka til dette er dei perspektivmeldingane som har vorte framlagde, der heile føresetnaden som ligg til grunn, er evig auka kjøpekraft og stillstand i skatteinivået, og ikkje korleis me skal varetaka at alle framleis skal ha like moglegheiter, uavhengig av kva utgangspunktet var då ein vart fødd.

Det å ha tryggleik i jobben og veta at ein har rettar på arbeidsplassen og tryggleik rundt arbeidsforholdet, er ein føresetnad for at ein skal kunna yta best mogleg. Men sånn er det ikkje i dag. Utviklinga går i feil retning. Me ser at innleige og bemanningsbyrå breier seg til større og større delar av den norske arbeidsmarknaden. Dette må snu. Dette er med på å skapa større klasseskilje.

Me står no overfor ei klimakrise, men òg det ein kan kalla ei velferds Krise. Me veit at denne regjeringa har kasta tusenvis av sjuke folk ut av folketrygda og over i fattigdom og sosialstønad. Innstrammingane i ordninga med arbeidsavklaringspengar har ført til at det norske tryggingssystemet no har rakna.

Det er svært alvorleg at regjeringa no vil ta store delar av ytinga frå unge mottakarar av arbeidsavklaringspengar. Dette er inntekta til ungdom som er ramma av sjukdom, deira moglegheit til eit sjølvstendig og verdig liv er avhengig av at politikarar ser deira behov. Unge med funksjonsnedsetjingar og kronisk sjukdom som får arbeidsavklaringspengar, må sikrast ein trygg og verdig økonomi, samtidig som dei får god, tett og riktig oppfølging frå Nav.

Frå neste år vil unge sjuke menneske verta fattigare, og det vil gå ut over kommunane sitt sosialbudsjett, som så mykje anna. Her kan eg òg nemna kutt i bustønad og kutt i barnetillegget til uføre. Dette er no vorte ganske prekært for kommuneøkonomien.

Det ville vore betre å vedta SV sitt alternative statsbudsjett. Då hadde me kunna snu denne utviklinga, at forskjellane aukar og me får eit stadig meir fragmentert og utrygt arbeidsliv. Så med det fremjar eg dei forslaga SV står åleine om i innstillinga til sak nr. 4.

Presidenten: Representanten Solfrid Lerbrekk har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [17:45:13]: Klubbløderer ved en av Norges største verkstedklubber tar til orde for mindre tette bånd mellom Norges største arbeidstaker-

organisasjon og Arbeiderpartiet. Klubbløderer ved Kværner i Verdal mener at LO i større grad burde vært fri og uavhengig av Arbeiderpartiet. At LO og Arbeiderpartiet skal samarbeide, er noe LO-kongressen vedtar hvert fjerde år. Det vedtas ofte enstemmig eller med et overveldende flertall. Høyre har gjentatte ganger tatt til orde for at dette er en uheldig kobling, og minner om at det store flertallet av arbeidstakerorganisasjoner er partipolitisk nøytrale.

Mener representanten det kan være fornuftig, uavhengig av hva flertallet i LO-kongressen mener, at LO løsriver seg fra Arbeiderpartiet, og tror representanten at dette kan føre til en høyere organisasjonsgrad?

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:46:02]: På nokre måtar vil eg seia at eg trur det. Samtidig forstår eg veldig godt at den store mengda av organiserte arbeidstakarar, som jo er organiserte i LO, støttar partiet på venstresida, som i større grad enn parti på høgresida står for den same politikken som dei står for. Det er klart at LO har lange og tette historiske band til Arbeidarpartiet. Slik har det alltid vore, og slik kjem det nok alltid til å vera. Det skjønar eg til ein viss grad òg. Ein kan f.eks. sjå på Danmark og Sverige, der dette i nokon grad har løyst seg meir opp. Det har bl.a. ført til ein lågare organisasjonsgrad, som er uheldig.

Margret Hagerup (H) [17:46:56]: Jeg setter pris på det åpne svaret ditt, men jeg lurer på om du mener det er et riktig prinsipp at fagforeninger bør være politisk nøytrale, uavhengig av hva du tror vil skje i framtiden, for å rekruttere.

Presidenten: Presidenten vil minne representanten om at talen skal rettes gjennom presidenten.

Margret Hagerup (H) [17:47:13]: Takk. Det skal representanten huske i framtiden.

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:47:18]: Nei, eg trur ikkje det er eit riktig prinsipp at fagforeiningar skal vera politisk nøytrale. Eg forstår veldig, veldig godt at fagforeiningsfolk støttar og jobbar for dei partia og politikarane som i størst grad er einige i deira politikk.

Helge André Njåstad (FrP) [17:47:48]: Eit kjenne-teikn ved SVs alternative budsjett og politikk er at ein er for å bruka pengar over statsbudsjettet til alt og alle, men samtidig er skeptiske til alt som bidrar med pengar inn i statsbudsjettet, som olje- og gassnæringa, som Vestlandet er sterke innanfor, og f.eks. privat eigarskap over heile landet.

I tillegg foreslår SV i sitt alternativ å prøva ut seks-timarsdagen, og det i ei tid der me treng arbeidskraft, spesielt innanfor helse- og eldreomsorgsyрка. Mitt

spørsmål til SV er: Trur SV at økonomien med ein sekstimaars arbeidsdag, nei til næringsliv og ja til alt som kostar pengar, vil gå i hop?

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:48:28]: Viss du vel å omtala politikken vår slik, så ja. Eg står for politikken vår, med bl.a. ein meir miljøvenleg næringspolitikk, som i nokon grad vil ramma oljepolitikken. Eg trur på ein politikk der arbeidstakarar bidreg til auka produktivitet og lønsemd gjennom arbeidstida si. Og eg trur på ein politikk der me brukar meir av pengane i fellesskap, i staden for at dei er på private hender og ein skal prioritera auka kjøpekraft.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Terje Breivik (V) [17:49:21]: 8 timar arbeid, 8 timar fri, 8 timar kvile – lydte kravet frå arbeidarane i kampen om ein lovfesta normalarbeidsdag på 8 timar i Oslo 1917. Trepertssamarbeidet som voks fram i kjølvatnet av eit aukande medvit om kor viktig regulerte arbeidstilhøve er, har med aukande grad sidan slutten av 1920-åra sikra balanse og tillit mellom partane i arbeidslivet og er ein berebjelke for fridom, tryggleik og føreseielege rammer i norsk arbeidsliv og det velferdssamfunnet me nyt godt av. Den norske modellen er òg eit heilt avgjerande konkurransefortrinn for norsk industri og næringsliv når dei skal vinna anbod i konkurranse med verksemdar som tilbyr heilt andre løner og arbeidsvilkår.

Samtidig fører omstilling og strukturelle endringar til at ei stadig større gruppe av menneske fell utanfor den tradisjonelle organiseringa av norsk arbeidsliv. Frilansarar og sjølvstendig næringsdrivande opplever at eit svakare tryggleiksnett gjev mangelfulle rettar. Rettane til arbeidarane i Noreg kan ikkje berre verta baserte på dei som er tilsette i veletablerte bedrifter. Me må òg ha dei som jobbar i eller driv mindre bedrifter, i tankane, og dei verkemidla me tilbyr. Difor er det hyggeleg å slå fast etter seks år med budsjettmakt til Venstre at dei sosiale rettane barselpermisjon og sjukelønsordning er monaleg styrkte for sjølvstendig næringsdrivande.

Sjølv om det ofte vert gjeve inntrykk av noko anna, er arbeidslivspolitikken i Noreg i stor grad konsensusprega. Det er veldig bra. For å ta nokre døme:

Frå dagens blå-grøne regjeringsplattform:

«Det må alltid lønne seg å jobbe, slik at den enkeltes arbeidsevne kan bidra både til egen utvikling og samfunnets nytte. Flere må stå i arbeid lenger.»

Frå den raud-grøne regjeringa si plattform:

«Det er vesentlig å sikre økt yrkesdeltakelse fra grupper som i dag ikke deltar i arbeidslivet. (...) Det skal lønne seg å jobbe.»

Frå blå-grøn plattform:

«Regjeringa sitt mål er eit norsk arbeidsliv med både tryggleik og fleksibilitet for arbeidstakarar, seriøse arbeidsgivarar og eit velfungerende effektivt trepartssamarbeid.»

Frå raud-grøn plattform:

«et godt samarbeid mellom partene i arbeidslivet og offentlige myndigheter legger grunnlaget for et velfungerende arbeidsliv».

Slik kunne eg ha fortsett.

Dilemmaet til velferdspolitikken er på den eine sida å sørgja for eit sosialt tryggleiksnett som tek vare på dei som av ulike grunnar og i kortare eller lengre tidsrom ikkje kan delta i arbeidslivet.

På den andre sida er det sosiale tryggleiksnettet heilt avhengig av at flest mogleg deltek i arbeidslivet. Det er ei forståing på tvers av politiske skiljelinjer av at dette er nødvendig, og me bør absolutt arbeida saman for å finna gode løysingar på utfordringane me kjem til å møta i framtida.

Hovudregelen i norsk arbeidsliv er og skal vera faste heile stillingar og velregulerte tilhøve. Motsetninga til dette er organisert arbeidslivskriminalitet, useriøse aktørar, kyniske kjeltringar som utnyttar folk, som undergrev norske samfunnsstrukturar og verkar konkurransevridande. Difor er satsinga på å motarbeida arbeidslivskriminalitet så viktig, nettopp for å sikra alle arbeidstakarar fridom frå misbruk og tvang. Heldigvis har satsinga dei fire regjeringspartia har på å motarbeida arbeidslivskriminalitet, gjeve resultat. Ifølgje etatane er omfanget av arbeidslivskriminalitet ikkje lenger aukande. Verksemdene meiner òg at styresmaktene er meir synlege enn før, og undersøkinga viser at ein opplever at risikoen for å verta oppdaga er større enn før.

Utfordringar knytte til eit trygt og seriøst arbeidsliv strekkjer seg også utover kongeriket. Kjeltringane kjenner ikkje landegrensar. Difor er eg veldig glad for at regjeringa og statsministeren har teke initiativ andsynes EU om å styrkja samarbeidet på tvers av landa. Når Venstre tek til orde for meir og meir forpliktande internasjonalt samarbeid, er solidaritet med arbeidarar som vert utnytta, ein viktig motivasjonsfaktor.

Budsjettet Venstre og dei tre andre regjeringspartia vedtek i dag, gjev eit godt grunnlag for å vidareutvikla arbeidslivspolitikken, velferdstilboda og ytterlegare styrkja kampen mot arbeidslivskriminalitet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [17:54:28]: Representanten Terje Breivik sa at budsjettet for 2020 var et godt utgangspunkt når det gjaldt både arbeidsliv og velferdsordninger. Regjeringspartner Høyres Nordby Lunde sa i sitt innlegg at det var usosialt å opprettholde ikke relevante stønadsordninger, og det var kanskje derfor det

ble foreslått i budsjettet å kutte i stønaden til barnebriller. Men Venstre var tydeligvis ikke helt enig i det. I hvert fall dukket representantene Raja og Grimstad opp hjemme hos en av de familiene som ble hardest rammet, og Venstre har etterpå gitt uttrykk for at de er svært fornøyd med at man har funnet en god løsning når det gjelder støtte til briller til barn. For oss andre er det helt umulig å finne ut av hvordan den ordningen nå skal innrettes for framtida, så mitt spørsmål til representanten Breivik er: Kan Breivik garantere at den familien Raja og Grimstad besøkte, får beholde den brilleordningen de har i dag?

Terje Breivik (V) [17:55:31]: Takk for spørsmålet, som kjem frå ein representant som eg kjenner som ein representant som verkeleg jobbar godt med sakene. Likevel trur eg at eg tillèt meg å sitera frå den fellesmerkningen som regjeringspartia har lagt inn i saka som gjeld brillestøtte:

«Flertallet viser til at regjeringen i Prop. 1 S (2019–2020) foreslår å innføre faste satser for ordningen med stønad for briller til barn. Det har de siste ti årene vært en tredobling av utgiftene til denne ordningen, og en gjennomgang av ordningen fra Arbeids- og velferdsdirektoratet viste blant annet at det har vært gitt stønad til uforholdsmessig kostbare briller. Flertallet er opptatt av at barn som kvalifiseres for denne ordningen, skal sikres hensiktsmessige briller, og at fellesskapets ressurser anvendes godt. (...) Flertallet peker på at innføringen av satser gjelder fra 1. mars 2020, og forventer at regjeringen i god tid innen ikrafttredelse sørger for at retningslinjene også fanger opp at barn med særskilte behov får dekket nødvendige utgifter til briller.»

På godt norsk: Alle barn som har behov for briller, og som har fått pengestøtte til no, vil òg få det i framtida.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:56:52]: Representanten Breivik tok et kraftfullt oppgjør med arbeidslivskriminaliteten, og det er meget bra. Representanten mente at den ikke var økende. Det har vi vel liten oversikt over, for den tar stadig nye former. Jeg refererte til Dagbladets dokumentar «Fishy business», om fiskeforedlingsbedriftene i Nord-Norge, der det er helt klart at det er kattens lek med musa, der katten er kjeltringen og musa de offentlige etatene. Man blir ganske trist når man leser hvordan dette spillet foregår.

Mitt spørsmål er todelt: Vil representanten Breivik gå inn for at vi får flere uanmeldte tilsyn fra Arbeidstilsynet, som vår komité har ansvaret for, og vil representanten gå inn for å presisere lov- og forskriftsverk, slik at kontrollmyndighetene kan ta kjeltringene, så de ikke, som nå, glipper unna fordi lov og forskrift er for uklare?

Terje Breivik (V) [17:57:53]: Representanten Breivik vil understreke kraftig at både eg og partiet mitt vil fortsetja den ihuga innsatsen for å styrkja innsatsen mot arbeidslivskriminalitet, som så langt bl.a. har resultert i sju nye arbeidslivskriminalitetssenter og ei betydeleg styrking av Arbeidstilsynet. Me er sjølvsagt opne for å diskutera alle gode tiltak for ytterlegare å styrkja eit så viktig arbeid, som eg eigentleg oppfattar at alle partia her på huset er samde om må ha prioritet.

Solfrid Lerbrekk (SV) [17:58:45]: Frå og med 2020 får flyktningar som kjem til Noreg, dårlegare moglegheiter til ei trygg pensjonisttid, då regjeringa vil auka kravet til butid for ei rekkje ytingar i folketrygda frå tre til fem år. I 2017 sa Marianne Øren frå Venstre om forslaget om å flytta eldre og uføre flyktningar over frå alders- og uførepensjon til supplerande stønader:

«Me kan vanskeleg sjå kva som skal vere føremålet med dette, anna enn å skape meir byråkrati og eit svekt sosialt tryggingnett. Heller ikkje forslaget om å innføre butidskrav for at flyktningar skal kunne nyte godt av viktige ordningar som t.d. stønad til einsleg mor eller far, ser Venstre som særleg fornuftig.»

Kvifor vil Venstre svekkja det sosiale tryggingnettet til eldre med flyktningstatus no?

Terje Breivik (V) [17:59:44]: Først tillèt eg meg å kommentera litt hovudinnlegget til representanten, der ho i innleiinga nesten sette ny standard i stråmannsargumentasjon. Eg trur ein del av svaret mitt heng saman med det. Påstanden er at dette fleirtalet, med Venstre på lag, svekkjer velferdsordningane, kampen mot sosial fattigdom, osv. Det me har gjort dei siste åra, er ei systematisk, lang rekkje tiltak for å styrkja innsatsen for dei som treng det mest, òg flyktningar, og for integrering og inkludering, bl.a. med innføring av gratis kjernetid i barnehage for alle barn på to, tre, fire og fem år frå såkalla låginntektsfamiliar. Me har òg auka inntektsgrensa for låginntektsfamiliar, så då treffer me òg svært mange nye landsmenn.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:00:59]: I denne saken kan det være greit å begynne med å minne om at Norge er et veldig godt land å bo i for de aller fleste. Likevel har vi utfordringer på både kort og lang sikt. Det gjelder endringer i arbeidsmarkedet, endringer i demografi og endringer i økonomiske rammebetingelser. Derfor er det godt at vi har et velutviklet og omfattende velferdssamfunn, solide statsfinanser og et sterkt demokrati, høy tillit blant folk og rimelig god kontroll av

de beslutningene som foretas – selv om vi har en aktuell sak som reiser en del spørsmål.

Slik skal det også være for framtiden. Vi må sikre at omstillinger, ordninger og velferdsgoder har et langsiktig perspektiv der vi prøver å fordele goder og byrder. Vi ønsker både sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft, i tråd med FNs bærekraftsmål.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2020 har egentlig en god sosial profil. En rekke ordninger styrkes, forbedres og målrettes, men samtidig er det enkelte ytelser som tilpasses. Dette er en nødvendig øvelse for å føre en politikk som sikrer godene videre. Behovet for dette vil sikkert øke framover, i takt med en aldrende befolkning og færre i arbeidsfør alder, og det er ikke alltid det nødvendige blir populært.

Det går godt i norsk økonomi. Det skapes nye jobber i by og bygd. Målet er et trygt og fleksibelt arbeidsmarked med lav arbeidsledighet og høy sysselsetting. Dette er avgjørende for å sikre velferdssamfunnets bærekraft og hindre utenforskap. Aktiviteten i bedriftene er høy, og det etterspørres arbeidskraft. På tre år har 130 000 flere blitt sysselsatt, tre av fire nye jobber er kommet i privat sektor, og den registrerte arbeidsledigheten er på det laveste nivået på over ti år. Hele landet tar del i sysselsettingsoppgangen.

Det viktigste for den enkelte, og for landet, er at flest mulig har en jobb å gå til. Likevel er det for mange som ikke får sjansen, og vi har ansvar for å bidra til at flere blir kvalifisert og inkludert. Nå satser vi mer på tidlig innsats i barnehage og skole for å ruste de unge for framtidens arbeidsmarked. Regjeringen foreslår å trappe opp innsatsen i dugnaden. I 2019 ble det 125 mill. kr, som blir videreført og ytterligere styrket med 50 mill. kr fra 2020, og gjennom økt bevilgning til individuell jobbstøtte og funksjonsassistanse i arbeidslivet styrkes innsatsen, slik at flere med nedsatt arbeidsevne, psykiske lidelser eller rusproblemer skal få innpass. Både det offentlige og det private næringsliv må bidra til denne inkluderingen.

Årets budsjett er barnas budsjett. Barnetrygden er den enkeltstønaden som har størst betydning for å redusere andelen barn i lavinntektsfamilier. Regjeringen økte barnetrygden for alle barn for første gang på 20 år, og nå foreslår regjeringen å øke barnetrygden med 300 kr i måneden for barn opp til fylte seks år. Dette gir en årlig økning på 3 600 kr, og økningen skal også komme sosialhjelpsmottakere til gode. Derfor vil regjeringen øke økonomisk stønad til livsopphold for barn i alderen 0–5 år med tilsvarende beløp, i tillegg til ordinær prisjustering.

Regjeringen foreslår videre å bevilge 10 mill. kr til heltidsplass i barnehage. I tillegg videreføres satsingen fra revidert budsjett 2019 med gratis kjerneid. Regjeringen foreslår å sette av 60 mill. kr til et forsøk med fritids-

kortordninger, i kommuner som skal prøve dette ut for ungdom fra 6 til 18 år. Det blir veldig spennende å følge utviklingen, der vi gir barn gode mestingsopplevelser og fritidsaktiviteter. Det er en ren investering i framtiden.

Det er dyrt å ha små barn, og derfor er gratis kjerneid i barnehagen for de minste viktig for dem med lav inntekt. SFO er en viktig del av arbeidet og kan bidra til forebygging, inkludering og integrering og hjelpe foreldrene som er i arbeid. Der har vi nå innført inntektsgradert foreldrebetaling, og for noen gratis SFO.

Ja, det er et stramt budsjett, og det er et stramt budsjett for Kristelig Folkeparti å være med på. Men Kristelig Folkeparti ønsker å bidra til å trekke politikken mot sentrum, og vårt bidrag er å ha et ekstra syn for barns beste og for familiens hverdagsliv og å sikre et rimelig grunnlag for livsopphold for alle grupper blant oss.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Lise Christoffersen (A) [18:06:08]: Jeg bet meg merke i det siste representanten Toskedal sa, at Kristelig Folkeparti vil bidra til å trekke politikken i retning sentrum og legger stor vekt på grunnlaget for en god inntekt og et godt livsgrunnlag for enkeltmennesker. Nå er det jo sånn at Kristelig Folkeparti i utgangspunktet var mot kuttene i arbeidsavklaringspenger. Det ble ofret på regjeringssamarbeidets alter. Men Kristelig Folkeparti har sagt at de vil vurdere innstramminger på nytt når de vet mer. Og nå vet vi mer, for det har kommet evalueringsrapporter fra Nav som viser at flere avslutter og går over til sosialstønad eller står helt uten inntekt.

Kristelig Folkeparti har tidligere sagt i Stortinget at de skal evaluere så snart de har grunnlag for det. Nå er det snart 1. januar 2020. Da har det gått to år siden 1. januar 2018. Hvor mye mer betenkningstid trenger Kristelig Folkeparti før de vil svare på om de vil være med på en reversering?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:07:17]: Arbeidsavklaringspenger er en komplisert sak. Den ordningen som nå gjelder, har virket i to år, og derfor har vi sagt at vi vil vente på de evalueringene som kommer, før vi tar stilling til det. Det leser vi nå. De meldingene vi får, blir vurdert, og vi kommer til å ta opp i regjeringen det vi mener det kan være en mulighet til å endre. Det er da særlig unntaksbestemmelser vi kan se på, og det kan også gå på praksis i Nav, slik at de som er uføre, blir raskere avklart, at vi får en raskere avgjørelse for alle. For en del av disse som skal avklares, har vi krav – i den endringen for dem under 25 år, det er en ny ordning

som kommer nå – så vi er på leit etter å få avklart arbeidsevnen så fort som mulig. Vi kommer til å jobbe med det nå framover i vinter.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:08:30]: Kristelig Folkepartis sosialpolitiske talsperson sa nå at budsjettet hadde en god sosial profil. Det var enkelte ytelser som måtte tilpasses for å sikre godene framover, og det var ikke alltid det nødvendige var populært. Jeg hørte ingen forbehold i innlegget fra representanten Toskedal.

Det blir da sagt samtidig som en reduserer minstepensjonene i arbeidsavklaringspengene med 70 000 kr for nye personer under 25 år, avvikler ung ufør-tillegget for nye brukere, for mottakere av arbeidsavklaringspenger, og flyktninger får økt botidskrav. Har Kristelig Folkeparti virkelig ingen forbehold knyttet til dette? Det er mitt enkle spørsmål.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:09:26]: Når det gjelder hvordan vi forhandlet i regjering, er det klart at vi forhandlet på hele den politiske bredden for å være med i en regjering. Som sikkert representanten Lundteigen kjenner til, er det ikke alltid et parti får gjennom primærpolitikken sin.

Men det betyr ikke at vi ikke har fått våre betydelige gjennomslag. Barnetrygden og reduksjonene i pris på SFO og barnehage vi har fått på plass, er bare eksempler på det. Jeg kan nevne mange andre ting som understreker Kristelig Folkepartis sosiale profil.

Når det gjelder nedskjæringene representanten peker på når det gjelder arbeidsavklaring, er det Sysselsetningsutvalget som har kommet med tilrådingen for dem under 25 år. Det er klart at i den gruppen kan det være noen som har en større nytte av den endringen vi gjør nå, og så vil vi vurdere fortløpende om tiltaket fungerer.

Karin Andersen (SV) [18:10:42]: Det er trist å se på at Kristelig Folkeparti stiller seg bak kutt til vanskeligstilte familier og ikke engang klarer å verne den økte barnetrygden til familier med barn under seks år ved å nekte kommunene å trekke det inn.

Men jeg skal spørre om noe annet, og det er funksjonshemmede. Representanten nevnte også inkludering i sitt innlegg, og det er en dugnad de fleste departementer har skulket deltakelsen på. I denne uka har regjeringen også lagt fram en handlingsplan for likestilling for funksjonshemmede uten tidsplaner, bare en opprømsing av gamle forslag der man ikke tar et eneste steg framover for likestilling for funksjonshemmede, verken i arbeidslivet eller i samfunnslivet ellers.

Jeg må spørre representanten for Kristelig Folkeparti: Hva har han tenkt å si til de funksjonshemmede som har stolt på Kristelig Folkeparti i disse sakene og trodd at

Kristelig Folkeparti skulle få på plass en handlingsplan med bindende tidsfrister?

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [18:11:53]: Representanten kan være sikker på at Kristelig Folkeparti vil kjempe nettopp for de funksjonshemmede. Det med å få en tidsplan må jeg få sjekket litt mer nøye, hvordan det ligger an, men inkluderingsdugnaden gjelder, og den kjemper vi for. Vi har bl.a. fått inn 5 pst. som skal inn i offentlige institusjoner, og vi vil også oppfordre bedrifter til dette. Vi har midler og støtteordninger slik at bedrifter kan lage stillinger som tilpasses funksjonshemmede. Det er veldig viktig for oss. Det gjelder både den psykiske delen og dem som er fysisk funksjonshemmet, og dette vil Kristelig Folkeparti selvsagt følge opp. Jeg tror det er et kjennetegn ved vårt arbeid, og det vil vi fortsette med, sikkert på samme måte som SV har interesse av.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Bjørnar Moxnes (R) [18:13:05]: Andelen organiserte i norsk arbeidsliv har gått ned siden 1992. Likevel skriver de borgerlige i sin plattform at de anerkjenner at mange arbeidstakere velger å være uorganisert. Som et motsvar til dette fikk Rødt gjennomslag for at regjeringen må fremme forslag for å få flere fagorganiserte, men dette følges ikke opp av regjeringen. Den foreslår heller nå i budsjettet å oppheve vedtaket uten å ha kommet med ett eneste tiltak for å få opp andelen organiserte. Vi vet at dette er viktig for å sikre små forskjeller i Norge – det forutsetter trygge, faste jobber, en sterk fagbevegelse og også en plass til alle som kan jobbe.

Vi må også ha et sterkere felles sikkerhetsnett som ivaretar alle på en verdig måte når vi av ulike grunner ikke kan jobbe. Mange sliter med å få jobb. Det er over 100 000 som er arbeidsløse i Norge. Men regjeringen viderefører sine kutt i arbeidsmarkedstiltak og trygdeytelser og tror at folk som er utenfor jobb, vil komme i jobb bare de blir gjort fattige nok. Rødt satser i stedet på kompetanse og på tiltak som gjør flere i stand til å delta i arbeidslivet, bl.a. gjennom flere tiltaksplasser.

Permitteringsregelverket angripes for andre året på rad. Nå forkortes også permitteringstiden i fiskeindustrien til 26 uker. Rødt utvider maksimal permitteringslengde til 52 uker for alle bransjer. Prognosene viser nå økende ledighet de kommende årene. Vi vil hindre at bedrifter sier opp ansatte i lavkonjunkturer som de erstatte med innleie.

Vi vet at sosial dumping er en alvorlig trussel mot den norske modellen og mot fagbevegelsen. Dette setter liv og helse i fare for arbeidstakere og gjør at seriøse bedrifter og tariffavtaler blir utkonkurrert, og at staten taper milliardbeløp som de skulle ha fått inn i skatt. Nå har

man altså kuttet kraftig i Arbeidstilsynets bevilgninger. Det har gjort at antallet inspektører og tilsyn er blitt kraftig redusert, samtidig som tilsynet har fått nye oppgaver og bl.a. skal håndheve regelverket for innleie av arbeidskraft. Rødt vil i stedet øremerke midler til flere tilsyn og også øke nivået på bøtene for regelbrudd, sånn at de usei-riøse bedriftene virkelig kjenner det på lommeboka hvis de bryter norske lover og regler.

Vår hovedallierte i kampen mot sosial dumping er å ha en sterk fagbevegelse ute på arbeidsplassene. Vi vil i vårt budsjett derfor øke skattefradraget for fagforeningskontingenten og også øke bevilgningene til fagbevegelsens egne satsinger mot sosial dumping. Sammen med to nye a-krimsentre vil dette styrke innsatsen for et ryddig arbeidsliv.

Vi ser at de som mottar arbeidsavklaringspenger, er blitt hardt rammet av denne regjeringen. Nå kuttet minsteytelsen for mottakere under 25 år, og ung uførtillaget avvikles. Mange har havnet på sosialhjelp før de er blitt ferdig avklart av Nav. Rødt vil gå i motsatt retning og bruker betydelige ressurser på å sikre at de som mottar AAP, får beholde støtten til de er ferdig avklart, og vi vil også reversere kuttet til unge AAP-mottakere i vårt alternative budsjettforslag.

Nav-skandalen gjør at det nå er en berettiget frykt hos mange for at Nav, som allerede er skrappt til beinet, med en halv milliard i kutt i driftsbudsjettene siden 2015, kan få et sammenbrudd i saksbehandlingen. Nå flytter de ressurser over til å behandle dem som er rammet av skandalen. Da kan det bli mindre oppfølging og mindre avklaring av AAP-sakene. Det kan igjen gjøre at tusenvis kan bli kastet ut av AAP-ordningen uten at de er avklart verken til arbeid eller til uføretrygd innen fristen. Da havner mange av dem dessverre i fattigdom, på sosialhjelp. Det ville være et nytt svik fra regjeringen og også fra Nav. Rødt foreslår derfor i dag at opprydningen etter Nav-skandalen ikke skal gå ut over arbeidet med å avklare mottakere av arbeidsavklaringspenger, og vi håper på bred støtte til det forslaget.

Jeg tar med det opp Rødts forslag.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har teke opp det forslaget han refererte til.

Det vert replikkordskifte.

Helge André Njåstad (FrP) [18:18:03]: Det har vore interessant å følgja Raudt si utvikling politisk etter at dei kom inn på Stortinget igjen. I partiprogrammet som dei kom inn på, heitte det at ein skulle forby alt privat næringsliv, alle bedrifter. No har dei skrive ei litt justert utgåve av det. Dei skriv følgjande:

«I et sosialistisk samfunn er privat eie av de viktigste produksjonsmidlene avskaffa. Både privat eie

av produksjonsmidler og markeder vil kunne eksistere på mindre prioriterte områder.»

Det er jo litt rart at ein meiner at ein berre skal ha avgrensa privat eigarskap samtidig som ein budsjetterer med auka selskapsskatt inn til staten frå bedrifter ein altså ikkje ønskjer skal eksistera. Mitt spørsmål er om representanten kan forklara kva som ifølgje Raudt er «mindre prioriterte områder» der det er ok med private bedrifter som går med overskot og betaler inn skatt til staten.

Bjørnar Moxnes (R) [18:18:53]: Det har vært stor interesse og debatt rundt temaet pølser det siste døgnet i Stortinget. En pølsebu kan gjerne være i privat eie under sosialismen, tenker jeg. Så vil det jo også være selskaper, store selskaper, men de vil være demokratisk eid. Noen kan være eid av staten. Det har vi mange eksempler på i Norge at vi har hatt opp gjennom historien, med stort hell. Andre kan ha demokratisk medeierskap, hvor de ansatte lokalt kan ha eierskap i bedriften. Det vi vil unngå, er en utvikling hvor stadig mer makt og rikdom samles på stadig færre hender, også i kraft av eierskap til virksomhetene. Vårt forslag er egentlig en gigantisk demokratiendring av Norge, hvor de som skaper verdiene, også får eie bedriftene og ikke bare være ansatte og leve med at noen få eiere tar merverdien som andre har skapt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Anniken Hauglie [18:20:15]: Etter at regjeringens budsjettforslag ble lagt fram, er det kjent at Nav siden 2012 har hatt feil fortolkning og praktisering av retten til å ta med seg helserelaterte ytelser til andre EØS-land. Det er viktig at ekstrainsatsen som nå er satt inn for å rydde opp, ikke går ut over den ordinære driften til arbeids- og velferdsetaten og Trygderetten. Regjeringen har derfor foreslått å øke bevilgningen med 45 mill. kr.

Det går godt i norsk økonomi. Det siste året har nesten 50 000 flere kommet i jobb, fire av fem i privat sektor. Alle fylker opplever jobbvekst. Ledigheten er på sitt laveste nivå siden før finanskrisen.

Bedringen i arbeidsmarkedet har ført til at flere som før sto utenfor, nå kommer inn i jobb. Den økte sysselsettingen har i stor grad kommet blant dem som bor i Norge, både norskfødte og innvandrere med flere års botid. Men fortsatt er det for mange som står utenfor, og som vil jobbe. Helseutfordringer eller manglende kompetanse kan hindre dem i å få innpass i jobbmarkedet.

Stor etterspørsel etter folk gir gode muligheter for inkludering. Men det er ikke alltid nok. Det krever en ekstra innsats. I år styrket vi inkluderingsdugnaden med 125 mill. kr. For 2020 intensiveres arbeidet med ytterli-

gere 50 mill. kr. Økt satsing på individuell jobbstøtte og funksjonsassistanse, lønnstilskudd eller mentorordning skal bidra til at flere med nedsatt arbeidsevne, psykiske helseplager og rusproblemer får sin plass i arbeidslivet.

Det er arbeidsinnsatsen vår som sikrer velferdssamfunnet. Jo flere vi klarer å inkludere, jo bedre er det både for den enkelte og for samfunnet.

Syssettingsutvalget har pekt på at dagens minstesatser gir unge under 25 år som mottar AAP, en klart høyere inntekt enn gjennomsnittet for dem i den samme aldersgruppen som ikke mottar trygd. Vi vet at lange stønadsløp øker risikoen for varig utenforskap. Derfor følger regjeringen opp forslaget fra Syssettingsutvalget om å redusere støtten.

Det er viktig at det fokuseres mer på mulighetene enn på begrensningene når det er mulig. Hjelpemiddelet må fokusere mer på oppfølging for å øke overgang til jobb eller utdanning. Tett og treffsikker oppfølging er viktig for å kunne hjelpe dem på veien dit. Regjeringen foreslår derfor å benytte et beløp tilsvarende innsparingen til å styrke oppfølgingen av unge AAP-mottakere.

Mennesker som får opphold i Norge, må stimuleres til raskt å komme i jobb eller aktivitet som kan bidra til selvforsørgelse. Det foreslås nå å likebehandle flyktninger med andre med kort botid i Norge, det være seg nordmenn med lange utenlandsopphold eller personer med kollektiv beskyttelse i Norge. Samtidig foreslås det å utvide ordningen med supplerende stønad til også å gjelde uføre flyktninger, nettopp for å sikre at de fortsatt får en minsteytelse på nivå med minste pensjonsnivå i folketrygden. Bostedskravene i folketrygden foreslås hevet fra tre til fem år.

Regjeringen vil legge til rette for et seriøst, godt og velfungerende arbeidsliv, der det slås ned på arbeidslivskriminalitet. Innsatsen gir resultater. Rapporteringer tilsier at arbeidslivskriminaliteten ikke lenger ser ut til å øke. Men vi vet også at useriøse aktører er kreative og kan finne nye veier å gå. Da må også tilsynsmyndighetene våre – Arbeidstilsynet og Petroleumsstilsynet – utvikle sine metoder og sin kompetanse. For å møte utfordringene vil regjeringen styrke budsjettet med en samlet arbeidslivspakke på 25 mill. kr.

Et godt trepartssamarbeid er en bærebjelke i det norske samfunnet. Vi har derfor også nedsatt viktige partssammensatte utvalg som skal se på syssettingsutfordringer, økt organisasjonsgrad og tilknytningsformer, og som er viktige for å se på både dagens og framtidens utfordringer.

I fellesskap skal vi finne gode løsninger på de utfordringene vi står overfor, noe som vil bidra til økt sosial og økonomisk bærekraft.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [18:24:57]: Arbeiderpartiet har lenge ment at det trengs en storrengjøring i det norske arbeidslivet. Ut fra dagens presseoppslag kan det se ut som det også trengs en storrengjøring i Arbeids- og sosialdepartementets skuffer.

Kan statsråden, ut fra det hun nå vet, forsikre Stortinget om at 45 mill. kr, som vi skal vedta i dag, er tilstrekkelig for å rydde opp i Nav-rotet og sørge for at de som har penger til gode, får det?

Statsråd Anniken Hauglie [18:25:28]: Det er ingen tvil om at den saken vi nå står overfor, er svært krevende. Den er omfattende. Den innebærer at mange mennesker har blitt urettmessig behandlet i både forvaltningen, Trygderetten og domstolene. Jeg har varslet fra denne talerstol at vi skal gå gjennom alt. Vi skal komme til bunns i hva som har skjedd, og vi skal snu hver eneste stein. Jeg har også sagt til Stortinget at vi må være forberedt på at vi i opprydningen også vil få ny informasjon og nye fakta. Opprydningen er godt i gang. Folk får nå tilbakebetalt penger. Rettshjelpsordningen er nå på plass. Granskningsutvalget er også i gang med å jobbe, og det er bra.

Vi har vært opptatt av at dette ikke skal gå ut over den ordinære driften til Nav, og har derfor foreslått å bevilge 40 mill. kr og 5 mill. kr til henholdsvis Nav og Trygderetten for å forestå denne opprydningen. I den grad det er behov for mer penger, er jeg beredt på at vi skal se på det. Men da må vi komme tilbake til det i øvrige budsjettproposisjoner.

Rigmor Aasrud (A) [18:26:29]: I løpet av de siste årene er det kuttet 400 mill. kr i den såkalte ABE-reformen i Arbeids- og sosialdepartementets budsjetter. Vi vet at de som jobber i Arbeids- og sosialdepartementet, stort sett jobber med mennesker. Det er veldig få andre innsatsfaktorer. Kan statsråden redegjøre for hvordan dette kuttet er tatt ut i etaten hennes?

Statsråd Anniken Hauglie [18:27:00]: Det er etatene selv som avgjør hvor man skal ta dette kuttet. Det er på 0,5 pst. og et relativt beskjedent kutt når man ser hvordan privat næringsliv og andre faktisk må bidra til omstilling. Like fullt er det viktig å si at bl.a. IKT-satsingen som Stortinget har vært med på å bevilge til, også har frigjort mye ressurser de siste årene. Til tross for ABE-kuttet er det mer enn 530 flere ansatte i Nav nå enn det har vært tidligere. Noe av gevinstrealiseringen er tatt ut på nettopp denne måten.

I tillegg har vi også viktige satsinger som bidrar til at ansatte har færre klienter å jobbe med. IPS og de individuelle jobbstøtteprosjektene innebærer f.eks. at de ansatte har færre personer å jobbe med, fordi vi ser at en

del av Navs brukere trenger tettere oppfølging enn de har fått tidligere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [18:28:05]: Arbeidstilsynet har ansvar for at arbeidsmiljøloven følges ute på arbeidsplassene. Arbeidstilsynet har sjølsagt ulike former for oppfølging og kontroll for å gjøre det mest effektivt, men det er kjent i praktisk arbeidsliv, ikke minst hos seriøse arbeidsgivere, at det må være en reell risiko for å få et uanmeldt tilsyn fra Arbeidstilsynet. Imidlertid er det en kraftig nedgang i antall tilsyn, 25 pst. fra 2015 til 2018, fra 18 000 til 13 500, og årets budsjett fra regjeringa legger ikke opp til å øke antall tilsyn.

Mitt spørsmål er følgende: Vil statsråden i tildelingsbrevet for Arbeidstilsynet for 2020 kreve at antallet uanmeldte tilsyn økes radikalt innenfor utsatte bransjer for å øke risikoen for å bli tatt for arbeidslivskriminalitet?

Statsråd Anniken Hauglie [18:29:01]: Denne regjeringen har iverksatt en rekke viktige og effektive tiltak for å få bukt med useriøse aktører i arbeidslivet. Vi har styrket a-krimtsatsingen med mer enn 100 mill. kr. Vi har etablert syv a-krimtsentre, med tettere samarbeid mellom de operative etatene. Men så er det helt riktig at vi også har vært opptatt av å vri en del av tilsynsarbeidet, at man bruker mindre tid på tilsyn ved de seriøse bedriftene, at man bruker mer tid på veiledning av de seriøse, slik at man kan bruke mer tid på den useriøse delen.

I tillegg til den tilsynsaktiviteten som representanten Lundteigen nevnte, kommer også tilsynsarbeidet i regi av a-krimtsentrene. Vi ser at arbeidet gir resultater. Bedrifter sier nå at de merker selv at det er større sannsynlighet for at man blir tatt, enn det det har vært tidligere, og det lover godt. Men det betyr ikke at vi kan lene oss tilbake. Tvert om så må vi fortsatt intensivere arbeidet for å få bukt med useriøse aktører i arbeidslivet.

Solfrid Lerbrekk (SV) [18:30:05]: Etter at det vart klart at regjeringa ville spare 122 mill. kr på kutt i ordninga med barnebriller, har det vore veldig mange som har reagert. Augelegeforeininga, optikarane og foreldre til ungar med nedsett funksjonsevne har allereie åtvare mot konsekvensane av desse kutta. Det har vore store og mange oppslag i media om korleis dette forslaget vil ramma spesielt hardt dei som treng aller mest støtte. Representantar frå regjeringspartia har fleire gonger lovt at dei ungane med størst behov skal skjermast og få dekt dei reelle behova som dei har. Kuttet på 122 mill. kr står framleis fast i budsjettet. Kan statsråden fortelja korleis ho konkret har tenkt å sørgja for at dei ungane som har størst behov for kanskje dei dyraste brillene, skal vera sikra det?

Statsråd Anniken Hauglie [18:31:16]: La meg først si at de aller fleste barn som bruker briller, ikke får brillene dekket på noen offentlig stønadsordning. De betales av foreldrene selv.

Så har vi to brillestønadsordninger, en som er for både barn og voksne, som man ikke gjør noen endringer i, og hvor det ikke er noen grenser for hva brillene kan koste. Så er det den andre ordningen, briller til barn og ungdom under 18 år, som vi nå foreslår endringer i, bl.a. fordi man har sett at det har vært dekket uforholdsmessig dyre briller. Det er bakgrunnen for at vi foreslår standardsetser. Så har vi også sagt at vi vil gå gjennom ordningen for å se om det likevel skal være noen unntak for de få som eventuelt trenger det, som ikke kan få dekket brillene innenfor de satsene som finnes. Det har vi god tid til å gjøre. Dette skal ikke skje før 1. mars neste år. Alle skal fortsatt få støtte til briller, men vi ønsker å få kontroll på kostnaden.

Bjørnar Moxnes (R) [18:32:37]: I dagens avis framgår det at Nav så tidlig som i juni 2018 ba om en rettslig vurdering fra Arbeids- og sosialdepartementet i en EØS-trygderetts sak, og at det brevet ble liggende i en skuff. Til VG sier Hauglie at hun beklager så mye.

Jeg har et enkelt spørsmål. Det er om Anniken Hauglie vil gjenta den beklagelsen overfor Stortinget, som hun har gitt til avisen i dag.

Statsråd Anniken Hauglie [18:33:11]: Jeg er litt usikker på hva spørsmålet har med budsjettet å gjøre, men jeg kan svare likevel.

Det er helt riktig at i forbindelse med oppryddingen som vi nå gjør i Nav-saken, har jeg sagt i denne sal også at vi skal snu hver eneste stein, og vi skal komme til bunns i hva som har skjedd. Jeg har også forberedt Stortinget på at vi i det arbeidet kan få ny informasjon og nye fakta på bordet.

I den gjennomgangen har jeg bedt om å få alle EØS-saker på mitt bord, og da har vi sett en sak hvor Nav fikk medhold av Trygderetten. Når vi nå ser på den saken på nytt, kan det se ut som at både Trygderetten og Nav har tatt feil i sin tolkning og praksis i denne konkrete saken. Jeg mente det var riktig å informere Stortinget om det i dag. Derfor har jeg oversendt et brev til Stortinget. Jeg har også svart Nav på det brevet i dag. Det er selvfølgelig svært uheldig at dette brevet har ligget ubesvart i departementet så lenge.

Presidenten: Replikkordskiftet er då omme.

Lise Christoffersen (A) [18:34:34]: Dette er det sjuende statsbudsjettet som Solberg-regjeringa legger fram. Et uttrykk som går igjen i budsjettforslagene fra denne regjeringa, og som vi også hørte fra talerstolen

her i stad, helt fra regjeringa besto av to partier, via tre og til slutt fire partier, handler om velferdsstatens bærekraft – i utgangspunktet et flott begrep som beskriver viktige kvaliteter ved det norske samfunnet som det er viktig å ta vare på. Ifølge folketrygdens formålsparagraf handler det bl.a. om å gi økonomisk trygghet ved arbeidsløshet, aleneomsorg for barn, ved sykdom og skade, uførhet og alderdom, hjelp til selvhjelp og utjevning av inntekt mellom grupper.

Men summen av Solberg-regjeringas sju budsjetter er en annen. De med de laveste inntektene sakker akterut. Det omfordes ikke fra dem med høye til dem med lave inntekter, men motsatt. Som vi påpeker i Arbeiderpartiets alternative budsjett: Summen av regjeringas politikk har gjort det vanskeligere for vanlige folk å leve livet sitt. De har gitt skattelette til dem på toppen og kuttet overfor svake grupper. De sosiale forskjellene øker.

Pensjonistene har de siste fire årene gått i minus, mens andre har gått i pluss. Mange, særlig enslige minstepensjonister, har det vanskelig. Barnefattigdommen øker. Regjeringspartiene gjemmer seg bak innvandring, men det er bare halve sannheten. Barn av enslige forsørgere er omtrent halvparten av dem. Solberg-regjeringa kutter konsekvent langs to linjer – i skatten til de rikeste, i stønaden til de svakeste. Inntekten går opp i toppen av skalaen og ned i bunnen.

Saken om arbeidsavklaringspenger er et godt eksempel på hvordan regjeringspartiene tenker. Arbeidslinja er for Arbeiderpartiet en mulighet, men for høyrefolk en pisk. De styrer etter en underlig mangel på logikk – de med minst motiveres av å få mindre, de med mest motiveres av å få mer. Resultatet ser vi. Flere skyves ut av folketrygden og over til sosialhjelp eller privat forsørging. De med arbeidsavklaringspenger er dessverre ikke alene om det.

Det ser ikke ut til å ha noen ende, hvilke kreative kuttforslag det er mulig å finne på. Bare i neste års budsjett skal det kuttes enda mer i arbeidsavklaringspenger. Ungdommen står nå for tur. Til og med tillegget som ung ufør skal bort. Det kuttes i tannregulering til barn og i briller til barn. Barn i fattige familier får svi mest. Det kuttes i støtten til folk med cøliaki og glutenintoleranse. Det kuttes til noen av de mest sårbare, de som er innvilget flyktningstatus i Norge. Det er mennesker i nød, allerede overrepresentert i fattigdomsstatistikken. De fortjener ikke å få det verre. Botidskravet i folketrygden skal økes fra tre til fem år. Det vil ramme alle med så kort botid. Så har vi alle de skjulte kuttene, i form av manglende prisjustering av stønadssatser i folketrygden. Det har pågått lenge og utgjør til nå nesten en halv milliard i kutt i ulike stønader.

Ifølge Høyres Nordby Lunde er altså barnebriller og tannregulering såkalte ikke-relevante ordninger, og det

nye slagordet til Fremskrittspartiet, ifølge Erlend Wiborg, er: styrke, redusere, endre, innføre. Det tyder kanskje på at han er enig med Høyres representant i at i ikke-relevante ordninger kutter man i vei. Så er spørsmålet om de som opplever disse kuttene, er enig i at det var ikke-relevante ordninger.

Om et år skal regjeringa fremme sitt åttende, og forhåpentligvis siste, budsjett. Da får vi vel en slags form for status etter åtte år med høyrestyre. Som en liten gest fra oss i Arbeiderpartiet, har vi startet på den jobben.

Vi går tilbake til 2014: Da ble kutt i overgangsstonaden til enslige forsørgere forhindret av budsjettforlik med Kristelig Folkeparti og Venstre, men det ble strammet inn i lønnsgarantiordningen for personer som mistet jobben etter konkurs, det ble kuttet i permitteringsregelverket og i arbeidsmarkedstiltak for ledige. I tillegg kuttet man i satsen for bilstønad til funksjonshemmede, og man kuttet i områdesatsing i områder med høy grad av innbyggere med utenlandsk bakgrunn. Av de mer smålige kuttene – men som kanskje kan være til å leve med – er at man i praksis omtrent nullet ut boliglånordningen i Statens pensjonskasse. Igjen: Om enslige forsørgere og arbeidsledige mener at dette var ikke-relevante ordninger, er jeg ikke helt sikker på.

Det fortsatte i 2015: Igjen ble Kristelig Folkeparti redningen for noen. De store kuttene i barnetillegget til uføre med opptil 28 000 kr per barn ble stoppet av Kristelig Folkeparti ved at de stemte sammen med oss, men et kutt ble likevel gjort for dem med de aller laveste inntektene. Så ble det kuttet i bevilgningen til arbeid mot ufrivillig deltid. Normerte sykmeldingsperioder skulle gjelde, basert på diagnose, ikke den enkeltes situasjon. Kuttene i arbeidsmarkedstiltak fortsatte, nå til personer med nedsatt arbeidsevne. Forslag om oppheving av ventelønn ble sendt på høring, og man fortsatte angrepet på funksjonshemmedes rettigheter ved at hele stønaden til gruppe 1-bil forsvant. Samme år forsvant feriepengene til de arbeidsledige og forsørgingstillegget og barnetillegget for personer på supplerende stønad. Irrelevante ordninger, urettferdige ordninger – jeg er ikke så sikker.

I 2016 ble det kuttet både i tilretteleggingstilskuddet og i arbeids- og utdanningsreiser for arbeidstakere med nedsatt arbeidsevne. Partiet til nedsettelse av skatter og avgifter innførte skatt på sluttvederlaget til folk som mister jobben på grunn av innskrenking, nedbemannning, avvikling, konkurs, og karantenetida for dagpenger økte fra åtte til tolv uker. Forslaget om å overføre varig tilrettelagt arbeid til kommunene ble heldigvis stoppet i Stortinget, men det ble kuttet i aktivitetsmidler til funksjonshemmede over 26 år, i «Raskere tilbake» og i overgangsstonaden. De som kommer til Norge på familiegjenforening, mistet retten til supplerende stønad. I stedet ble folk over 67 år lempet over på sosialhjelp eller

privat forsørging. Det småligste av alt var at man fratok personer på supplerende stønad midler til eget forbruk ved opphold i alders- og sykehjem. Er det rettfærdig? Hvorfor skal ikke alle da ha det samme?

I 2017 svekket man bevilgningene til Arbeidstilsynet og Petroleumstilsynet, og det kom ingen nye satsinger til bekjempelse av arbeidslivskriminalitet. Det er kanskje irrelevante problemstillinger? På spørsmål fra Arbeiderpartiet oppga regjeringa at kutt i stønader som følge av manglende årlige prisjusteringer av satser fra 2014 på det tidspunktet lå på 281 mill. kr. Nå er det altså det dobbelte. De reelle kuttene fortsatte i 2017. Det ble innført en såkalt omdisponeringsfullmakt fra varig tilrettelagt arbeid til tiltak for ordinære arbeidssøkere.

I 2018 kom det forslag til kutt i bidragsforskudd til enslige forsørgere og forslag til kutt i deler av pleiepengeordningen, men det siste måtte regjeringa gi seg på, for stortingsflertallet sa heldigvis nei. Men regjeringa har fortsatt ikke oppfylt Stortingets vedtak om at fosterforeldre med trygd ikke skal tape på å være fosterforeldre, og de har nektet å oppfylle Stortingets vedtak om at sluttvederlag ikke skal gi avkorting i trygd. Praksisen med ikke å prisjustere folketrygdens stønader har bare fortsatt. Regjeringa foreslo også kutt i grunnlaget for dagpenger, men måtte gi seg på det i budsjettforhandlingene i Stortinget. Et nytt forslag om å lempe folk og utgifter ut av folketrygden og over til kommunene, denne gangen retten til hjelpemidler, ble heldigvis også nedstemt i Stortinget.

Nå i 2019 har virkelig virkningene av kutt i arbeidsavklaringspenger begynt å vise seg – til og med for Nav har det vært en overraskende sterk nedgang. Mange mister stønaden til tross for manglende avklaring. Barnetrygden er økt – fint, men sosialhjelpsmottakere fikk ingen glede av det. Nye tall fra Nav viser at flere enslige forsørgere etter innstramningene i overgangsstonaden må ha sosialhjelp i tillegg for å klare seg. Nye tall viser at 122 800 uføre har fått redusert netto inntekt, men ingen tiltak mot det er foreslått. Manglende prisjustering av stønadssatser fortsetter. Forskjellene øker. De med lite opplever kutt på kutt i stønader og satser, mens de rike får skatteutt.

Regjeringspartiene er tilsynelatende stolte av det de har fått til. Det mange lurer på, er om det er den gjengse oppfatningen blant alle de fire regjeringspartiene. Jeg skjønnte i hvert fall på innlegget til Erlend Wiborg at alle disse kuttene er helt i tråd med Fremskrittspartiets syn på hvordan velferden skal være i årene framover. Han kalte det justeringer. Vi kaller det noe annet. Jeg tror ikke at de funksjonshemmede som mistet bilstønaden, er enig i at det bare var en justering. Jeg tror ikke at syke folk som kastes ut av arbeidsavklaringspenger og over på sosialhjelp, er enig i at dette bare er justeringer eller

såkalte ikke-relevante ordninger, som Nordby Lunde kalte det.

Margret Hagerup (H) [18:44:27]: Inkluderingsdugnaden må rulle videre. Vi trenger arbeidskraften, og fellesskapet betyr mye for den enkelte. Enhver kan bli syk av å sitte hjemme i sofaen for lenge.

Jeg pleier å si at inkludering først og fremst handler om å inkludere oss kvinner, for vi har fremdeles en vei å gå. Fedrekvoten har vært helt avgjørende for min deltakelse i arbeidslivet, samtidig som den har gitt min mann en anledning til å være far. Vi har likevel måttet tåle kommentarer som at jeg driver med selvrealisering, mens min mann er en tøffelheld. Ubetenksomme kommentarer, som ofte også er ubevisste, fører til holdninger som opprettholder mye av det gamle tankesettet. Disse holdningene er til hinder for inkludering.

Hege Berg, ved Universitetet i Bergen, har sett på norske stereotypier og hvordan vi ser på andre innenfor aksene varme og kompetanse. Berg har funnet at nordmenn ser på oss kvinner som de varmeste og mest kompetente. Jeg anser meg selv som rimelig varm og kompetent, men jeg vet at det bildet ofte falmer litt når en setter yrkestittelen politiker foran. Enda kaldere kan det nok bli hvis jeg sier at jeg representerer Høyre – for det er så lett å sette hverandre i båser. Enda verre står det til for de funksjonshemmede, som nordmenn ser på som varme, men lite kompetente – og så lurer vi på hvorfor ikke flere kommer seg inn i arbeidslivet. En mann som sitter i rullestol, uttalte nylig følgende i Dagsavisen, etter at han omsider fikk jobb på Scandic etter flere hundre søknader:

«Jeg har vært handikappet fra fødselen av, jeg vet hva samfunnet tenker om oss og hvordan vi dømmes ut fra hva folk ser. Men jeg har alltid visst at jeg en dag ville få muligheten til å vise at jeg kan gjøre en like god jobb som alle andre.»

Dette ansettelsesforholdet har vært en ubetinget suksess. Men det fordret en leder som så på ham som en ressurs, og ryddet egne fordommer av veien. Den lederen er dessverre heller unntaket enn regelen.

Vi går en tid i møte hvor det blir stadig flere eldre, samtidig som oljeinntektene går ned. Digitalisering og automatisering truer jobbene våre, vi får flere innvandrere, og kompetanse blir stadig viktigere. Vi kan ikke fortsette å sette hverandre i båser.

Som politiker har jeg blitt engasjert i seniorsaken, så vel som i kvinnesaken. Kvinner har i mange år kjempet for sin rett til å være i arbeidslivet. Nå kjemper mange av dem som gikk foran oss i kvinnekampen, for å kunne fortsette i arbeids- og samfunnslivet, på tross av alder. De kjemper sammen med «menn som pusher 50», og de kjemper en viktig kamp.

Pensjonssystemet og velferdssystemet er ikke laget slik at de mellom 30 og 60 år skal forsørge resten. Det er ikke bærekraftig. Det er heller ikke bra for den enkelte som skyves ut av arbeidslivet. Å havne i en sofa kun på grunn av fødselsår er sløsing av viktige ressurser. Det vil også kunne sykeliggjøre en større del av oss. Vi har bruk for alle, og det er god medisin for den enkelte.

Når jeg runder 50, vil vi mangle arbeidskraft, særlig innenfor helse og omsorg. Mangelen på helsefagarbeidere og sykepleiere kan faktisk løses ved at kvinner jobber mer heltid, og at avgangsalderen økes med noen år.

Det forundrer meg at man i typiske kvinneyrker debatterer langturnus, mens det i mannsdominerte bransjer er normalen. ASKO hadde ikke klart å forsyne Norge med mat hvis en skulle organisert seg som i helsesektoren. Det er et tankekors at vi snakker så lite om kvaliteten i tjenestene. Heltidskultur gir fornøyde brukere og tilfredse medarbeidere, men det er krevende arbeid, spesielt rundt turnus. Holdningene påvirker oss, også her.

Vi må skape et samfunn der vi har bruk for alle. Regjeringen trapper opp innsatsen i inkluderingsdugnden og gjør det lettere for arbeidsgivere å ansette. Nav tilbyr nå fast kontaktperson, søknader er digitale, og verktøykassen har fått flere gode verktøy tilgjengelig.

Det viktigste for en arbeidsgiver er å ha en person å ringe til hvis det er noe. Partene i arbeidslivet er også involvert gjennom samarbeidsprosjektet «Vi inkluderer». Vi trenger gode brobyggere mellom arbeidslivet og dem som står utenfor. Arbeids- og inkluderingsbedriftene bidrar godt sammen med Nav.

Det er viktig at det er blitt gjennomført en historisk økning i antall varig tilrettelagte arbeidsplasser de siste årene. Gjennom inkludering, integrering og satsing på kompetanse skal vi sørge for at enda flere får delta, og at ingen skal gå ut på dato. Men det fordrer at vi tror på folk, og at vi gir dem den sjansen de fortjener.

Helge André Njåstad (FrP) [18:49:22]: Det er i denne saka den største delen av statsbudsjettet blir fordelt. Ufattelege 474 mrd. kr er ramma som arbeids- og sosialkomiteen i dag har til fordeling. Det er langt meir enn det kommunalkomiteen tildelte kommunar og fylkeskommunar tidlegare i dag, og langt meir enn kva sjukehusa vil få. Eg synest difor det er litt merkeleg å høyra på debatten så langt, der opposisjonen teiknar eit bilde av ei regjering som ikkje har ein sosial profil, når omtrent alt av dei 474 mrd. kr går til sosiale formål.

Dei alternative budsjetta til dette kapittelet skil seg heller ikkje ut frå den ramma som regjeringspartia føreslår. Arbeidarpartiet set av 475 mrd. kr, Senterpartiet 474,5 mrd. kr, SV 475,5 mrd. kr og Raudt 477 mrd. kr. Det er altså ikkje store forskjellar frå dei 474 mrd. kr som

regjeringspartia føreslår. Det fortel meg at det er brei einigheit i Noreg om veldig mykje innanfor velferdsstaten.

Hovudgrunnen til at me i dag kan bruka så mykje pengar på dette, er at det er nokon som puttar pengar inn i statsbudsjettet. Det kjem i hovudsak fordi det er arbeidsplassar i landet som betalar arbeidsgjevaravgift, og at folk skattar av inntekta si. Difor er det viktig at me har arbeidsplassar, og desse bør i tillegg vera lønsame, slik at selskapa betalar selskapsskatt.

Eg er oppteken av at arbeidsplassane skal bidra til statsbudsjettet og ikkje leva av statsbudsjettet. Då kan me i denne salen ikkje tru at me kan vera mot olje- og gassnæringa, f.eks., og så tru at å laga statsbudsjett vil vera like enkelt som i dag. Me kan heller ikkje vera mot havbruksnæringa eller mot dei som satsar eigne sparepengar og skapar arbeidsplassar, og kalla dei for velferdsprofitørar i denne sal. Eg trur alle er einige i at me skal ha eit sikkerheitsnett for dei som blir sjuke, mistar arbeidet eller treng ein pensjon å leva av, men me må aldri ta for gjeve dei inntektene som sikrar oss moglegheit til å bidra med det.

I dette budsjettet er Framstegspartiet oppteke av arbeidsplassar, og me er veldig glade for å ha ein velfungerande arbeidslivspolitik i dag. Me er veldig glade for at ni av ti rapporterer at dei trivst på jobben. Likevel er det nokre utfordringar i enkelte bransjar i arbeidslivet. Difor har regjeringa lagt på bordet ein eigen arbeidslivspakke som eg er veldig glad for får fleirtal i dag. Der får Arbeidstilsynet 6 mill. kr ekstra som dei kan jobba med arbeidslivskriminalitet for. Petroleumstilsynet blir òg styrkt med 6 mill. kr, slik at dei kan følgja opp sikkerheita i den verksemda. I tillegg gjer me det tydeleg at enkeltpersonar skal kunna varsle om kritikkverdige forhold og set av meir pengar til å handtera det. Me satsar òg meir på internasjonalt samarbeid om arbeidslivspolitik.

Framstegspartiet vil vera næringslivet sitt parti, og me er tydelege på at me skal leggja til rette for arbeidsplassar òg i framtida. Det er bra for distriktspolitikken, som ofte blir diskutert i denne salen. Då handlar det veldig mykje om statlege arbeidsplassar, men det aller viktigaste for distrikta er faktisk at private vil investera i arbeidsplassar i heile landet.

Arbeidslivspolitik handlar òg om heiltid og deltid. Det løyser ingenting om me innfører seks timars arbeidssdag, som enkelte føreslår i dette budsjettet. Me må sørgja for at me brukar arbeidsmiljøloven og moglegheitene han gjev, til å laga turnusar som sikrar ein heiltidskultur, slik denne regjeringa har lagt til rette for. Heldigvis ser me at utviklinga går i rett retning, og at delen som no jobbar deltid, har sokke frå 40 pst. til 37 pst. Det er framleis ikkje nok, men det er eit steg i rett retning. Me vil leggja ytterlegare til rette for at ein kan finna gode

lokale løysingar som gjev ein større heiltidskultur i arbeidslivet framover.

Å få fleire i arbeid er det viktigaste me kan gjera for å redusera behovet for framleis vekst i budsjettet til denne komiteen. Det må vera eit mål for oss å sikra berekrafta i ordningane og å sikra balansen mellom det som kjem inn til statsbudsjettet, og det som går ut. Då er nøkkelen å ha ein politikk som sikrar at ein skapar arbeidsplassar. Framstegspartiet i regjering har alltid det fokuset.

Arild Grande (A) [18:54:03]: Politikk handler om å prioritere. Det var bare Fremskrittspartiet i opposisjon som lot som om det gikk an å si ja til alt som var populært. Da de kom i regjering, fikk pipa en annen låt, og de viste seg som et helt ordinært høyreparti – et høyreparti som prioriterer tydelig, sammen med de andre høyrepartiene i regjering, som viser at de er på feil lag.

Høyrepartiene er på lag med millionærene – Arbeiderpartiet er på lag med folk med vanlige lønninger, med pendlere og med barnehageforeldre. Høyrepartiene er på lag med aksjonærene – Arbeiderpartiet vil stoppe privatiseringen og heller sikre folk faste, hele stillinger. Høyrepartiene er på lag med toppene – Arbeiderpartiet er til for dem som jobber på golvet. Høyrepartiene er på lag med klimarealistene – Arbeiderpartiet vil løse klimaproblemene gjennom å satse på industriarbeiderne våre og bidra til tusenvis av nye industriarbeidsplasser. Høyrepartiene er på lag med fondsforvalterne – Arbeiderpartiet velger heller pensjonistene. Høyrepartiene er på lag med bandittene – Arbeiderpartiet krever opprydding i det useriøse arbeidslivet. Høyrepartiene er på lag med ludittene – Arbeiderpartiet skal sørge for at alle er klar for det nye arbeidslivet.

Det er nemlig millionærene, aksjonærene og fondsforvalterne som tjener mest på regjeringens politikk. Ved manglende satsing på klima og kompetanse svikter regjeringen kommende generasjoner. Useriøse arbeidsgivere kan fortsette sin lyssky virksomhet nesten uten risiko for å bli avslørt og straffet.

Arbeiderpartiet velger også side. Vi er på lag med arbeidsfolk. Derfor øker vi pendlerfradraget, senker barnehageprisene og gir lavere skatt til alle som tjener under 750 000 kr. Derfor stopper vi privatiseringen, sikrer heltdsstillinger og involverer ansatte tettere i utviklingen av offentlige tjenester. Derfor rydder vi opp i innlei-problemene én gang for alle med de forslagene vi fremmer i Stortinget, og krever hele, faste stillinger. Derfor prioriterer vi seriøse bedrifter med egne ansatte, fagarbeidere og lærlinger når det offentlige skal bestille bygg og transport. Derfor dobler vi fagforeningsfradraget og foreslår å gi mer makt til de tillitsvalgte og gjeninnføre kollektiv søksmålsrett. Derfor vil vi utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen fullt ut for å bekjempe sosial dum-

ping og arbeidslivskriminalitet. Derfor vil vi skape nye industriarbeidsplasser. Norsk industri skal være en sentral del av klimaløsningene. Derfor vil vi gjennomføre en kompetansereform i hele arbeidslivet hvor alle kan lære på jobb. Og derfor vil vi sikre pensjon fra første krone for alle, øke minstepensjonene og endre reguleringen slik at pensjonistene ikke taper i år med lønnsvekst.

Jeg tror historien og velgerne vil felle en hard dom over regjeringen til Erna Solberg.

Kristian Tonning Riise (H) [18:58:01]: Jeg må først si at jeg tror representanten Grande har misforstått tid og sted litt. Han holder ikke et innlegg i Frankrike i 1789 eller i Russland i 1917, men i Norge i 2019. Norsk økonomi er inne i en god periode. Det skapes nye jobber nå, i by og bygd. Den registrerte arbeidsledigheten er på det laveste nivået på over ti år, og hele landet tar del i oppgangen. Aktiviteten i bedriftene er høy, og etterspørselen etter arbeidskraft er økende. Bare siden utgangen av 2016 har sysselsettingen økt med 115 000 personer. I overkant av tre fjerdedeler av veksten har kommet i privat sektor.

For venstresiden må det, i hvert fall innerst inne, framstå ganske ironisk at de er nødt til å stå her i dag og rase over en borgerlig regjering som f.eks. har trappet opp kampen mot arbeidslivskriminalitet og etablert syv a-krimsentre, som har trappet opp kampen for å skape en bedre heiltidskultur, noe som bl.a. har medført 60 000 flere heltidssysselsatte kvinner fra 2013–2018 og tilsvarende at andelen sysselsatte kvinner i deltid har sunket fra 40 pst. til 37 pst. i samme periode. Det er altså god grunn til å være optimistisk over situasjonen i norsk arbeidsliv. Men dette er ikke bare et resultat av at Norge har vært, og er, heldige med mange faktorer, det er også et resultat av politikk.

Noe av grunnen til den gode utviklingen er at denne regjeringen fører et systematisk arbeid for å forsvare og styrke arbeidslinjen. Det er folk i arbeid som er grunnlaget for velferden vår. Det blir imidlertid stadig tydeligere at arbeidslinjen er i ferd med å bli en politisk skillelinje mellom de borgerlige partiene og venstresiden og ikke noe vi står sammen om.

Da vi i forbindelse med uførereformen gjorde det umulig å motta mer til sammen i trygd og barnetillegg enn man kunne få i inntekt før uførhet, førte det til store protester fra venstresiden. Da vi innførte aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere, ble det kalt tvangsarbeid av SV. Da vi gjorde ordningen med arbeidsavklaringspenger mer arbeidsrettet, gikk en samlet opposisjon mot.

Dette året har vi fått flere eksempler: Arbeiderpartiet og resten av opposisjonen ville beholde skjermingstillegget for uføre til tross for at den ulempen man skulle skjer-

me for, ikke har oppstått ennå. De ville altså at man skulle komme dårligere ut ved å stå i jobb. Arbeiderpartiet er også imot å følge sysselsettingsutvalget og Navs egne anbefalinger om å redusere satsen på arbeidsavklaringspenger for unge under 25 år, som i dag får mer betalt på AAP enn jevnaldrende som arbeider som lærling eller er student. Ordningen var i ferd med å bli en fattigdomsfelle. Nå får de i stedet bedre og tettere oppfølging av Nav.

Arbeidslinjen er en forutsetning for velferdssamfunnet vårt. Det kommer ikke til å bli lettere framover. Innen 2060 kommer vi til å være dobbelt så mange pensjonister per person i yrkesaktiv alder. Da må vi tørre å se med et kritisk blikk på de ordningene vi har, og vurdere om de er tilpasset dagens samfunn, eller om det er nødvendig å gjøre tilpasninger, nye innretninger. Dessverre ser vi en opposisjon som er mer opptatt av å utvide og uthule alle stønader selv når utredninger og ekspertråd viser at de ikke virker. Det er kanskje egnet til å score billige poeng i dag, men det ville vært framtidige generasjoner som måtte betalt regningen dersom det ble gjennomført.

Nils. T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Dei talarar som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [19:02:23]: Jeg merker meg at representanten Tonning Riise mener at det er representanter fra Arbeiderpartiet som er desorientert. I så fall tror jeg den merkelappen kan betegne flere, ikke minst representanten selv, for kartet til representanten stemmer ikke med terrenget.

Når vi snakker om deltidsstillinger, vet vi at kvinner har gått fra å stå med lua i hånda til at man nå har mobilen til å vente på neste vakt. Det å planlegge et hverdagsliv, det å få kabalen til å gå opp, er for mange vanskelig, og det er også vanskelig ikke å vite hva som kommer på konto neste måned. Og når det gjelder arbeidslivskriminalitet, er det ikke lenge siden vi har sett groteske eksempler på mennesker som blir utnyttet i Norge i dag.

Men det jeg nå vil over til, er regjeringens kutt i arbeidsavklaringspenger til unge under 25 år. Unge under 25 år må med regjeringens politikk nå leve for 130 000 kr i året. Det er en kraftig reduksjon i inntekten til noen av dem som har minst å rutte med fra før av. Selvsagt skal det lønne seg å jobbe, og det gjør det også. Men for Arbeiderpartiet handler arbeidslinjen om å løfte folk inn i arbeid, det handler om å stille krav, men også – ikke minst – om å stille opp. Den siste tiden har vi fått beskrevet flere eksempler på historier om syke, unge mennesker som så gjerne skulle ha byttet plass med mennesker på sin egen alder som er i full jobb eller un-

der utdanning. Økonomisk utrygghet fører ikke unge folk nærmere arbeidslivet.

Når regjeringen kutter i arbeidsavklaringspenger, gjemmer man seg bak sysselsettingsutvalget. Men sysselsettingsutvalget går ganske langt i å problematisere om man bor hjemme, eller om man bor borte. Det gjøres også unntak for de eldste i aldersgruppen opp til 25 år, dem på 23 og 24 år, hvis de bor borte. Men jeg kan ikke se at regjeringen har tatt inn over seg dette og tatt det opp i sine forslag. Det å pålegge unge et kutt i arbeidsavklaringspenger og sminke det med at de selv skal finansiere sine Nav-saksbehandlere, er uholdbart.

Regjeringen slanker våre velferdsordninger, budsjett for budsjett. I år var det kutt i støtten til barnebriller og kutt i AAP. Summen av regjeringens politikk er en ekskluderingslinje. Arbeidslinjen er det Arbeiderpartiet som står for.

Solfrid Lerbrekk (SV) [19:05:27]: Eg vil veldig gjerne snakka litt om korleis SV har prioritert i sitt alternative statsbudsjett. Der kjem det heilt tydeleg fram at SV vil satsa klart på å kjempa mot klasseskilje og for ein betre sosialpolitikk der me vil vareta og betra livskvaliteten til folk og få eit tryggare og meir seriøst arbeidsliv.

Nokre av våre satsingar vil eg gjerne ta opp her. Me står no overfor ei klimakrise som må løysast i fellesskap. SV meiner at staten må bidra meir for å vri næringslivet i ei meir grøn retning. Difor jobbar me i SV no med eit stort prosjekt som heiter grøn ny «deal». Det står kanskje ikkje til noko språkprismateriale, men innhaldet vil begeistra mange.

Eg kan allereie no varsle at eit av tiltaka som ligg i dette prosjektet, er eit kompetansefond som skal bidra til praktisk og nødvendig kompetanseheving for arbeidsfolka på golvet i industribedrifter som har som mål å verta meir miljøvenlege. Dette skal vera eit kompetansefond som skal styrast av partane i arbeidslivet sjølve, som kjenner best kor skoen trykkar. Det er eit fond på 100 mill. kr, som er prioritert i vårt alternative statsbudsjett, og som viss me hadde fått styrt og fått realisert dette, ville vorte tildelt ei samansett styringsgruppe av f.eks. Norsk Industri, Nelfo, EL og IT, Fellesforbundet og Industri Energi.

SV har alltid vore og er framleis eit veldig tydeleg likestillingsparti. Me set difor av ein pott som skal gå til fleire langvarige forsøk med sekstimars arbeidsdag. Det kan ikkje vera sånn at det er skrive i stein at normalarbeidsdagen skal vera åtte timar, all den tid me år for år vert meir produktive, og samfunnet vert meir digitalisert.

I tillegg set me av heile 200 mill. kr til å starta realiseringa av «Veikart» for skulen. 80 pst. – 80 pst., president- av norske skular har ikkje ein tilfredsstillande standard

når det gjeld universell utforming. Dette vil SV gjera noko med.

I tillegg til dette har me sett av rikeleg med pengar til å få tett og god oppfølging i Nav samt pengar til 2 000 tiltaksplassar og til totalt 800 nye VTA-plassar.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:08:39]: Nav-reformen ble iverksatt 1. juli 2006. Den har ikke vært vellykket. «Én dør inn» var den store parolen. Det fungerer ikke for dem som trenger det mest. Det trengs derfor flere fagfolk ved de kommunale Nav-kontorene og færre ved spesialavdelingene, og de fagfolkene som er ved de kommunale Nav-kontorene, må få større ansvar og mer makt. Senterpartiet er derfor svært fornøyd med at Arbeiderpartiet og SV er med på følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre Nav-kontorene myndighet til å fatte beslutninger angående både ytelse og oppfølging av arbeidsavklaringspenger.»

Det er altså en av de midlertidige ytelsene.

Når det gjelder pensjon, er Senterpartiet for forhandlingsrett. Det framgår av forslag nr. 4 i innstillinga om regulering av pensjon i 2019 og pensjonistenes inntektsforhold. Sammen med SV fremmer vi følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre at organisasjonene som deltar i trygdeoppkjøret, får forhandlingsrett i 2020.»

Det er et forslag som Pensjonistforbundet og alle pensjonister bør merke seg.

Vi går sammen med Arbeiderpartiet og SV inn for å regulere de løpende pensjonene på en ny måte. I stedet for å ha et fratrekk fra lønnsutviklingen på 0,75 pst. går vi over til faktisk gjennomsnitt av lønn og pris.

Videre går vi inn for at hvis det blir en positiv forskjell mellom regjeringas regulering av alderspensjon og forslaget om et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten, skal det legges til rette for at dette kan settes av til å øke minstepensjonen ytterligere. Det er å følge opp arven fra tidligere sosialminister Magnhild Meltveit Kleppa, som gikk inn for noe omprioritering innenfor de rammene som er. Senterpartiet går også inn for å øke de årlige minstepensjonene for enslige med 2 000 kr fra 1. oktober 2019.

Vi går imot å øke botidskravet i folketrygden og å avvikle folketrygdens særskilte bestemmelser for flyktninger. Argumentasjonen er sjølsagt: Regjeringa legger med sin politikk opp til en politikk som vil øke forskjellene i Norge og stille noen av de svakeste utenfor ordningen, som til nå har vært regnet som et minstenivå for alle. Det vil endre samfunnet vårt og virke konfliktskapende i stedet for konfliktdepdende.

Vi går imot å redusere minsteytelsene på arbeidsavklaringspenger for personer under 25 år og avvikling av

ung ufør-tillegget. Jeg blir noe overrasket når både statsråden og Kristelig Folkeparti bruker sysselsettingsutvalget som begrunnelse for dette. Jeg trodde at sysselsettingsutvalget skulle ut på høring, og at en da skulle ha en samlet behandling av sysselsettingsutvalgets mange forslag.

Senterpartiet går inn for å prisregulere en rekke tilskuddssatser. Vi er de eneste som bevilger penger til det. Vi går inn for å beholde brilleordningen, og vi går inn for å bevilge penger for å opprettholde nivået for cøliakere.

Kjersti Toppe (Sp) [19:11:55]: Senterpartiet foreslår å etablere 500 nye VTA-plassar – varig tilrettelagd arbeid. VTA-ordninga gir menneske med varig nedsette arbeidsevner ei moglegheit til å delta i arbeidslivet og dermed moglegheit til ein meningsfull, aktiv og sjølvstendig kvardag. Vi meiner at det må sikrast ein saumlaus overgang frå vidaregåande skule til VTA-plass for ungdom som har behov for det. Vi har òg fremja eit forslag om dette, saman med SV, som lydte på følgjande måte:

«Stortinget ber regjeringen fra 1. august 2019 ha klart et regelverk som gir ungdommer med behov for varig tilrettelagt arbeid (VTA) rett på slik statlig finansiert plass.»

Arbeidarpartiet og regjeringspartia støtta ikkje dette forslaget, og systemet av i dag med mangel på VTA-plassar gir usikkerheit og auka belastning for både ungdom og familie, noko som òg fører til ekstra utgifter på andre statlege og kommunale budsjettpostar.

Regjeringspartia har frå før stemt ned Senterpartiets forslag om å få ein nasjonal oversikt over behovet for VTA-plassar. Regjeringa vil altså ikkje ha ei slik oversikt. Dei har òg stemt ned eit forslag om ein nasjonal opptrappingsplan for VTA-plassar i tråd med behovet, og dei har stemt ned forslaget vårt om ei ny vurdering av tildelingskriteria for VTA-plassar.

Regjeringa foreslår i statsbudsjettet å oppretthalda talet på VTA- og VTO-plassar på same nivå som andre halvår 2019. Det vil ifølgje regjeringa gi 11 100 tiltaksplassar i 2020. Fleire høyringsinstansar har gitt informasjon om at behovet er større enn nivået av i dag tillèt. Arbeidsgivarforeininga for vekst- og atfføringsbedrifter, ASVL, opplyser at det er eit årleg behov for minst 800 nye plassar i VTA. Fleire av høyringsinstansane peikar òg på at situasjonen er spesielt utfordrande for dei utviklingshemma, og at denne gruppa tapar i kampen om arbeidsplassar også innanfor varig tilrettelagt arbeid.

Senterpartiet er bekymra for at mange som har behov for varig tilrettelagt arbeid, står i kø for å få plass. ASVL opplyser om at åtte av ti utviklingshemma går rett frå skulen og ut i arbeidsløyse. Eg gjentar: Åtte av ti utviklingshemma går rett frå skule og ut i arbeidsløyse.

Eg høyrer at statsråden og regjeringspartia skryter av at dei har sett i gang ein inkluderingsdugnad for å få fleire i jobb. Denne inkluderingsdugnaden gjeld altså ikkje unge med utviklingshemming som ønskjer seg ein VTA-plass.

Varig tilrettelagt arbeid er nøkkelen til inkludering og til å gi menneske med varig nedsette arbeidsevner moglegheit til å delta i arbeidslivet, anten i arbeidsbedrift eller i ordinært arbeidsliv, og det er feil at regjeringa ikkje ser dette eller har vilje til å prioritera dette feltet høgare.

Jorodd Asphjell (A) [19:15:13]: Jeg vil peke på en stor urimelighet i dette budsjettforslaget fra regjeringen som vil ramme 20 organisasjoner i Norge, bl.a. Røde Kors, Kreftforeningen, 4H, Flyktninghjelpen, Det frivillige Skyttervesen, Brystkreftforeningen, Norske Kvinners Sanitetsforening og Norges idrettsforbund. Det gjelder statlig dekning av arbeidsgiverandel av pensjonspremie til Statens pensjonskasse for de nevnte organisasjonene. Regjeringen har besluttet å innføre en forsikringsteknisk beregnet pensjonspremie for de virksomheter i frivillig sektor som er medlem av Statens pensjonskasse, og som er fritatt fra arbeidsgiverandelen i dag.

Norges idrettsforbund finansieres i dag i all hovedsak gjennom spillemidler fra staten – spillemidler som går til aktivitet og til organisering. Denne omleggingen vil bety at finansieringen må tas av spillemidlene og betales tilbake til staten. Den store omleggingen og merkostnaden vil ha stor betydning for aktivitet nasjonalt og regionalt. Høyreregjeringen, med Venstre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Høyre, svekker med dette frivilligheten i hele Norge – og Olympiatoppen gjennom paralympisk idrett spesielt.

I forslag nr. 15 i innstillingen, som Sosialistisk Venstreparti og Arbeiderpartiet står sammen om, står det følgende:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de organisasjonene som i dag er unntatt å betale arbeidsgiverandelen til Statens pensjonskasse, fortsatt skal ha dette fritaket.»

Jeg har selv vært medlem og tillitsvalgt sammenhengende i 40 år i norsk idrett – lokalt, regionalt og nasjonalt. Regjeringen snakker hele tiden om hvor viktig frivilligheten i Norge er. At ansatte rundt omkring i alle disse organisasjonene som gjør et nyttig arbeid hver eneste dag, om det er nasjonalt, regionalt eller lokalt, skal straffes gjennom ekstrakostnader ved denne omleggingen, synes jeg er helt urimelig.

Jeg kan nevne Olympiatoppen, om det er på Sognsvann eller i Trondheim, som får 15,7 mill. kr i ekstrakostnader med denne innføringen i 2023. Bare i Trøndelag utgjør det mer enn 1 mill. kr i kostnader – kostnader

som frivilligheten og idretten må dekke selv, enten gjennom spillemidler eller gjennom andre innsamlede inntekter. Dette synes jeg er svært urimelig. Olympiatoppen jobber med barn og unge, med mennesker med funksjonsnedsettelse gjennom paralympisk idrett, med sunn jenteidrett osv. og må her finne penger eller redusere sin aktivitet. Det synes jeg er helt urimelig, så jeg anbefaler alle å støtte forslag nr. 15 i innstillingen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:18:34]: Forskjellene mellom folk blir nå større fordi det er meningen at de skal bli større. Det er unger som blir fratatt støtte til tannregulering og briller av regjeringen, uføre som mister feriepengene, og ungene deres som dermed mister muligheter til opplevelser på linje med klassekompisene. Det er brannskadde som blir fratatt støtten til fysioterapi.

Tidligere sosialpolitisk talsperson og nå minister for Høyre, Torbjørn Røe Isaksen, har sagt:

«Norge tåler økte forskjeller.»

Kristin Clemet fra Høyre har sagt:

«Forskjellene i Norge er ikke kjempestore. Så lenge folk føler at forskjellene kommer av noe som er rettferdig, så vil ikke tilliten i samfunnet svekkes.»

Men er det rettferdig at man kan se på smilet til ungene om foreldrene deres er fattige eller rike? Er det rettferdig at de som har bidratt til å bygge landet vårt, pensjonistene våre, skal gå i minus, mens andre går i pluss, eller at de som sliter med brannskader, skal få ekstra kostnader for å dekke fysioterapi?

Nei – Clemet og Røe Isaksen tar feil. Arbeiderpartiet vil heller ha et mer rettferdig Norge, vi vil ha et Norge der arbeidsfolk får ordentlig betalt, der familiene får trygghet, og der lokalsamfunnene våre får framtidstro. Det er derfor vi er så ivrige i kampen for flere faste jobber over hele landet vårt. Det er derfor vi vil ha et helsevesen som sørger for at det offentlige tilbudet er så godt at det ikke spiller noen rolle om lommeboka er tjukk eller tynn. Og det er derfor vi sier klart nei til å ta pensjonen fra uføre og kutte deres økonomiske trygghet for fremtiden.

Vi tror på ekte frihet og på ekte fellesskap, og da er det naturligvis klokt å sørge for at pensjon og helse er noe vi sørger for i lag. Dette skal ikke bli et privatisert ansvar som folk blir tvunget til å stå for selv, alene i et marked.

Tiden er overmoden for en ny regjering. Tiden er klar for et mer rettferdig Norge.

Karin Andersen (SV) [19:21:36]: Etter denne debatten i dag er ingen i tvil om at Høyre, Fremskrittspartiet og regjeringen vet hva de gjør når de går helt målrettet etter folk som er syke, arbeidsløse, vanskeligstilte – det kan ikke være noen tvil om det. Det vet hva de gjør, og de vil det. De vil at forskjellene skal øke. Én av de ting-

ene vi vet, er at ingen ting er så skjevt fordelt som helse. Og så går man rett på dem som har dårlig helse og rammer dem helt bevisst, mens man bruker, tror jeg, ca. fem sekunder på å spa millioner ned i lomma på de rikeste og friskeste i dette landet, som burde stå opp om morgenen og bidra mer. Det burde høyrepartiene ha mot til å si til folk.

Eldrepartiet Fremskrittspartiet er en bløff. Det har vi sett før i dag ved behandlingen av kommuneøkonomien, der vi ser at de ikke prioriterer kommuneøkonomi, slik at vi kan få vekk de forferdelige historiene som er avdekt i omsorgen både av eldre og av andre som er avhengig av pleie.

I denne saken er det trygdeoppgjøret og pensjonistene som sviktes. Pensjonistene reagerer skarpt på underreguleringen og på at saken ikke en gang skal diskuteres i Stortinget samtidig med trygdeoppgjøret. Jeg mener det er feigt av regjeringen å legge det opp på denne måten. De burde ha blitt løftet fordi underreguleringen slår ut feil. Det vet alle som sitter i denne salen nå, etter alle de årene dette har vært påpekt og vist.

Fremskrittspartiet fortsetter å lyve om at det bare var Fremskrittspartiet som stemte mot pensjonsreformen. Det gjorde SV også. SV stemte mot pensjonsreformen og la endatil fram et eget forslag om et annet system. Det gjorde Fremskrittspartiet også, og det var at alle skulle bli minstepensjonister. Jeg har vært her lenge, så jeg vet det!

Nå er det det samme: Fremskrittspartiet skylder bare på andre partier og på den forrige regjeringen for at dette ikke lar seg endre nå. Men Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet sier vi vil rette på dette. Det er flertall i Stortinget for dette nå, hvis Fremskrittspartiet virkelig vil. Hvis de virkelig mener at det er pensjonistene og de eldre som er viktigst, ville de fått mye mer ut av det hvis de hadde stemt for Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiets forslag når det gjelder både kommuneøkonomi og pensjonsoppgjør, og for det systemet som er rundt det.

Vi får veldig godt demonstrert at det er noen partier som er for de få og de rikeste, og andre partier, som SV, som ønsker å være der spesielt for dem som er vanskeligstilt og sliter. Det vil gjøre samfunnet bedre, og jammen vil flere også kunne komme i arbeid hvis vi gjør det slik.

Lise Christoffersen (A) [19:24:54]: Denne debatten er også en debatt om trygdeoppgjøret. Det ble avsluttet for sju måneder siden, så det er kanskje ikke helt «spot on». Den debatten blir nok en gang en reprise på tidligere debatter. Vi kommer ikke til å få trygdeoppgjørene til reell behandling så lenge Solberg-regjeringen sitter. Pensjonistenes drøftingsrett blir dermed ikke reell. Det blir ingen reell behandling i Stortinget. Det har regje-

ringa ensidig bestemt og er ikke til å rikke, selv om tidligere statsråd Robert Eriksson bedyret overfor Stortinget at det slett ikke var noe problem.

Det finnes partier som mener noe annet, som Karin Andersen sa. Arbeiderpartiet mener også noe annet, men vi sitter ikke i dagens regjering. Arbeiderpartiet mener at rettferdig pensjon er noe av det viktigste i politikken. Høyre-regjeringen er uenig i det. Noen har gode pensjoner med rause tjenstepensjoner i tillegg. De har i tillegg nytt godt av regjeringas skattekutt til de rikeste. Det stemmer ikke, som Erlend Wiborg sier, at skattebyrden for pensjonister er redusert. Den er redusert for dem med de største pensjonene, men ikke for dem med de laveste. De tallene har vi fra Siv Jensen selv.

Det de med lite derimot har fått, er en merkbar realnedgang i verdien av pensjonene gjennom fire trygdeoppgjør på rad. De som ble pensjonister i 2014, har ikke opplevd et eneste oppgjør med pluss, kanskje bortsett fra i år – det kan bli 0,1 pst., vi vet foreløpig ikke.

Dette vil Arbeiderpartiet gjøre noe med, men regjeringen vil ikke. Vi vil ha trygdeoppgjørene tilbake til Stortinget. Regjeringen sier nei. Vi vil endre reguleringen av løpende pensjoner, sånn at pensjonistene skal slippe å gå i minus når andre går i pluss. Regjeringen sier nei. Rene prosenttillegg gjør at inntektsforskjellene pensjonistene imellom øker etter hvert som årene går. Arbeiderpartiet vil at vi skal se på mulighetene for en omfordeling innenfor de rammene pensjonsforliket setter. Regjeringen sier nei. Fattigdom, eller vedvarende lavinntekt, som det også heter, er høyere blant enslige minstepensjonister enn i befolkningen for øvrig. Det vil Arbeiderpartiet gjøre noe med ved nok en gang å øke minstepensjonen til enslige med 4 000 kr, men regjeringen sier nei og fortsetter å belønne dem som har råd til egen pensjonssparing, med skattekutt på 9 000 kr. Arbeiderpartiet vil ha en rettferdig tjenstepensjon med opptjening fra første krone. Regjeringen sier nei.

Så sier Erlend Wiborg: Vi har økt minstepensjonen til enslige. Er det én eneste gang blitt fremmet et sånt forslag av Fremskrittspartiet i regjering? Nei, det har blitt fremmet i Stortinget av Arbeiderpartiet, og det har vært tatt opp av Kristelig Folkeparti i budsjettforhandlinger i Stortinget, men det har ikke vært fremmet av regjeringen.

Rigmor Aasrud (A) [19:28:06]: En debatt som begynner å gå mot slutten, viser at vi ser forskjellig på folk. Vi har akkurat hørt at et tjuetalls organisasjoner, som leverer ganske grunnleggende tjenester til folk, vil jeg si – Kreftforeningen, Brystkreftforeningen, Røde Kors – får en regning på nesten 180 mill. kr fra denne regjeringen fordi de skal begynne å betale arbeidsgiverandel av sine pensjoner i Statens pensjonskasse. Det er mulig det er

en teknisk riktig løsning, men da burde det også vært orientert om hvordan man har tenkt å dekke opp de kostnadene for folk.

Vi har hørt en komitéleder som snakker om justeringer i en lang rekke trygdeytelser. Det er ikke justeringer det som har skjedd de siste sju årene, det å ta feriepengene fra folk som har mistet jobben, bilstøtten, barnetillegget, bostøtten og barnebriller – og nå skal jammen de unge som er på arbeidsavklaringspenger, betale selv for å få bedre tiltak. I budsjettet garanteres det for at disse pengene skal brukes i tillegg til det som brukes på de unge i dag, men det står ingenting i budsjettet om hva det er. Jeg regner med at statsråden skal ha ordet til slutt, og da synes jeg statsråden burde si noe om hvor mye penger vi bruker på de unge mottakerne av arbeidsavklaringspenger i dag, sånn at vi fra Stortingets side også kan kontrollere at de pengene som nå tas fra de unge, og som skal brukes på tiltak, faktisk brukes til det.

Den forrige endringen på arbeidsavklaringspenger har gjort at over 10 000 mennesker er uten inntektssikring – og det har altså økt med over 2 200 de siste årene. Det er en alvorlig situasjon for dem som rammes.

Mange har i dag snakket pent om inkluderingsdugnaden. Dugnad er gratisarbeid, slik jeg forstår det. Da kunne det vært interessant å høre statsråden si noe om hvordan man har lyktes. Hvor mange flere med nedsatt funksjonsevne er nå ansatt i departementene? Jeg skulle også ønske at statsråden kunne si noe mer om det jeg spurte om i replikken til statsråden, for det kan jo ikke være sånn at departementet har kuttet 400 mill. kr gjennom ABE-reformen uten å ha den ringeste anelse om hvordan pengene har blitt kuttet. Det synes jeg statsråden burde bruke litt mer tid på i sitt sluttinnlegg.

Og til representanten Tonning Riise: Vi kommer fra Innlandet begge to. Hvorfor skal vi ikke ha et a-krimssenter i Innlandet, der transportnæringen og bygg- og anleggsnæringen er en av de store næringene? Hvorfor trenger vi ikke å få på plass et a-krimssenter også i Innlandet? Vi vet det er behov for det også der.

Kristian Tonning Riise (H) [19:31:17]: Arbeiderpartiet har som regel et kritisk blikk på skattelettelser de mener ikke fungerer – og det gjelder vel stort sett de fleste lettelsene, ifølge Arbeiderpartiet. Men én skattelette som vi vet ikke fungerer, kommer de tilbake med forslag om å øke i hvert eneste budsjett, nemlig skatteletten til fagforeninger – det er ingen statistikk som viser at organisasjonsgraden øker når fradraget øker. Nei, den har tvert imot sunket jevnt og trutt, til tross for økninger da Arbeiderpartiet styrte. Fagbevegelsen har heller aldri hatt mer penger enn de har nå, så hvis det var prisen på kontingenten som var det avgjørende for organisasjonsgraden, kunne de satt ned prisen selv.

Grunnen til at de ikke gjør det, er antakelig at de vet at det ikke er der skoen trykker.

YS gjennomfører hvert år en arbeidslivsundersøkelse der de bl.a. spør dem som ikke er organisert, om årsaken til dette. Og hvert eneste år ser vi det samme resultatet: Det er ikke økonomien som er årsaken. Den viktigste årsaken de fleste oppgir, er at de mener at fagforeningene ikke i tilstrekkelig grad ivaretar deres interesser, mens 40 pst., interessant nok, oppgir som årsak at fagforeningene har for sterk tilknytning til politiske partier. Men det hører vi aldri Arbeiderpartiet snakke om. I denne saken er det kun økonomiske insentiver som har noe å si.

La det være klart: Høyre ønsker et reelt trepartssamarbeid, der vi snakker med både arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene – ikke et topartssamarbeid mellom regjeringen og LO. Vi ønsker et seriøst organisert arbeidsliv. Jeg bet meg merke i at representanten Moxnes fra Rødt tidligere i dag hisset seg opp over at Høyre mener at det fortsatt må være valgfritt å organisere seg. I den forbindelse har jeg lagt merke til at en av de mer radikale fraksjonene i LO, nemlig LO i Oslo, er på studietur til Cuba stadig vekk. Der er det kun én lovlig fagorganisasjon, som er direkte underlagt kommunistpartiet. Det er heller ingen streikerett på Cuba, men det kunne LO i en reisereportasje fortelle skyldtes at slikt ble løst der før problemene oppsto. Det kunne jo være fristende å spørre representanten Moxnes om det er et slikt system han ser for seg i sitt samfunn. Jeg ser at Moxnes ikke er til stede, så da får vi i stedet vente på revolusjonen, men jeg mistenker at det blir litt som å vente på Godot.

Erlend Wiborg (FrP) [19:33:57]: Når man hører på debatten som har vært her i dag, kan man spørre seg hvor givende debatten i utgangspunktet er, for det blir gjentatt direkte feil fra denne talerstolen. Hadde det ikke vært uparlamentarisk, ville jeg også sagt at noen sågar har kommet med løgn fra denne talerstolen.

I 2013 var det, som jeg sa i sted, 370 mrd. kr man brukte over folketrygden til forskjellige velferdstiltak. Det er økt til 440 mrd. kr. Det er en økning. Det er fakta. Så kan man godt være uenig i hvor den økningen har kommet innenfor folketrygden.

Jeg registrerer at det fra denne talerstolen blir brukt ord som «banditter» om dagens regjeringspartier, uten at presidenten reagerer. Det ble sagt at vi går etter folk, at man har som mål nesten å gjøre livet ille for folk. Sånn er det ikke, og alle i denne salen vet det. Ingen blir med i politikken for å skape et dårligere samfunn. Alle blir med i politikken for å skape et bedre samfunn. Så kan man godt være uenig om hvilke virkemidler man skal ha.

Sosialistisk Venstrepartis Karin Andersen kommer med direkte feil. Sosialistisk Venstreparti stemte for

pensjonsreformen, stemte for underreguleringen, stemte for det lov- og avtaleverk som regulerer pensjonene. Det ligger heldigvis i referatet og i voteringene i Stortinget fra 2008, 2009 og 2011, og da synes jeg representanten Karin Andersen bør være såpass redelig at hun innrømmer det.

Arbeiderpartiet snakker om sin skattepolitikk overfor pensjonistene. Statistisk sentralbyrå beregnet konsekvensene av Arbeiderpartiets skattepolitikk overfor landets pensjonister. 210 000 av landets pensjonister ville fått økt skatt med skatteopplegget Arbeiderpartiet lanserte for noen år siden. Vi kan legge til at både Arbeiderpartiet og ikke minst Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker en avkorting for gifte og samboende pensjonister. De stemte imot da vi fikk gjennomslag for å redusere avkortningen fra 15 pst. til 10 pst., noe som utgjorde 8 000–9 000 kr. Arbeiderpartiets representant sa i stedet at 8 000–9 000 kr tydeligvis ikke var så mye, men for landets pensjonister er det mye penger. I meldingen som vi har til behandling i dag – selv om noen later som om vi ikke har den til behandling – står det svart på hvitt at landets pensjonister har fått bedre økonomi, og det fortjener de. Fremskrittspartiet skal jobbe for å styrke den ytterligere.

Presidenten: Eg vil minna representanten om at når det er uttrykk han sjølv meiner er uparlamentariske, bør han heller ikkje bruka dei.

Representanten Lise Christoffersen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Lise Christoffersen (A) [19:37:22]: Jeg hadde egentlig tegnet meg til en kort merknad for å gi et svar til representanten Lundteigen på hvorfor Arbeiderpartiet ikke kunne være med på den merkningen han refererte til når det gjaldt internasjonale trygdeavtaler. Det har jeg fortalt Lundteigen før. Det er fordi vi mente merkningen var upresis. Den kunne lett leses som at vi ikke kan vedta nye folketrygdregler i Norge, men det kan vi altså. Det er ingen harmonisering av trygderegler i EØS. Det er først når man benytter seg av den frie mobiliteten, at dette skjer, og det har vi aldri prøvd å tilsløre. Det sa vi selv da vi satt i regjering, i en stortingsmelding i 2013. Da var vi med på felles komitémerknader hvor det står eksplisitt at EØS-avtalen avgrenser hva vi kan foreta av trygdeeksport.

Så skulle jeg gjerne hatt mer tid til å svare Erlend Wiborg, men vil bare si helt til slutt at det står svart på hvitt at pensjonistene har fått det bedre økonomisk, men det har pensjonistene fikset selv gjennom høyere opptjening. Det er ikke Fremskrittspartiets fortjeneste.

Margret Hagerup (H) [19:38:40]: Et anstendig arbeidsliv er grunnleggende for velferdssamfunnet. Det skal sikre at vi kan gjennomføre bærekraftige moderniseringer som kan stå seg over tid. Norge er et land med små forskjeller, god velferd og høy tillit mellom folk. Det skulle man ikke alltid tro når man hører mye av det som blir sagt i denne sal.

Det sås tvil om den norske modellen og treparts-samarbeidet, på tross av at alle er enige om at vi skal ha den. Heller enn å jobbe for å beholde dette unike ved det norske arbeidslivet knives vi om hvem som vil det mest. Når venstresiden beskriver arbeidslivet, brukes eksempler fra ytterkantene. Dette brukes som grunnlag for debatter der Stortinget lager regelverk som skal sikre et anstendig arbeidsliv. Da må vi se på de store linjene og ikke regelsette ut fra unntakstilfellene. Det bekymrer meg at venstresiden igjen skal til kamp mot innleie, og at de vil stenge private aktører ute fra velferden.

Det bekymrer meg også at vi har et høyt sykefravær og en høy andel uføre, og at dette kan gi smitteeffekter. En studie ved Universitetet i Stavanger tok for seg uføretrygd og nedbemanning i en kommune og effekten det hadde på personer i nabolaget til de trygdede. Forskerne fant at om 50 personer i en kommune med 5 000 mennesker ble uføretrygdet på grunn av nedbemanning, ville ytterligere 25 personer bli trygdet de nærmeste årene i ren smitteeffekt. Derfor er den nye avtalen om inkluderende arbeidsliv viktig, med sitt fokus på å forebygge og redusere sykefravær og frafall fra arbeidslivet. Det skal særlig jobbes med forebyggende arbeidsmiljøarbeid, som faktisk er den mest lavthengende frukten i arbeidet med å redusere sykefraværet.

Utfordringen er at så få vet hva arbeidsmiljø faktisk handler om. Vi tror det handler om teambygging i skauen og kake i kantinen. Bedrifter tilbyr mindfulness-kurs av frykt for høye skuldre og tidsklemma. Tiltakene for et bedre arbeidsmiljø er mange og kreative. Dessverre er det færre som jobber med det som faktisk betyr noe for arbeidsmiljøet, nemlig hvordan arbeidet organiseres, planlegges og gjennomføres. Hvordan man gjør dette på den enkelte bedrift, påvirker arbeidstakernes helse, jobbengasjement og virksomhetens resultater.

Den gode nyheten er at lavere fravær også gir smitteeffekter. Vi trenger derfor gode ledere som jobber med arbeidsmiljøet, samtidig som Stortinget må sørge for at regelverket er hensiktsmessig, og at det balanserer hensynet til den enkelte arbeidstaker opp mot hensynet til den enkelte bedrift. Disse to er gjensidig avhengig av hverandre, og i all hovedsak preges dette av gode relasjoner – mye på grunn av den norske modellen og treparts-samarbeidet.

Høyre er for et organisert, ryddig og anstendig arbeidsliv. La oss ta vare på dette og sammen videreutvikle

det – for et bærekraftig velferdssamfunn også i framtiden. Og husk: Det kan være mye god helse i å kunne gå på jobb, men det fordrer et godt arbeidsmiljø og gode ledere.

Statsråd Anniken Hauglie [19:41:41]: Jeg fikk noen spørsmål fra representanten Aasrud, bl.a. om ABE-reformen. Jeg må si jeg stusser litt, når jeg nå har reist landet rundt de siste årene og sett hvordan norske bedrifter har kjempet seg igjennom en heftig nedgangskonjunktur, over at man ikke ser at også offentlig sektor faktisk fra tid til annen må omstille seg. 0,5 pst. er ikke spesielt høyt. Jeg sier ikke at det er enkelt å omstille seg, men også offentlig sektor må være med på det. Man gjør det gjennom IKT-satsinger, man gjør det gjennom husleiekontrakter, man gjør det gjennom andre typer tiltak, og vi ser at det går bra, at det frigjør ressurser til å jobbe mer direkte med brukerne. I mitt tilfelle er det da i Nav.

Når det gjelder inkluderingsdugnaden, er det slik at vi nå har et godt arbeidsmarked. Det skapes jobber over hele landet, og i flere bransjer er det etterspørsel etter folk. Vi mener vi nå må bruke de gode tidene nettopp til å inkludere flere av dem som står på utsiden av arbeidsmarkedet i Norge. Derfor har vi lansert inkluderingsdugnaden, som bygger på tre pilarer. Den bygger på at vi skal støtte arbeidsgiverne som ønsker å ansette én til gjennom lønnsstilskudd, mentorordninger og den type tiltak. Det andre er at vi ønsker å bedre samarbeidet mellom helse og arbeid, fordi vi ser at mange av dem som står på utsiden av arbeidslivet, har helseplager, og hvor arbeid kunne vært en viktig del av behandlingen. Vi ønsker å bedre opplæringsmulighetene for dem som går på Nav, fordi vi ser at bortimot halvparten av dem som går på Nav, har grunnskole som høyeste fullførte utdanning i et arbeidsmarked som krever kompetanse. Derfor endrer vi også opplæringstiltakene til Nav. Og vi har satt som krav at 5 pst. av alle nyansettelsene i staten skal være for inkluderingsdugnadens målgrupper. Her har også kommunalministeren sendt ut flere forslag på høring til hvordan man skal kunne øke rekrutteringen nettopp i staten.

Når det gjelder ungdom: Over mange år, fra 2008 til 2013, økte antall ungdom utenfor jobb, skole og aktivitet betydelig. Det er et stort samfunnsproblem når ungdom blir stående utenfor. Derfor har vi iverksatt en egen ungdomsinnsats, vi har iverksatt aktivitetsplikt for unge på sosialhjelp, vi har iverksatt en fraværsgrense i skolen – og nå dette tiltaket med unge på AAP. Vi ser nå at det er færre unge på sosialhjelp, og at flere fullfører og består skolen, og det er viktig nettopp for å unngå lange, passive stønadsløp. Så jeg vil i all beskjedenhet si at den politikken vi har ført, vil føre til mer inkludering og mindre frafall.

Karin Andersen (SV) [19:44:48]: Tallene viser at færre funksjonshemmede er i jobb nå enn for noen år

siden. Da nytter det ikke med kutt, som regjeringen holder på med.

SV har foreslått at de som havner i Nav-systemet, skal få rett til å få fullført utdanning, slik at de har muligheter til å få jobb. Det stemmer regjeringen ned. Det er riktig at utgiftene på dette budsjettet øker, men det er fordi mange flere eldre har blitt pensjonister og har opparbeidet seg høyere pensjon. Når Fremskrittspartiet mener det jeg sier er feil, tar Fremskrittspartiet feil. Vi stemte mot. Da vi gikk inn regjering, måtte vi akseptere pensjonsreformen som de andre partiene hadde vedtatt i Stortinget – mot SVs og Fremskrittspartiets stemmer – akkurat som Fremskrittspartiet aksepterte pensjonsreformen da de gikk i regjering.

Nå er det flertall for å se på noen uheldige virkninger av pensjonsreformen. Da burde Fremskrittspartiet ha såpass mot at de kunne være med på det.

En representant fra Høyre holder et innlegg og snakker om ytterkantene i arbeidslivet og at dem skal vi ikke bry oss noe om. Jo, det er der de vanskeligstilte er, det er det arbeidsmarkedet som man skal tilby de vanskeligstilte, og det er der problemene er. Man viser også til en del forskning. Jeg skulle ønske at Høyre kunne lese noe av den forskningen som viser at helse er kjempe-skjevt sosialt fordelt. Den rammer veldig skjevt, og det gir seg utslag i skole, i inkludering, i arbeidsliv – i hele livet. Da er kutt i ytelser og ordninger for dem som har dårlig helse og har mistet jobben, rett og slett ødeleggende. Tenk om Høyre kunne lest forskningen som viser hvor ødeleggende fattigdom er for helse, håp og muligheter.

Jeg kjenner en del foreldre som har opplevd Høyres kutt. De har det vanskelig og sliter med å få endene til å møtes, de sliter med skam og med at barna deres bli påført skam, fordi de hele tiden får høre at det er deres egen feil. Hvis de hadde gjort som vi hadde sagt – som Høyre, Fremskrittspartiet og regjeringen hadde sagt – hadde dette gått bra. Slik er ikke livet, slik er ikke arbeidslivet. Dessverre har vi nå en regjering som ikke tar inn over seg de ødeleggende virkningene av fattigdom. I en tid da vi har så mye penger som vi aldri har hatt før, verken privat eller i staten, er vi nødt til å kutte i briller, småpenger, barnetillegg, i det ene etter det andre, bare for å ramme de mest vanskeligstilte.

Arild Grande (A) [19:48:08]: Kristian Tonning Riise har ikke sett noe som helst som tyder på en sammenheng mellom organisasjonsgrad og fagforeningsfradrag. Vel, da skal han få de harde fakta fra talerstolen. En forskningsrapport fra 2018 fra det tyske forskningsinstituttet IZA i Bonn viste nemlig denne sammenhengen. Den viste at økningen i fagforeningsfradrag som den rød-grønne regjeringen hadde fra 2001 til 2012 førte til

at organisasjonsgraden var 3 pst. høyere enn den ellers ville ha vært, og at produktiviteten ville ha vært 6 pst. lavere hvis man ikke hadde gjennomført økningen i fagforeningsfradraget. For Norges del ville det ha betydd 170 mrd. kr i tapte inntekter bare i 2017.

Vi vet også at dyktige arbeidstakere søker seg til organiserte bedrifter. Vi ser i rapporten at ansatte i organiserte bedrifter er mer lojale overfor sin arbeidsgiver. Bedrifter som har en økning i organisasjonsgrad, viser en klar sammenheng: 1 pst. økning i organisasjonsgrad tilsvarer en produktivitetsøkning på 1,8 pst.

Det er selvsagt ikke fordi de vil skade næringslivet at høyresiden svekker fagforeningsfradraget. Det er rent ideologiske årsaker til det. De ønsker å svekke fagbevegelsen. Alle forslag vi fremmer, enten om økning i fagforeningsfradraget eller om å gi mer til makt til fagforeningene, stemmer høyresiden konsekvent ned. All politikken deres for oppsplitting av statlige selskaper og det at man nekter for at man skal ha bedre muligheter for å organisere seg på tvers av statlige selskaper, viser at de ønsker å svekke fagbevegelsens betydning i det norske arbeidslivet. De ønsker økte forskjeller. Nettopp gjennom å svekke fagbevegelsen kan de oppnå det, og det lykkes regjeringen med.

Statsråden snakker om ABE-reformen. Det er ingen reform; det er ren kuttpolitikk. Det utløser ingen reform av offentlig sektor. Tvert imot: Det rammer tjenestene, det rammer arbeidslivet – gjennom bl.a. kuttene som Arbeidstilsynet blir påført, som gjør at det blir færre tilsyn – og det rammer ikke minst arbeidsforholdene for dem som jobber i disse virksomhetene.

Arbeiderpartiet ønsker verdens beste offentlige sektor. Det får vi ikke ved å sette kniven mot strupen til de ansatte. Det får vi hvis vi lar de ansatte slippe til og utvikle tjenestene sammen med brukerne.

Presidenten: Representanten Rigmor Aasrud har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Rigmor Aasrud (A) [19:51:05]: Min korte merknad dreier seg om innlegget som komiteens leder, Erlend Wiborg, holdt til sist her i stad, der han forklarte hvorfor det ikke har vært noen dramatiske kutt i folketrygdens ytelser, og han sammenligner altså 370 mrd. kr i 2013 med 440 mrd. kr nå. I mellomtiden har det faktisk vært en prisstigning, og det har blitt ganske mange flere folk i Norge, det har blitt mange flere folk i Norge som har levd lenger og fått større ytelser. Jeg vil be representanten Wiborg regne litt til, så kanskje tallene ikke blir så gode, og da hadde man kanskje heller ikke brukt ordet «justere» om de kuttene som er foretatt, for de er faktisk ganske store.

Heidi Nordby Lunde (H) [19:52:16]: Velferdsstatens dilemma er på den ene siden å sørge for et sosialt sikkerhetsnett som tar vare på dem som av mange ulike grunner i kortere eller lengre tidsrom ikke kan delta i arbeidslivet, men på den andre siden er det sosiale sikkerhetsnettet avhengig av at flest mulig deltar i arbeidslivet, og disse to tingene henger sammen.

Jeg må innrømme at jeg i grunnen er litt glad for at opposisjonen er så tydelig i sin motstand mot endringer, for etter innføringen av aktivitetsplikt for unge sosialhjelpsmottakere så vi flere komme i arbeid, aktivitet eller utdanning. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet stemte imot. Ifølge faktisk.no får flere på arbeidsavklaringspenger nå raskere og tettere oppfølging etter de endringene som ble gjort i 2018, etter ikke å ha fått den lovede oppfølgingen som den rød-grønne regjeringen lot være å gi da de innførte ordningen i 2010. Flere blir avklart raskere til arbeid, og flere får raskere innvilget den uføretrygden de har krav på.

Ordningen med arbeidsavklaringspenger fungerte jo ikke. Det var grunnen til at vi måtte gjøre endringer. Det er en grunn til at arbeidslivsforsker Markussen ved Frischsenteret kalte den «et rullebånd ut av arbeidslivet». Han mente at den låste folk inn i varig utenforskap, varig fattigdom. Det har regjeringen endret på, mot Arbeiderpartiets, SVs og Senterpartiets stemmer.

Jeg gjentar: Det er usosialt ikke å endre på ordninger vi ser ikke fungerer eller ikke er relevante. Det kan representanten Christoffersen harselere med, men vi følger faktisk anbefalinger fra SINTEF, Sysselsettingsutvalget og Nav når det gjelder å få unge av det rullebåndet, noe som Arbeiderpartiet i dag stemmer imot.

Av irrelevante ordninger kan jeg nevne at vi også opphever støtte til teksttelefon, rett og slett fordi vi ikke lenger produserer teksttelefoner i Norge, og da synes vi det er greit faktisk å fjerne den ordningen.

Jeg minner om at da Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet satt ved makten, hadde de høyere skatter, de hadde høyere avgifter, de hadde rekordhøye oljepriser og en økonomi i vekst. Allikevel økte helsekøene, AAP-ordningen fungerte ikke, og det ble 15 000 flere fattige barn.

Jeg kan nå fortelle at de 10 pst. rikeste i Norge betaler mer personskatt under denne regjeringen enn da de rød-grønne satt i regjering.

Denne regjeringen endrer for å bevare velferdsstaten for alle. Vi har økt barnetrygden, vi har innført gratis kjernetid i barnehagen, det er færre i sykehuskø, og ja, vi gir lavere skatter og avgifter, sånn at de som inkluderes, får en jobb å gå til i et robust næringsliv.

Når det gjelder beskrivelsene av et sosialt sikkerhetsnett som rakner, fra SV, og innleggene fra representantene Sandtrøen og Grande, minner det meg litt om valgkampen i 2013, med alle fryktoptslagene. Dette gir

meg godt håp for at vi vinner igjen i 2021. Folk kjenner seg ikke igjen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:55:35]: Nasjonalfor-samlingen vår, Stortinget, er en arena for interesse-kamp. Det handler om hvordan vi skal bruke de penge-ne vi har, om de skal komme det brede lag av befolk-ningen til gode eller om samfunnets ressurser og peng-er skal samles på færre hender.

Det er jo en ærlig sak å ha ulike syn på hvordan for-delingen skal være. Jeg har mye mer respekt for politiske motstandere som er ærlige på hva de tenker, og jeg har ganske stor respekt for det sitatet jeg nevnte i stad, den uttalelsen som Torbjørn Røe Isaksen kom med tidligere som sosialpolitisk talsperson, hvor han var åpen om at han mener at Norge tåler økte forskjeller. Senere har Høyre lagt om til en retorikk som forsøker å tilsløre det som er Røe Isaksens og partiets ærlige mening.

Det samme opplever vi fra representanten Hagerup. Det er i denne salen helt ulike syn på lover og hvordan vi skal fordele ressursene.

La meg ta tre eksempler.

Her om dagen diskuterte vi om vi skal ha en lov som sørger for at fylker har et eget ansvar for å følge opp store bedrifter som skal nedlegges, det som kalles omstillings-loven. Grunnen til at Arbeiderpartiet er for den, er at vi representerer interessene til arbeidstakere og lokalsam-funn over hele landet. Da er det viktig for oss at hvis det er en mulighet for å redde en bedrift, skal vi sørge for fortsatt aktivitet og arbeidsplasser. Høyre representerer interessene til dem som har formuer, og da er det logisk at det er en fordel å kunne flytte vekk de pengene uten noen form for hindre og ekstra tidsbruk på å skulle følge opp lokalsamfunnene og mulighetene for videre drift. Det er en ærlig sak, men vi er uenige.

Det samme går på forvaltningen av naturressursene våre i Norge. Arbeiderpartiet prioriterer at naturressur-sene skal bidra til verdiskaping, arbeidsplasser og syssel-setting. Høyre representerer ideen om at det skal kunne være et formuesobjekt som man skal kunne kjøpe og selge etter eget forgodtbefinnende. Det er også en ærlig sak, men det har veldig ulike konsekvenser. Det betyr f.eks. for min region og mitt fylke at Høyre-politikere støtter opp under at store skogeiendommer skal kunne kjøpes og selges uten at det er noe krav til lokalt eierskap og dermed verdiskaping og tilbakevirkende ringvirk-ninger for folk flest. Vi er uenige.

Det samme er tydelig hvis man ser på Høyre-med-lem Pål Atle Skjervengen. Han har sagt at sosial dum-ping nærmest bare er en teoretisk abstrakt idé. Men så legger han til at hvis det bidrar til å presse lønninger ned på et lavt europeisk nivå, er han allikevel for.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [19:58:47]: SV har foreslått aktivitetsplikt for Nav. SV har foreslått flere tiltak i Nav, slik at folk faktisk kan få hjelp. SV har foreslått at folk skal få skaffe seg kompetanse gjennom Nav, slik at de kan få en jobb. Det regjeringen har gjort, er at de har kastet tusenvis av uavklarte mennesker ut av arbeids-avklaringspenger og over i et år i karantene, mange av dem uten rett til sosialhjelp engang. Og så står man her og sier at da har man ordnet systemet bedre. Det er feil.

Jeg skjønner at representantene fra Høyre og jeg snakker med veldig forskjellige mennesker. Jeg snakker med dem det gjelder, de som er rammet av dette, og de har ikke fått bedre hjelp. Tvert imot har de havnet i et økonomisk uføre som gjør helseproblemene større, og som gjør at de står milevis lenger unna arbeidslivet nå enn de gjorde før kuttene.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [20:00:08]: Repre-sentanten Nordby Lunde tok til orde for å endre ytelser og ordninger innenfor Nav.

Vi er mange som kan være enige om at vi hele tiden har behov for endringer – gjøre systemene bedre, gjøre det enklere for folk å komme ut i arbeid og sørge for at vi hjelper folk enda litt mer. Men det er ikke det endringene som vi nå diskuterer, gjør. Endringene vi nå diskuterer, kuttene i arbeidsavklaringspenger for unge, er en nedbygging av ordningen.

Man fortsetter å gjemme seg bak sysselsettingsut-valget. Utvalget er todelt, og de er ikke ferdig diskutert i andre enden, men det får nå så være. Men det den første delen anbefaler, er en differensiering for dem på 23–24 år, mellom borteboende og hjemmeboende. Men jeg kan ikke se at dette er noe regjeringen eller represen-tanten derfra tar til orde for. Det de derimot gjør, er å gjem-me seg bak deler av sysselsettingsutvalgets anbefaling.

Jeg har lyst til å referere fra deler av rapporten. Man sier nå at lavere minsteytelser vil kunne føre til at flere får behov for supplerende sosialhjelp – sosialhjelp er en behovsprøvd ytelse hvor arbeidsinntekt avkortes krone for krone. Insentivene for å øke deltakelsen i inntektsgi-vende arbeid er derfor i utgangspunktet svakere.

Vi skal alltid være villig til å diskutere ordningene, gjøre dem bedre, styrke dem. Men det som brukes som argumenter for å svekke dem, gjør det litt vanskeligere. Det vil vi aldri godta.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplas-sen.

Presidenten: Debatten i sakene nr. 4 og 5 er dermed avsluttet.

Sak nr. 6 [20:02:13]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud og Jan Bøhler om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft (Innst. 66 S (2019–2020), jf. Dokument 8:5 S (2019–2020))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: Det blir 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det, innenfor den fordelte taletid, bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

De som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Himanshu Gulati (FrP) [20:03:06] (ordfører for saken): Jeg vil også begynne med å takke komiteen for et godt samarbeid og rask framdrift i saken og ikke minst takke vår eminente komitésekretær, som henger med i svingene.

Vi behandler i dag et forslag om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptakelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft. Komiteen har vist til at straffesaker kan gjenopp- tas etter beslutning fra gjenopptakelseskommisjonen. En rekke slike saker har blitt gjenopptatt siden kommisjonen startet sitt arbeid i 2004. De aller fleste av disse sakene har endt til gunst for tiltalte. Kun én sak har endt til ugunst for tiltalte, den såkalte Kristin-saken, der tiltalte ble dømt for drapet på Kristin Juel Johannessen i 1999.

Dom i denne saken falt i 2016, hele 17 år etter hendelsen. I denne saken ble gjerningsmannen dømt til å betale erstatning til offerets foreldre. Imidlertid av slo Kontoret for voldsoffererstatning kravet, med henvisning til voldsoffererstatningsloven § 19, som slår fast at lovens kapittel 2, om utmåling av voldsoffererstatning, ikke kommer til anvendelse for straffbare handlinger som har funnet sted før lovens ikrafttredelse. Dette medførte at det avgjørende i Kristin-saken ble tidspunktet for når den straffbare handlingen hadde funnet sted, ikke tidspunktet for domfellelsen. Kristins foreldre fikk

dermed ikke erstatning, selv om retten slo fast at de hadde krav på det.

Forslagsstillerne har i begrunnelsen for forslaget vist til at Kristin-saken reiser prinsipielle spørsmål. De har vist til at det framstår som sterkt urimelig og ikke i tråd med grunnlaget for ordningen med voldsoffererstatning. På denne bakgrunn har Arbeiderpartiet foreslått endringer i reglene om voldsoffererstatning og å gi disse reglene tilbakevirkende kraft – som er det forslaget vi her behandler.

Justiskomiteen ba i oktober om ministerens vurdering av dette forslaget, og justis- og innvandringsministeren skrev i brev til komiteen at de arbeider med oppfølgingen av NOU 2016: 9, Rettferdig og forutsigbar – voldsskadeerstatning. Ministeren skriver videre at departementet ser på en rekke problemstillinger, herunder anmodningen fra Stortinget i 2018 om å be regjeringen følge opp NOU-en og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av behovet for å endre regelverket på nettopp dette feltet. Arbeidet med å få i stand regelverksendringer som sikrer voldsofre i eldre saker og gjenopptakelsessaker, er altså et arbeid som regjeringen er i gang med, og ministeren understreker også til komiteen at regjeringen tar sikte på å legge forslag om ny lov om voldsoffererstatning fram for Stortinget allerede neste år.

Dette er det jeg vil si som saksordfører. Jeg vil også legge til noen flere betraktninger, og det er at vi i regjeringsspartiene er veldig glad for at ministeren forsikrer oss om at regjeringen vil ivareta dette og sørge for en god ivaretagelse av offeret. Det er et viktig prinsipp, ikke minst for oss i Fremskrittspartiet, at man alltid skal stå på offerets side i denne typen prinsipielle saker.

Derfor fremmet også Fremskrittspartiet i 2012 forslag om å be regjeringen endre nettopp dette, og om at denne endringen skulle gå ut på å gi alle voldsofre krav på inntil 60 G i erstatning. På det tidspunktet fikk ikke forslaget flertall.

Med utgangspunkt i dette er vi fra regjeringsspartiene veldig glad for at regjeringen følger opp og sier at den skal se på lovendringer. Vi er utålmodige, vi ønsker å få på plass et regelverk raskt, og vi er derfor takknemlige for at justis- og innvandringsministeren nå sier at dette vil bli fulgt opp i løpet av 2020.

Presidenten: Skal representanten ta opp forslag?

Himanshu Gulati (FrP) [20:07:11]: Ja, takk for påminnelsen! Jeg tar opp mindretallsforslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Representanten Himanshu Gulati har tatt opp det forslaget han refererte til.

Maria Aasen-Svensrud (A) [20:07:31]: Nok en gang har vi til behandling en sak Arbeiderpartiet, og særlig Lene Vågslid, har kjempet utrettelig for – en sak hvor urett må rettes opp.

Saken er for vår del prinsipiell, selv om vi alle vet at den per i dag gjelder én familie i Norge. Den berører direkte saken om erstatning til Kristin Juel Johannessens foreldre, som fikk sin datter drept i 1999 – en erstatning lagmannsretten tilkjente foreldrene da gjerningsmannen ble dømt til 13 års fengsel i 2016, 17 år etter drapet. Som alle her godt vet, er dette en erstatning de allikevel ikke vil få utbetalt, med mindre vi som sitter i denne sal, vil endre regelverket. Derfor må regelverket endres. Dette er uverdigg.

Det er tre år siden vi fremmet denne saken, og tredje gang forslaget fremmes, er begrunnelsen den samme. Det er rett og slett sterkt urimelig, og ikke i tråd med grunnlaget for ordningen med voldsoffererstatning, at mennesker som har blitt offer for svikt i politiets arbeid, og som har måttet vente i årevis for å få en avklaring og domfellelse i sin datters draps sak, skal frarøves muligheten til å få utbetalt de pengene retten har tilkjent dem, fordi regelverket om voldsoffererstatning ikke er tilpasset gjenopptakelsessakene.

Saken er etter vår mening også i strid med den alminnelige rettsfølelsen. I tillegg til Arbeiderpartiet vil SV og Senterpartiet støtte forslaget som skal sørge for å rette opp uretten mot ofres foreldre.

Som sagt har denne saken en lang historie, slik også behandlingen av den har. Regjeringspartiene har ikke vært uten forståelse, og Kristelig Folkeparti, ved nåværende leder Kjell Ingolf Ropstad, riktignok før Kristelig Folkeparti gikk inn i regjering, takket forslagsstillerne og erklærte fra denne talerstol at man var enig i at vi ikke kunne ha et system som gir urettferdige konsekvenser. På tross av disse ord vil ikke Kristelig Folkeparti støtte forslaget, men har fremmet et eget, som lyder som følger:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9 sikre at voldsoffererstatningsordningen omfatter voldsofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker.»

Det fikk flertall.

I denne saken mener flertallet fra Senterpartiet, SV og Arbeiderpartiet at det er sterkt kritikkverdigg at regjeringspartiene ikke følger opp egne lovnader og uttalelser gitt i forbindelse med tidligere behandling av saken. Selv om de tidligere har sagt seg enig i at avvisning av erstatning til offerets foreldre ikke er et rimelig utfall, har de likevel ikke sørget for at regjeringen gjør de endringene som er nødvendigg.

Det kravet man har på erstatning, blir kun teoretisk med dagens ordning. Fordi man ikke får det utbetalt, er

det svært uheldigg og framstår ikke i tråd med hensikten bak regelverket. At det ikke skal være anledning til å utbetale den voldsoffererstatningen som retten har tilkjent i gjenopptakelsessaker, framstår som en problemstilling lovgiver ikke har tenkt over. Her står vi overfor et hull i regelverket som må tettes iggg. Dette vil kun gjelde et fåtall saker – kun gjenopprettelsessaker som har fått et resultat til ugunst for tiltalte. Det at regelverket gis tilbakevirkende kraft, vil kun ha betydning for én sak.

Flertallet i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet, mener fremdeles at denne uretten må rettes opp nå, og viser til innstillingen.

Det er positivt at regjeringspartiene nå fremmer forslag om at ny lov skal komme til neste år, men det har tatt for lang tid, og det blir ikke bedre av den grunn. Det er ikke nok. Arbeiderpartiet har derfor fremmet et løst forslag vi håper kan få tilslutning og på denne måten sørge for at gjenopptakelsessaker er med. I tillegg er det viktig for Arbeiderpartiet å befeste tidspunktet. Forslaget har følgende ordlyd:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny lov om voldsoffererstatning som sikrer at voldsoffererstatningsordningen omfatter voldsofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker, og legger denne frem for Stortinget i løpet av våren 2020.»
Jeg tar med dette opp Arbeiderpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svensrud har tatt opp det forslaget hun refererte.

Jenny Klinge (Sp) [20:12:25]: Først takk til saksordføreren for eit godt arbeid med saka. Vi i Senterpartiet støttar framlegget i representantforslaget vi handsamar i dag. Vi har tidlegare støtta eit likelydande framlegg. Komiteen synest å vere einig i at dagens regelverk ikkje er godt nok tilpassa gjenopptakingssaker, og at dette må rettast opp.

Eg har forståing for at det har vore tidkrevjande for departementet å utarbeide eit framlegg til ny lov om valdsoffererstatning. Det er mange ulike problemstillinger departementet må ta stilling til. No begynner det likevel å ta for lang tid før framlegget kjem, og eg meiner det er nødvendig å leggje meir press på regjeringa i saka.

Når det er sagt, er eg positiv til utsegnene frå regjeringspartia om at vi kan forvente at ei ny lov om valdsoffererstatning blir lagt fram for Stortinget i løpet av 2020. Eg meiner likevel at vi må kunne gå lenger enn det representantane frå Høgre og Framstegspartiet vil. Det bør kome tydeleg fram av Stortingets vedtak i dag at framlegget om ny lov om valdsoffererstatning skal sikre at valdsoffererstatninga omfattar valdsoffer frå eldre saker og gjenopptakingssaker. Eg viser til innlegget frå representanten Aasen-Svensrud, som grunngevg dette godt.

Senterpartiet støtter det lause framlegget fra Arbeiderpartiet.

Petter Eide (SV) [20:14:01]: Vi hadde en debatt tidligere i dag hvor talerstolen omtrent tok fyr. Det skjer ikke nå, for jeg tror faktisk vi er ganske enige om veldig mye. Det er noen mindre uenigheter.

Voldsoffererstatningen er faktisk en veldig vakker ordning i vår velferdsstat. Vi er alle sammen enige om at de som blir utsatt for vold, har krav på en eller annen form for erstatning. En perle er det, og de fleste land i verden har ikke slike gode ordninger for dette. Gjennom en voldsoffererstatningssak aksepterer vi faktisk at fellesskapet har et ansvar for enkeltindividet, selv om fellesskapet selvfølgelig ikke har ansvar for den hendelsen som skjedde. Vi aksepterer også gjennom dette at vi har et ansvar for å beskytte enkeltindivider mot vold, og vi tar da ansvar for det. Jo mer vi forebygger mot vold, jo mindre voldsoffererstatning vil det bli å betale.

Det er en kjempefin og flott ordning. Nå skal vi ikke behandle selve ordningen her, men jeg tror vi skal minne oss på at dette er en ordning som vi ikke nødvendigvis må ta for gitt, at vi også bruker denne debatten til å minne oss på hvor fint dette egentlig er.

Vi behandler altså tidspunktet for når vi skal beregne selve voldsoffererstatningen. Vi ønsker at reglene skal justeres slik at ordningen skal gjelde for alle, uansett tidspunkt. Det skal ikke være sånn at tidspunktet beregnes på en slik måte at de som ut fra prinsippet om voldsoffererstatning har rett på det, faller utenfor – slik det er nå, slik det er i eksemplet som blir hentet fram.

For meg er dette en veldig enkel sak å ta stilling til. Jeg hører også at det ikke er veldig store motforestillinger mot å gjøre endringer på dette. Vi debatterer dette i Stortinget i all hovedsak for å tette et hull i en ordning hvor vi har avdekket noen svakheter. På det prinsipielle er vi enig, og vi ber om at regjeringen setter fortgang i å få ryddet opp i dette, slik at dette blir tettet på en best mulig måte.

SV kommer til å støtte også det løse forslaget som Arbeiderpartiet har framsatt i dag – så er det meldt inn.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [20:16:27]: Saken vi behandler her i dag, er viktig, svært viktig, for dem det gjelder. Jeg vil derfor starte med å takke forslagsstillerne for at de har løftet denne saken opp på ny. Kristelig Folkeparti har hatt et engasjement i denne saken, og vi er i utgangspunktet enig med forslagsstillerne i saken, men i dag stiller vi oss bak regjeringens forslag til løsning. Vi opplever at dette forslaget ivaretar Kristelig Folkepartis intensjon om en grundig og god saksbehandling av saken og viktigheten, slik at vi får framlagt et lovforslag, tidfestet til 2020.

Når vi oppdager at et system gir urettferdige konsekvenser, er det en av våre fremste oppgaver som lovgiverne å sørge for at det blir ordnet. Derfor tok Kristelig Folkeparti initiativ til å starte arbeidet med denne endringen i denne loven allerede i behandlingen av NOU 2016: 9, og vi er glad for at regjeringen nå følger opp forslaget i et helhetlig arbeid knyttet til en rettferdig og forutsigbar voldsskadeerstatning.

I en så viktig sak er det helt avgjørende for dem det gjelder, at vi har en grundig gjennomgang av lovverket. Når det blir lagt fram forslag til endringer, må vi sikre at vi har fått vurdert om det er flere tilfeller som skal ses i sammenheng. Det er viktig for å sikre at tilfeller ikke blir utelatt. Kristelig Folkeparti mener loven må endres slik at tidspunktet for når man har rett på voldsoffererstatning, endres fra handlingstidspunkt til domstidspunkt.

Vi mener også at regjeringen må vurdere om andre tilfeller bør innlemmes i ordningen. Kristelig Folkeparti er ikke imot forslaget fra forslagsstillerne, men vi er for å ta det i en større sammenheng. Jeg har møtt pårørende i slike saker, og det gir sterke inntrykk. Derfor er det viktig at vi her gjør et grundig arbeid.

Vi har fått et tydelig signal i statsrådets svarbrev, som sier at departementet følger opp Kristelig Folkepartis anmodningsforslag fra 2018 og hvordan det nå kan imøtekommes i ny lov. Dette skal gjøres i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9, Rettferdig og forutsigbar – voldsskadeerstatning. Det er viktig for oss å si at Kristelig Folkeparti også er opptatt av å få tilbake en løsning som sikrer likebehandling, og et klart regelverk som legger til rette for effektiv saksbehandling og avgjørelser av høy kvalitet. Derfor ser vi fram til et grundig beslutningsgrunnlag når vi får framlagt forslag til ny lov allerede til neste år.

I arbeidet med lov om voldsoffererstatning er det videre viktig å få på plass et regelverk som er tilpasset gjenopptagelsessaker. Ofre i slike saker må få utbetalt den voldsoffererstatningen retten mener de har krav på. Det er en stor forskjell på det å ha en reell mulighet for erstatning og det å ha et teoretisk krav, slik man kan si at ordningen fungerer i dag.

Kristelig Folkeparti vil signalisere her fra Stortinget at vi forventer at dette arbeidet får prioritet i departementet. Kristelig Folkeparti ser derfor fram til at Justis- og beredskapsdepartementet kommer tilbake til Stortinget i 2020 med et forslag til ny lov om voldsoffererstatning. Så vil jeg legge til at også nevnte enkeltsak forutsetter vi fra Kristelig Folkepartis side at blir innlemmet i den nye ordningen.

Statsråd Jøran Kallmyr [20:20:13]: Dette er en viktig sak, og jeg har stor forståelse for at det for dem det berører, er svært viktig å ha et tempo i saken. Flertallet i

justiskomiteen fremmer nå på nytt et forslag om å be regjeringen foreslå nødvendige endringer i voldsoffererstatningsloven og forskriften, slik at tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptakelsessaker, går fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for en domfellelse av skadevolder.

Som komiteen peker på, vedtok Stortinget to anmodninger til regjeringen 10. april 2018. Regjeringen ble der bedt om å sikre at voldsoffererstatningsordningen omfatter voldsofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker, og at dette skulle gjøres i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2016: 9, Rettferdig og forutsigbar – voldsskadeerstatning. Jeg mener at det nettopp er her dette arbeidet hører hjemme.

Jeg registrerer at et flertall i komiteen ikke er fornøyd med oppfølgingen av anmodningsvedtakene, men det har vært og er viktig at vi ser på hele voldsoffererstatningsordningen og hvordan den bør innrettes. Bakgrunnen for det er at voldsoffererstatningsloven er komplisert. Den er vanskelig tilgjengelig, og vi er nettopp derfor nødt til å ta et helhetlig grep for å sikre en mer treffsikker, effektiv og ikke minst forutsigbar ordning. Det er en rekke endringer og en rekke endringer i satser. Det viser at denne ordningen trenger å bli mer forutsigbar. En av grunnene til at vi står med denne saken nå, er at det har vært mange forskjellige satser opp gjennom tidene.

I tillegg til NOU-en fra 2016 har departementet innhentet en omfattende kvalitativ kartlegging av ordningen og en kvalitativ analyse som tar for seg virkningen av voldsoffererstatning, med brukere og samfunnseffekter i fokus. Regjeringen tar nå sikte på å legge fram en ny lov om erstatning fra staten for Stortinget i 2020. Som nevnt i mitt brev til justiskomiteen er målet at arbeidet som nå legges ned, vil resultere i et forslag som sikrer likebehandling, effektiv saksbehandling og et klart og enkelt regelverk, herunder også et forslag om hvordan anmodningene fra Stortinget i 2018 kan imøtekommes.

Det er altså ikke en politisk uenighet vi står igjen med. Det det egentlig koker ned til etter denne dagen, er når lovforslaget skal fremmes. Er det i løpet av våren 2020, eller er det i løpet av 2020? Jeg tror det av og til kan være lurt å ta seg den lille tiden det tar å kvalitetssikre loven – for dette skal være en god lov, det skal være en lov som fungerer for alle – og at vi da forhåpentligvis slipper å komme tilbake igjen til Stortinget for å korrigere loven fordi den får uheldige utslag. Derfor kan jeg ikke love at jeg greier å få loven ferdig før våren 2020, men det skal ikke herske noen tvil: Denne saken kommer til å bli prioritert i departementet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [20:23:42]: Er statsråden enig med Arbeiderpartiet i at denne saken er et grelt eksempel på urett som bør rettes opp?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:23:56]: Vi mener jo at vi skal følge opp anmodningsvedtaket, og at vi kommer til Stortinget med de endringene som er nødvendige for å gjøre det. Men vi må samtidig se på at når vi innfører ett tidspunkt, skjæringstidspunktet, for når voldsoffererstatning skal utbetales i gjenopptakingstilfeller, må vi også se på om det da blir prinsipielt viktig å gjøre det i alle typer saker. Så det er mer der problemstillingene har stått for departementets arbeid. Vi er fullstendig klar over at denne enkeltsaken har gitt et urimelig resultat for den familien.

Maria Aasen-Svensrud (A) [20:24:35]: For to år siden ble det sagt fra Høyre og Fremskrittspartiet at oppfølgingen av NOU-en skulle gå raskt, og at denne saken skulle prioriteres. Mener statsråden at to år er «raskt»?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:24:51]: Lovsaker tar tid. Dette er viktig, og det er store lovsaker. Her har det vært en NOU på over 186 sider som har reist mange prinsipielle problemstillinger. Det er mange ting her som skal avklares. Det er mange viktige ting her for brukerne som skal avklares. Det handler bl.a. om retten til advokat, hvordan man skal gjøre det når det f.eks. er to voldsmenn som sammen har blitt dømt for samme beløp, hvor den ene kan betale og den andre ikke kan betale. Det er så mange sånne typer problemstillinger. Jeg mener at de som har blitt utsatt for vold, fortjener å få en ordentlig og god voldsoffererstatningslov nå, som er basert på gode og gjennomtenkte tanker. Det er nettopp derfor man har fått en NOU, for å kunne ha et godt grunnlag for en sånn type lovarbeid, og da tar det av og til litt tid.

Maria Aasen-Svensrud (A) [20:25:41]: Jeg takker for svaret. Jeg har respekt for at det tar tid, men jeg opplever jo da at statsråden ikke vil anbefale sine samarbeidspartier og sitt eget parti å støtte Arbeiderpartiets løse forslag om at ny lov må komme før sommeren 2020, og at en må sikre gjenopptakelsessakene, slik vedtaket sier. Likevel hadde det nå vært fint om vi kunne få en begrunnelse for hvorfor dette ikke er mulig.

Statsråd Jøran Kallmyr [20:26:10]: Som jeg sa fra talerstolen nå nettopp, kan det av og til være greit å bruke den tiden man trenger, til å kvalitetssikre, og at man er sikker på at man faktisk greier å treffe på en riktig måte, slik at man ikke må komme tilbake til Stortinget med uforutsette problemstillinger som dukket opp fordi man skulle skynde seg og lage ferdig en lov. Lovarbeid tar lang tid, og denne salen har jo mange ganger vært

vitne til at hvis man skynder seg for mye, kan det oppstå uforutsette problemstillinger som man ikke tenkte over.

Jeg tror dette kommer til å bli en veldig god lov for dem som er så uheldige å være utsatt for vold, og jeg tror det blir en lov som kan ha et varig stempel, og det er det vi søker. Derfor kan jeg ikke stå her og love at den skal være ferdig våren 2020, men jeg skal love at den blir ferdig i løpet av 2020.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [20:27:12]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl om en offentlig utredning om straffesakskjeden (Innst. 49 S (2019–2020), jf. Dokument 8:141 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Maria Aasen-Svensrud (A) [20:28:04]: Regjeringen har gjennomført en strukturell reform i politiet, de planlegger en reform i kriminalomsorgen, og det er satt ned en domstolkommisjon som skal vurdere en helt ny domstolstruktur. Reformene blir gjort hver for seg med fokus på struktur som passer med budsjett og ideologi. Dermed vil hele straffesakskjeden, inkludert den etterfølgende kriminalomsorgen, i realiteten bygges om uten at man først har sett på det samlede behovet.

Dette planlegges uten at man har sett på politikraften som er igjen i distriktene i Norge, uten at man har sett på hvordan dette påvirker tilfanget av saker i domstolene, og uten at man sikrer at kriminalomsorgen er dimensjonert til å ta imot dem som blir dømt og gi dem den oppfølgingen de trenger for å kunne bli våre gode naboer etter endt straff. Endringene i én etat påvirker de andre, men likevel ønsker man ikke å se reformene i tilstrekkelig sammenheng eller utredet skikkelig i dybden. Gro Harlem Brundtland sa en gang: «Alt henger sammen med alt», og dette gjelder bestemt også i straffesakskjeden.

Det blir spesielt alvorlig når reformer gjennomføres uten at de er fulgt opp med tilstrekkelige ressurser, noe som har fått store konsekvenser for det økonomiske

handlingsrommet i politidistriktene og et tilstedeværende lokalt politi over hele landet. Kriminalomsorgen og domstolene har fått store utfordringer som følge av økonomiske kutt gjennom avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen.

Domstoladministrasjonen har over flere år informert om den vanskelige økonomiske situasjonen de er i. Dels har ABE-kuttene som er gjennomført, ført til at stillinger som har blitt ledige, ikke har blitt bemannet opp, og dels har nødvendig modernisering av domstolene i form av økt bruk av ny teknologi, ikke blitt gjennomført. En alvorlig konsekvens av slik sparepolitikk overfor domstolene er lang saksbehandlingstid både i straffesaker og i sivile saker. Rettssikkerheten blir dermed ikke ivarettatt, og det er alvorlig.

Norges institusjon for menneskerettigheter fremhevet i sin årsmelding for 2017 at lang saksbehandlingstid i domstolene er et betydelig problem. Problematikken ble videre fulgt opp i NIMs årsmelding for 2018, som understreker at kravet til uavhengige domstoler kan legge føringer for finansiering av domstolene, og hvordan systemet for dette bør innrettes. Det er dette en utredning, slik det foreslås i dette Dokument 8-forslaget, kan hjelpe oss å sikre samfunnet mot.

Justisministeren ser ikke behov for at et slikt utvalg opprettes. Han mener det allerede foregår en prosess som vil gi god oversikt over sammenhengen mellom ressurs situasjonen og framtidig kompetansebehov i politiet, påtalemyndigheten, domstol og kriminalomsorg – prosesser som ingen utenfor regjeringspartiene og departementene vet noe om hvordan gjennomføres, eller hvilke faktorer som vil vektlegges spesielt.

Arbeiderpartiet er tydelig på vi støtter forslaget som her er framsatt. Straffesakskjeden må ses i sammenheng, og et utvalg som virkelig ser på helheten, ikke bare deler den, vil ha stor verdi. Det er behov for en slik utredning både for å sikre oss mot at regjeringen ikke bare fokuserer på å spare penger som kan brukes til ideologiske skatte-kutt, og for rett og slett å sikre at landets innbyggere får den hjelpen, den tryggheten og den sikkerheten de har behov for og ikke minst fortjener.

Frida Melvær (H) [20:31:49]: Regjeringa gjennomfører viktige endringar i justissektoren. Politireforma er kanskje den viktigaste og mest nødvendige reforma av norsk politi i historia. Reforma trengst for å tilpasse politiet til eit nytt kriminalitetsbilde.

Vi gjer òg eit arbeid i kriminalomsorga. Vi byggjer opp kapasiteten og utvidar moglegheitene for alternativ soning på behandling sinstitusjon, heimesoning og bøteteneste. Vi sender rekordmange utanlandske kriminelle til soning i heimlandet sitt. Alt dette har ført til at fengselskøane no nærmast er vekk.

Fleire domstolar har frivillig valt å slå seg i hop for å levere betre tenester. Ein politisk uavhengig domstolskommisjon har nyleg levert ei utgreiing med forslag til fleire samanslåingar. Regjeringa har ho til behandling og ser på kva vi kan gjere for å fordele sakene betre, behandle dei raskare og auke rettstryggleiken, noko dei frivillige samanslåingane viser er mogleg å oppnå.

Forslagsstillarane meiner regjeringa ikkje ser endringane som vert gjorde, i samanheng, og vil setje ned nok eit utval for å vurdere balansen i straffesakskjeda.

For det fyrste er det justisministeren sitt daglege ansvar å sørge for balanse mellom politi, domstolar og kriminalomsorg. Vi treng ikkje eit utval som skal vurdere dette. Skal vi setje ned utval for alle problemstillingar som måtte dukke opp, gjer vi våre øvste politisk ansvarlege meir eller mindre arbeidslause. Då lagar vi oss i so fall eit nytt politisk system.

For det andre registrerer eg svært mange saker der opposisjonen ønskjer å setje ned utval for både det eine og det andre. Kanskje er det på tide at enkelte politikarar no roar litt ned på denne iveren etter å setje ned utval.

Eit utval består av dei fremste ekspertane i landet på sine bestemte område. Vi må bruke ekspertane våre klokt, og vi må bruke dei der dei verkeleg trengst, sånn som f.eks. ved vurderingar av korleis vi kan oppnå betre sakshandsaming og auka rettstryggleik.

For det tredje vert det litt rart å setje ned eit utval før politireforma i det heile er gjennomført. Vi må bruke ressursane våre godt, og som politikarar bør vi òg kanskje vise at vi kan stå i viktige endringar gjennom heile løpet.

Jenny Klinge (Sp) [20:34:48]: Å førebyggje og unngå lovbrøt er opplagt det viktigaste, men lovbrøt vil alltid likevel skje. Dette representantforslaget frå Senterpartiet handlar overordna sett om å sikre fornuftig framdrift i statens handtering frå ei kriminell handling skjer, til vedkommande som har gjort den kriminelle handlinga, får reaksjon og eventuell straff. Vidare handlar det sjølv sagt om å sikre gode og rettsikre prosessar og om at rettssaker skal gjennomførast innan rimeleg tid, m.a. for at det ikkje skal bli gjeve strafferabatt på grunn av lang tidsbruk. Soninga må også skje innan rimeleg tid både for den dømte sin del og for dei som har vore ramma av lovbrøtet.

For å oppnå alt dette er det mange aktørar som skal gjera ein god jobb til rett tid. Då vi i Senterpartiet la fram dette representantforslaget, la vi vekt på at reformene innan justissektoren ikkje blir sett i samanheng og slik heller ikkje sikrar ein god balanse i straffesakskjeda. Politireforma er hovudsakleg gjennomført allereie, men

dei fleste av dei positive verknadene av denne reforma som regjeringa har lovt, har ikkje kome enno.

Regjeringa ber om tolmod, fordi dei, slik vi forstår det, ventar på at proppen i politiet snart skal lausne når det gjeld straffesaksrestansane. Samtidig som dei såleis ventar på at politiet skal kunne levere endå fleire straffesaker til domstolane, har dei bedt om ein rapport frå Domstolkommisjonen der strukturendringar var ein del av mandatet.

Uttaler frå fleire representantar frå regjeringspartia tyder på at regjeringa kjem med forslag om å leggje ned mange domstolar. Til alt overmål planlegg regjeringspartia òg ei reform i kriminalomsorga. Om denne liknar den førre reforma som regjeringa gjorde framlegg om, er det m.a. snakk om å sentralisere leiinga ved fengsla.

I mellomtida legg dei ned ei rekkje små fengsel og grunnjev dette med at det er for mange soningsplassar i landet, dette utan at det er teke tilstrekkeleg omsyn til kva slags behov som kan melde seg i åra framover. Desse reformene er ikkje sett i samanheng. Det er heller ikkje ressurs situasjonen eller det framtidige ressursbehovet i dei ulike ledda i straffesakskjeda.

Vi i Senterpartiet peiker såleis på at det er nødvendig med ein politikk som legg til rette for ein balanse i straffesakskjeda. No kan ein vel seie at det er ein slags balanse i straffesakskjeda per i dag, men i form av ein negativ balanse, i den forstand at alle dei tre etatane politi, domstolar og kriminalomsorga har for lite ressursar. Når problema til domstolane og kriminalomsorga ikkje er større enn dei er per no, er det fordi denne reformavhengige proppen i politiet framleis er der. Den dagen denne proppen lausnar og sakene går unna i den farten som regjeringa håper på etter ei gedigen reform, vil det bli synleggjort i endå større grad at domstolane og kriminalomsorga er underfinansierte.

Senterpartiet er overraska over mangelen på heilskapssyn hos regjeringspartia. Regjeringspartia presterer i reform etter reform – truleg med vilje, eller i beste fall ubevisst – å oversjå eller undervurdere samfunnsøkonomiske konsekvensar ved å leggje ned offentlege tenester i store delar av landet. Slik lagar dei store avstandar mellom innbyggjarane og offentlege tenester, samtidig som dei skryt av innsparingspotensial og effektivisering. Men å flytte kostnader knytte til bruk av tid og bruk av ressursar til andre offentlege aktørar og til innbyggjarar og næringsliv, er ikkje nødvendigvis innsparing for samfunnet totalt sett – tvert om i mange tilfelle.

Som eit døme vil ei strukturereform innan domstolane gje endå større avstandar for både private og offentlege aktørar som skal møte i retten eller transportere nokon dit. Når store delar av landet vårt med sentraliseringa til regjeringa blir tømde for viktige offentlege tenester, tener ikkje det til å sikre og styrkje verdiskapinga

i alle delar av landet, ei verdiskaping som jo skal finansiere velferdsstaten vår også i åra som kjem.

Vi i Senterpartiet meiner det er viktig å sjå ulike reformer i samanheng. Ein må òg sjå ressursbehovet til dei ulike ledda i straffesakskjeda i samanheng. Det er avgjerande viktig at vi får ein gjennomgang som ikkje legg føringar om at sentralisering skal løyse alle problem.

Petter Eide (SV) [20:39:37]: En debatt om en offentlig utredning av straffesakskjeden gir oss en mulighet til å ha et litt større blikk på rettsstaten Norge. Og selv om jeg representerer opposisjonen og det er justisministeren som nå er ansvarlig for rettsstaten, skal jeg passe meg veldig for å snakke den for mye ned. Det er faktisk mye bra i rettsstaten Norge. Det er lav kriminalitet sammenlignet med hvilket som helst annet land. Det er tillit i befolkningen til systemene. Det er i all hovedsak ganske bra rettssikkerhet. Vi har til og med ordninger med fri rettshjelp, som vi fra tid til annen kritiserer ikke er gode nok, men vi har nå disse ordningene likevel.

Det er rett og slett ikke så galt, dette. Det er grunnleggende verdier ved det norske samfunn, som gjør at vi også har en rettsstat som faktisk fungerer ganske bra. Det er svakheter, definitivt. Vi har et kriminalitetsbilde som er i endring, og som vi ikke helt greier å rå med. Det er en utvikling med vold i nære relasjoner, og vi sliter med voldtekstproblematikk. Det er en endring. Vi ser at et underbemannet politi definitivt ikke greier å omstille seg til det nye kriminalitetsbildet. Det er en stor utfordring i rettsstaten Norge.

Vi ser at vi har en domstolstruktur i Norge som er betydelig underfinansiert og truet av sentralisering, og hvor saker hopper seg opp. Den aller verste krisen finner vi kanskje i kriminalomsorgen vår med få ansatte, svekket rehabiliteringskapasitet og innelåsing. Og som Sivilombudsmannen rapporterte til Stortinget nylig, er det stor risiko for ulovlig isolasjon – med andre ord brudd på torturforbudet. Der har vi virkelig noen utfordringer. Så det er styrker og svakheter.

Problemet som Senterpartiet peker på i dette forslaget, er at når Stortinget diskuterer rettsstatsutfordringer, diskuterer vi det stykkevis og delt. Det er fragmentariske debatter. Den ene dagen diskuterer vi politiet, den andre dagen domstolene, den tredje dagen fengslene. Så diskuterer vi menneskerettigheter innimellom. Denne fragmentariske tilnærmingen til å diskutere rettsstat forhindrer Stortinget fra å se dette i en større sammenheng, forhindrer oss fra å trekke opp visjoner og lage mer langsiktige planer. Et eksempel på det er måten regjeringen f.eks. har organisert debatten om domstoler på. Der skal vi først diskutere domstolstruktur, og så skal vi i en annen debatt senere diskutere innholdet i dom-

stolene – en veldig fragmentarisk tilnærming til dette kompliserte problemet.

Jeg mener at det er helt avgjørende at Stortinget innimellom får anledning til å diskutere helheten og også hvordan de ulike elementene i rettsstaten henger sammen, og hvordan de påvirker hverandre. Ved måten disse debattene i dag er organisert på, blir vi forhindret fra å gjøre det. Fragmenteringen som Stortinget nå blir tilbudt som debattform, forhindrer oss i å få større og mer overordnede og visjonære debatter. Jeg har også diskutert en del med folk i fagmiljøene, og de er helt enig i dette og savner en mer overordnet diskusjon om hvordan vi løser disse problemene.

En annet utfordring med den fragmenterte debatten er at f.eks. debatten om domstolene, som kunne vært en spennende debatt om norsk rettsstatsutvikling, veldig fort blir redusert til en debatt om økonomi og geografi istedenfor at den kunne vært en viktig og visjonær debatt om hvordan vi skal møte morgendagens kriminalitetsutvikling.

Jeg støtter helhjertet forslaget fra Senterpartiet. Det gir oss en anledning til å ha et større og mer helhetlig blikk. Justisministeren har bare i én bisetning i brevet sitt til komiteen kommet oss i møte hvor han skriver at han vil ha en helhetlig tilnærming til dette. Samtidig ser vi nå at regjeringspartiene fortsetter med å ville nærme seg disse problemstillingene rundt rettsstat og straffesakskjeden i småbiter, «bits and pieces», istedenfor å invitere oss til store og overordnede debatter, som jeg tror både Norge og rettsstaten ville vært godt tjent med.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [20:44:19]: Kristelig Folkeparti er opptatt av at straffesakskjeden ses i sammenheng, og vi har lenge tatt til orde for og jobbet for at det økonomiske handlingsrommet langs hele kjeden skal styrkes, slik at kvalitet og effektivitet blir opprettholdt.

For Kristelig Folkepartis del kan vi vise til at vi allerede har viktige budsjettseire på dette området, endog før vi ble medlem av regjeringen, f.eks. gjennom styrking av domstolene. Nå er jeg glad for at vi kan fortsette arbeidet i regjering med å styrke straffesakskjeden ved de prosessene som nå pågår.

Kristelig Folkeparti stiller seg bak omtalen som Høyre og Fremskrittspartiet har i saken angående intensjonen til forslagsstillerne. Vi er helt enig i at det er nødvendig med en helhetlig tilnærming for å sikre at aktørene i straffesakskjeden ses i sammenheng. Men jeg vil også vise til regjeringspartienes merknader i saken, hvor det presiseres at det allerede pågår prosesser som gir en oversikt over sammenhengene mellom ressursituasjon og framtidig kompetansebehov i politiet, hos påtalemyndigheten, i domstolen og i kriminalomsorgen.

Statsråden gir en grundig tilbakemelding til komiteen gjennom et svarbrev hvor han slår fast at departementet arbeider med en omfattende gjennomgang for å implementere verktøy, metoder og oppgaver, og at dette vil bidra til en styrking av de ulike aktørene i straffesakskjeden.

Vi har fått en tilbakemelding til Stortinget som sier at departementet allerede, som sagt, er i gang med prosessene som skal til for at vi får et dekkende kunnskapsgrunnlag om situasjonsbildet i straffesakskjeden. Intensjonen i forslaget er derfor ivaretatt. For Kristelig Folkeparti er det viktig at politiet får tilført de ressursene de må ha, at behovene skal dekkes i kriminalomsorgen, og at soningskøene fortsatt skal reduseres. Det vil vi kjempe for.

Kristelig Folkeparti mener derfor at det ikke er hensiktsmessig å bruke ressurser på et offentlig utvalg for en utredning på nåværende tidspunkt. I denne saken er utfordringen til statsråden handling og ledelse framfor utredning.

Statsråd Jøran Kallmyr [20:46:51]: Utfordringen fra representanten Toskedal skal jeg ta.

En sterk og effektiv samordnet straffesakskjede er en viktig prioritet for denne regjeringen. Om jeg ikke husker helt feil, var det vel denne regjeringen som kom med denne kjedetankegangen, f.eks. i statsbudsjettene og framstillingen av justisbudsjettet der.

Jeg støtter derfor forslagsstillernes intensjon om en helhetlig tilnærming i straffesakskjeden. Det er nettopp det Justisdepartementet jobber med til daglig. Men jeg finner det ikke nødvendig og hensiktsmessig å bruke ressurser på å nedsette et offentlig utvalg for en helhetlig gjennomgang av straffesakskjeden på det nåværende tidspunkt. Det foregår i dag flere prosesser som gjør det mulig for oss å se utviklingen av behovet i politi- og påtalemyndighet, domstolene og kriminalomsorgen i en sammenheng. Jeg frykter at et nytt utvalg som skal nedsettes nå og se dette i sammenheng, bare vil forsinke de nødvendige endringene som vi er nødt til gjøre. Vi vet allerede at kriminaliteten er i endring. Vi vet at globalisering og teknologisk utvikling har ført til en mer mobil, organisert og grenseløs kriminalitet.

Selv om det i flere år har vært en nedgang i den registrerte kriminaliteten, er den kriminaliteten som avdekkes i dag, mer alvorlig og mer komplisert å etterforske. Målrettede tiltak fra myndighetene har bidratt til å avdekke mørketall, og en økning i anmeldte seksuallovbrudd og saker som omhandler vold i nære relasjoner, er en del av de sakene som vi nå klarer å ta tak i, som vi ikke var gode nok til før.

Endringene er ressurskrevende og utfordrer til daglig politiets kapasitet. I saker med særskilte frister, som

voldtektssaker, tar det i dag for lang tid fra en anmeldelse foreligger, til saken er etterforsket. Kapasiteten og effektiviteten i straffesaksbehandlingen i politiet er fortsatt en utfordring, og jeg har gitt klare føringer om at straffesaksbehandlingen skal prioriteres.

Til tross for utfordringene politiet står overfor i straffesaksbehandlingen, blir straffesakene i dag bedre – av bedre kvalitet og ikke minst jevnere etterforsket over hele landet. Det er ikke slik at spisskompetansen bare befinner seg i de store byene. Nå er det også spisskompetanse tilgjengelig både i Tingvoll og i Fræna. Kvaliteten i etterforskningen er høyt prioritert i politiet. Blant annet gjennom etterforskningsløftet arbeides det nå for å oppnå en høyere oppklaringsprosent, redusert saksbehandlingstid og færre restanser. Og dette koster penger. Politiet er derfor styrket betraktelig siden regjeringen tiltrådte. Politiets budsjett er økt med 4,4 mrd. kr reelt siden 2013, og 3,3 mrd. kr av det er på politiets driftsbudsjett. For å gi politidistriktene større handlingsrom i 2020 er det også foreslått bevilget 83 mill. kr til politidistriktene som skal gå til styrking av etterforskningskapasitet og styrking av etterforskningen, og det kommer i tillegg til over 100 mill. kr som skal gå til å ansette flere politifolk.

Ikke bare det, vi erkjenner også at 2019 har vært et spesielt etterforskningsår. Både kidnappingssaker og store nettovergrepssaker har bidratt til et ekstra utfordrende år, og derfor har regjeringen i salderingen kommet med en ytterligere bevilgning på 30 mill. kr.

Det er ikke bare politiet det er interessant å se på, man må også se på domstolene. Derfor har vi fått en ganske grundig vurdering av domstolene gjennom Domstolkommisjonen. Det er ikke slik at man bare har sett på geografi der, man har sett på hva som skal til for å øke kvaliteten og effektiviteten i domstolene. Jeg synes man skal ta en slik kommisjons arbeid på alvor og ikke bare legge det i en skuff og heller foreslå et nytt utvalg fordi man ikke ønsker å ta tak i de problemstillingene som er der nå, fordi det kan være politisk kostbart.

Når det gjelder fengslene, er det ikke noen tvil om at fengslene kommer til å endres, når vi ser at vinningskriminaliteten går ned med 36 pst., mens seksuallovbrudd mot personer under 16 år har gått opp med 162 pst. Det er stor forskjell på et høysikkerhetsfengsel og et lavsikkerhetsfengsel, og vi er nødt til å tilpasse fengslene til det vi tror de som blir dømt, kommer til å bli dømt til. Vi ser at det er en økning i den alvorlige kriminaliteten, og da må vi sørge for at vi har nok fengselsplasser til det.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Jenny Klinge (Sp) [20:52:00]: Statsråden var i innlegget sitt bekymra for at såkalla nødvendige endringar blir forseinka. Vi i Senterpartiet vil opplagt forseinka

endringar vi meiner er dårlege, men bakgrunnen for forslaget vårt no er eit opplagt behov for at reformer blir sett mykje meir i samanheng.

I brev til komiteen av 14. oktober skreiv statsråden at det allereie går føre seg «prosesser som gir oss oversikt over sammenhengen mellom ressursituasjonen og fremtidig kompetansebehov i politiet og påtalemyndigheten, domstolene og kriminalomsorgen». I grunngevinga si snakkar statsråden likevel om dei ulike ledda i straffesakskjeda kvar for seg og ikkje om samanhengen mellom desse. Men det er nettopp det siste vårt representantforslag handlar om.

Kan statsråden gjere greie for kva slags konkrete prosessar som skjer, og for samanhengen i straffesakskjeda, som er i gang?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:52:52]: Det er mange prosesser, og jeg har nevnt noen av dem allerede. I det arbeidet som Domstolkommissjonen har lagt ned, har man også tatt hensyn til hva de forventer av innkomne saker.

Når vi holder på med en kriminalomsorgsmelding, vil det selvsagt være veldig viktig å se på hva slags type kriminalitet som skjer, og hva slags type kriminalitet vi kan forvente skal skje. Det er nettopp derfor vi har satt i gang disse prosessene i kriminalomsorgen: for at vi skal tilpasse fengselskapasiteten sånn at vi er sikre på at når pedofile blir tatt, skal de bli satt i et høysikkerhetsfengsel og ikke bare gå rundt i åpen soning.

Jenny Klinge (Sp) [20:53:30]: Eg takkar for eit engasjert svar.

Korleis vurderer justisministeren det ressursmessige forholdet mellom politiet og påtalemyndigheita, domstolane og kriminalomsorga i dag? Og ser han den problematikken som eg har nemnt i innlegget mitt, knytt til at straffesaksrestansane i politiet er eit reelt problem? Og ikkje minst: Kva vil det bety for domstolane og kriminalomsorga om, og helst når, denne proppen i politiet losnar?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:53:59]: Jeg tror ikke man løser alle problemstillinger ved å lage ulike budsjettposter, f.eks. for hvem som er påtaleadvokater, og hvem som skal være politi. Det må være slik at den politimesteren som får tildelt et budsjett, må kunne forvalte dette på en sånn måte at hans eller hennes distrikt får en nedbygging av straffesaker.

Vi er klar over at det å bare tilføre penger til politiet nå for å ansette flere politifolk gjennom øremerking, er ikke godt nok. Derfor har regjeringen tatt konsekvensene av det og også foreslått 83 mill. kr til styrking av etterforsknings siden, som blir gitt til politidistriktene, slik at politimestrene, som kjenner forholdene best, i motset-

ning til det vi gjør i Oslo, kan fordele de pengene, enten det da er å ansette flere påtalejurister eller å ansette flere etterforskere. Jeg tror de som er nærmest brukerne, kjenner situasjonen best.

Jenny Klinge (Sp) [20:54:58]: Eg oppfatta ikkje at eg fekk svar på akkurat spørsmålet om denne proppen som losnar, for det i alle fall vi oppfattar når vi høyrer dei varsla som no kjem frå politidistrikta, er at straffesaksrestansane har bygd seg opp mykje – politiet slit ordentleg – samtidig som det skal leggjast ned både domstolar og fengsel fordi vi ikkje har nok saker.

Spørsmålet er eigentleg: Den dagen det plutselig losnar ein propp og politiet leverer langt fleire saker – om vi kan gå ut frå at effektiviteten kjem opp etter kvart – vil ikkje det føre til at domstolane kjem til å ha behov for ressursar og plass til å ta unna desse sakene, og likeins at ein har fengselsplassar til dei som eventuelt skal sone på grunn av desse straffesakene?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:55:40]: Jeg tror representanten har litt for store forhåpninger til hvor stor den straffesaksrestansen er. Det er ikke slik at vi kommer til å sprengte verken domstoler eller fengsel hvis vi tar unna og kommer ned på et lavere nivå, slik man hadde f.eks. for et par år siden. Vi snakker om at vi er på det nivået som bl.a. den forrige regjeringen var på.

Men det er ikke noen tvil om at vi jobber for å få ned restansene, og det går sakte, men sikkert nedover. Så er det enkelt distrikt hvor det henger igjen, og det er noe vi jobber med. Vi har erkjent at dette ikke går raskt nok, derfor har vi foreslått en bevilgning på 83 mill. kr i statsbudsjettet til å håndtere dette, slik at vi får styrket etterforskningskapasiteten.

Jenny Klinge (Sp) [20:56:21]: Sentraliseringa av justissektoren gjer at ein stadig større del av utgiftene blir lagde over på næringsliv og innbyggjararar, som er nøyde til å reise mykje lenger for å få tak i både advokat tenester, for å skaffe seg pass, for å møte opp til rettssak eller for å melde inn saker til politiet. Eg kunne tenkje meg å høyre frå statsråden om han meiner det er greitt at utgifter som han sjølv forventar å spare inn på justisbudsjettet, i staden blir lagde over på næringslivet og innbyggjarane?

Statsråd Jøran Kallmyr [20:56:48]: Nå har representanten konkludert med at vi skal legge ned rettssaker. Det har ikke regjeringen gjort. Vi har mottatt kommisjonens arbeid, et forslag til hvordan man skal innrette domstolene i Norge. Det er et forslag vi tar oss tid til å se nøye på, for den kommisjonen har også mange andre viktige elementer i seg. De tar opp viktige pro-

blemstillinger som at kvaliteten må bli bedre, og de tar opp viktige problemstillinger som rettssikkerhet.

Så vi, i motsetning til Arbeiderpartiet og SV, legger det ikke bare ned i en skuff og later som om problemet ikke eksisterer. Vi tar det på alvor. Men vi har ikke konkludert med at vi skal legge ned noen rettsaler, slik representanten indikerer at vi har gjort.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jenny Klinge (Sp) [20:57:48]: Eg klødde etter å få ein replikk til. Det eg hadde lyst til å seie aller sist, er at eg kunne ha tenkt meg at statsråden kunne seie at det mandatet som vart gjeve til Domstolkommisjonen, ikkje på nokon måte la føringar for strukturendringa, ikkje ei einaste nedlegging, for det har vi absolutt oppfatta, iallfall vi i Senterpartiet, men det kan jo hende at vi er tungnæme.

I særmerknadene frå Høgre og Framstegspartiet i den saka vi behandlar i dag, står det følgjande.

«Disse medlemmer viser til at omtrent hver eneste NOU enten skytes ned før arbeidet er påbegynt, mens arbeidet pågår, eller før politikerne har lest en setning av utredningen. Disse medlemmer finner det paradoksalt at de samme partiene likevel vil bestille nye utredninger. Disse medlemmer mener en mer seriøs behandling av eksisterende NOU-er vil kunne gi svar på mange av spørsmålene som forslagsstillerne ønsker belyst i dette forslaget.»

Eg vil bruke anledningen til å kome med nokre råd om korleis regjeringspartia kan gå fram for å redusere risikoen for at utvalsrapportar blir skotne ned. Mandatet og samansetjinga til utvala som blir sette ned, har nemleg stor betydning for resultatet.

Når det gjeld mandat, går det ikkje an at regjeringa legg sterke føringar om eit visst resultat og deretter påstår at dei sjølve ikkje har teke stilling til konklusjonen, når utvalet etter kvart legg fram rapporten sin i tråd med mandatet som regjeringa har laga. Viss ein ønskjer eit ope resultat, legg ein rett og slett ikkje denne typen føringar i mandatet.

At det er ulike synspunkt representert i eit utval, er ein styrke, ikkje ei svakheit. Det er viktig at ulike synspunkt får bryne seg på kvarandre. Slik får vi fram gode vurderingar for og imot, og ikkje minst gjev dette eit betre grunnlag for å kome fram til gode løysingar. Utan meiningsbryting kan analysen bli for einseitig, sjølv om dei som sit i utvalet, er aldri så flinke. Dessverre har vi sett at regjeringa ikkje har vore særleg god til å sikre brei

representasjon, f.eks. frå distrikta. Høgres eigen statsminister kom nyleg med følgjande kloke utsegn:

«Både bosted og arbeidsmiljø påvirker perspektiver og kunnskapstilfang, dette gjelder også for fageksperter. Regjeringen må derfor bli flinkere til å hente faglig ekspertise fra miljøer utenfor hovedstadsregionen.»

Eg håpar at ein ved framtidige utgreiingar tek innvendingane våre til følgje. Det er betre med utval som deler seg i innstillinga si, og som grunnjev dei ulike synspunkta grundig og godt, enn at dei kjem med einseitige tilnærmingar. I tillegg bør ein unngå føringar om at det skal gjerast sentraliserande strukturendringar alleie i mandatet til utval som blir sette ned.

Maria Aasen-Svensrud (A) [21:00:48]: Jeg vil bare tilføre til mitt innlegg at jeg på vegne av saksordføreren selvfølgelig skulle ha takket forslagsstilleren for et godt forslag og komiteen for arbeidet med saken. Presidenten får rett og slett unnskyldte representanten, som gikk forbi denne parlamentariske skikken. Det er litt sent på kvelden i en aktiv periode for Stortinget nå før jul.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (rammeområdene 1, 6 og 18) (Innst. 16 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 1 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 32 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Karin Andersen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 2–5, fra Karin Andersen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 6–30, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 31–32, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet

Presidenten opplyser om at forslag nr. 15 ble trukket under debatten, og at D II ikke blir tatt opp til votering fordi det er rammeavhengig.

Det voterer over forslag nr. 14, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan arbeidsgivere kan pålegges å sikre ansatte arbeidsinnvandrere norskopplæring.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.12.04)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 6–9, 12, 13, 16, 18, 19, 21, 23, 24 og 26–30, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en avtale med Hellas om å ta imot asylsøkere fra leirene i Hellas for saksbehandling i Norge som under tidligere relokaliseringmekanisme.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart stanse retur av asylsøkere til Hellas gjennom Dublin-avtalen.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme med forslag til endringer i regelverket slik at norske borgere ikke automatisk blir registrert utvandret i Folkeregistret etter to år.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp forslagene i NOU 2011:14 Bedre integrering – Mål, strategier, tiltak, herunder en tiårig innsats for å få flere i jobb.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke introduksjonsordningen slik at all grunnleggende kvalifisering kan tas og fullføres innenfor ordningen, og at regelverket tilpasses slik at nødvendig fleksibilitet med hensyn til lengde ivaretas.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre kvalitetskriterier for språkopplæringen i introduksjonsprogrammet og i ordningen med rett og plikt til norsk og samfunnskunnskap for voksne.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å lovfeste rett til barnehageplass for alle barn på asylmottak.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp høringen om styrket krav til energifleksible oppvarmingsløsninger i bygg og gjennomføre de vedtatte endringene i TEK 17.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan organiseringen av tilskudd og lån til rehabilitering, tilgjengelighets- og boligtilpassing og energioppgradering kan bli mer tilgjengelig, samordnet og effektiv for innbyggerne og boligselskap.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til hvordan en maksprisordning i kulturskolen kan gjennomføres.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastsette nødvendige krav til kompetanse i kommunesektoren når det gjelder miljø, biologisk mangfold og klima.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommuneproposisjonen for 2021 legge fram forslag om sterkere inntektsutjamning i kommunesektoren.»

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommuneproposisjonen for 2021 legge til grunn at anbud i fylkeskommunal ferje- og båttrafikk heretter skal baseres på nullutslippsteknologi, og at inntektsystemet til fylkene heretter sikrer finansiering av nødvendig omstilling til nullutslippsløsninger i all kollektivtrafikk.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortsatt øremerke tilskudd til psykologer i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram ulike modeller for å øke statens medfinansiering av ordningen med særlig ressurskrevende tjenester og utvide ordningen til innbyggere over 67 år.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bevare Y-blokka og som et minimum legge Oslo kommunes kompromiss når det gjelder Y-blokka, til grunn for det videre arbeidet med regjeringkvartalet.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til lovendringer slik at ureturnerbare asylsøkere kan gis midlertidig arbeidstillatelse så lenge de ikke kan returneres.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.12.26)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 32, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en levekårsundersøkelse for eldre ureturnerbare asylsøkere.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.12.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 31, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå forbudet mot midlertidig arbeidstillatelse til ureturnerbare asylsøkere og vurdere en differensiering av regelverket blant annet for statsløse og eldre asylsøkere.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.13.07)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10, 11, 17, 20, 22 og 25, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges til rette for at introduksjonsordningen kan kobles opp mot fagopplæringen og voksenopplæringen, slik at videregående fagopplæring kan påbegynnes og fullføres.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at universitets- og høyskolesektoren tilbyr relevante og reelt kvalifiserende kompletterende utdanningstilbud til innvandrere med gjennomført eller påbegynt høyere utdanning, i tråd med anbefalingene i NOU 2017:2.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endret bostøtteregelverk som sikrer at også nye uføre får bostøtte på nivå med tidligere, slik at bostøtten som boligsosialt virkemiddel blir styrket kraftig.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kompensere kommunene for de utgiftene de har ved at brannvesenet må gjøre oppgaver som er statlige nødetaters ansvar.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en statlig rentekompensasjonsordning for nødvendige investeringer i infrastruktur i kommunesektoren som følge av ekstremvær.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre ordningen med storby- og vekstkommunetilskudd slik at de legges som et påslag til de kommunene som kvalifiserer for tilskuddet uten fratrukk i rammen til alle kommuner.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.13.28)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2–5, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig foreslå endringer i integreringsordningen eller kommunenes inntektssystem som kompenserer for varige utgifter slik at flyktninger med store helseproblemer eller funksjonsnedsettelse kan bosettes raskt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en varig kompensasjonsordning for bortfallet av inntekter som følge av endringene i eiendomsskatt på verker og bruk, som sikrer tilnærmet full kompensasjon.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige bevilgninger til hurtigbåter snarest mulig.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en helhetlig gjennomgang av ordningen med ressurskrevende tjenester og sikre at relevante kostnader kommunene har, som bl.a. følger av kvalitetsforskriften og tidlig utskrivning av pasienter, regnes med i grunnlaget for den kommunale egenandelen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.13.45)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre innretningen på de distriktsrettede midlene slik at de skal bidra til omstillingen til et utslippsfritt samfunn og nærings-

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

A.

Rammeområde 1

(Statsforvaltning mv.)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
1		H.M. Kongen og H.M. Dronningen		
	1	Apanasje	12 528 000	
	50	Det kongelige hoff	218 137 000	
	51	Særskilte prosjekter ved Det kongelige hoff	50 000 000	
2		H.K.H. Kronprinsen og H.K.H. Kronprinsessen		
	1	Apanasje	10 427 000	
20		Statsministerens kontor		
	1	Driftsutgifter	123 500 000	
21		Statsrådet		
	1	Driftsutgifter	207 800 000	
24		Regjeringsadvokaten		
	1	Driftsutgifter	108 100 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	14 400 000	
502		Tariffavtalte avsetninger		
	71	Opplæring og utvikling av tillitsvalgte	195 000 000	
510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	640 329 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	61 157 000	
	22	Fellesutgifter	134 672 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	21 083 000	
	46	Sikringsanlegg og sperresystemer, <i>kan overføres</i>	8 779 000	
525		Fylkesmannsembetene		

liv. Innen slike rammer skal fylkeskommunene ha større frihet til selv bestemme hva midlene skal brukes til.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 35 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.14.02)

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	1 896 952 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	172 308 000	
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen		
	30	Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>	179 000 000	
	31	Igangsetting av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	30 000 000	
	33	Videreføring av byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>	1 471 200 000	
	34	Statens eiendom på Adamstuen, <i>kan overføres</i>	7 500 000	
	36	Kunstnerisk utsmykking, <i>kan overføres</i>	28 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	829 600 000	
531		Eiendommer til kongelige formål		
	1	Driftsutgifter	27 207 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	63 605 000	
532		Utvikling av Fornebuområdet		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	97 000	
	30	Investeringer, <i>kan overføres</i>	200 000	
533		Eiendommer utenfor husleieordningen		
	1	Driftsutgifter	21 008 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	35 000 000	
540		Digitaliseringsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	233 339 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	44 108 000	
	22	Bruk av nasjonale felleskomponenter	80 000 000	
	23	Utvikling og forvaltning av nasjonale felleskomponenter, <i>kan overføres</i>	111 585 000	
	25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter, <i>kan overføres</i>	146 077 000	
	26	StimuLab, <i>kan overføres</i>	20 298 000	
	28	Altinn, <i>kan overføres</i>	221 548 000	
	71	IT-standardisering	811 000	
545		Datatilsynet		
	1	Driftsutgifter	66 478 000	
546		Personvernemnda		
	1	Driftsutgifter	2 564 000	
577		Tilskudd til de politiske partier		
	1	Driftsutgifter	8 600 000	
	70	Sentrale organisasjoner	322 462 000	
	71	Kommunale organisasjoner	33 592 000	
	73	Fylkesorganisasjoner	73 402 000	
	75	Fylkesungsdomsorganisasjoner	21 803 000	
	76	Sentrale ungdomsorganisasjoner	8 215 000	
2445		Statsbygg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter		-5 322 749 000
		2 Driftsutgifter		1 974 228 000

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
		3 Avskrivninger	1 464 300 000	
		4 Renter av statens kapital	100 808 000	
		5 Til investeringsformål	1 132 272 000	-651 141 000
30		Prosjektering av bygg, <i>kan overføres</i>		515 000 000
31		Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		187 000 000
32		Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		327 000 000
33		Videreføring av ordinære byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		799 745 000
34		Videreføring av brukerfinansierte byggeprosjekter, <i>kan overføres</i>		800 000 000
45		Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		303 864 000
49		Kjøp av eiendommer, <i>kan overføres</i>		103 763 000
Totale utgifter				10 347 702 000
Inntekter				
3021		Statsrådet		
	2	Diverse refusjoner		100 000
3024		Regjeringsadvokaten		
	1	Erstatning for utgifter i rettssaker		19 600 000
3510		Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon		
	2	Diverse inntekter		22 761 000
	3	Brukerbetaling		62 295 000
3525		Fylkesmannsembetene		
	1	Inntekter ved oppdrag		172 308 000
3533		Eiendommer utenfor husleieordningen		
	2	Diverse inntekter		2 447 000
3540		Digitaliseringsdirektoratet		
	3	Diverse inntekter		433 000
	5	Bruk av nasjonale felleskomponenter		80 000 000
	6	Tilleggstjenester til nasjonale felleskomponenter		799 000
	7	Altinn		91 545 000
	86	Tvangsmulkt		100 000
5445		Statsbygg		
	39	Avsetning til investeringsformål		1 132 272 000
5446		Salg av eiendom, Fornebu		
	40	Salgsinntekter		200 000
Totale inntekter				1 584 860 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 510, post 1	kap. 3510, postene 2 og 3
kap. 525, post 21	kap. 3525, post 1
kap. 533, post 1	kap. 3533, post 2

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 540, post 1	kap. 3540, post 3
kap. 540, post 21	kap. 3540, post 3
kap. 540, post 22	kap. 3540, post 5
kap. 540, post 23	kap. 3540, post 6
kap. 540, post 28	kap. 3540, post 7

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan foreta bestillinger ut over gitt bevilgning under kap. 540 Digitaliseringsdirektoratet, post 28 Altinn, men slik at ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overskrider 50 mill. kroner.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
540		Digitaliseringsdirektoratet	
	25	Medfinansieringsordning for digitaliseringsprosjekter	150,7 mill. kroner

V

Sikringsprosjekt på de kongelige eiendommer

Stortinget samtykker i at H.M. Kongen i 2020 kan pådra forpliktelser ut over bevilgningen på kap. 1, post 51 for å gjennomføre sikringsprosjektet på de kongelige eiendommer. Kostnadsrammen er 606,9 mill. kroner i prisnivå per juli 2020.

VI

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 525 Fylkesmannsembetene, post 21 Spesielle driftsutgifter, refusjoner av utgifter til felles-tjenester der Fylkesmannen samordner utgiftene.

VII

Fullmakter til overskridelse

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

1. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med inntil 250 mill. kroner, mot dekning i reguleringsfondet.
2. overskride kap. 2445 Statsbygg, postene 30–49, med beløp som tilsvarer netto gevinst fra salg av eiendommer.

VIII

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan omdisponere:

1. under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleieordningen, mellom postene 31 og 33 og mellom postene 30 og 34.
2. under kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, fra post 1 til 45.
3. under kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen, fra post 1 til 45.
4. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 30, 31, 33, 45 og 49.
5. under kap. 2445 Statsbygg, mellom postene 32 og 34, samt post 49 i de tilfeller det er aktuelt å kjøpe en eiendom som ledd i gjennomføringen av brukerfinansierte byggeprosjekter.

IX

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser i investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre byggeprosjekter og andre investeringsprosjekter som er omtalt under kap. 530 Byggeprosjekter utenfor husleie-

ordningen, kap. 531 Eiendommer til kongelige formål, kap. 532 Utvikling av Fornebuområdet, kap. 533 Eiendommer utenfor husleieordningen og kap. 2445 Statsbygg, innenfor de kostnadsrammene som er omtalt i Prop. 1 S (2019–2020) eller i tidligere proposisjoner til Stortinget.

X

Fullmakter som gjelder brukerfinansierte byggeprosjekter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

1. sette i gang byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter, uten at disse er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget, når leietakeren har de husleiemidlene det er behov for innenfor gjeldende budsjettammer.
2. pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret, innenfor en samlet ramme på 1 500 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser, ved gjennomføring av brukerfinansierte byggeprosjekter under kap. 2445 Statsbygg, post 32 Prosjektering og igangsetting av brukerfinansierte byggeprosjekter og post 34 Videreføring av brukerfinansierte byggeprosjekter.

XI

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

1. godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som forvaltes av Statsbygg eller av statlige virksomheter som ikke har egen salgsfullmakt, for inntil 750 mill. kroner.
2. godkjenne kjøp av eiendom finansiert ved salgssinntekter, innsparte midler eller midler fra reguleringsfondet for inntil 800 mill. kroner totalt, ut over bevilgningen på kap. 2445 Statsbygg, post 49.
3. korrigere Statsbyggs balanse i de tilfellene hvor prosjekterings- og investeringsmidler ført på kap. 2445 Statsbygg blir overført til andre budsjettkapitler eller prosjektene ikke blir realisert.

XII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi Statsbygg fullmakt til å:

1. foreta posteringer til og fra reguleringsfondet som del av mellomværendet med statskassen.

2. føre inn- og utbetalinger knyttet til bruksavhengige driftskostnader og tilleggsavtaler mot mellomværendet med statskassen.
3. føre utlegg som skal viderefaktureres kunde og tilhørende innbetalinger mot mellomværendet med statskassen.
4. føre innbetalinger knyttet til delfinansiering av investeringsprosjekter fra oppdragsgiver mot mellomværendet med statskassen. Innbetalingene nettoføres på investeringspostene i takt med når investeringskostnadene påløper.

XIII

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Finansdepartementet i 2020 kan overskride bevilgningen under kap. 21, post 1 mot tilsvarende inntekter under kap. 3021, post 2.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

XIV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Statsministerens kontor i 2020 kan overskride bevilgningen på kap. 21 Statsrådet, post 1 Driftsutgifter, for å iverksette nødvendige sikkerhetstiltak for regjeringen.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 79 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.14.27)

Videre var innstilt:

B.

Rammeområde 6

(Innvandring, regional utvikling og bolig)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
290		Integrerings- og mangfoldsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	292 960 000	
291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	65 512 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	53 530 000	
	50	Norges forskningsråd	7 210 000	
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i>	7 545 633 000	
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 714 150 000	
	62	Kommunale innvandreriltak	225 011 000	
	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	2 284 000	
	71	Tilskudd til innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet	125 443 000	
	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker mv.	8 103 000	
	73	Tilskudd	21 414 000	
292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	80 268 000	
	22	Prøver i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	31 420 000	
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	1 234 850 000	
490		Utlendingsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	1 012 202 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak	643 848 000	
	22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse	22 083 000	
	23	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i>	4 632 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	66 972 000	
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	163 510 000	
	70	Stønader til beboere i asylmottak	85 374 000	
	71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak, og veiledning for au pairer	8 217 000	
	72	Internasjonalt migrasjonsarbeid, og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	73 078 000	
	73	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., støttetiltak, <i>kan nyttes under kap. 291, post 60</i>	21 920 000	
	74	Internasjonale forpliktelser, kontingenter mv., <i>kan overføres</i>	36 424 000	
	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i>	28 233 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
491		Utlendingsnemnda		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	285 316 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i>	12 625 000	
500		Kommunal- og moderniseringsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	417 296 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	76 599 000	
	23	Husleie for fellesareal m.m.	25 326 000	
	25	Nytt regjeringskvartal, <i>kan overføres</i>	4 039 000	
	27	Felles IKT-løsning, <i>kan overføres</i>	40 596 000	
	50	Forskningsprogrammer	70 632 000	
	70	Diverse formål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	2 994 000	
553		Regional- og distriktsutvikling		
	61	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	763 307 000	
	62	Kompetansepiloter, <i>kan overføres</i>	16 411 000	
	63	Interreg og Arktis 2030	101 404 000	
	65	Omstilling	66 000 000	
	74	Klynger og innovasjon	215 954 000	
	76	Nordisk og europeisk samarbeid, <i>kan overføres</i>	30 870 000	
554		Kompetansesenter for distriktsutvikling		
	1	Driftsutgifter	33 343 000	
	73	Merkur, <i>kan overføres</i>	59 409 000	
560		Samiske formål		
	50	Samisk språk, kultur og samfunnsliv	512 861 000	
	51	Divvun	7 428 000	
	55	Samisk høyskole	5 363 000	
563		Internasjonalt reindriftssenter		
	1	Driftsutgifter	6 508 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 789 000	
567		Nasjonale minoriteter		
	22	Kollektiv oppreisning til norske rom mv.	1 107 000	
	60	Rom, <i>kan overføres</i>	3 617 000	
	70	Nasjonale minoriteter	7 257 000	
	72	Det Mosaiske Trossamfund	9 186 000	
	73	Kvensk språk og kultur	10 500 000	
	74	Kultur- og ressurs-senter for norske rom	14 024 000	
	75	Romanifolket/taterne, <i>kan overføres, kan nyttes under post 25</i>	5 027 000	
581		Bolig- og bomiljøtiltak		
	70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	2 842 343 000	
	76	Utleieboliger, <i>kan overføres</i>	445 067 000	
	78	Boligosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	11 229 000	
	79	Heis og tilstandsvurdering, <i>kan overføres</i>	50 000 000	
585		Husleietvistutvalget		
	1	Driftsutgifter	30 821 000	
587		Direktoratet for byggkvalitet		
	1	Driftsutgifter	105 022 000	
	22	Kunnskapsutvikling og informasjonsformidling	51 085 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
590		Planlegging og byutvikling		
	61	Byvekstavtaler, <i>kan overføres</i>	21 348 000	
	65	Områdesatsing i byer, <i>kan overføres</i>	63 235 000	
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer, <i>kan overføres</i>	20 175 000	
	81	Kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	6 696 000	
595		Statens kartverk		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21 og 45</i>	913 380 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1 og 45</i>	293 827 000	
	30	Geodesiobservatoriet, <i>kan overføres</i>	7 636 000	
2412		Husbanken		
	1	Driftsutgifter	365 288 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	11 841 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	70 565 000	
	71	Tap på lån	12 000 000	
	72	Rentestøtte	3 000 000	
Totale utgifter				21 706 627 000
Inntekter				
3291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	4	Tilskudd til integreringsprosjekter i asylmottak i regi av frivillige organisasjoner, ODA-godkjente utgifter	11 223 000	
3292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter	28 055 000	
3490		Utlendingsdirektoratet		
	1	Assistert retur fra Norge for asylsøkere med avslag, ODA-godkjente utgifter	769 000	
	3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter	31 094 000	
	4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter	343 876 000	
	5	Refusjonsinntekter	7 018 000	
	6	Beskyttelse til flyktninger utenfor Norge mv., ODA-godkjente utgifter	21 982 000	
	7	Tolk og oversettelse, ODA-godkjente utgifter	20 635 000	
	8	Internasjonalt migrasjonsarbeid og reintegrering i hjemlandet, ODA-godkjente utgifter	113 692 000	
3563		Internasjonalt reindriftssenter		
	2	Diverse inntekter	2 789 000	
	3	Leieinntekter	279 000	
3585		Husleietvistutvalget		
	1	Gebyrer	1 915 000	
3587		Direktoratet for byggkvalitet		
	1	Diverse inntekter	108 000	
	4	Gebyrer	41 000 000	
3595		Statens kartverk		
	1	Gebyrinntekter tinglysing	450 000 000	
	2	Salg og abonnement m.m.	149 207 000	
	3	Samfinansiering	210 324 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
5312		Husbanken		
	1	Gebyrer m.m.	10 743 000	
	11	Diverse inntekter	61 920 000	
5615		Husbanken		
	80	Renter	3 386 000 000	
Totale inntekter				4 892 629 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2020 kan overskride bevilgningen under kap. 290, post 1 mot tilsvarende merinntekter under kap. 3290, post 1.

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og

berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 490, post 1	kap. 3490, post 5
kap. 491, post 1	kap. 3491, post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak eller post 70 Stønader til beboere i asylmottak, dersom det er nødvendig for å gi innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse. Stortinget samtykker videre i at Justis- og beredskapsdepartementet kan iverksette beredskapstiltak med varighet ut over 2020 for eventuelt sterkt økte ankomster av asylsøkere selv om det medfører et bevilgningsmessig merbehov over kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 21 Spesielle driftsutgifter, asylmottak, post 60 Tilskudd til vertskommuner for asylmottak og kap. 2445 Statsbygg, post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter og post 49 Kjøp av eiendommer og selv om det ikke foreligger fastsatt kostnadsramme. Summen av overskridelser på postene kan ikke overstige 3 mrd. kroner i 2020.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om støtte ut over gitte bevilgninger på kap. 490 Utlendingsdirektoratet, post 72 Internasjonalt migrasjonsarbeid, og assistert retur og reintegrering i hjemlandet, *overslagsbevilgning*, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 50 mill. kroner.

V

Innkvartering av utlendinger som søker beskyttelse

Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet i 2020 kan inngå avtaler med varighet ut over 2020 om midlertidig drift av innkvartering for utlendinger som søker beskyttelse i Norge. Stortinget samtykker i at Justis- og beredskapsdepartementet kan øke innkvarteringskapasiteten selv om det medfører et

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 500, post 1	kap. 3500, post 1
kap. 554, post 1	kap. 3554, post 1
kap. 563, post 1	kap. 3563, post 3
kap. 563, post 21	kap. 3563, post 2
kap. 585, post 1	kap. 3585, post 1
kap. 587, post 1	kap. 3587, post 4
kap. 595, post 1	kap. 3595, postene 2 og 3
kap. 595, post 21	kap. 3595, postene 2 og 3
kap. 595, post 45	kap. 3595, post 4

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VII

Utsatt utgifts- og inntektsføring

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi Statens kartverk fullmakt til å plassere innbetalinger fra samfinansierte prosjekter på mellomværendet med statskassen. Inntektene vil bli rapportert til statsregnskapet på det tidspunkt utgiftene i de samfinansierte prosjektene kommer til utbetaling og rapporteres til statsregnskapet.

VIII

Samfinansiering

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi Statens kartverk fullmakt til å sette i gang samfinansierte prosjekter før finansieringen i sin helhet er innbetalt til Statens kartverk, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene. Fullmakten begrenses oppad til 90 mill. kroner og gjelder utgifter ført på kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter mot inntekter ført på kap. 3595 Statens kartverk, post 3 Samfinansiering.

IX

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi Statens kartverk fullmakt til å foreta bestillinger av kartgrunnlag ut over gitt bevilgning under kap. 595 Statens kartverk, post 21 Spesielle driftsutgifter, men slik at rammen for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger 120 mill. kroner.

X

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
567		Nasjonale minoriteter	
	74	Kultur- og ressurscenter for norske rom	4,1 mill. kroner
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	76	Utleieboliger	335,9 mill. kroner
	79	Heis og tilstandsvurdering	45,0 mill. kroner
590		Planlegging og byutvikling	
	72	Bolig- og områdeutvikling i byer	22,3 mill. kroner

XI

Tilskudd uten krav om tilbakebetaling

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan:

1. tildele midler til fylkeskommunene som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 553 Regional- og distriktsutvikling, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling, post 62 Kompetansepiloter, post 63 Interreg og Arktis 2030 og post 65 Omstilling.
2. tildele midler til Innovasjon Norge og Forskningsrådet som tilskudd uten krav om tilbakebetaling under kap. 553 Regional- og distriktsutvikling, post 74 Klynger og innovasjon.

XII

Overføring av udisponert beløp

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet gis fullmakt til å overføre udisponert beløp på kap. 567 Nasjonale minoriteter, post 75 Romanifolket/taterne fra 2020 til 2021.

XIII

Fullmakt til postering mot mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2020 kan gi Husbanken fullmakt til å føre utbetalinger knyttet til utlegg i låne- og tilskuddsforvaltningen samt tilhørende refusjoner mot mellomværendet med statskassen.

C.

Rammeområde 18**(Rammeoverføringer til kommunesektoren mv.)**

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
571		Rammetilskudd til kommuner		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	34 542 000	
	60	Innbyggertilskudd	137 050 768 000	
	61	Distriktstilskudd Sør-Norge	785 079 000	
	62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 204 969 000	
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 572, post 64</i>	1 084 000 000	
	65	Regionsentertilskudd	196 855 000	
	66	Veksttilskudd	203 885 000	
	67	Storbytilskudd	581 233 000	
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd	36 960 708 000	
	62	Nord-Norge-tilskudd	697 702 000	
	64	Skjønnstilskudd, <i>kan nyttes under kap. 571, post 64</i>	382 000 000	
573		Kommunereform		
	60	Kommunesammenslåing	871 786 000	
575		Ressurskrevende tjenester		
	60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i>	10 767 694 000	
578		Valgdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	57 436 000	
579		Valgutgifter		
	1	Driftsutgifter	11 662 000	
Totale utgifter				191 890 319 000

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.14.52)

Videre var innstilt:

D.**Rammeuavhengige vedtak****I**

Stortinget ber regjeringen sette i gang en ekstern evaluering av regjeringens håndtering av flyktningkrisen i 2015, som anbefalt i Beredskapshjemmelutvalgets rapport.

III

Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme til Stortinget med full finansiering av overføringen av fylkesveiadministrasjonen fra staten til fylkeskommunene.

IV

Stortinget ber regjeringen avvikle forsøksordningen med statlig finansiering av eldreomsorgen.

V

Stortinget ber regjeringen sikre e-valgløsninger for blinde og svaksynte ved kommende kommune-/fylkestingsvalg og stortingsvalg.

Presidenten: Det votes over V.

Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.15.15)

Presidenten: Videre votes det over I, III og IV.

Presidenten gjør oppmerksom på at III under debatten ble endret og lyder:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til Stortinget med en sak om full finansiering av overføringen av fylkesveiadministrasjonen fra staten til fylkeskommunene.»

Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse i III – ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.15.59)

Votering i sak nr. 2, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om midlertidig lov om ansettelser i stillinger med regionale integreringsoppgaver (Innst. 77 L (2019–2020), jf. Prop. 2 L (2019–2020))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

midlertidig lov*

om ansettelser i stillinger med regionale integreringsoppgaver

§ 1 Virkeområde

Loven gjelder rettigheter og plikter for fylkeskommunene og ansatte ved regionkontorene i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet ved overføring av regionale integreringsoppgaver fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet til fylkeskommunene.

Loven gjelder ikke ansatte som er omfattet av bestemmelsene om virksomhetsoverdragelse etter arbeidsmiljøloven kapittel 16.

§ 2 Avtale om ansettelser i fylkeskommunen

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og fylkeskommunen inngår avtale om ansettelser i fylkeskommunen til stillinger med regionale integreringsoppgaver.

Avtalen skal ivareta fylkeskommunens behov for kompetanse til å utføre de regionale integreringsoppgavene. Avtalen skal også gi ansatte ved regionkontorene i Integrerings- og mangfoldsdirektoratet mulighet til å følge med regionale integreringsoppgaver til fylkeskommunen.

§ 3 Unntak fra utlysningsplikten og kvalifikasjonsprinsippet

Ved ansettelse i fylkeskommunen etter § 2 kreves det ikke offentlig utlysning av stillingen eller at den best kvalifiserte ansettes.

* Rettet etter anmodning fra stortingssekretariatet den 6. desember 2019.

§ 4 Individuelle rettigheter

Personer som ansettes i fylkeskommunen etter § 2 har rett til å beholde sin lønn og tjenesteansiennitet og får de samme rettighetene som øvrige ansatte i fylkeskommunen.

§ 5 Forskrift

Ved uenighet mellom Integrerings- og mangfoldsdirektoratet og fylkeskommunen om ansettelse etter § 2, kan Kongen i statsråd gi forskrift om hvordan overføringen skal skje.

§ 6 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.

Loven oppheves 31. desember 2021.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i introduksjonsloven (Nasjonalt tolkeregister) (Innst. 63 L (2019–2020), jf. Prop. 6 L (2019–2020))

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om hvordan andre tolker, som tegnspråktolker, kan registreres på en hensiktsmessig måte».

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.16.51)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i introduksjonsloven (Nasjonalt tolkeregister)

I

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) skal ny § 25 c lyde:

§ 25 c Nasjonalt tolkeregister

For å øke bruken av kvalifisert tolk i offentlig sektor skal det være et nasjonalt register over kvalifiserte tolker (Nasjonalt tolkeregister). Registeret skal forvaltes av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet.

Direktoratet kan innhente personopplysninger om tolker fra Folkeregisteret og utlendingsmyndighetenes registre uten hinder av lovbestemt taushetsplikt når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Direktoratet kan behandle opplysninger om etnisk opprinnelse når det er nødvendig for å oppnå formålet med registeret. Personopplysninger fra Nasjonalt tolkeregister som ikke er underlagt taushetsplikt, kan gjøres tilgjengelig for offentligheten.

Avgjørelser om oppføring i og utestengelse fra registeret regnes som enkeltvedtak og kan påklages til departementet.

Departementet kan gi forskrift om formelle krav for oppføring i Nasjonalt tolkeregister, hvilke språklige og tolkefaglige ferdigheter som kreves, tolkers opplysningsplikt, krav til forvaltningen av registeret og hvilke opplysninger som kan registreres. Departementet kan også gi forskrift om advarsel og utestengelse fra Nasjonalt tolkeregister.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Arbeids- og sosialdepartementet, Kulturdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (rammeområde 7) (Innst. 15 S (2019–2020), jf. Prop. 1 S (2019–2020) og Prop. 1 S Tillegg 2 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 24 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–12, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 13–15, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 16–18, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet
  - forslagene nr. 19 og 20, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
  - forslagene nr. 21 og 22, fra Solfrid Lerbrekk på vegne av Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 23, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet
  - forslag nr. 24, fra Bjørnar Moxnes på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 24, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at arbeidet med å avklare mottakere av arbeidsavklaringspenger ikke blir skadelidende i oppryddinga i forbindelse med den såkalte Nav-skandalen og komme tilbake til Stortinget ved behov for økte bevilgninger.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.18.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa legge fram sak for Stortinget om omorganiseringa av Arbeidstilsynet som skal gjelde fra 1. januar 2020. Omorganiseringa innebærer at ledelsen for de forskjellige tilsynsseksjonene sentraliseres, det blir ingen stedlig ledelse. Dette vil gi mer fjernledelse, dårligere samarbeid på tvers av seksjoner og mer reising. Det medfører økte kostnader for etaten. Antall tilsyn vil kunne falle sterkt framover. Redegjørelsen må dokumentere

hvordan denne omorganiseringa vil styrke Arbeidstilsynets hovedoppgave som er tilsyn og kontroll.» Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.18.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens regelverk når det gjelder støtte til fordiret diett for de som må ha glutenfri kost, inntil et bedre faglig fundert forslag kan fremmes i samråd med brukerorganisasjonen med virkning fra 1. juli 2020.» Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.18.42)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at aktivitets- hjelpemidler til personer over 26 år skal likestilles med andre hjelpemidler og bli gjort om til en overslagsbevilgning. Endringen bør gjøres i forbindelse med den varslede evalueringen av ordningen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.18.57)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 19 og 20, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fra 1. august 2020 ha klart et regelverk som gir ungdommer med behov for varig tilrettelagt arbeid (VTA) rett på slik statlig finansiert plass.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om optikere kan bli brukt til synsundersøkelse av barn over 5 år, og at undersøkelsen dekkes av staten.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.19.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Cøliakiforeningen i god tid før foreslått iverksetts-tidspunkt 1. april 2020 for ytterligere kutt i grunnstønaden til cøliaki/non-cøliaki glutenintoleranse, for å komme frem til en omforent holdning til hva som er de reelle merutgiftene, og komme tilbake med resultatet av disse drøftingene i revidert nasjonalbudsjett 2020.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 63 mot 35 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.19.34)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 16 og 17, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest komme tilbake til Stortinget med en vurdering av opprettelse av et Nav-ombud.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en aktivitetsreform med jobbgaranti for unge uføre som kan jobbe helt eller delvis.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Voteringsstavlene viste at det var avgitt 62 stemmer mot og 35 stemmer for forslagene fra Arbeiderpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 21.19.52)

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) (fra salen): President! Min stemme ble ikke registrert.

Presidenten: Da blir resultatet at 63 stemte mot og 35 stemte for forslagene. – Dermed er forslagene ikke bifalt.

Det votes over forslag nr. 14, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest iverksette et arbeid for å kartlegge hvilke interne mekanismer i Arbeids- og velferdsetaten som har bremsset eller hindret den forventede gjennomføringen av Nav-

reformen, slik at det nå blir fortløpende i gjennomføringen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 64 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.20.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle landets kommuner vedtar en strategi for heltidskultur, og opprette en statlig økonomisk tilskuddsordning for prosjekter for heltid og mot deltid.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.20.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de organisasjonene som i dag er unntatt fra å betale arbeidsgiverandelen til Statens pensjonskasse, fortsatt skal ha dette fritaket.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.21.06)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–12, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå arbeidsmiljøloven og fremme forslag som sikrer retten til heltid.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke retten til heltid i arbeidsmiljøloven ved å stille krav om at ar-

beidsgiver må sannsynliggjøre sitt behov for deltidsstilling.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen satse vesentlig mer på flere tiltaksplasser øremerket arbeidsforberedende tiltak i trening (AFT). Dette må klart fremgå av tildelingsbrevet til Arbeids- og velferdsdirektoratet, som også må trekke opp en arbeidsdeling mellom Navs egenregi og tiltaksarrangørene for AFT hva angår jobben med økt arbeidstilknytning for personer med nedsatt arbeidsevne.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at enhver bedrift og deltaker i tiltaket varig tilrettelagt arbeid i ordinær virksomhet (VTO) får god oppfølging på nivå med oppfølgingen som prosjektet HELT MED har etablert, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte om hvordan dette skal gjennomføres.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Arbeidstilsynets tilsyn blir mer virkningsfulle ved at tilsynet øker bruken av overtredelsesgebyr.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre Nav-kontorene myndighet til å fatte beslutninger angående både ytelse og oppfølging av arbeidsavklaringspenger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag til lovendringer og bevilgninger for å reversere innstrammingene i ordningen med arbeidsavklaringspenger, både inngangskriterier og muligheten til forlengelse av ytelsen frem til man er ferdig avklart.»

Forslag nr. 8 lyder:

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 7

(Arbeid og sosial)

I

På statsbudsjettet for 2020 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
352		Nedsatt funksjonsevne		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 71</i>		21 470 000
	70	Funksjonshemmedes organisasjoner		232 995 000

«Stortinget ber regjeringen beholde dagens permitteringsordning med en maksimumsgrense på 52 uker i løpet av 18 måneder for å motta dagpenger i fiskeindustrien.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Nav endrer praksis når det gjelder tilretteleggingsgaranti på arbeidsplassen for personer med nedsatt funksjonsevne, slik at skriftlig tilretteleggingsgaranti foreligger senest ved endt avklaring til arbeid.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med helsepass i form av en livslang attest til personer med livslang funksjonsnedsettelse.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Nasjonalforeningen for folkehelsen kan få tilskudd over statsbudsjettets kap. 352 post 70, på linje med andre bruker- og pårørendeorganisasjoner, for sitt interesse- og likemannsarbeid for demente.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stiftelsen Rettferd for taperne bevilges 1 mill. kroner fra kap. 601 post 21 til digitalisering av de arkivene som benyttes ved bistand i forbindelse med vederlagssaker.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.21.25)

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	29 875 000	
600	72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet Arbeids- og sosialdepartementet	19 060 000	
	1	Driftsutgifter	219 270 000	
601		Utredningsvirksomhet, forskning mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter	59 575 000	
	22	Kunnskapsutvikling i IA-avtalen mv., <i>kan overføres</i>	33 000 000	
	50	Norges forskningsråd	171 205 000	
	70	Tilskudd	43 130 000	
	71	Tilskudd til bransjeprogrammer under IA-avtalen mv., <i>kan overføres</i>	70 000 000	
	72	Tilskudd til Senter for seniorpolitikk mv.	16 715 000	
604		Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 45</i>	72 910 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	361 310 000	
605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Driftsutgifter	12 204 655 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	34 215 000	
	22	Forsknings- og utredningsaktiviteter	58 635 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	308 205 000	
606		Trygderetten		
	1	Driftsutgifter	87 545 000	
611		Pensjoner av statskassen		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	16 000 000	
612		Tilskudd til Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	5 458 000 000	
	22	Sluttoppgjør, <i>overslagsbevilgning</i>	-13 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	179 000 000	
613		Arbeidsgiveravgift til folketrygden		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	1 000 000	
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsbevilgning</i>	24 000 000	
614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Driftsutgifter	31 000 000	
	70	Tap/avskrivninger	2 000 000	
615		Yrkesskadeforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	93 000 000	
616		Gruppelivsforsikring		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	214 000 000	
621		Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	21	Spesielle driftsutgifter	83 150 000	
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte, <i>kan overføres</i>	151 460 000	
	70	Frivillig arbeid, <i>kan overføres</i>	125 250 000	
	74	Tilskudd til pensjonistenes organisasjoner mv.	14 100 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
634		Arbeidsmarkedstiltak		
	1	Driftsutgifter	259 745 000	
	76	Tiltak for arbeidssøkere, <i>kan overføres</i>	7 079 465 000	
	77	Varig tilrettelagt arbeid, <i>kan overføres</i>	1 603 812 000	
	78	Tilskudd til arbeids- og utdanningsreiser	70 300 000	
	79	Funksjonsassistanse i arbeidslivet	73 900 000	
635		Ventelønn		
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	7 000 000	
640		Arbeidstilsynet		
	1	Driftsutgifter	689 900 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, regionale verneombud	16 100 000	
642		Petroleumstilsynet		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i>	294 400 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	30 200 000	
643		Statens arbeidsmiljøinstitutt		
	50	Statstilskudd	152 200 000	
646		Pionerdykkere i Nordsjøen		
	72	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	3 388 000	
648		Arbeidsretten, Riksmekleren mv.		
	1	Driftsutgifter	20 730 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	1 100 000	
	70	Tilskudd til faglig utvikling	2 000 000	
649		Treparts bransjeprogrammer		
	21	Spesielle driftsutgifter - Treparts bransjeprogrammer	2 410 000	
660		Krigspensjon		
	70	Tilskudd, militære, <i>overslagsbevilgning</i>	48 000 000	
	71	Tilskudd, sivile, <i>overslagsbevilgning</i>	144 000 000	
664		Pensjonstrygden for sjømenn		
	70	Tilskudd	29 000 000	
665		Pensjonstrygden for fiskere		
	70	Tilskudd	43 000 000	
666		Avtalefestet pensjon (AFP)		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	2 760 000 000	
667		Supplerende stønad til personer over 67 år		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	328 000 000	
2470		Statens pensjonskasse		
	24	Driftsresultat:		
	1	Driftsinntekter, <i>overslagsbevilgning</i>	-	
			627 825 000	
	2	Driftsutgifter, <i>overslagsbevilgning</i>	466 000 000	
	3	Avskrivninger	121 027 000	
	5	Til investeringsformål	67 000 000	
	6	Til reguleringsfond	-42 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	137 062 000	
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	80 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
2541		Dagpenger		
	70	Dagpenger, <i>overslagsbevilgning</i>	8 964 800 000	
2542		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv.		
	70	Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs mv., <i>overslagsbevilgning</i>	925 000 000	
2620		Stønad til enslig mor eller far		
	70	Overgangsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 678 000 000	
	72	Stønad til barnetilsyn til enslig mor eller far i arbeid, <i>overslagsbevilgning</i>	122 740 000	
	73	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	58 820 000	
	76	Bidragforskott	715 000 000	
2650		Sykepenger		
	70	Sykepenger for arbeidstakere mv., <i>overslagsbevilgning</i>	39 890 000 000	
	71	Sykepenger for selvstendige, <i>overslagsbevilgning</i>	1 460 000 000	
	72	Pleie-, opplærings- og omsorgspenger mv., <i>overslagsbevilgning</i>	1 100 000 000	
	75	Feriepenger av sykepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	2 260 000 000	
	76	Tilskudd til ekspertbistand og kompetansetiltak for sykmeldte, <i>kan overføres</i>	102 000 000	
2651		Arbeidsavklaringspenger		
	70	Arbeidsavklaringspenger, <i>overslagsbevilgning</i>	28 489 000 000	
	71	Tilleggsstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	168 000 000	
	72	Legeerklæringer	395 000 000	
2655		Uførhet		
	70	Uføretrygd, <i>overslagsbevilgning</i>	100 699 500 000	
	75	Menerstatning ved yrkesskade, <i>overslagsbevilgning</i>	70 000 000	
	76	Yrkesskadetrygd gml. lovgivning, <i>overslagsbevilgning</i>	38 000 000	
2661		Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.		
	70	Grunnstønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 616 300 000	
	71	Hjelpestønad, <i>overslagsbevilgning</i>	1 570 200 000	
	72	Stønad til servicehund	5 310 000	
	73	Hjelpemidler mv. under arbeid og utdanning	130 000 000	
	74	Tilskudd til biler	799 700 000	
	75	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler	3 417 400 000	
	76	Bedring av funksjonsevnen, hjelpemidler som tjenester	330 000 000	
	77	Ortopediske hjelpemidler	1 685 700 000	
	78	Høreapparater	772 000 000	
	79	Aktivitetshjelpemidler til personer over 26 år	52 064 000	
2670		Alderdom		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	78 750 000 000	
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	154 780 000 000	
	72	Inntektpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	4 360 000 000	
	73	Særtilllegg, pensjonstillegg mv., <i>overslagsbevilgning</i>	6 410 000 000	
2680		Etterlatte		
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	1 100 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsbevilgning</i>	810 000 000	
	72	Særtilllegg, <i>overslagsbevilgning</i>	82 000 000	
	74	Tilleggsstønader og stønad til skolepenger, <i>overslagsbevilgning</i>	1 200 000	
	75	Stønad til barnetilsyn til gjenlevende i arbeid, <i>overslagsbevilgning</i>	3 900 000	
2686		Stønad ved gravferd		
	70	Stønad ved gravferd, <i>overslagsbevilgning</i>	220 000 000	
Totale utgifter				478 314 278 000
Inntekter				
3605		Arbeids- og velferdsetaten		
	1	Administrasjonsvederlag	9 715 000	
	4	Tolketjenester	2 740 000	
	5	Oppdragsinntekter mv.	28 025 000	
	6	Gebyrinntekter for fastsettelse av bidrag	25 825 000	
3614		Boliglånsordningen i Statens pensjonskasse		
	1	Gebyrinntekter, lån	27 000 000	
3615		Yrkesskadeforsikring		
	1	Premieinntekter	101 000 000	
3616		Gruppelivsforsikring		
	1	Premieinntekter	98 000 000	
3634		Arbeidsmarkedstiltak		
	85	Innfordring av feilutbetalinger, arbeidsmarkeds- tiltak	200 000	
3635		Ventelønn mv.		
	1	Refusjon statlig virksomhet mv.	6 000 000	
3640		Arbeidstilsynet		
	4	Kjemikaliekontroll, gebyrer	4 725 000	
	5	Tvangsmulkt	6 580 000	
	6	Refusjoner	3 300 000	
	7	Byggesaksbehandling, gebyrer	21 725 000	
	8	Refusjon utgifter regionale verneombud	16 420 000	
	9	Overtredelsesgebyr	27 000 000	
3642		Petroleumstilsynet		
	2	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet	7 770 000	
	3	Gebyr tilsyn	73 450 000	
5470		Statens pensjonskasse		
	30	Avsetning til investeringsformål	67 000 000	
5607		Renter av boliglånsordningen i Statens pensjons- kasse		
	80	Renter	1 034 000 000	
5701		Diverse inntekter		
	71	Refusjon ved yrkesskade	850 000 000	
	73	Refusjon fra bidragspliktige	230 000 000	
	80	Renter	1 700 000	
	86	Innkrevning feilutbetalinger	1 200 000 000	
	87	Diverse inntekter	18 960 000	
	88	Hjelpemiddelsentraler mv.	77 500 000	
5704		Statsgaranti for lønnskrav ved konkurs		
	70	Dividende	210 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
5705		Refusjon av dagpenger		
	70	Refusjon av dagpenger, statsgaranti ved konkurs	19 000 000	
	71	Refusjon av dagpenger for grensearbeidere mv. bostatt i Norge	300 000	
Totale inntekter				4 167 935 000

Presidenten: Bak innstillingen står Høyre, Framskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.21.48)

Videre var innstilt:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 600 post 1	kap. 3600 post 2
kap. 601 post 21	kap. 3601 post 2
kap. 605 post 1	kap. 3605 postene 1, 4 og 5
kap. 605 post 21	kap. 3605 post 2
kap. 621 post 21	kap. 3621 post 2
kap. 640 post 1	kap. 3640 postene 6 og 7
kap. 640 post 21	kap. 3640 post 8
kap. 642 post 1	kap. 3642 postene 6 og 7
kap. 642 post 21	kap. 3642 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Omdisponeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan:

- omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 1 Driftsutgifter til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.
- omdisponere inntil 11 mill. kroner fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid i forbindelse med forsøket med VTA i kommunal regi.

3. omdisponere inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 77 Varig tilrettelagt arbeid til kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere.

4. omdisponere fra kap. 634 Arbeidsmarkedstiltak, post 76 Tiltak for arbeidssøkere til kap. 634, post 79 Funksjonsassistanse i arbeidslivet inntil 10 pst. av bevilgningen under kap. 634, post 79.

5. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 21 Spesielle driftsutgifter og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 1 Driftsutgifter.

6. omdisponere mellom bevilgningene under kap. 604 Utviklingstiltak i arbeids- og velferdsforvaltningen, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold og kap. 605 Arbeids- og velferdsetaten, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

IV

Fullmakt til overskridelse

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan overskride bevilgningen under kap.

2470 Statens pensjonskasse, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, med inntil 50 mill. kroner mot dekning i reguleringsfondet.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
634		Arbeidsmarkedstiltak	
	76	Tiltak for arbeidssøkere	2 768,3 mill. kroner
	77	Varig tilrettelagt arbeid	860,9 mill. kroner

VI

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser ut over budsjettåret for gjennomføring av forsøk med velferdsobligasjoner

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan gi tilsagn som pådrar staten forpliktelser ut over budsjettåret for å gjennomføre forsøk med velferdsobligasjoner innenfor en samlet ramme på inntil 10 mill. kroner inkludert tidligere tilsagn på kap. 621 Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering, post 63 Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte.

VII

Fullmakt til nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan nettoføre som utgiftsreduksjon under kap. 605, Arbeids- og velferdsetaten, postene 1, 21 og

45, refusjoner av kommunenes andel av utgifter til opprettelse og drift av NAV-kontorer.

VIII

Fullmakt til endring i mellomværendet med statskassen

Stortinget samtykker i at Arbeids- og sosialdepartementet i 2020 kan gi Arbeids- velferdsetaten fullmakt til å:

1. postere utgifter som Arbeids- og velferdsetaten betaler på vegne av Statens pensjonskasse, mot mellomværendet konto 715510 Statens pensjonskasse. Konto 715510 utlignes ved at Statens pensjonskasse resultatfører og rapporterer de utbetalte ytelsene i sitt regnskap.
2. postere utgifter som Arbeids- og velferdsetaten betaler på vegne av ikke-statlige aktører knyttet til AFP-ordningen og kommunal tilleggspensjon mot mellomværendet med statskassen.

IX

Stortinget samtykker i at med virkning fra 1. januar 2020 skal følgende ytelser i folketrygden gis etter disse setningene¹:

		kroner
1a.	Grunnstønad for ekstrautgifter grunnet varig sykdom, skade eller lyte etter lovens § 6-3 (laveste sats)	8 232
1b.	Ved ekstrautgifter utover laveste sats, kan grunnstønaden forhøyes til	12 564
1c.	eller til	16 464
1d.	eller til	24 252
1e.	eller til	32 868
1f.	eller til	41 052
2a.	Hjelpestønad etter lovens § 6-4 til de som må ha særskilt tilsyn og pleie grunnet varig sykdom, skade eller lyte	14 748
2b.	Forhøyet hjelpestønad etter lovens § 6-5 til barn under 18 år som må ha særskilt tilsyn og pleie	29 496
2c.	eller til	58 992
2d.	eller til	88 488

	kroner
3. Behovsprøvet gravferdsstønad opptil	24 734
4. Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) ²	
for første barn	48 636
for to barn	63 468
for tre og flere barn	71 916

¹ Satsene under 1, 2 og 4 er årsbeløp for ytelsene.

² Stønad til barnetilsyn etter lovens §§ 15-10 og 17-9 første ledd bokstav a) gjelder fra 1.1.2016 stønad til barnetilsyn for enslige forsørgere og etterlatte som er i arbeid. Stønaden dekker 64 pst. av dokumenterte utgifter til barnetilsyn. Beløpene i tabellen er maksimale refusjonssatser. Stønaden er inntektsprøvet.

B.

Oppheving av anmodningsvedtak

1. Vedtak nr. 525, 6. mars 2018,
2. Vedtak nr. 437, 31. januar 2018,
3. Vedtak nr. 322, 15. desember 2017,
4. Vedtak nr. 167, 11. desember 2017 og
5. Vedtak nr. 163, 11. desember 2017 oppheves.

Presidenten: Det voteres over A III punkt 3, VI samt B punkt 1–3.

Bak innstillingen står Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.22.15)

Presidenten: Det voteres over A III punkt 2 samt IX.

Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 77 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.22.41)

Presidenten: Det voteres over resten av A og B.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om regulering av pensjoner i 2019 og pensjonisters inntektsfor-

hold (Innst. 65 S (2019–2020), jf. Meld. St. 4 (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Rigmor Aasrud på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 5, fra Per Olaf Lundteigen på vegne av Senterpartiet

Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i trygdeoppgjøret for 2020 legge til rette for at forskjellen mellom regjeringens regulering av alderspensjon og et gjennomsnitt av lønns- og prisveksten settes av til å øke nivået på minstepensjon.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 86 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.23.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige forslag for å sikre at organisasjonene som deltar i trygdeoppgjøret, får forhandlingsrett i 2020.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.23.39)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fra og med 2020 legge trygdeoppgjøret frem som egen sak i Stortinget i vårsesjonen etter trygdedrøftingene, samtidig som tidligere budsjettpraksis gjeninnføres, der kostnadene var samlet under posten tilfeldige utgifter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig legge frem sak om endring av reguleringsprinsippene for løpende pensjoner fra lønnsutvikling fratrukket 0,75 pst. til faktisk gjennomsnitt av lønn og pris.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvilke muligheter for omprioriteringer som finnes innenfor de rammene drøftingsretten i trygdeoppgjøret setter.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.23.58)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Meld. St. 4 (2019–2020) – Regulering av pensjoner i 2019 og pensjonisters inntektsforhold – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Maria Aasen-Svensrud og Jan Bøhler om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft (Innst. 66 S (2019–2020), jf. Dokument 8:5 S (2019–2020))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Himanshu Gulati på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslag nr. 2, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige lovendringer og foreta de nødvendige forskriftsendringer slik at tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker, går fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen. Ved vurdering av tildeling av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker skal tidspunktet for den siste domfellelsen legges til grunn. Regelverksendringene skal gis tilbakevirkende kraft.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.25.02)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny lov om voldsoffererstatning som sikrer at voldsoffererstatningsordningen omfatter voldsofre fra eldre saker og gjenopptakelsessaker, og legger denne frem for Stortinget i løpet av våren 2020.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.25.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny lov om voldsoffererstatning og legge denne frem for Stortinget i løpet av 2020.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7, debattert 5. desember 2019

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl om en offentlig utredning om straffesakskjeden (Innst. 49 S (2019–2020), jf. Dokument 8:141 S (2018–2019))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for en helhetlig gjennomgang av straffesakskjeden.

Presidenten: Bak innstillingen står Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 52 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.26.07)

Sak nr. 8 [21:26:14]

Referat

1. (86) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Audun Lysbakken og Lars Haltbrekken om å beskytte Trænarevet og omkringliggende områder mot miljøskadelig oljeaktivitet (Dokument 8:22 S (2019–2020))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (87) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås, Freddy André Øvstegård, Arne Nævra og Lars Haltbrekken om utredning og innføring av turistskatt (Dokument 8:20 S (2019–2020))
3. (88) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Arne Nævra og Lars Haltbrekken om bærekraftig turistfiske (Dokument 8:21 S (2019–2020))
Enst.: Nr. 2 og 3 sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dagens kart er ferdigbehandlet. Ber noen om ordet? Så synes ikke. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.27.

